

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิวัฒนาการที่เกิดขึ้นอย่างมากมายของมนุษยชาตินำมาซึ่งผลทั้งด้านบวกและด้านลบ ในด้านบวกนั้นมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีมากขึ้น ดังพบได้จากการศึกษาทางประวัติศาสตร์ มนุษยชาติมีวิวัฒนาการทางชีวภาพและกายภาพก้าวหน้ามากขึ้น โดยเฉพาะด้านสุขภาพและอุตสาหกรรม ในทางกลับกันวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกเบียดเบียน ป่าไม้ แม่น้ำ ลำธาร ถูกบุกรุก และตื้นเขิน หากเป็นเช่นนี้อีกต่อไปก็จะทำให้มนุษย์ต้องเผชิญกับภัยทางธรรมชาติ และขาดแคลนทรัพยากรในการดำรงอยู่ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงที่ดีต้องคำนึงถึงความคงอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติต่อมนุษยชาติในรุ่นลูกรุ่นหลานด้วย จึงเป็นที่มาของการพัฒนาที่ยั่งยืน¹ นอกจากนี้จะช่วยกันดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแล้ว มนุษย์ทุกคนควรตระหนักถึงการอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน เพราะความเจริญที่เกิดจากการอุปโภคบริโภคเกินความพอดีนั้น เป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน และจะก่อให้เกิดภัยธรรมชาติตามมา เช่น การเกิดวาตภัย อุทกภัย และภาวะโลกร้อน นับว่าเป็นปัญหาสำคัญ ที่องค์กรทั่วโลกให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งในปี พ.ศ. 2515 องค์กรสหประชาชาติ ได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (Human Environment) ณ กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน มีประเทศสมาชิก 113 ประเทศเข้าร่วมประชุม เรื่องการเคลื่อนไหวในการรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นการเรียกร้องให้ทั่วโลกตระหนักถึงคุณค่าของระบบนิเวศและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ² ต่อมาองค์กรสหประชาชาติได้จัดตั้งสมัชชาโลกใน ปี พ.ศ. 2526 ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development) หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ “Brundtland Commission” โดยให้ประชากรโลกมีวิถีการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อม

---

¹ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ ครั้งที่ 3 , (กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, 2541), หน้า 92.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 49.

และเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของธรรมชาติ รวมทั้งได้กล่าววามนุษยชาติสามารถที่จะทำให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ขึ้นมาได้ คำว่าพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการสื่อถึงมนุษยชาติยุคปัจจุบันส่งมอบต่อมนุษยชาติรุ่นต่อไปในอนาคต เป็นการพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ก้าวไปกับระบบเทคโนโลยี และกลไกของการตลาด ถึงแม้จะเป็นการแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ ไม่ว่าจะประชาสังคม (Civil Society) หรือ รัฐประชาชาติ (Nation State) ก็ควรจะมีการปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรมอยู่ในระบบบริหารแบบธรรมาภิบาล (Good Governance) เช่นกัน³

ในการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการสิ่งแวดล้อมที่นับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเช่นกัน ปัญหาขยะเป็นปัญหาหลักที่ทุกประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญ รวมทั้งการจัดการงบประมาณในการกำจัดขยะ ปัญหาขยะในประเทศไทยนับวันยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นโดยเฉพาะปัญหาขยะตกค้างในสิ่งแวดล้อม จากรายงานของกรมควบคุมมลพิษระบุว่าในปี 2563 มีขยะที่ไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องปริมาณ 7.88 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 31 จากปริมาณที่เกิดขึ้นทั้งหมด เป็นแหล่งสะสมเชื้อโรค และรั่วไหลกลายเป็นขยะทะเล เมื่อเดือนตุลาคม ในปีเดียวกัน (พ.ศ. 2563) จากสถิติงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสาร Science Advances พบว่า ประเทศไทยมีการสร้างขยะพลาสติกต่อประชากรสูงเป็นอันดับที่ 5 ของโลก โดยมีปริมาณขยะพลาสติก 4,796,494 ตัน/ปี (หรือราว 69.54 กิโลกรัม/ปี/คน) และมีสัดส่วนขยะพลาสติกในขยะทั่วไปมากเป็นอันดับที่ 3 ของโลก ปริมาณพลาสติกในประเทศไทย แบ่งเป็นประเภทถุงพลาสติก 1.11 ล้านตัน ขวดพลาสติก 0.40 ล้านตัน แก้ว ก่อ่ง และถาดพลาสติก 0.23 ล้านตัน ตามลำดับ⁴ และในปี 2564 ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 24.98 ล้านตัน มีเพียง 9.28 ล้านตัน หรือประมาณ 37% เท่านั้น ที่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง และนำกลับมาใช้ประโยชน์ 7.89 ล้านตัน หรือ 32% ซึ่งขยะในประเทศยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังของสังคมไทย ทั้งนี้ที่ผ่านมามองเห็นว่าระบบการจัดการขยะของประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายบังคับให้คัดแยกขยะในครัวเรือน รวมถึงยังไม่มีมาตรการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วม การสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจในการคัดแยกขยะสำหรับภาคอุตสาหกรรมถึงแม้จะมีการริเริ่มเอง แต่หลายๆ องค์กรก็ยังไม่มีความพร้อมรองรับ ในภาครัฐหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการขยะมูลฝอยมี

³ บานชื่น นักการเรือน และ เพ็ญศรี บางบอน. “การพัฒนาที่ยั่งยืน”. สิริธรปริทรรศน์. ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2559) : หน้า 64.

⁴ กรุงเทพธุรกิจ. **ชวนคนไทยยึดหลัก “3ใช้” ลดเพิ่มปริมาณพลาสติก**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/social/1008150> [5 สิงหาคม 2566].

หลายหน่วยงาน แต่กรอบกฎหมายสำหรับ EPR⁵ (Extended Producer Responsibility) คือ เครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ผลิตสร้างความรับผิดชอบไปยังช่วงต่าง ๆ ของวงจรชีวิตบรรจุภัณฑ์ สามารถช่วยให้ผู้ผลิตได้คำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมอย่างครบวงจร ตั้งแต่การเริ่มต้นคิด การออกแบบผลิตภัณฑ์พลาสติก การจัดส่งกระจายสินค้า การรับคืน การเก็บรวบรวม การใช้ซ้ำ จนนำมาสู่การนำกลับมาใช้) และความมั่นคงของนโยบายภาครัฐยังไม่เข้มแข็ง หากเปลี่ยนรัฐบาลนโยบายจะเปลี่ยนตามหรือไม่ เงื่อนไขเหล่านี้ ล้วนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการแก้ปัญหา ล่าสุด นายณมิตล ศิวะบุตร รองประธานสถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อสิ่งแวดล้อม ได้เปิดเวทีถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มุ่งให้ผู้ผลิตคำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมอย่างครบวงจร หรือ EPR ผ่านโครงการ “Pack Back... เก็บกลับบรรจุภัณฑ์เพื่อวันที่ยั่งยืน” โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยในงานนี้ผู้ผลิตสินค้าให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการฯ ราว 70 องค์กรจากทุกภาคส่วน มุ่งเน้นการบริหารจัดการขยะจากบรรจุภัณฑ์สู่วงจรรีไซเคิล เตรียมความพร้อมก่อนรัฐออกกฎหมายภาคบังคับรองรับกติกาโลกเปลี่ยน โดยได้นำร่องดำเนินโครงการที่จังหวัดชลบุรี⁶ จากโครงการนี้ทำให้ทราบว่าในภาคเอกชนได้ตระหนักถึงคุณค่าการรักษาสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน

ในระดับประเทศรัฐบาลได้ดำเนินนโยบายส่งเสริมการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืนตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า และตระหนักถึงการจัดการมลพิษตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะของประเทศไทย (พ.ศ. 2559-2564) โดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติกับแผนที่นำทาง (Roadmap) ในเรื่องการบริหารจัดการขยะและของเสียอันตรายภายใต้การดูแลของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐบาลได้สั่งการให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะ โดยบูรณาการแผนบริหารจัดการขยะของทุกจังหวัดตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564)⁷ เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ภายใต้แนวคิด Zero Waste : การจัดการขยะและทำให้ปริมาณขยะที่

---

⁵ สถาบันพลาสติก. รู้จักกับ EPR กับการสร้างประโยชน์อะไรให้กับภาคอุตสาหกรรมและสิ่งแวดล้อม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.thaiplastics.org/document_page.php?id=1108 [5 สิงหาคม 2566].

⁶ MGR Online. ผู้ผลิตตื่นตัวเริ่มเครือข่ายPack Back กว่า 70 องค์กร รับโลกเปลี่ยน TIPMSE เปิดเวทีแชร์ความรู้ EPR. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://mgronline.com/business/detail/9650000057808> [5 สิงหาคม 2566].

⁷ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564), (กรุงเทพมหานคร: บริษัท แอคทีฟพรีนซ์ จำกัด, 2559), หน้า 3.

ต้องนำไปกำจัดให้ลดเหลือน้อยที่สุดจนเป็นศูนย์⁸ เป็นการลดการเกิดขยะหรือของเสียอันตราย โดยการนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำ และใช้ประโยชน์ใหม่ซึ่งจะช่วยลดปริมาณการเกิดขยะ รวมทั้งลดต้นทุนการผลิต เพื่อให้เกิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืนโดยขยะที่ได้จากการคัดแยกทั้งขยะแห้ง ขยะเปียก จะถูกนำไปใช้ประโยชน์ใหม่ เป็นการสร้างมูลค่าจากขยะและเป็นการป้องกันมลพิษสิ่งแวดล้อมจากขยะลดผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชน ขยะบางส่วนสามารถนำไปผลิตพลังงานเป็นผลพลอยได้และส่งเสริมให้ภาคเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจมาลงทุนหรือร่วมลงทุน ส่วนที่เหลือจะนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2559 แผนแม่บทฉบับนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ.2561-2573 โดยเป้าหมายสูงสุดของ Roadmap นี้คือ การนำขยะพลาสติกเป้าหมายกลับมาใช้ประโยชน์ร้อยละ 100 ภายในปี 2570 ภายใต้ Roadmap นี้ได้แบ่งแผนปฏิบัติการออกเป็นทั้งหมด 3 ระยะด้วยกัน คือ ระยะที่ 1 (พ.ศ.2561-2562) ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2563-2565) และระยะที่ 3 (พ.ศ.2566-2573) ซึ่งทั้ง 3 ระยะนั้นจะดำเนินมาตรการลดการเกิดขยะพลาสติก ณ แหล่งกำเนิด มาตรการลด เลิกใช้พลาสติก ณ ขั้นตอนการบริโภค และมาตรการจัดการขยะพลาสติกหลังการบริโภค หากประเทศไทยสามารถดำเนินการตาม Roadmap การจัดการขยะพลาสติก และแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก พ.ศ.2561-2573 ให้บรรลุได้ตามเป้าหมายจะสามารถลดปริมาณขยะพลาสติกที่ต้องนำไปกำจัดได้ประมาณ 0.78 ล้านตันต่อปี และสามารถประหยัดงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอยได้ประมาณ 3,900 ล้านบาทต่อปี ซึ่งในการดำเนินงานให้บรรลุหมายนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคของประชาชนที่จะมีบทบาทอย่างมากตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ยกตัวอย่างเช่น การนำบรรจุภัณฑ์ ขวดน้ำ แก้วน้ำ จากที่บ้านแทนบรรจุภัณฑ์จากร้าน เพราะจะเป็นการเพิ่มปริมาณขยะ การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกจากร้าน และการเลือกซื้อ หรือเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจนกระทั่งการส่งคืนซากเมื่อใช้งานเสร็จสิ้นแล้ว หรือ แม้แต่การตรวจจกรการเกิดขยะโดยการลดการใช้การใช้ซ้ำ เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นภาคประชาชนมีส่วนสำคัญที่สามารถช่วยให้การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการนี้สำเร็จตามเป้าหมาย⁹

⁸ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, **คู่มือประชาชน เพื่อการลด คัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย**, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด กชกร พับลิชชิ่ง สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ, 2550), หน้า 11-12.

⁹ สถาบันเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. **ปัญหาและแนวทางการจัดการขยะของประเทศไทย**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.nstda-tiis.or.th/publications_media/th-waste-management-and-recommendations/ [5 สิงหาคม 2566].

นายวราวุธ ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กล่าวว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีปริมาณขยะรวม 27 ล้านตันต่อปี เป็นขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ ประมาณ 12 ล้านตัน ขยะที่เข้าสู่กระบวนการกำจัดอย่างถูกสุขลักษณะ เช่น การเผา หรือฝังกลบ อย่างถูกต้องมีประมาณ 11 ล้านตัน ส่วนที่เหลือ 4-5 ล้านตัน เป็นขยะตกค้างที่ไม่ได้รับการกำจัด อย่างถูกต้องผู้คนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ผลิตขยะวันละ 10,000 ตัน แม้ในช่วงสถานการณ์การระบาดของ โควิดที่ผ่านมามีจำนวนขยะจะลดลง แต่พบว่าปริมาณขยะพลาสติกเพิ่มขึ้นจากมาตรการ WFH (Work From Home) พร้อม ๆ กับการเติบโตของธุรกิจ Delivery นอกจากนี้ยังมีขยะจากหน้ากากอนามัยเพิ่มขึ้น ซึ่งใช้เวลาย่อยสลายถึง 450 ปี ดร.ภาณุวัฒน์ อ่อนเทศ ผู้อำนวยการส่วนบริหารจัดการมูลฝอย สำนักงานจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร กล่าวในงานเสวนาขยะพลาสติก การจัดการและโอกาส Post COVID-19 เมื่อวันที่ 5 มิ.ย. เป็นวันสิ่งแวดล้อมโลกประจำปี 2564 ว่ามาตรการโควิดทำให้คนต้องทำงานที่บ้าน ส่งผลให้สัดส่วนขยะพลาสติกเพิ่มขึ้นเป็น 25% จากเดิมในภาวะปกติซึ่งอยู่ที่ 15% ของขยะทั่วไปที่เก็บได้ต่อวันทั้งหมด ขยะพลาสติกที่นำกลับมาใช้ใหม่จะเสียหายทันทีเมื่อไม่มีการแยกขยะ หากนำทิ้งรวมกับขยะเปียก ในขณะที่เบญจมาศ โชติทอง ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาโครงการและแผนงาน สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ให้ข้อมูลว่าขยะอาหารในกรุงเทพมหานครนั้นสามารถจำแนกแหล่งที่มาได้ คือ มาจากครัวเรือน 34% ซึ่งขยะที่เพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งก็มาจากมาตรการ WFH (Work From Home) มาจากโรงอาหาร ศูนย์อาหาร 21% หลาย ๆ องค์กรได้ใช้มาตรการจูงใจให้พนักงานลดขยะได้ ซึ่งส่วนใหญ่พนักงานก็ให้ความร่วมมือพร้อมใจ และมีการจัดบริเวณพื้นที่ที่รวมขยะทำให้ง่ายต่อการบริหารจัดการขยะ และ 20% มาจากตลาด ขยะส่วนใหญ่ไม่ถูกจัดการและยังเป็นปัญหาทั้งการจัดเก็บ และกำจัดทิ้ง ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายการจัดการขยะในประเทศไทย โดยเฉพาะการจัดการขยะพลาสติกตั้งแต่ปี 2561 มี Roadmap ในการยกเลิกการใช้พลาสติก 7 ชนิด และต้องนำพลาสติกไปรีไซเคิลให้ได้ทั้ง 100 เปอร์เซ็นต์¹⁰ จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าขยะเป็นปัญหาที่สำคัญมากและองค์กรได้ให้ความสำคัญ และร่วมมือกันจัดการปัญหานี้อย่างยิ่งยวด

เป็นที่ทราบกันดีว่าผลกระทบจากปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นในเมืองและชุมชนใหญ่ ๆ มีปัญหาตามจำนวนประชากร และวิถีการดำเนินชีวิต ความเจริญที่เข้ามาส่งผลให้การบริหารจัดการขยะมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้นตามไปด้วย จังหวัดสมุทรปราการเป็นเมืองพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม มีการขยายตัวของความเป็นเมืองในอัตราสูง มีจำนวนประชากรหนาแน่น และการเป็น

¹⁰ เติลินิวส์ออนไลน์. จับตาสีเขียวสิ่งแวดล้อมปี 2565 ฝุ่นPM 2.5-ขยะพลาสติก-น้ำท่วม กับชีวิตคนไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.dailynews.co.th/news/625238/> [5 สิงหาคม 2566].

พื้นที่ยุทธศาสตร์ด้านคมนาคมขนส่ง โลจิสติกส์ที่สำคัญของประเทศ ส่งผลให้จังหวัดสมุทรปราการ ต้องเผชิญกับปัญหาขยะมูลฝอย สะสมอย่างต่อเนื่องและยาวนาน เป็นขยะที่เกิดจากกิจกรรมของ ภาคส่วนต่าง ๆ โดยในแต่ละวันมีปริมาณขยะในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการเกิดขึ้น จำนวน 1,910.73 ตัน/วัน แต่จังหวัดมีขีดความสามารถในการกำจัดเพียง 1,550.45 ตัน/วัน ส่งผลให้มีปริมาณขยะ ตกค้างจำนวน 360 ตัน/วัน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญจำเป็นเร่งด่วน และทำลายความสามารถของ ผู้บริหารเป็นอย่างยิ่ง ในการที่จะบริหารจัดการขยะให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน¹¹

จังหวัดสมุทรปราการแบ่งการปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น 6 อำเภอ 50 ตำบล 405 หมู่บ้าน อำเภอในจังหวัดสมุทรปราการประกอบไปด้วย อำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอบาง บ่อ อำเภอบางพลี อำเภอพระประแดง อำเภอพระสมุทรเจดีย์ อำเภอบางเสาธง พื้นที่เขตปกครอง/ รับผิดชอบในปัจจุบัน 1,004.90 ตารางกิโลเมตร เมืองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) 49 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 7 แห่ง เทศบาลตำบล 14 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 26 แห่ง และมีสถานที่กำจัดมูลฝอยที่ถูกต้อง 1 แห่ง (ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2564)¹² โดยวัดจาก แดง ตั้งอยู่เลขที่ 16 หมู่ 6 ถนนเพชรทิงษ์ ซอย 10 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัด สมุทรปราการ อำเภอเดียวกับบางกระเจ้า (บางกะเจ้า) เป็นเกาะเทียมที่เกิดจากคั้งแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่คั้งบางกระเจ้ามีรูปร่างคล้ายบ่วงและมีลักษณะเป็นเกาะล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา ได้รับการ เรียกขานว่า “กระเพาะหมู” ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัด สมุทรปราการ โดยข้อมูลสถานการณ์ขยะมูลฝอยจากกรมควบคุมมลพิษของจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าในปี 2564 จังหวัดสมุทรปราการมีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 0.92 ล้านตัน มีปริมาณขยะมูล ฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์เพียง 0.07 ล้านตัน ในขณะที่มีปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง 0.85 ล้านตัน และมีปริมาณมูลฝอยตกค้างมากถึง 1.20 ล้านตัน¹³

เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2557 จังหวัดสมุทรปราการ เกิดเหตุเพลิงไหม้บ่อขยะมูลฝอยบน เนื้อที่ 153 ไร่ ไฟได้ปะทุต่อเนื่อง ยากแก่การควบคุมเพลิง จนทำให้มีกลุ่มควันไฟหนาแน่น และลอย

¹¹ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนแม่บทการบริหารจัดการ ขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564), (กรุงเทพมหานคร: บริษัท แอคทีฟพริ้นท์จำกัด, 2559), หน้า 7.

¹² กรมควบคุมมลพิษ. ระบบสารสนเทศด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://thaimsw.pcd.go.th/provincdetail.php?id=11> [5 สิงหาคม 2566].

¹³ กรมควบคุมมลพิษ, ระบบสารสนเทศด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://thaimsw.pcd.go.th/report_province.php?year=2564&province=2 [5 สิงหาคม 2566].

เข้าปกคลุมเขตชุมชนในละแวกใกล้เคียง เป็นวงกว้างในรัศมีหลายกิโลเมตร ทำให้มีการอพยพประชาชนในรัศมี 1.5 กิโลเมตรออกจากพื้นที่ โดยเฉพาะเกิดมลพิษทางอากาศสร้างความเสียหายและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก โดยผลจากการตรวจสอบคุณภาพอากาศ ในที่เกิดเหตุของ กรมควบคุมมลพิษ หรือ คพ. พบสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ เกิดค่ามาตรฐาน 30 เท่า และฝุ่นละอองขนาดเล็กมากถึง 650 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งสูงกว่ามาตรฐาน 30 เท่า¹⁴ ซึ่งปัญหาในลักษณะดังกล่าวยังไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ก่อนหน้านั้นคงไม่มีใครคาดคิดว่าจะเกิดไฟไหม้บ่อยๆ และเมื่อไหม้เสร็จแล้วจะเกิดผลกระทบมากมายเพียงใด และคงไม่ใช่เฉพาะที่เมืองสมุทรปราการที่เป็นเมืองอุตสาหกรรมดั้งเดิมของประเทศ ปัจจุบันการจัดเก็บขยะของพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ เป็นขบวนการไปจบลงที่หลุมขยะขนาดใหญ่ ปล่อยให้เป็นที่ของธรรมชาติ ในการบำบัดรักษาตัวเอง ทำให้มีการสะสมและหมักหมมเป็นระยะเวลานาน จนเกิดแก๊สมีเทนอยู่ภายใต้กองขยะมหาศาลนั้น เมื่อมีประกายไฟเกิดขึ้น ก็จะส่งผลให้เกิดการลุกไหม้และเกิดกลุ่มควันหนา จังหวัดสมุทรปราการถือว่าเป็น 1 ใน 6 จังหวัดที่เป็นพื้นที่วิกฤติในเรื่องปัญหาขยะมูลฝอยที่สะสมกันมายาวนานและแก้ไขได้ยาก ดังนั้นจำเป็นต้องการผู้นำผู้ที่มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล มีความมุ่งมั่น และทุ่มเท ในการเข้ามาจัดการแก้ไขปัญหา นอกจากการจัดการขยะมูลฝอยจะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ว่าราชการจังหวัด และมีหน่วยงาน อปท. ที่รับผิดชอบโดยตรงแล้ว ยังเป็นหน้าที่ของชาวสมุทรปราการทุกคนด้วย เพราะการจัดการขยะจะช่วยให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี และพระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) เจ้าอาวาสวัดจากแดง¹⁵ ท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีความรู้ ความสามารถ และทุ่มเทท่านได้นำชุมชนจัดการขยะเป็นศูนย์ โดยการสร้างมูลค่าจากขยะก่อนจะนำไปกำจัดได้อย่างดีมาก

จากข้อความข้างต้นพบว่าขยะเป็นปัญหาระดับชาติ และทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ตระหนักถึงมลพิษจากขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะ ในระดับองค์กรและระดับประเทศเป็นเรื่องสำคัญมาก ดังนั้นเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการจัดการขยะและของเสียอันตรายด้วยแผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนในระดับชุมชน ซึ่งวัดจากแดงเป็นสถานที่หนึ่งที่มีการจัดการขยะเป็นศูนย์และสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์สินค้ามากมายจากขยะ หากมีการถ่ายทอดองค์ความรู้และ

¹⁴ ไทยพีบีเอส, 3 ปีไฟไหม้บ่อยๆ แพร่พิษ รั้วยังไร้แผนฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.thaipbs.or.th/news/content/260903> [5 สิงหาคม 2566].

¹⁵ วัดจากแดง, ประวัติเจ้าอาวาสวัดจากแดง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://watchakdaeng.com/2020/biography-phra-maha-pranom-thammalongkaro-abbot-of-watchakdaeng/> [5 สิงหาคม 2566].

กระบวนการดำเนินงานของวัดจากแดงสู่ระดับภาค ระดับประเทศ ก็จะช่วยให้ชุมชนและองค์กรได้เห็นประโยชน์การสร้างมูลค่าจากขยะ และมีจิตสำนึกในการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง เพื่อนำไปใช้ซ้ำให้เกิดประโยชน์ได้ ก็จะเป็นการลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ถึงแม้ว่าวัดจากแดงจะเป็นวัดที่มีการจัดการขยะเป็นศูนย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็พบว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดจากแดงยังเป็นที่รู้จักในวงแคบ และการจัดการขยะในชุมชนยังไม่เป็นที่แพร่หลาย คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยการจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง เพื่อพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการ และนำเสนอรูปแบบ “จากแดง โมเดล” ในการวิจัยหัวข้อเรื่อง “จากแดงโมเดล : รูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ” ขับเคลื่อนสู่ครัวเรือน ชุมชน และองค์กร ด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธบูรณาการให้สอดคล้องกับหลักยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของประเทศไทย และ SDGs ขององค์กรสหประชาชาติ เพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- 1.2.2 เพื่อพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- 1.2.3 เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

1.3 ปัญหาการวิจัย

1. สภาพทั่วไป บริบท และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีปัญหา สาเหตุ อุปสรรค และความต้องการจำเป็นต่อการแก้ไขพัฒนา ปรับปรุง อย่างไรบ้าง
2. การวิเคราะห์ องค์ประกอบ และกระบวนการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ด้านการมีส่วนร่วมที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการมีส่วนร่วมการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีขั้นตอนและวิธีการพัฒนาอย่างไรบ้าง
3. การจัดการขยะเป็นศูนย์ และการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีรูปแบบอย่างไร

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยจะนำเสนอเนื้อหาโดยมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ดังนี้

- 1) องค์ความรู้ในการจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- 2) กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- 3) รูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ในงานวิจัยนี้ คือ วัดจากแดง และเครือข่ายพันธมิตร ดังนี้

- 1) ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ วัดจากแดง ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ต้นแบบที่ให้ข้อมูลแนวทางปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์
- 2) ขอบเขตด้านพื้นที่องค์กร/ชุมชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมและฝึกอบรมการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ร่วมกับวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

1.4.3 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Dept Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์ภายในวัดจากแดง และผู้แทนองค์กร จิตอาสา ประชาชน ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นรายบุคคล (Personal Interview) จำนวน 20 รูป/คน โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

- 1) คณะผู้ปฏิบัติงานภายในวัดจากแดง
- 2) ตัวแทน/องค์กร ผู้มีส่วนร่วมในลักษณะ Network และ CSR.
- 3) ประชาชนที่มีส่วนร่วม จิตอาสา และประชาชนที่ซื้อผลิตภัณฑ์ของวัดไปใช้

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

ตั้งแต่ กรกฎาคม 2566 – มิถุนายน 2567

1.4.5 ขอบเขตด้านแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลบริบทวัดจากแดง ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

2. แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์
4. แนวคิดหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

จากแดงโมเดล หมายถึง การสังเคราะห์ความคิดการจัดการขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดงที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม แสดงออกมาเป็นคำอธิบาย ไต่อะแกรม หรือแผนผัง แผนภาพ ที่ช่วยให้เข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การมีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชน หน่วยงาน ที่เข้ามาศึกษา สนับสนุนส่งเสริม และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ณ วัดจากแดง ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ รวมทั้งบริจาคขยะ และซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าจากขยะ

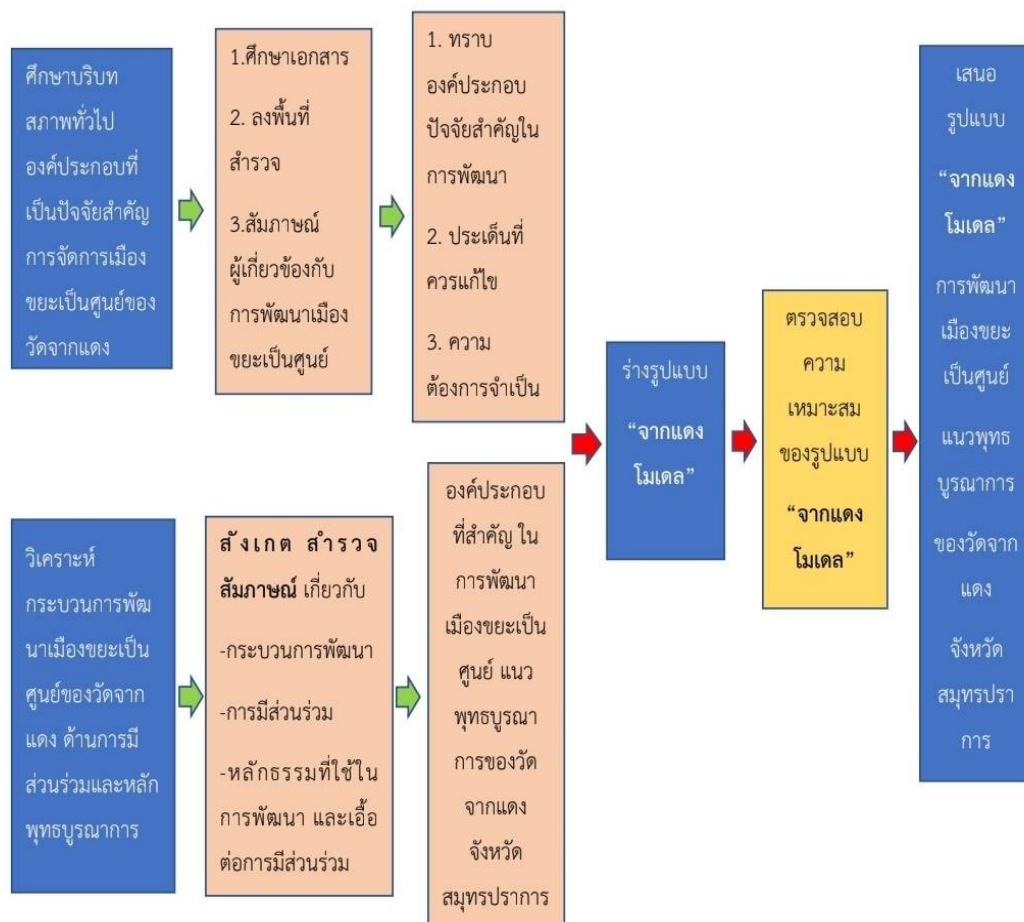
การจัดการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงาน ในการจัดการขยะเป็นศูนย์ทั้งในรูปแบบ การปฏิบัติงาน การจัดกิจกรรม และการฝึกอบรม ภายในวัดจากแดงและนอกวัดจากแดง เช่น สถาบันการศึกษา วัด ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ

การพัฒนา หมายถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีความเจริญเติบโตจากการเปลี่ยนแปลงในระดับที่น่าพอใจ เป็นการจัดการไปสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ขยะเป็นศูนย์ หมายถึง แนวทางในการทำให้ปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัดให้ลดเหลือน้อยที่สุดจนเป็นศูนย์ เป็นการลดการเกิดขยะตั้งแต่ต้นทาง ซึ่งหัวใจสำคัญของแนวคิดขยะเหลือศูนย์ คือ การจัดการขยะที่ต้นทางเริ่มจากการคัดแยกขยะ การลดใช้ และการใช้ซ้ำ เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ก่อนนำไปกำจัด

พุทธบูรณาการ หมายถึง การนำหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาประยุกต์ใช้กับศาสตร์สมัยใหม่ที่ต้องการบูรณาการ เพื่อการพัฒนาสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ซึ่งการทำงานในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กับพุทธธรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4, หลักอริยสัจ 4 และหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นต้น

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.7 ประโยชน์ที่จะได้จากงานวิจัย

1.7.1 ได้องค์ความรู้ในการจัดการเมืองชยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

1.7.2 ได้พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองชยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ สู่ชุมชนและหน่วยงาน

1.7.3 ได้รูปแบบ “จากแดงโมเดล” การพัฒนาเมืองชยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ และนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ได้

1.7.4 ได้แนวทางการพัฒนาและการประยุกต์ใช้การพัฒนาเมืองชยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ และส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการชยะเป็นศูนย์

1.8 ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัย

1.8.1 สามารถนำองค์ความรู้ในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่สร้างขึ้นมาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาครัวเรือน สังคม และองค์กร

1.8.2 ได้แนวทางการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่ครอบคลุมกระบวนการหลักการ และแนวคิด เพื่อพัฒนาชุมชน

1.8.3 จากแดงโมเดล เป็นรูปแบบการพัฒนาความรู้ กิจกรรม และกระบวนการจัดการกิจการทางพระพุทธศาสนาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาจิตใจและปัญญาของบุคคลในชุมชน โดยผ่านการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการ สู่ครัวเรือน ชุมชน และองค์กร

1.8.4 ได้แนวทางการสร้างความรู้พื้นฐานแห่งการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการ “จากแดงโมเดล” เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน และองค์กร

1.8.5 ผลการศึกษาวิเคราะห์จะเป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการ เป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับโลกยุคใหม่

1.8.6 นักวิชาการและผู้สนใจ สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ “จากแดงโมเดล” ยกระดับไปสู่การพัฒนาประเทศ ตามหลักการแห่งความพอเพียง และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “จากแดงโมเดล : รูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ” คณะผู้วิจัยจะศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 5 หัวข้อ ได้แก่ ข้อมูลบริบทวัดจากแดง ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวคิดหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ข้อมูลบริบทวัดจากแดง

2.1.1 อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

อำเภอพระประแดง เป็นอำเภอที่มีขนาดพื้นที่น้อยที่สุดในจังหวัดสมุทรปราการ ในอดีตเคยเป็นศูนย์กลางของจังหวัดพระประแดง ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2358 พัฒนาจากเมืองที่สร้างใหม่ช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ชื่อว่าเมืองนครเขื่อนขันธ์ ต่อมา พ.ศ. 2458 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นพระประแดง และถูกรวมเข้ากับจังหวัดสมุทรปราการในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2474 คำว่า “สมุทรปราการ” มาจาก คำว่า “สมุทร” ซึ่งแปลว่าทะเล และ “ปราการ” ที่แปลว่า กำแพง จึงมีความหมายโดยรวมว่า “กำแพงริมน้ำ” และหากย้อนหลังไป 800 ปีเศษ ชนชาติขอมซึ่งมีความรุ่งเรืองอยู่ ในขณะนั้นได้สร้างเมืองพระประแดงบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อเป็นเมืองหน้าด่านซึ่งสันนิษฐานว่า ในปัจจุบันคือบริเวณท่าเรือคลองเตย และต่อมาแผ่นดินบริเวณรอบเมืองพระประแดงนั้นได้งอกออกไปในทะเลโดยทีละที แผ่นดินงอกถึงแถบตำบลปากคลองบางปลากดซึ่งอยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา และทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยาแผ่นดินได้งอกถึงบริเวณตำบลบางด้วน บางหมุ และบางนางเกรง ทำให้เมืองพระประแดงมีความสำคัญลดลง เนื่องจากอยู่ห่างจากบริเวณปากแม่น้ำ ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2163 – 2171 สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ได้โปรดให้สร้างเมืองสมุทรปราการขึ้นใหม่เพื่อเป็นเมืองปากน้ำหน้าด่านของกรุงศรีอยุธยา และใช้เป็นสถานที่ทำการค้าขายกับชาวฮอลันดาโดยทรงพระราชทานที่ดินบริเวณคลองบางปลากด ให้ชาวฮอลันดาไว้เป็นเมืองการค้าซึ่งเรียกว่า “นิวอัมสเตอร์ดัม”

ในปี พ.ศ. 2306 สมเด็จพระเจ้าตากสิน โปรดเกล้าฯ ให้รื้อกำแพงเมืองพระประแดงเดิมที่ตำบลราษฎร์บูรณะไปสร้างกำแพงพระราชวัง พ.ศ. 2352 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

มหาราช ทรงเห็นความสำคัญที่จะต้องสร้างเมืองทางชายฝั่งเพื่อป้องกันศัตรู ซึ่งเดิมเมืองพระประแดง และเมืองสมุทรปราการเป็นเมืองหน้าด่าน ซึ่งมีสภาพทรุดโทรม พระองค์จึงทรงดำริให้สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทสร้างเมืองขึ้นใหม่และสร้าง “ป้อมวิหิตาคม” ที่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้สร้างทางรถไฟสายแรกขึ้นในประเทศไทย ระหว่างกรุงเทพฯ-สมุทรปราการ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนชื่อเมืองนครเขื่อนขันธ์กลับเป็น “เมืองพระประแดง” และในปี พ.ศ. 2459 ทรงเปลี่ยนคำว่าเมืองเป็นจังหวัด เมืองสมุทรปราการจึงเปลี่ยนเป็น “จังหวัดสมุทรปราการ” ประกอบด้วยอำเภอสมุทรปราการ อำเภอบ่อ อำเภอบางพลี และอำเภอสีชีง และเมืองพระประแดงเป็น จังหวัดพระประแดง ประกอบด้วยอำเภอพระประแดง อำเภอพระโขนง และอำเภอรามัญบุรีบูรณะ ต่อมาในปี พ.ศ. 2475 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจตกต่ำ จึงโปรดฯ ให้อยุบจังหวัดพระประแดงขึ้นกับจังหวัดสมุทรปราการ

การปกครองในจังหวัดสมุทรปราการแบ่งเขตการปกครองภายในจังหวัดออกเป็น 6 อำเภอ ซึ่งมี 50 ตำบล 394 หมู่บ้าน โดยมีองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นจำนวน 48 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล จำนวน 22 แห่ง (1 เทศบาลนคร 7 เทศบาลเมือง และ 14 เทศบาลตำบล) และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 27 แห่ง ซึ่งอำเภอพระประแดงมีพื้นที่ 73.37 ตร.กม. ประกอบด้วย เทศบาล 3 แห่ง คือ เทศบาลเมืองพระประแดง เทศบาลเมืองลัดหลวง และเทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย อบต. 6 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสอบ องค์การบริหารส่วนตำบลบางยอ องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะเจ้า และองค์การบริหารส่วนตำบลบางกอบัว มีตำบลทั้งหมด 15 ตำบล ได้แก่ ตำบลตลาด ตำบลบางพิง ตำบลบางผึ้ง ตำบลบางจาก ตำบลบางครุ ตำบลบางหญ้าแพรก ตำบลบางหัวเสือ ตำบลสำโรงใต้ ตำบลบางยอ ตำบลบางกระเจ้า ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางกอบัว ตำบลทรงคนอง ตำบลสำโรง ตำบลสำโรงกลาง และ 67 หมู่บ้าน มีประชากรรวม 183,824 คน ประชากรชาย 88,318 คน ประชากรหญิง 95,506 คน จำนวน 89,267 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นจังหวัดที่มีความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ใกล้ศูนย์กลางของประเทศและยังเป็นแหล่งวัตถุดิบที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ เป็นคลังสินค้าที่สำคัญ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางการขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ทำให้การขนส่งวัตถุดิบและสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอต่าง ๆ มีความสะดวกและเสียค่าใช้จ่ายต่ำ จึงมีส่วนสนับสนุนให้นักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก โดยจังหวัดสมุทรปราการในปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมกว่า 6,576 โรงงาน นับได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศ โดยมีอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญ

ได้แก่ ยานยนต์และชิ้นส่วนรถยนต์ เครื่องจักร/อุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์โลหะ ไฟฟ้า/ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์อาหาร แปรรูป เคมีภัณฑ์/พลาสติก เป็นต้น¹⁶

ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

แหล่งที่มา: สำนักงานกรมพัฒนาที่ดินอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ¹⁷

2.1.2 ตำบลทรงคนอง

1) ประวัติความเป็นมาตำบลทรงคนอง เป็นหนึ่งในหกตำบลของอำเภอซึ่งเขตพื้นที่สีเขียว บริเวณเกาะบางกะเจ้า (กระเพาะหมู) ตั้งอยู่คอคอดกระเพาะหมู ซึ่งเป็นส่วนที่แคบที่สุด มีคลองลัด

¹⁶ จังหวัดสมุทรปราการ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.samutprakan.go.th/> [10 สิงหาคม 2566].

¹⁷ กรมพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://r01.ddd.go.th/dinThai/> [10 สิงหาคม 2566].

โพธิ์เชื่อมระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งสองด้าน มีเนื้อที่ประมาณ 3.75 ตารางกิโลเมตร มีเนื้อที่ติดกับ ตำบลตลาด (เทศบาลเมืองพระประแดง), ตำบลบางยอ และตำบลบางกระสอบ ประชาชนในตำบลส่วนมากมีเชื้อสายรามัญ (มอญ) ที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 2 เป็นเวลา 187 ปีมาแล้ว ตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา สำหรับตำบลทรงคนอง ปัจจุบันได้แก่หมู่ที่ 7, 8 และ 9 ซึ่งยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของ ชาวรามัญ คำว่า “ทรงคนอง” เป็นชื่อเมืองที่ชาวรามัญตั้งขึ้นเพื่อระลึกเมืองที่ตนจากมา องค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง โดยภาพรวมแล้วมีศักยภาพพอที่จะสรุปปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ลักษณะที่ตั้ง มีพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานคร และตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา มีการคมนาคมสะดวกในการติดต่อ
2. ประสานงานกับหน่วยงานระดับอำเภอ จังหวัด และกระทรวง
3. เป็นสถานที่ก่อสร้างสะพานวงแหวนอุตสาหกรรม และการขุดลอกคลองลัดโพธิ์ตามโครงการราชดำริ รวมทั้งสวนสาธารณะใต้สะพานวงแหวนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
4. มีโบราณวัตถุที่เก่าแก่เหมาะแก่การท่องเที่ยวศึกษาวัฒนธรรมรวมทั้งชุมชนมอญ ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิม

2) สภาพทั่วไป องค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง ตั้งอยู่เลขที่ 67 ชั้น 3 ที่ว่าการอำเภอพระประแดง ต.ตลาด อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130 อยู่ทางด้านทิศเหนือของอำเภอพระประแดง ห่างจากที่ว่าการอำเภอพระประแดงประมาณ 500 เมตร ทิศเหนือติดแม่น้ำเจ้าพระยาและองค์การบริหารส่วนตำบลบางยอ (อบต.บางยอ) ทิศตะวันออกติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสอบ (อบต.บางกระสอบ) ทิศตะวันตกติดกับเทศบาลเมืองลัดหลวง ทิศใต้ติดแม่น้ำเจ้าพระยาและเทศบาลเมืองพระประแดง มีพื้นที่โดยประมาณ 3.75 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,343.75 ไร่ พื้นที่ของตำบลทรงคนอง เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน มีลำคลองไหลผ่าน 6 สาย ทำให้บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นที่ราบลุ่ม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตร จำนวนหมู่บ้านในเขต อบต. เต็มทั้งหมู่บ้าน 13 หมู่ ได้แก่ หมู่ที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12 และ13 แยกเป็นชาย 4,047 คน หญิง 4,265 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 2,217 คน/ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 2,495 ครัวเรือน

3) สภาพเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากเป็นตำบลที่อยู่ติดกับเทศบาลเมืองพระประแดง เทศบาลตำบลสำโรงใต้ และเทศบาลเมืองลัดหลวง ทำให้มีการขยายโอกาสในการจ้างงานให้กับประชาชน ส่วนอาชีพรองลงมาคือการประกอบอาชีพธุรกิจ ประเภทกิจการต่างๆ เช่น ร้านค้าปลีกย่อย และอาชีพบริการรับจ้างเป็นต้น บางส่วนประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม และรับราชการเป็นส่วนน้อย หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารตำบลทรงคนอง ประกอบไปด้วยโรงงานอุตสาหกรรม 2 แห่ง โกดังสินค้า 2 แห่ง และโรงน้ำแข็ง 1 แห่ง

4) ผลิตภัณฑ์ตำบล ของฝากและของที่ระลึก ได้แก่ ขนมชั้นบ้านมอญสูตรโบราณที่ทำอย่างประณีต มีความสวยงามด้วยการเรียงตัวเป็นชั้นๆ บางๆ ถึง 9 ชั้น หวาน หอมอร่อย เป็นขนมที่ใช้ในงานพิธีมงคล โดยมีความเชื่อแบบไทยว่าจะต้องหยอดขนมให้ได้ 9 ชั้น จึงจะเป็นสิริมงคล เจริญก้าวหน้าแก่เจ้าภาพ, มะม่วงน้ำดอกไม้แห่งคิ่งบางกระเจ้าที่เพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ จากสวนปราชญ์ท้องถิ่น พันโทชำนาญ อ่อนแย้ม ที่ได้รับการยอมรับและถูกพูดถึงมากที่สุด เพราะเป็นแหล่งมะม่วงน้ำดอกไม้พันธุ์เขียวขนาดใหญ่ที่สุดในคิ่งบางกระเจ้า ผ่านการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือ Good Agricultural Practice (GMP) ในปี พ.ศ. 2558 เป็นไม้ผลที่มีความโดดเด่น และลักษณะพิเศษแตกต่างจากมะม่วงน้ำดอกไม้จากแหล่งผลิตอื่น คือ รสชาติหวาน มีกลิ่นหอม ผลอวบ เนื้อแน่น แห้ง สีจำปา ความหวานประมาณ 18-22 องศาบริกซ์ โดยผลผลิตและเก็บเกี่ยวได้ ตั้งแต่เดือนมกราคม – เดือนพฤษภาคม และศิลปะการแทงหยวกกล้วย เป็นงานฝีมือที่สร้างสรรค์ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น จากฝีมือของคุณลุงบุญแถม เพชรประดิษฐ์ ศิลปินดีเด่นของจังหวัดสมุทรปราการ ที่ใช้วัสดุธรรมชาติ โดยการนำหยวกกล้วย มาฉลุวดลายประดับตกแต่งในงานต่างๆ ทั้งงานมงคลและอวมงคล เช่น งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานพิธีทางศาสนา งานกฐิน งานบวชและงานศพ เป็นต้น¹⁸

2.1.3 วัดจากแดง

วัดจากแดง ตั้งอยู่เลขที่ 16 หมู่ 6 ซอยเพชรหิรัญ 10 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ 10130 วัดมีเนื้อที่ 15 ไร่ 2 งาน 56 ตารางวา แวดล้อมด้วยสวนมะพร้าว ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันตก ติดกับคลองจากแดง ภายในวัดมีอาคารเสนาสนะ ดังนี้ อุโบสถกว้าง 7.75 เมตร ยาว 23.55 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2401 บูรณะ พ.ศ. 2504 หน้าบันประดับด้วยถ้วยชามลายคราม ภูมิสงฆ์ จำนวน 3 หลังเป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ หอสวดมนต์ 2 ชั้น ศาลาการเปรียญกว้าง 10.45 เมตร ยาว 29 เมตร สร้างประมาณ พ.ศ. 2325 ชื่อ “จากแดง” สันนิษฐานว่า มาจากคำว่า “จากแตน” หมายถึง หมู่บ้านของประชาชนที่อพยพมาจากที่อยู่เดิมในอยุธยา ต่อมาเพี้ยนเสียงเป็น “จากแดง” ปุชนิยวัตถุโบราณที่สำคัญคือ พระพุทธรูป “หลวงพ่อกิน” และ “อัมเมกขสถูป, พระสมันตมหาปฏิฐานเจดีย์” ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่มีความงดงามตั้งตระหง่านอยู่ริมแม่น้ำ

¹⁸ องค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.songkanong.org/site/> [10 สิงหาคม 2566].

เจ้าพระยา วัดจากแดงเป็นวัดราษฎร์ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อปี พ.ศ. 2330 เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันคือ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) วัดจากแดงได้ตั้งเป็นสำนักเรียนพระอภิธรรมมาหลายปี และได้รับการคัดเลือกให้เป็น “สำนักศาสนศึกษาดีเด่น” จากมูลนิธิพระสังฆราชูปถัมภ์ส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ถือเป็นเกียรติและสิริมงคลแก่พระภิกษุ-สามเณรวัดจากแดงเป็นอย่างยิ่ง ประกาศเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2558 ปัจจุบันมีพระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียนอยู่ภายในวัดจากแดงมากกว่า 70 รูป และมีแนวโน้มมากขึ้นต่อไป นอกจากหลักสูตรการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณรแล้ว วัดจากแดงได้เปิดหลักสูตรการเรียนสำหรับประชาชนด้วย ไม่ว่าจะเป็นพระอภิธรรม พระบาลีสำหรับประชาชน และหลักสูตรธรรมศึกษาสำหรับประชาชน¹⁹

2.2 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

2.2.1 ความหมายของแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Theory of Participation)

แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Theory of Participation) หมายถึงแนวคิดหรือกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเป็นส่วนหนึ่งของการกระบวนการหรือกิจกรรมใดๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบททางการเมือง การพัฒนาองค์กร หรือการเชื่อมโยงกับชุมชนและสังคมในระดับต่างๆ โดยเน้นการให้เสียงส่วนน้อยและส่วนรวมมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การวางแผน หรือการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อกลุ่มหรือชุมชนที่เกี่ยวข้อง โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่ได้รับผลกระทบจะช่วยให้มีการปรับปรุง การวางแผน และการดำเนินงานที่มีความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมโดยให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เช่น การสร้างพื้นที่สำหรับการเสวนา การจัดกิจกรรมที่เปิดกว้าง การใช้เทคนิคและกระบวนการที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เป็นต้น²⁰

2.2.2 กระบวนการและระดับของการมีส่วนร่วม

กระบวนการและระดับของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็นหลายระดับตามลักษณะและระดับของการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

¹⁹ วัดจากแดง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://tourwatthai.com/watthai/watchakdaeng/> [10 สิงหาคม 2566].

²⁰ ศิริวิทย์ จันทรแสง. การวางแผนเพื่อการพัฒนาที่มีส่วนร่วม: แนวคิดและกรอบแนวคิด. วารสารนิเวศวิทยา, ปีที่ 38 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2554), 193-203.

1. ระดับแบบแผนภาพ (Informing) ในระดับนี้ผู้มีส่วนร่วมจะได้รับข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการ หรือการตัดสินใจต่างๆ แต่ยังไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือกระบวนการนั้นๆ

2. ระดับให้ความคิดเห็น (Consulting) ในระดับนี้ผู้มีส่วนร่วมจะได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจ และกระบวนการที่กำลังพิจารณาอยู่ ผู้รับผลกระทบหรือองค์กร จะนำความคิดเห็นนี้ไปพิจารณาก่อนตัดสินใจ

3. ระดับสร้างความร่วมมือ (Collaborating) ในระดับนี้จะมีการร่วมมือกันของผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการหรือการตัดสินใจ ผู้รับผลกระทบหรือองค์กรจะรับฟังและพิจารณาข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน เพื่อผลลัพธ์และเพิ่มประสิทธิภาพที่ดีที่สุด

4. ระดับอภิสระ (Empowering) ในระดับนี้ผู้มีส่วนร่วมจะได้รับอภิสระในการตัดสินใจและการดำเนินงาน ผู้รับผลกระทบหรือองค์กรจะอำนวยความสะดวกในด้านทรัพยากรและให้พื้นที่เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมใช้ปฏิบัติตามความต้องการ²¹

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมสามารถแบ่งออกเป็นประเภทของการมีส่วนร่วม ดังนี้คือ

1) การมีส่วนร่วมบุคคล เป็นการมีส่วนร่วมของบุคคลเดี่ยวในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ซึ่งผู้มีส่วนร่วมมีความเข้าใจและมีการเอื้ออำนวยที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว เช่น กิจกรรมสังสรรค์

2) การมีส่วนร่วมองค์กร เป็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร เช่น การมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการสมาคม

3) การมีส่วนร่วม ของชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานที่ส่งผลต่อชุมชน เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เน้นความเป็นธรรมและเน้นความมีอิสระในการตัดสินใจ

4) การมีส่วนร่วมระดับนานาชาติ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือองค์กรในระดับนานาชาติ เพื่อแก้ไขปัญหา หรือส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การมีส่วนร่วมในองค์กรสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมหรือสันติภาพทางการเมือง

5) การมีส่วนร่วมด้านนโยบาย เป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางนโยบายของรัฐบาลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมในการออกแบบนโยบายที่ส่งผลต่อสังคมหรือส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของสังคมและประเทศชาติ²²

---

²¹ อรุณี ธีระกุล. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างเมืองที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาเมืองเชียงใหม่. วารสารวิชาการเศรษฐศาสตร์และการจัดการ, ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2556), 114-131.

ทั้งหมดนี้เป็นตัวอย่างของประเภทการมีส่วนร่วมที่มักพบในชุมชนและองค์กรต่างๆ การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมที่ยั่งยืน และเพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตที่ยั่งยืนในทุกๆ ระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.3 วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง การสร้างการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและความอดทน อย่างไรก็ตามการสร้างการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งและยั่งยืนเป็นจุดเริ่มสร้างชุมชนที่แข็งแกร่ง และยั่งยืนด้วยเช่นกัน ซึ่งจะส่งผลดีต่อสังคมทั้งหมด

กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมมีหลายขั้นตอน ดังวิธีการต่อไปนี้

1. การตั้งวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมาย ต้องระบุกลุ่มเป้าหมายและกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ซึ่งอาจจะเน้นไปที่การแก้ไขปัญหาและความต้องการ
2. การแบ่งปันข้อมูลและการสร้างการสื่อสาร โดยการสร้างช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างและเข้าถึงง่าย เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น เช่น เว็บไซต์ กลุ่มสื่อสังคมออนไลน์ หรือแพลตฟอร์มการสื่อสารอื่นๆ
3. การสร้างพื้นที่ สำหรับการร่วมกิจกรรมและการประชุม มีการจัดตารางกิจกรรมและการประชุมที่เหมาะสม เชิญชวนสมาชิกมาเข้าร่วม และมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ เปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น และสร้างภาพลักษณ์ของการมีส่วนร่วม
4. การสร้างความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันเป็นการสร้างโอกาส เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยใช้กิจกรรมเป็นส่วนร่วม เช่น กิจกรรมการฝึกอบรม กิจกรรมสนทนาการ
5. การส่งเสริมความรับผิดชอบของการมีส่วนร่วม โดยการสร้างความตระหนักให้กับผู้มีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การให้กำลังใจกับความเห็นของผู้มีส่วนร่วม
6. การสนับสนุนและส่งเสริม การนำเสนอ ข้อเสนอแนะ และแนวคิด เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมนำเสนอแนวคิดและข้อเสนอแนะ ให้เวลา ให้พื้นที่ และพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น สร้างระบบที่ส่งเสริมผู้มีความสามารถในการนำเสนอแนวคิดและดำเนินการไปสู่ผลสำเร็จ

---

²² อนุชา สุทธิรัตนวงศ์. แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วารสารวิจัยวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน 2557), 66-77.

7. การนำเอาผลกระทบและความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมมาใช้ในการตัดสินใจ ให้ ความสำคัญกับการปรึกษากับชุมชนก่อนการตัดสินใจสำคัญ และพิจารณาถึงผลกระทบต่อชุมชนใน การตัดสินใจขององค์กร

8. การสร้างความยั่งยืนและการพัฒนา เป็นการสร้างแผนยาวนานที่สนับสนุนการมีส่วนร่วม ในระยะยาว ให้โอกาสในการพัฒนาและเรียนรู้ตลอดเวลา เช่น การสนับสนุนการศึกษาและการ ฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะของผู้มีส่วนร่วม

9. การสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นการแบ่งปัน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เกมส์และกิจกรรมที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น การสนับสนุนการผลิต และการสืบ ทอดศักยภาพท้องถิ่น

10. การสนับสนุนและเสริมสร้างผู้นำ เป็นการสร้างโอกาสให้กับผู้มีความสามารถและ ความสนใจที่จะเป็นผู้นำ ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ และการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุน กระบวนการมีส่วนร่วม

11. การวัดและประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการในอนาคต โดยการนำ ข้อมูลและความคิดเห็นที่ได้รับจากผู้มีส่วนร่วมมาใช้ในการปรับปรุงและประเมินผลที่ถูกต้อง²³

ในกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมนั้น ความสำเร็จขึ้นอยู่กับความเอื้ออำนวย และการสร้าง ความเข้าใจ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นและความสามารถของผู้มีส่วนร่วม และสร้างสภาพแวดล้อมที่ สนับสนุนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป

2.2.4 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมีประโยชน์อย่างมากต่อส่วนรวมและสมาชิก ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. สร้างความเชื่อมั่นและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นการเสริมสร้างสัญญาณ ชีวิตที่ดี และสร้างความผูกพันที่แข็งแกร่ง

2. สนับสนุนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน ช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมร่วมมือกันในการ แก้ปัญหาที่เกี่ยวข้อง และยังสนับสนุนกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

3. สร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในชุมชน ผู้มีส่วนร่วม มีส่วนในกระบวนการ ตัดสินใจและวางแผนที่จะส่งผลกระทบต่อกลุ่ม ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตได้อย่างยั่งยืน

²³ พรศิริ รัตนวรรณกุล. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น. วารสารวิชาการราชภัฏอุบลราชธานี, ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มีนาคม 2545), 66-84.

4. ส่งเสริมความรับผิดชอบและเป็นพลเมืองที่ดี การมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบต่อและเสริมสร้างบุคลิกภาพของผู้มีส่วนร่วม เป็นการสร้างพลเมืองที่รับผิดชอบต่อและมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่ดีขึ้น

5. สร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ที่ดี สร้างโอกาสในการพบปะ และสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และความร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนร่วม

6. สนับสนุนสันติภาพและความเข้าใจร่วมกัน ผู้มีส่วนร่วมมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความเห็นที่แตกต่างกัน เป็นการสร้างสังคมที่ยอมรับแล้วเข้าใจกันอย่างมีความสุขและสมคูล²⁴

2.2.5 ประเภทของการมีส่วนร่วม

1. MOU (Memorandum of Understanding)

MOU ย่อมาจาก Memorandum of Understanding หรือเรียกกันว่า บันทึกความเข้าใจ หมายถึง เอกสารที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ หรือความเข้าใจระหว่างองค์กร หน่วยงาน ภาครัฐ และเอกชน เป็นเอกสารที่ระบุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงรายละเอียดการมีส่วนร่วม ขอบเขตงานที่จะดำเนินการร่วมกัน และเป้าหมายที่ต้องการให้บันทึกความร่วมมือระหว่างฝ่ายข้างเคียงที่มีเป้าหมายและความประสงค์ที่เหมือนกันในการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเมื่อทั้งสองฝ่ายรับทราบถึงรายละเอียดในบันทึกข้อตกลง มีความเห็นตรงกัน และยอมรับข้อตกลงที่ทำร่วมกันแล้ว ตัวแทนผู้มีอำนาจของทั้งสองฝ่ายจะลงนามในบันทึกข้อตกลงนั้น เพื่อรับรองว่า ทั้งสองฝ่ายพึงพอใจกับข้อตกลงที่ทำร่วมกัน และ MOU ฉบับนี้ก็จะมียุทธศาสตร์ใช้เมื่อทั้งสองฝ่ายได้ลงนามในเอกสารนั้น โดย MOU มักถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรหรือหน่วยงาน โดยที่เอกสารนี้ไม่ถือว่าเป็นสัญญาผูกมัดขึ้นอยู่กับเจตนาในการสร้างข้อตกลงร่วมกัน ทั้งนี้ แม้ว่าจะไม่มีข้อบังคับตามกฎหมาย แต่การลงนามใน MOU ก็เป็นการทำความเข้าใจร่วมกันให้ชัดเจนว่าทุกฝ่ายกำลังร่วมมือกันไปสู่จุดหมายเดียวกัน ดังที่ระบุในเอกสาร เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจขอบเขตและวัตถุประสงค์ประสงค์ของข้อตกลงร่วมกัน นับเป็นจุดเริ่มต้นในการเจรจาต่อรองระหว่างกัน และอาจนำไปสู่การทำบันทึกข้อตกลงที่จะมีผลทางกฎหมายได้ในเวลาต่อมา ซึ่ง MOU มีหลายระดับตั้งแต่ระดับองค์กรหรือหน่วยงานที่มีความสำคัญในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หรือระดับนานาชาติได้ โดยมีประเภทและรูปแบบต่างๆ ขึ้นอยู่กับ

²⁴ อุดุลย์ ศรีพิศาลกุล. การพัฒนาชุมชนทางการเมืองเพื่อสร้างสังคมมนุษย์: กรณีศึกษาชุมชนเลขที่ 2 แขวงหนองแขม อำเภอบ่อมปราบศัตรูพ่าย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพะเยา, ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มีนาคม 2549), 124-139.

วัตถุประสงค์และการใช้งาน เช่น MOU ในการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ หรือ MOU ในการพัฒนาโครงการทางวิชาการ มีโครงสร้างที่สอดคล้องกับความต้องการและลักษณะของความร่วมมือที่กำหนดไว้ โครงสร้างของ MOU อาจประกอบด้วยหัวข้อเรื่อง วัตถุประสงค์ ขอบเขตของความร่วมมือ ระยะเวลา บทบาทของแต่ละฝ่าย และข้อตกลงเฉพาะอื่นๆ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่เข้าร่วมในการร่วมมือ โดยปกติแล้วจะมีการระบุบทบาทและหน้าที่ที่แต่ละฝ่ายต้องปฏิบัติ เพื่อให้กระบวนการร่วมมือเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบของ MOU คือ

- 1) ความสมดุล: MOU ควรมีการสมดุลและการแสดงความเป็นธรรมระหว่างฝ่ายที่เข้าร่วม
- 2) ความชัดเจน: MOU ควรมีความชัดเจนในเรื่องของวัตถุประสงค์และขอบเขตของความร่วมมือ
- 3) ความเป็นไปได้: MOU ควรมีความเป็นไปได้ในเชิงทางเทคนิคและเศรษฐศาสตร์²⁵

สรุปได้ว่า MOU เป็นข้อตกลงระหว่างองค์กรหรือหน่วยงาน แต่ยังไม่ถึงขั้นสัญญาจริงและยังไม่มีผลผูกพันกฎหมาย โดยการจัดทำร่าง MOU เริ่มจากการที่แต่ละฝ่ายร่างประเด็นใน MOU ตามวัตถุประสงค์ที่ตนเองต้องการ จากนั้นนำสู่การประชุมเพื่อตกลงกันในส่วนที่ทุกคนเห็นด้วย และส่วนที่ต้องปรับแก้ การจัดทำเอกสาร MOU ให้เสร็จสิ้นนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลา ต้องรับฟังความเห็นทุกฝ่าย เพราะการทำ MOU นั้นไม่อาจเกิดขึ้นได้จากความเห็นของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ต้องผ่านการตกลงร่วมกันและต่อรองกันจนกว่าจะได้เป้าหมายที่ทุกฝ่ายพร้อมจะขับเคลื่อนไปด้วยกันได้ จึงจะเป็นผลสำเร็จ

2. เครือข่าย (Network)

เครือข่าย หมายถึง การสร้างสัมพันธ์ภาพและการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลหรือองค์กรที่มีความสนใจเดียวกันหรือเป้าหมายที่ใกล้เคียง ผ่านการแบ่งปันข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการร่วมกันดำเนินกิจกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายของเครือข่าย ภายใต้เป้าหมายและวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยไม่มีองค์กรใดมีอำนาจหรือสั่งการเหนือกว่าองค์กรอื่น ๆ ในเครือข่าย เครือข่ายมีลักษณะตามพื้นที่ดำเนินการ ตามลักษณะการเชื่อมโยง และตามลักษณะการแลกเปลี่ยน เครือข่ายถือเป็นทุนทางสังคม (social capital) ที่จะเพิ่ม

---

²⁵ พระอาจารย์ดร.สุชาติ วิเชียรบุญอย่างกูร. ประเด็นการวิจัย: ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นและระบบเครือข่ายการพัฒนา. วารสารพัฒนาท้องถิ่น, ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (มีนาคม - เมษายน 2555), 82-103.

ความสำเร็จให้กับบุคคลและองค์กร เครือข่ายสามารถช่วยในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน หรือที่หน่วยงานแห่งใดไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง²⁶

เครือข่ายสามารถแบ่งประเภทและรูปแบบตามลักษณะความสัมพันธ์ รวมถึงแนวคิดและกิจกรรมกลุ่มที่เครือข่ายกำหนดขึ้น ประกอบด้วย

1) เครือข่ายแบบเชิงบวก (Positive Network) เป็นเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ที่ดี มีความไว้วางใจ และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ที่มีประโยชน์

2) เครือข่ายแบบเชิงลบ (Negative Network) เป็นเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดี มีความขัดแย้ง และมีการแพร่กระจายข้อมูลที่ผิดหรือไม่ถูกต้อง

3) เครือข่ายแบบเชิงกลุ่ม (Group Network) เป็นเครือข่ายที่มีการรวมตัวของผู้ที่มีความสนใจหรือจุดประสงค์ในเรื่องเดียวกัน และมีการสนับสนุนหรือช่วยเหลือกัน

4) เครือข่ายแบบเชิงตัวบุคคล (Individual Network) เป็นเครือข่ายที่มีการสื่อสารหรือติดต่อกับผู้อื่นโดยไม่ได้พิจารณาถึงความสัมพันธ์หรือจุดประสงค์ใดๆ²⁷

บทบาทการทำงานของเครือข่ายมักเน้นการทำงานในระดับกิจกรรม การสนับสนุนด้านทุน ทรัพยากรและให้คำปรึกษาแก่เครือข่ายย่อย การประสานงานการเคลื่อนไหว ซึ่งบทบาทของเครือข่ายในการทำงาน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) ระดับกิจกรรม เป็นเครือข่ายที่เน้นกระบวนการทำงานในระดับพื้นที่ มีแบบแผนการปฏิบัติงานเป็นงานประจำ มีกระบวนการจัดการที่ต้องพึ่งพาคนและทรัพยากรในพื้นที่ เป็นการรวมตัวเพื่อทำกิจกรรม ประเด็นปัญหามีโครงสร้างไม่ซับซ้อน เช่น เครือข่ายกลุ่มสตรี เครือข่ายกลุ่มสะสมทรัพย์ เครือข่ายกลุ่มเกษตรกร

2) ระดับการสนับสนุนและประสานงาน เป็นเครือข่ายที่ทำหน้าที่ศูนย์ประสานงานระหว่างเครือข่ายและภาคีอื่น เครือข่ายระดับนี้เป็นเครือข่ายเชิงพื้นที่ที่ทำงานครอบคลุมระดับภูมิภาคหรือจังหวัด มีบทบาทการทำกิจกรรมของเครือข่ายย่อยในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงาน

---

²⁶ รณรงค์ มะลิงาม. ความสำคัญของการร่วมมือในรูปแบบเครือข่ายทางการศึกษาของชุมชนเพื่อการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ. วารสารคณะกรรมการการอุดมศึกษาและคุณภาพการศึกษา. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน 2556) : 25-42.

²⁷ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จการปฏิรูปการศึกษา, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ซีเคเอส มีเดีย, 2547, หน้า 1-16.

3) ระดับส่งเสริมและให้คำปรึกษา เป็นเครือข่ายของสถาบัน องค์กร หรือหน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนาเป็นเครือข่าย เป็นการให้คำปรึกษาแนวทางปฏิบัติแก่เครือข่ายอื่น เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของเครือข่าย²⁸

หลักการสำคัญของการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ คือ การจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย เนื่องจากมีงานที่ซ้ำซ้อนกัน ดังนั้นการจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเป็นการป้องกันการเกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิก และการรวมเป็นเครือข่ายต้องนำเอาประสบการณ์ ความสนใจ และความเชี่ยวชาญของสมาชิกแต่ละคนมาเสริมกัน ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลในการทำงานของเครือข่ายคือเวลาในการร่วมกิจกรรมของสมาชิกต่างกัน ทำให้ทำงานให้เครือข่ายไม่เต็มที่ มีเพียงส่วนน้อยที่ทำงานให้เครือข่ายแบบเต็มเวลา เพราะสมาชิกส่วนใหญ่มีงานประจำที่ต้องรับผิดชอบ ดังนั้นการมอบหมายหน้าที่ควรเป็นลักษณะเอื้อให้สมาชิกเข้าร่วมได้แม้มีเวลาจำกัด สำหรับผู้นำควรเลือกผู้นำเครือข่ายที่มีความน่าเชื่อถือ มีภาวะผู้นำ มีผลงานและประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ ซึ่งผู้นำเครือข่ายอาจเป็นผู้นำในท้องถิ่นก็ได้ เพราะจะเอื้อต่อการทำงานไปสู่ความสำเร็จได้สะดวกขึ้น

3. กิจกรรม CSR

CSR (Corporate Social Responsibility) หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่องค์กรธุรกิจทำเพื่อสร้างประโยชน์แก่สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นการเพิ่มคุณค่าทางธุรกิจอย่างยั่งยืน เป็นความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อส่วนสังคมที่ก้าวหน้าและสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งมุ่งเน้นการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นรอยยิ้มให้กับสังคมรอบข้าง รวมถึงการจัดการผลกระทบที่องค์กรมีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมที่มีความยั่งยืน CSR เน้นการปฏิบัติตามหลักการทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น การสนับสนุนโครงการสาธารณะ การให้ความสนับสนุนในด้านการศึกษา การเป็นโครงสร้างที่ยั่งยืนต่อสังคม การดำเนินการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นปกติ และการปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางธุรกิจที่เป็นสากล เป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรธุรกิจและสังคม²⁹

CSR สามารถแบ่งเป็นประเภทและรูปแบบต่างๆ ได้ โดยรูปแบบที่พบบ่อย ได้แก่

²⁸ พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) 2547), หน้า 104-105.

²⁹ ชัยชาญ จุฬรัตน์านนท์. ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มีนาคม 2555) : 21-32.

1) การสนับสนุนสังคม เป็นการสนับสนุนโครงการและกิจกรรมที่สร้างประโยชน์ต่อสังคม และชุมชน เช่น การสนับสนุนการศึกษา การสนับสนุนการแพทย์ หรือการสนับสนุนกิจกรรมสิ่งของมูลค่าในชุมชน การบริจาคเงินสมทบทุน การบริจาคเงินช่วยเหลือภัยพิบัติ การสร้างโรงเรียนในต่างจังหวัด หรือการเป็นอาสาสมัครในด้านต่างๆ

2) การดำเนินธุรกิจที่ยั่งยืน เป็นการดำเนินธุรกิจในทางที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม ที่อยู่ในกระบวนการทำงานหลักขององค์กร ที่แสวงหากำไรแต่ไม่ลืมที่จะคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน การควบคุมและป้องกันการสร้างมลพิษจากกระบวนการผลิต การระบุข้อความหรือข้อมูลส่วนผสมในสินค้า

3) การบริหารทรัพยากรมนุษย์: การสนับสนุนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กร โดยให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระและความพึงพอใจของพนักงาน³⁰

นอกจากนี้ CSR สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 ชนิดด้วยกัน คือ

1) การส่งเสริมประเด็นสังคม (Cause Promotion) การที่องค์กรส่งเสริมประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม โดยการช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น การจัดหาเงินทุน การระดมทุน การบริจาคทรัพยากร การส่งอาสาสมัครเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ

2) การตลาดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสังคม (Cause-Related Marketing) การที่องค์กรบริจาครายได้ส่วนหนึ่งจากการขายสินค้าหรือบริการ เพื่อนำไปสมทบทุนหรือบริจาคให้กับหน่วยงานการกุศล หรือมูลนิธิต่างๆ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้ร่วมทำบุญกับองค์กรและมูลนิธิด้วยความสมัครใจ

3) การตลาดเพื่อแก้ปัญหาสังคม (Corporate Social Marketing) การที่องค์กรณรงค์หรือสนับสนุนให้เกิดการสร้างความรู้ และเกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในด้านต่างๆ อาทิ ด้านสาธารณสุข ด้านความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อม โดยองค์กรจะสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในแคมเปญการณรงค์ต่างๆ

4) การบริจาคเพื่อการกุศล (Corporate Philanthropy) การบริจาคปัจจัยหรือสิ่งของเพื่อช่วยเหลือปัญหาสังคม ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการร้องขอจากหน่วยงานต่างๆ ที่ไม่ใช่การวางแผนในการทำโดยตัวองค์กรเอง

---

³⁰ อาวุธ ศิริโรจน์. ประสบการณ์ขององค์กรในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาภาคสังคม. วารสารการบริหารจัดการ. ปีที่ 34 ฉบับที่ 1 (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2557) : 116-132.

5) การอาสาช่วยเหลือชุมชน (Community Volunteering) การที่องค์กรตั้งใจให้พนักงานสละเวลาในการทำงานเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมทางสังคม โดยองค์กรอาจทำกิจกรรมด้วยตัวเองหรือร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ

6) การประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม (Socially Responsible Business Practices) การดำเนินธุรกิจที่หลีกเลี่ยงปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้นกับสังคม โดยการพิจารณาตั้งแต่กระบวนการผลิตสินค้า การเลือกใช้วัตถุดิบต่างๆ อีกทั้งยังหาวัตถุดิบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ในกระบวนการต่างๆ รวมถึงการร่วมรณรงค์ให้คนในสังคมมีความรับผิดชอบต่อสังคมอีกด้วย

7) การพัฒนาและส่งมอบผลิตภัณฑ์และบริการตามกำลังซื้อของคนในระดับฐานราก (Developing and Delivering Affordable Products and Services) การใช้กระบวนการทางธุรกิจในการผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการสู่ตลาดในราคาที่ไม่แพง เหมาะกับกำลังซื้อของผู้บริโภคในระดับฐานราก ให้สามารถเข้าถึงสินค้าและบริการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต³¹

CSR สามารถมีระดับต่างๆ ได้ตามขนาดและลักษณะขององค์กร เช่น ระดับองค์กรระดับใหญ่ที่มีการดำเนินกิจกรรม CSR ในมาตรฐานสูง และระดับองค์กรระดับเล็กที่มีการดำเนินกิจกรรม CSR ในขอบเขตที่จำกัดกว่าเดิม มีโครงสร้างที่ขึ้นอยู่กับขนาดและลักษณะขององค์กรเช่นกัน โดยสามารถมีโครงสร้างที่รวมผู้เกี่ยวข้องภายนอก เช่น องค์กรธุรกิจอื่น ๆ และหน่วยงานภาครัฐ หรือมีโครงสร้างภายในที่รวมแผนกหรือทีม CSR เพื่อดำเนินการและควบคุมกิจกรรม CSR โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) การดำเนินการธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม: การดำเนินธุรกิจขององค์กรให้เป็นไปในทิศทางที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

2) การสร้างความเอื้อเฟื้อต่อสังคม: เป็นการสร้างความเข้าใจและการช่วยเหลือในชุมชนและสังคมที่องค์กรดำเนินธุรกิจ³²

บทบาทหน้าที่ของ CSR สามารถแบ่งออกเป็นหลายภารกิจ ได้แก่

1) การวางแผนและดำเนินกิจกรรม CSR โดยการกำหนดและวางแผนกิจกรรม CSR ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และความต้องการขององค์กร

³¹ ปรีดี นุกุลสมปราธนา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.popticles.com/branding/types-of-csr/> [14 สิงหาคม 2566].

³² ปาล์มปณณ สัมมาส. บทบาทและสิ่งที่บริษัทมหาชนทำสำหรับสังคมและสิ่งแวดล้อม: การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาลัย. ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน 2559) : 78-90.

2) การสร้างความตระหนักและการสื่อสาร เป็นการสร้างความตระหนักในการดำเนินกิจกรรม CSR และการสื่อสารให้เกิดการเข้าใจและรับรู้จากประชาชนและผู้สนใจ

3) การบริหารจัดการรายการทางการเงิน เป็นการจัดการและควบคุมงบประมาณสำหรับกิจกรรม CSR เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์แก่สังคมและองค์กร³³

สรุปแนวคิดธุรกิจกับความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility หรือ CSR) เป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน เป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริม และสนับสนุนในการสร้างความคิดที่ดีก่อให้เกิดความยั่งยืนขององค์กรและคืนกำไรให้แก่สังคม เป็นการสร้างประโยชน์ให้กับสังคมและชุมชนโดยไม่ได้หวังผลตอบแทน แสดงให้เห็นว่าองค์กรมีความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้ภาพลักษณ์ขององค์กรดีขึ้น เป็นการลดค่าใช้จ่าย ในเรื่องการโฆษณาที่ให้ชุมชนช่วยบอกต่อ การทำ CSR เป็นวิธีประสานความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับพนักงานได้ดี สร้างวัฒนธรรมในที่ทำงานที่ดีและพนักงานมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อีกทั้งยังเป็นการสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่งได้อีกด้วย

4. จิตอาสา

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของ “จิตอาสา” คือ “จิต” เป็นคำนาม หมายถึง ใจ สิ่งที่มีหน้าที่รู้ คิด และนึก “อาสา” เป็นคำกริยา หมายถึง เสนอตัวเข้ารับทำ ดังนั้น “จิตอาสา” จึงหมายถึง จิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์โดยเต็มใจ สมครใจ อิ่มใจ ซาบซึ้งใจ ปิติสุข ที่พร้อมจะเสียสละเวลา แรงกาย แรงสติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ในการทำกิจกรรม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น เป็นจิตที่ไม่นิ่งดูเฉยเมื่อพบเห็นปัญหา หรือความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับผู้คน เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี และเห็นหน้าตาเปลี่ยนแปลงเป็นรอยยิ้ม เป็นจิตที่เปี่ยมด้วย “บุญ” คือความสงบเยือกเย็น และพลังแห่งความดี อีกทั้งยังช่วยลด “อัตตา” หรือความเป็นตัวตนของตนเองลงได้³⁴

จิตอาสา เป็นการให้เวลาและทรัพยากรตนเอง เพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือชุมชนโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนทางการเงิน เป็นการมีส่วนร่วมของบุคคลเพื่อ

³³ น้ำแข็ง ประสูติกุล. ผลกระทบของกิจกรรมบริการสังคมของบริษัทไฟฟ้าส่วนภูมิภาคต่อสังคมในพื้นที่ตามสาขาแผ่นดิน. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ปีที่ 27 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม – กันยายน 2555) : 191-201.

³⁴ จิตอาสา กระทรวงศึกษาธิการ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://jitarsa.moe.go.th/history-3/> [14 สิงหาคม 2566].

ส่วนรวม จิตอาสาเกี่ยวข้องกับบุคคลที่สละเวลาและพลังงาน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสังคม การมีส่วนร่วมในรูปแบบจิตอาสาส่งเสริมการเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างบุคคลและชุมชน และสร้างความสุขและความพึงพอใจให้ผู้มีส่วนร่วมทั้งสองฝ่าย หลายครั้งจิตอาสาเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในสถานการณ์ที่เป็นอันตราย หรือการสนับสนุนกิจกรรมทางสังคม เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากภัยพิบัติ การทำความสะอาดสิ่งแวดล้อม หรือการส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาของเด็กและเยาวชน เป็นต้น องค์ประกอบของจิตอาสาประกอบด้วย การให้ความช่วยเหลือและการสนับสนุนในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน รวมทั้งการเข้าใจความต้องการและความเอาใจใส่ของชุมชน และการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของผู้มีส่วนร่วม ซึ่งการมีส่วนร่วมในรูปแบบจิตอาสาสามารถมีระดับต่างๆ ได้ตามขอบเขตและลักษณะของกิจกรรม ตั้งแต่ระดับบุคคลที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนเล็กๆ จนถึงระดับองค์กรที่มีการสนับสนุนและพัฒนาโครงการจิตอาสา อีกทั้งสามารถเป็นไปได้ในลักษณะที่เป็นกลุ่มอิสระที่ไม่มีโครงสร้างรายงาน หรือสามารถมีโครงสร้างที่มีผู้นำและผู้ร่วมงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ³⁵

บทบาทหน้าที่ของการมีส่วนร่วมในรูปแบบจิตอาสาสามารถแบ่งออกเป็นหลายบทบาท ได้แก่ การจัดการและวางแผนเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและผู้มีส่วนร่วม การสร้างและรวมกลุ่มผู้มีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในรูปแบบจิตอาสา การสื่อสารและการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนร่วมและชุมชน เพื่อเผยแพร่ข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการประเมินติดตามผลของกิจกรรมจิตอาสา เพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ คือ

- 1) การสอนและการแนะนำ เป็นการให้ความรู้และคำแนะนำในด้านต่างๆ แก่ผู้อื่น เช่น การสอนภาษา การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย หรือการให้คำแนะนำในการเลือกอาชีพ
- 2) การพัฒนาและการสนับสนุน คือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน โดยให้ความสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การศึกษา หรือการสนับสนุนทางเศรษฐกิจ
- 3) การช่วยเหลือฉุกเฉิน โดยมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและสนับสนุนในสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น การสนับสนุนในเหตุภัยพิบัติ การป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบภัย³⁶

³⁵ วิรัตน์ มหาวัตติศาสตร์. ความหมายและประโยชน์ของจิตอาสาในการส่งเสริมเพื่อนช่วยเพื่อน. วารสารวิชาการวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2556) : 45-55.

³⁶ ศิริโรจน์, อารุช. การเคลื่อนไหวและการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครในกรุงเทพมหานคร. วารสารคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มีนาคม 2558) : 95-108.

จิตอาสาที่มีหลายประเภท แบ่งได้ตามบทบาทกลุ่มเป้าหมาย และประเภทของงานที่ต้องการช่วยเหลือ ได้แก่

1) จิตอาสาที่ทำงานกับสัตว์ การเป็นอาสาสมัครทำงานกับสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นงานอดิเรกที่ช่วยเหลือสัตว์เป็นครั้งคราว หรือผันตนอุทิศตัวจนกลายเป็นอาชีพเลยก็มี ได้แก่ การดูแลช่วยเหลือสัตว์บาดเจ็บ การทำงานที่ฟาร์มชุมชน การติดตามสัตว์ป่าในท้องถิ่น การรับเลี้ยงและช่วยเหลือสัตว์จรจัด เช่น สุนัขจรจัด แมวจรจัด และการช่วยงานที่สวนสัตว์ หรือเป็นอาสาสมัครในบทบาทที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานโดยตรงกับสัตว์ ได้แก่ องค์กรการกุศลด้านสัตว์ป่าและสัตว์สงวน ซึ่งสามารถเป็นส่วนหนึ่งผ่านการระดมทุน

2) โครงการจิตอาสาเพื่อชุมชน ไม่ว่าจะเป็นโครงการลงแรงหรือการบริจาค ซึ่งกิจกรรมหรือโครงการในท้องถิ่นส่วนใหญ่ มักเป็นกิจกรรมแบบไม่มีข้อผูกมัด เหมาะกับผู้ที่มีความจำกัด การทำกิจกรรมจิตอาสาเพื่อชุมชน นอกจากจะเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบ ในส่วนนี้ยังเป็นการปลูกฝังและเสริมสร้างจิตสาธารณะแก่ตนเอง หมุ่คณะ รวมถึงผู้พบเห็นด้วยเช่นกัน

3) จิตอาสาในทางการแพทย์และปฐมพยาบาล เมื่อบุคลากรทางการแพทย์ไม่เพียงพอ และการเกิดวิกฤตที่มีผู้ป่วยมากขึ้น ในแต่ละพื้นที่อาจต้องการผู้ที่มีจิตอาสาช่วยเหลือ เช่น การช่วยเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการ การช่วยเหลือผู้ป่วยขณะพักฟื้น อาสาสมัครอาจใช้เวลาพูดคุยกับผู้ป่วยที่ไม่มีเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวมาเยี่ยม เป็นต้น

4) จิตอาสาสีเขียว ทำงานร่วมกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีหลายวิธีในการมีส่วนร่วมผ่านการเป็นอาสาสมัคร ได้แก่ การอนุรักษ์สัตว์ป่า สนับสนุนงานช่วยเหลือระหว่างประเทศ โครงการศึกษาสิ่งแวดล้อม ขยะรีไซเคิล และการเข้าร่วมกลุ่มชุมชนของคุณที่ทำงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

5) จิตอาสาด้านกีฬาหรือกิจกรรมนันทนาการอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการฝึกสอน การทำหน้าที่ในบทบาทต่างๆ และการจัดกิจกรรมการแข่งขัน ซึ่งในระยะแรกงานเหล่านี้ล้วนเป็นงานอาสาสมัคร หากแต่มีความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม จนสามารถเกิดการจ้างงานและได้ประโยชน์กับทุกฝ่ายได้ในภายหลัง³⁷

---

³⁷ Atthachai Sriworabhat, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.jahnoom.com/types-volunteering/> [16 สิงหาคม 2566].

2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์

มนุษย์วิวัฒนาการผ่านยุคสมัยมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ซึ่งช่วยแก้ปัญหาและอำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในวงการแพทย์ทำให้อัตราการเสียชีวิตลดลง ในขณะที่อัตราการเกิดก็ยิ่งเพิ่มขึ้น ทำให้ประชากรโลกมีจำนวนมาก ในขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นการอุปโภคและบริโภคที่เกินความพอดี จะส่งผลให้ความต้องการของคนรุ่นหลังถูกลดทอนลง จึงทำให้องค์การสหประชาชาติตระหนักถึงเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน และต่อเนื่องมาถึงการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของประเทศไทย ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมที่ดี และสิ่งแวดล้อมที่ดี

2.3.1 ขยะ

ขยะ (Waste) หมายถึง วัสดุหรือสารที่ถูกทิ้ง ซึ่งมาจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การบริโภค การผลิต การบริการ หรือกิจกรรมอื่นๆ เช่น ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เศษอาหาร เศษวัสดุ เศษกระดาษ เศษสินค้า เศษผ้า ขยะส่วนใหญ่มีลักษณะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้โดยตรง และถูกพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีความหมาย รวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน หรือคร่าวเรือน ขยะสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท แต่บางประเภทที่พบบ่อยได้แก่ ขยะอินทรีย์ เช่น เศษอาหาร ต้นไม้ที่ถูกตัดทิ้ง ขยะรีไซเคิล เช่น กระดาษ ขวดพลาสติก ขยะเศษที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น เศษกระดาษ ผ้าเสีย และขยะอันตราย เช่น สารเคมีอันตราย ขยะที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ³⁸

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับขยะมีหลายปัจจัย ได้แก่

1. ปัญหาสุขอนามัย: การทิ้งขยะในที่ที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้เกิดโรคติดต่อและปัญหาสุขอนามัย การแพร่กระจายของเชื้อโรคจากขยะที่เป็นอันตราย เช่น แบคทีเรีย ไวรัส ที่ปนเปื้อน ทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพคือ (1) โรคผิวหนัง เช่น โรคติดเชื้อทางผิวหนัง อาการคันต่าง ๆ ภูมิแพ้ทางผิวหนัง (2) โรคระบบทางเดินหายใจ เช่น โรคปอดอักเสบเรื้อรัง โรคภูมิแพ้ และหลอดลมอักเสบ (3) โรคระบบทางเดินอาหาร เช่น อุจจาระร่วง เป็นต้น

2. ปัญหาสิ่งแวดล้อม: ขยะที่ถูกทิ้งทั่วไปส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การปนเปื้อนของน้ำทะเลและบริเวณธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพทางธรรมชาติ การกระทบต่อระบบนิเวศทางน้ำ

³⁸ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, คู่มือแนวทางและข้อกำหนดเบื้องต้นการลดและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท อีซี จำกัด, 2552), หน้า 8.

รวมถึงประชาชนที่อยู่บริเวณโดยรอบแหล่งกำเนิดมลพิษ การหมักหมมและเน่าสลายของขยะ ก่อให้เกิดก๊าซพิษและกลิ่นเหม็น หากหมักหมมนาน ๆ จะเป็นก๊าซมีเทนที่ติดไฟและเกิดระเบิดขึ้นได้

3. ปัญหาการจัดการขยะ: การจัดการขยะที่ไม่เหมาะสม หรือขาดความรับผิดชอบจากรัฐบาลและประชาชน อาจเกิดการสะสมขยะ เป็นการก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และการกระทบต่อชุมชน การจัดการขยะที่ไม่ถูกวิธียังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการปนเปื้อนเชื้อโรคที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตจำพวกพืชและสัตว์ได้

การจัดการขยะที่ไม่ถูกวิธีเป็นปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมระดับโลก ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ทั้งทางบกและทางทะเลเป็นการสะสมพิษในสิ่งแวดล้อม ซึ่งสารเคมีอันตราย ปริมาณฝุ่นละออง เชื้อโรคต่าง ๆ ล้วนมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสัตว์ หากมีการจัดการขยะไม่ถูกสุขลักษณะ ก็จะส่งผลกระทบต่อทั้งทางชีวภาพและกายภาพ ทำให้เกิดโทษทั้งทางด้านสุขอนามัย ด้านสิ่งแวดล้อม และเกิดโทษทางกฎหมายได้ เช่น การปรับอาญาหรือการชำระโทษทางชุมชนในกรณีการทิ้งขยะในที่ ไม่เหมาะสมหรือการละเมิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ³⁹

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์เกิดขึ้นจากปัญหาที่เกิดจากการสะสมขยะในเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและความยั่งยืนของเมืองอย่างมาก เช่น ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัญหาการจัดการขยะที่ไม่เพียงพอ การประมงขยะที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำ เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์จึงเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน และเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์เป็นการสร้างและพัฒนาระบบการจัดการขยะให้เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานสูง โดยการใช้แนวคิดนี้จะเน้นไปที่การลดปริมาณขยะที่สร้างขึ้น โดยใช้หลักการลด 3R (Reduce, Reuse, Recycle) หลักการลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น โดยการลดการใช้วัสดุไม่จำเป็น การนำวัสดุที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่ และการรีไซเคิลวัสดุที่เป็นขยะ เพื่อลดการใช้วัสดุใหม่ การทำความสะอาดและจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ การนำเสนอและสร้างเทคโนโลยีใหม่ๆ และการส่งเสริมการแบ่งปันข้อมูลและการเข้าร่วมของประชาชนท้องถิ่น การจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ โดยการเก็บรวบรวม การแยกแยะ การทำความสะอาด และการนำไปทำลายขยะในวิธีที่เหมาะสม เพื่อลดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน และการนำเสนอเทคโนโลยีใหม่ๆ การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถช่วยในการจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เทคโนโลยีการกำจัดขยะออกซิเจน การใช้งานระบบอัตโนมัติในการจัดการขยะ การสร้างความตระหนักและการศึกษาเป็นการสร้างความตระหนักในประชาชนเกี่ยวกับการจัดการ

³⁹ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ, หน้า 12-14.

ขยะที่ถูกต้องและการเกิดผลกระทบจากขยะต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมถึงการส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะในสถาบันการศึกษา และความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและรัฐบาลโดยการส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและรัฐบาลในการพัฒนาและจัดการขยะ เพื่อให้มีการเปิดโอกาสในการนำเทคโนโลยีและความรู้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพ⁴⁰

2.3.2 เมืองขยะเป็นศูนย์

1. ขยะเป็นศูนย์

ขยะเป็นศูนย์ หรือ Zero Waste⁴¹ คือแนวคิดเกี่ยวกับการหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้ขยะที่มีอยู่มหาศาลมีปริมาณลดน้อยลงให้เหลือศูนย์ เป็นแนวทางการลดจำนวนขยะต่อคนให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นการหยุดปัญหาตั้งแต่ต้นทาง แทนที่จะกำจัดปัญหาขยะที่ปลายทาง ซึ่งเป็นอีกหนึ่งทางเลือกดี ๆ ของการเริ่มต้นรักษาสิ่งแวดล้อมและพร้อมช่วยโลกร่วมกัน เป็นการจัดการขยะให้เหลือน้อยมากที่สุด หรือแทบไม่เหลือเลย แม้แต่ชิ้นเดียว ซึ่งหัวใจสำคัญของแนวคิดขยะเหลือศูนย์ คือ การจัดการขยะที่ต้นทาง เน้นการลดขยะ การใช้ซ้ำ และการคัดแยกเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ก่อนนำไปกำจัด โดยใช้หลัก 1A3R คือ

1. Avoid หลีกเลี่ยงเพื่อไม่ให้เกิดขยะเพิ่มขึ้น ไม่ซื้อของที่ใช้ครั้งเดียวต้องทิ้ง เป็นการเลี่ยงพฤติกรรมต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดขยะที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เลี่ยงการใช้วัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ เท่าที่จะทำได้

2. Reduce เป็นการใช่วัสดุที่ทำให้การเพิ่มปริมาณขยายน้อยลง ลดการใช้ ละเว้นของฟุ่มเฟือย โดยการลดใช้ทรัพยากรลงด้วยวิธีง่าย ๆ ด้วยการลดใช้วัสดุสิ้นเปลืองในสำนักงาน เช่น กระดาษเอกสาร โดยการใช้เอกสารอิเล็กทรอนิกส์แทน และลดการสร้างขยะเพิ่มขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยหันมาใช้ถุงผ้าในการบรรจุสิ่งของแทนการใช้ถุงพลาสติก ใช้ที่บรรจุอาหารที่สามารถล้างและใช้ซ้ำได้ ทดแทนการบรรจุอาหารในกล่องพลาสติกแบบใช้แล้วทิ้ง เป็นต้น

3. Reuse เป็นการนำเอาวัสดุชิ้น ๆ กลับมาใช้ใหม่ แม้จะเคยใช้ไปแล้วมากกว่า 1 ครั้งก็ยังสามารถใช้งานได้ ใช้ซ้ำนำกลับมาใช้ใหม่ เช่น การนำกล่องขนมมาใส่ของใช้จุกจิก การเปลี่ยนขวดน้ำมาเป็นแจกันดอกไม้ การนำกล่องพัสดุที่ได้รับมาจากร้านค้าออนไลน์ กลับไปส่งต่อให้ผู้อื่นได้ใช้งานอีกครั้ง นอกจากจะช่วยลดค่าใช้จ่ายแล้วยังสามารถช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16-18.

⁴¹ ไทยรัฐออนไลน์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/news/society/1996244>

4. Recycle การนำกลับมาแปรสภาพให้เหมือนใหม่ เป็นการนำวัสดุต่างๆ ที่เหลือใช้และกำลังจะถูกทิ้งหรือถูกทำลายกลับมาใช้ใหม่โดยไม่ทำให้เป็นขยะมูลฝอยเปล่า เช่น การบริจาคฝาขวดเพื่อจะไปแปรรูปให้เป็นขาเทียม นำกระดาษที่ใช้แล้วแปรรูปเป็นถุงกระดาษ การนำขวดพลาสติกเหลือทิ้งกลับมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตสิ่งของอื่นๆ ได้ใหม่ การนำมูลสัตว์มาใช้เป็นปุ๋ยคอก การนำกากมะพร้าวมาใช้เป็นเชื้อเพลิง เป็นต้น

วัตถุประสงค์สำคัญของแนวคิด Zero Waste⁴² เป็นแนวคิดที่ต้องให้ความสำคัญ เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวซึ่งทุกคนสามารถช่วยกันทำได้สม่ำเสมอ ทุก ๆ วัน เป็นการลดปริมาณขยะช่วยให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้นได้ แนวคิดเรื่อง Zero Waste จัดการขยะให้เป็นศูนย์นั้นมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เป็นการลดการเกิดมลภาวะรอบด้าน เมื่อปริมาณขยะมหาศาลถูกลดจำนวนลง ส่งผลให้การเกิดมลภาวะเป็นพิษ ทั้งทางน้ำ ทางอากาศ และสิ่งแวดล้อมก็จะลดลงตามไปด้วย

2. เป็นการลดปริมาณขยะทุกประเภท หากทุกคนตระหนักถึงถึงความสำคัญและใส่ใจปฏิบัติตามหลักการลดการสร้างขยะ ปริมาณขยะที่มีก็จะลดน้อยลง ทั้งนี้ยังเป็นการลดทุกประเภท ไม่ใช่แค่แต่อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น จากเดิมที่มีขยะหลายต้น ก็จะเหลือขยะน้อยลงเรื่อยๆ ซึ่งจะช่วยให้พื้นที่โลกและสิ่งแวดล้อมให้ดีกว่าเดิม และส่งผลต่อการใช้ชีวิตให้ดำเนินต่อไปอย่างมีคุณภาพและสุขภาพดี

3. เป็นสังคมที่ปลอดขยะ เพราะแนวคิด Zero Waste คือการกำจัดขยะที่มีมากให้ลดน้อยลงจนกลายเป็นศูนย์ จะเป็นการสร้างสังคมที่มีคุณภาพได้อย่างดี เมื่อทำได้ก็ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิต และสร้างความสุข ทำให้บ้านเมืองสะอาด ช่วยให้คนในสังคมใส่ใจเกี่ยวกับเรื่องขยะมากขึ้น ช่วยกันคัดแยกขยะและนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่ายขึ้น

4. ได้วิถีชีวิตใหม่ พฤติกรรมการทิ้งขยะดีขึ้น จากเดิมที่ในชีวิตประจำวันของเราจะมีการใช้ถุงพลาสติกมากขึ้น หรือสร้างขยะจนกลายเป็นความเคยชิน เมื่อใช้แนวคิดนี้จะช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของแต่ละคนกลายเป็นวิถีชีวิตใหม่ ทำให้เกิดเป็นนิสัยที่ดีมากขึ้น

2. เมืองขยะเป็นศูนย์

ความหมายของเมือง (Urban) เมืองนั้นมีคำจำกัดความที่ค่อนข้างหลากหลาย เพราะคำว่าเมืองนั้นต่างถูกให้ความหมายตามแต่ละพื้นที่หรือแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามความหมายของคำว่าเมืองที่ได้ถูกนิยามในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่าเมืองไว้ว่า เมืองหมายถึงเขตซึ่งเป็นที่ชุมชนและเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดซึ่งใน

⁴² สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.arda.or.th/knowledge_detail.php?id=78 [16 สิงหาคม 2566].

ครั้งก่อนถ้าเป็นเมืองใหญ่หมายถึงเขตภายในกำแพงเมือง นอกจากนี้คำนิยามของเมืองยังมีอีกมากมาย โดยสรุปคำนิยามของเมืองที่มีความหมายคล้ายคลึงกันนั้น คือ พื้นที่หนึ่งซึ่งเป็นที่รวมกลุ่มตั้งถิ่นฐานของประชากรมารวมกัน เป็นพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและหนาแน่นกว่าพื้นที่อื่นในบริเวณโดยรอบ โดยมีสิ่งปลูกสร้างถาวร สิ่งอำนวยความสะดวก และระบบสาธารณูปโภคที่เพียบพร้อมเพื่อรองรับความเป็นอยู่ของประชากรในพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าระหว่างกัน เป็นที่ตั้งศูนย์รวมของการปกครองของท้องถิ่นนั้นๆ ประชากรส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่แตกต่างออกไปจากชนบท และการประกอบอาชีพส่วนมากเป็นการประกอบอาชีพที่ไม่ใช่อาชีพเกษตรกรรม⁴³

เมืองขยะเป็นศูนย์ในงานวิจัยฉบับนี้คณะผู้วิจัยให้นิยามหมายถึงเขตพื้นที่เป็นชุมชนเป็นที่รวมกลุ่มตั้งถิ่นฐานของประชากรที่มีการอุปโภคบริโภค และเกิดขยะในชุมชน เมืองขยะเป็นศูนย์เป็นพื้นที่ที่เกิดขยะและประชากรในพื้นที่มีแนวคิดในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการขยะในชุมชนของตนให้เป็นศูนย์หรือเหลือน้อยที่สุด โดยใช้หลัก 1A3R โดยเฉพาะการนำขยะมา recycle เป็นสิ่งอุปโภคอื่น เพื่อนำกลับไปใช้ใหม่ได้อีก

2.3.3 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กับองค์การสหประชาชาติ

การพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) มีทั้งหมด 17 ข้อ เพื่อมุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่โลกกำลังเผชิญอยู่คือความยากจน ความไม่เท่าเทียม สภาวะโลกร้อน และสันติสุข ทำให้ SDGs กลายเป็นมาตรฐานวัดความก้าวหน้าของภาครัฐและเอกชน ในการนำ SDGs มาใช้กำหนดทิศทางการดำเนินงานด้านความยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงการประเมินความสำเร็จของโครงการต่าง ๆ

การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก SDGs (เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ) ในลักษณะต่อไปนี้

1. SDG ข้อที่ 11: เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์เกิดจากการสร้างเมืองที่มีความยั่งยืน โดยการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานสูง รวมถึงการสร้างพื้นที่ในเมืองที่สะอาดและปลอดภัยจากปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน
2. SDG ข้อที่ 12: การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์เกิดจากการส่งเสริมการลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ผ่านแนวคิดของ 3R (Reduce, Reuse, Recycle) และการส่งเสริมการใช้วัสดุที่มีคุณค่าและมีประสิทธิภาพ

⁴³ ปกรณ์ เมฆแสงสวย. “การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาผลกระทบจากการขยายตัวของเมืองต่อปัญหาขยะในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.

3. SDG ข้อที่ 13: การดำเนินการเพื่อเอาชนะการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กลางเกิดจากการส่งเสริมการลดการสร้างขยะที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศ โดยเน้นไปที่การนำเสนอเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4. SDG ข้อที่ 15: การดูแลรักษาสิ่งมีชีวิตบนบก การจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพในเมืองขยะเป็นศูนย์กลางเกิดจากการช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตบนบก โดยการลดการปล่อยสารพิษจากขยะและการสร้างพื้นที่ให้แก่สิ่งมีชีวิต

5. SDG ข้อที่ 17: ความร่วมมือเพื่อการดำเนินการการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กลาง ต้องมีการร่วมมือระหว่างภาคเอกชน รัฐบาล และสังคมทั้งในระดับชุมชน องค์กร และระดับชาติไปสู่สากล เพื่อให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากที่สุด⁴⁴

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กลางสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก SDGs โดยมุ่งเน้นที่การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สร้างเมืองที่มีความยั่งยืนและเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในระดับส่วนตัวและสังคมอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ความสอดคล้อง SDGs ในข้อที่ 11, 12, 13, 15 และ 17 แล้ว การพัฒนาที่ยั่งยืนในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กลางยังสามารถเชื่อมโยงได้อีกดังนี้

1. การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กลางสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 11 (เมืองที่ยั่งยืนและที่อาศัยได้) และเป้าหมายที่ 12 (การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน) ของ SDGs โดยการจัดการขยะที่ยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยสร้างเมืองที่มีความยั่งยืน โดยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ลดการเพิ่มปริมาณขยะ และสร้างสภาพแวดล้อมที่สะอาด เพื่อการอยู่อาศัยที่ดีขึ้นสำหรับประชากรเมือง

2. การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับเป้าหมายที่ 8 (การเติบโตเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและการสร้างงานที่สมควรสำหรับทุกคน) และเป้าหมายที่ 9 (อุตสาหกรรมนวัตกรรมและพื้นฐานพลังงาน) ของ SDGs โดยการพัฒนาศูนย์การจัดการขยะจะส่งเสริมการสร้างงานที่มีความยั่งยืนในภาคส่วนของการจัดการขยะ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปรับปรุงกระบวนการจัดการขยะและพื้นฐานพลังงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3. การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กลางเกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ 6 (การเข้าถึงน้ำที่มีคุณภาพและการบริโภคที่ยั่งยืน) และเป้าหมายที่ 13 (การดำเนินการเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ) ของ SDGs ผู้บริโภคควรได้รับการคุ้มครองจากสภาพแวดล้อมที่สะอาดและปลอดภัยเพื่อ

---

⁴⁴ SDG MOVE, ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ SDGs, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.sdgmove.com> [18 สิงหาคม 2566].

การดำเนินชีวิตที่ดี การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์เชื่อมโยงกับการบริโภคที่ยั่งยืนของประชากร และการลดการสูญเสียของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้น้ำและพลังงานในกระบวนการจัดการขยะ

4. การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์เชื่อมโยงกับเป้าหมายที่ 3 (สุขภาพที่ดีและสวัสดิการ) และเป้าหมายที่ 15 (การรักษาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากสิ่งมีชีวิตบนบกและในน้ำ) ของ SDGs โดยการจัดการขยะที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพจะช่วยลดความเสี่ยงต่อสุขภาพของประชาชนจากสิ่งปนเปื้อนที่อาจเกิดจากการจัดการขยะที่ไม่เหมาะสม รวมถึงส่งเสริมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากสิ่งมีชีวิตท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เมือง

5. การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์เกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ 17 (เครือข่ายพันธมิตรเพื่อการดำเนินการ) ของ SDGs โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐ เช่น การทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรธุรกิจและองค์กรนอกภาครัฐกิจ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมืองขยะที่ยั่งยืน รวมถึงการสร้างความตระหนักในประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม⁴⁵

2.3.4 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กับยุทธศาสตร์ 20 ปีประเทศไทย

ประเทศไทยได้นำเข้าสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของประเทศในแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) กำหนดยุทธศาสตร์ในด้านสร้างการเติบโตด้วยคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และคาดว่าจะสำเร็จภายในปี ค.ศ. 2030 ซึ่งแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ 20 ปีของประเทศไทยโดยเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน โดยการสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ ตั้งแต่การเก็บรวบรวมแยกแยะ การกลั่นและนำขยะไปใช้ประโยชน์ จนถึงการผลิตสินค้าที่มีคุณค่าจากขยะ

2. ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างเมืองที่ยั่งยืน โดยการสร้างเมืองที่มีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐาน โดยเน้นการแยกแยะขยะที่แม่นยำและการใช้เทคโนโลยีที่ล้ำสมัยในการจัดการขยะ เพื่อลดการสะสมขยะในเมืองและส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

⁴⁵ ครูอาชีพอทคอม, การจัดการขยะสามารถช่วยให้เราบรรลุ SDGs ได้อย่างไร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.kruachieve.com> [18 สิงหาคม 2566].

3. ยุทธศาสตร์ที่ 6: การพัฒนาอย่างยั่งยืนในท้องถิ่น โดยการสร้างระบบการจัดการขยะที่เหมาะสมกับท้องถิ่น โดยการใช้แนวคิดและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเอกลักษณ์และสภาพสังคมในแต่ละพื้นที่ เช่น การนำเสนอแบบจัดการขยะที่เหมาะสมสำหรับชุมชนเมืองหรือชนบท

4. ยุทธศาสตร์ที่ 7: การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กลางสอดคล้องกับยุทธศาสตร์นี้โดยการสร้างระบบการจัดการขยะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการเพิ่มประสิทธิภาพในการนำขยะกลับสู่กระบวนการผลิต เช่น การกระจายขยะให้กลายเป็นปุ๋ยหรือวัสดุรีไซเคิล⁴⁶

หลักการพัฒนาและจัดการขยะเป็นศูนย์ในประเทศไทยนั้น หน้าที่และความสำคัญของการพัฒนาและจัดการขยะเป็นศูนย์ในประเทศไทยมีความสำคัญอย่างมาก เพื่อให้เกิดการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน การพัฒนาและจัดการขยะเป็นศูนย์ในประเทศไทยจำเป็นต้องมีการรวมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐบาล ภาคเอกชน และประชาชนทั้งหมด เพื่อสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การใช้แหล่งข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้มีการพัฒนาและจัดการขยะเป็นศูนย์ที่มีประสิทธิภาพในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งหลักการพัฒนาและจัดการขยะเป็นศูนย์ในประเทศไทยนั้น ได้แก่

1. การส่งเสริมการรีไซเคิลและการนำขยะกลับมาใช้ใหม่: การสนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการรีไซเคิลเพื่อการใช้ขยะให้มีประสิทธิภาพ โดยเป็นการนำขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น การทำปุ๋ยจากขยะอินทรีย์ การใช้ขยะทางการแพทย์เพื่อการประมวลผลเป็นพลังงาน หรือการใช้ขยะเพื่อการก่อสร้างเส้นทางทางรถไฟ นอกจากนี้ การส่งเสริมการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ในกระบวนการการผลิตและการบริโภคก็เป็นส่วนสำคัญของการจัดการขยะเป็นศูนย์ในประเทศไทย

2. การส่งเสริมการแยกและการบริหารจัดการขยะในที่กำเนิด: การสนับสนุนและส่งเสริมการแยกและการบริหารจัดการขยะในที่กำเนิด เพื่อลดปริมาณขยะที่เข้าสู่ระบบการจัดการขยะทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคครัวเรือน ซึ่งใช้แนวความคิดของการจัดการขยะเป็นแหล่งพลังงาน การนำเอาขยะอินทรีย์มาใช้เป็นปุ๋ยหรือการใช้ในกระบวนการผลิตพลังงานทางชีวภาพ

3. การส่งเสริมการลดการใช้พลาสติก: การสนับสนุนและส่งเสริมการลดการใช้พลาสติก เนื่องจากพลาสติกเป็นวัสดุที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก ในการพัฒนาและจัดการขยะเป็นศูนย์ จะต้องมีการส่งเสริมให้มีการลดการใช้พลาสติกในรูปแบบต่าง ๆ อาทิเช่นการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก หรือการใช้ภาชนะที่ไม่ใช่พลาสติกสำหรับการบรรจุสินค้า

⁴⁶ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ พ.ศ. 2562-2571, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.nstda.or.th> [20 สิงหาคม 2566].

4. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เพื่อการจัดการขยะเป็นศูนย์: การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเพื่อการจัดการขยะเป็นศูนย์ เพื่อให้มีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจรวมถึงการสร้างพื้นที่สำหรับการจัดเก็บและการจัดการขยะให้เป็นระบบ การพัฒนาโครงสร้างพื้นที่เพื่อการจัดการขยะให้เหมาะสม เช่น การสร้างศูนย์กลางการจัดการขยะหรือการสร้างโรงงานการจัดการขยะที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย

5. การส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะในสถาบันการศึกษา: การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะในสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การสอนเรื่องการจัดการขยะในหลักสูตรการศึกษาและการจัดทำวารสารหรือแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะเป็นศูนย์ก็เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมที่มีการจัดการขยะที่ยั่งยืน

6. การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อประชาชน: การสนับสนุนและส่งเสริมความรับผิดชอบต่อประชาชนในการจัดการขยะ เพื่อให้มีการเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการขยะ เช่น การสนับสนุนกลุ่มอาสาสมัครในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ การสร้างโครงการและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเสริมสร้างสังคมที่มีการจัดการขยะที่ยั่งยืน

7. การบูรณาการของหลักการจัดการขยะเป็นศูนย์ในนโยบายและกฎหมาย: การสร้างการบูรณาการของหลักการจัดการขยะเป็นศูนย์ในนโยบายและกฎหมาย เพื่อให้มีความสอดคล้องและความเข้าใจร่วมกันในการจัดการขยะในทุกขั้นตอน ซึ่งอาจรวมถึงการกำหนดมาตรฐานและเกณฑ์ในการจัดการขยะ การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการกำหนดระเบียบและกฎหมายในการจัดการขยะให้มีความเข้ากันได้กับการพัฒนาและจัดการขยะเป็นศูนย์⁴⁷

แนวคิดการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ 20 ปีของประเทศไทยโดยเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม มีดังนี้ 1. กำหนดแนวคิดหลักของการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ 2. เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ 20 ปีของประเทศไทย 3. สร้างความสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยให้ความสำคัญของการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม เช่น ผลกระทบของปัญหาขยะต่อสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ การเสริมสร้างความยั่งยืนในการจัดการขยะและการลดการใช้งานทรัพยากรและการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม โดยมีกรอบแผนการสร้างแผนการจัดการขยะที่มีขนาดเหมาะสมและเป็นระบบ รวมถึงการวางแผนการพัฒนา

---

⁴⁷ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนปฏิบัติการระยะยาวกระทรวงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ พ.ศ. 2562-2566, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.mof.go.th>. [20 สิงหาคม 2566].

เทคโนโลยีและการระบุพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการขยะ การเก็บรวบรวมและการขนส่งโดยการจัดตั้งระบบการเก็บรวบรวมขยะที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม รวมถึงการส่งขยะไปยังสถานที่จัดการขยะ การแยกแยะและการทำความสะอาดรวมทั้งการจัดตั้งระบบการแยกแยะขยะที่เป็นมาตรฐาน และการใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในการทำความสะอาดขยะ และการนำขยะที่สะสมขึ้นไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ เช่น การกลั่นและนำไปใช้เป็นพลังงาน การกลับมาใช้ใหม่ หรือการนำไปใช้ในการผลิตสินค้าใหม่ ด้วยกระบวนการการวิเคราะห์สภาพปัญหาของการจัดการขยะในเมือง การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสะสมขยะในเมือง เพื่อระบุปัญหาและแนวทางการแก้ไข ออกแบบแผนการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการกำหนดเป้าหมาย และการวางแผนการดำเนินงานตามแผนที่สร้างขึ้น นำเสนอและส่งเสริมการเข้าร่วมของประชาชน เพื่อสร้างความตระหนักและการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการขยะ เช่น การจัดกิจกรรมการลดใช้วัสดุ การแยกแยะขยะ ประยุกต์ใช้และสร้างสรรค์ด้วยการสร้างความตระหนักและการเข้าร่วมของประชาชน สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและองค์กรท้องถิ่น กำหนดนโยบายและกฎหมายที่สนับสนุนการจัดการขยะที่ยั่งยืน และสนับสนุนและพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ ซึ่งถ้ามีตัวชี้วัดสำหรับการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม มีการประเมินผลและการติดตามความก้าวหน้าก็จะช่วยนำพาการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจนขึ้น⁴⁸

2.4 แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวกับการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์

พุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อมในหลายๆ ด้าน ภายใต้หลักธรรมและคำสอนของพระพุทธเจ้า ได้กล่าวถึงหลักธรรมที่สอนให้ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม พุทธศาสนาสอนให้มีความเห็นอกเห็นใจในการจัดการและปกป้องสิ่งแวดล้อม และให้ความสำคัญกับการมีสติปัญญาและการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติตามหลักธรรมและคำสอนเหล่านี้เพื่อสร้างสังคมที่มีสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรและยั่งยืน พุทธศาสนาสอนให้เราตระหนักถึงความผูกพันและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การปฏิบัติตามหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ยังเพื่อสุขภาพที่ดีและความเจริญของมนุษย์และสังคม ซึ่งพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองขยะมีแนวทางการปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในประชาชน เป็นการสร้างการตระหนักในประชาชนว่าขยะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชีวิตประจำวันของเรา โดยการเผยแพร่ข้อมูลและการอธิบายเกี่ยวกับผลของการรับมือกับขยะให้กับประชาชน

⁴⁸ วาทยา ทาโส, การจัดการขยะเป็นศูนย์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาเมืองเชียงใหม่. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร: หอการค้าแห่งประเทศไทย, 2561, หน้า 334-344.

2. การเก็บรวบรวมและจัดการขยะ ต้องมีระบบการเก็บรวบรวมและจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ โดยการจัดตั้งที่ทิ้งขยะที่สะดวกสบายและการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการขยะ
  3. การลดปริมาณขยะ คือการสร้างความตระหนักในประชาชนเพื่อลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น โดยเราต้องเรียนรู้การลดใช้งานของพลังงานและการใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้
  4. การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ (recycle) การสร้างการตระหนักในการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ ผ่านการสร้างระบบการแยกและนำขยะไปใช้ใหม่ เช่นการนำขยะอินทรีย์ไปใช้เป็นปุ๋ยหรือการนำขยะพลาสติกกลับมาใช้เพื่อการผลิตสินค้าใหม่
  5. การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม ต้องมีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น ระบบถังขยะที่เพียงพอและเข้าถึงได้สะดวกสบายสำหรับประชาชนทุกคน
  6. การสร้างความรับผิดชอบ คือการสร้างความรับผิดชอบในการจัดการขยะในทุกระดับ ทั้งจากประชาชน องค์กรภาคเอกชน และหน่วยงานราชการ เพื่อให้ทุกคนรับผิดชอบในการลดปริมาณขยะและการจัดการขยะที่ถูกต้อง
  7. การศึกษาและการสอน เป็นการสร้างความรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะในทุกระดับ โดยเฉพาะการสอนเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมและการลดปริมาณขยะ
  8. การสนับสนุนนวัตกรรม คือการสนับสนุนนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ การสร้างและสนับสนุนผู้ประกอบการและธุรกิจที่มุ่งหวังที่จะสร้างสรรค์โซลูชันใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ
  9. การสร้างความร่วมมือระหว่างส่วนกลางและชุมชน เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคเอกชน หน่วยงานราชการ และชุมชนในการพัฒนาระบบการจัดการขยะที่ยั่งยืนและเหมาะสม
  10. การตรวจสอบและการประเมินผล คือการตรวจสอบและการประเมินผลของระบบการจัดการขยะเป็นศูนย์ โดยการตรวจสอบว่าระบบทำงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดและมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน⁴⁹
- หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์เน้นไปที่การเก็บรวบรวมและการจัดการขยะที่มีความมั่นคงในแง่ที่ดีและยั่งยืน เพื่อสร้างเมืองที่สะอาดและเป็นสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับชีวิตของประชาชน นอกจากนี้ยังเน้นการสร้างความตระหนักในประชาชนเกี่ยวกับการลด

---

⁴⁹ กรมควบคุมมลพิษ, แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะของประเทศ (พ.ศ. 2565-2570), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2021/10/pcdnew-2021-10-16_05-41-25_882141.pdf [22 สิงหาคม 2566].

ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นและการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์อีกด้วย อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ในทางธรรมไม่เพียงแต่เกี่ยวกับการจัดการขยะเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับคุณธรรมและแนวทางการดำเนินชีวิตที่ยั่งยืน หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์มีดังนี้

2.4.1 หลักไตรสิกขา

พระผู้มีพระภาคทรงตรัสถึงหลักไตรสิกขาไว้ในพระไตรปิฎกไว้ว่า

“อริสัสสิกขา เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้มีศีล ฯลฯ สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลายนี้เรียกว่า อริศีลสิกขา, อริจิตตสิกขา เป็นอย่างไร คือภิกษุในธรรมวินัยนี้สังัดจากกามทั้งหลาย ฯลฯ บรรลุจุดตถุณานที่ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข มีสติบริสุทธิ์ เพราะอุเบกขาอยู่นี้เรียกว่า อริจิตตสิกขา, อริปัญญาสิกขา เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ทำให้แจ้งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันไม่มีอาสวะ เพราะอาสวะสิ้นไปด้วยปัญญาอันยิ่งเอง เข้าถึงอยู่ในปัจจุบัน นี้เรียกว่า อริปัญญาสิกขา”⁵⁰

การนำหลักไตรสิกขา⁵¹ มาใช้ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ช่วยลดปัญหาขยะที่สะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น นำขยะมาใช้ซ้ำหรือนำวัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้กลับมาใช้ใหม่ นอกจากนี้ยังช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานและน้ำในกระบวนการผลิต และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีเสถียรภาพ หลักไตรสิกขา หรือศีล สมาธิ ปัญญา เป็นหลักการทางศาสนาที่สำคัญในศาสนาพุทธศาสนา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ได้ดังนี้

1. อริศีลสิกขา ข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกอบรมพัฒนาศีลอย่างสูง หลักการศีลเกี่ยวข้องกับจริยธรรม และจริยธรรมในการจัดการขยะ ศีลสอนให้เรามีวินัยและความเสียสละในการดูแลสิ่งแวดล้อม ในการจัดการขยะเราควรปฏิบัติตามศีลเพื่อเก็บรักษาความสะอาดและสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีต่อชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่สู่รุ่นต่อไป

2. อริจิตตสิกขา ข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกอบรมจิตใจให้มีสมาธิเป็นต้นอย่างสูง หลักการสมาธิเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการขยะในแง่ของการมีสติต่อสภาพแวดล้อมและขยะที่เกิดขึ้น สมาธิเสริมสร้างการมีสติในการใช้ทรัพยากรอย่างระมัดระวังและมีความตั้งใจในการลดใช้วัสดุ และพลังงาน

⁵⁰ อง.ตัก. (ไทย) 20/91/319.

⁵¹ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่ 37, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2565), หน้า 524.

ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตขยะ สมาชิกช่วยเพิ่มความตั้งใจในการทำความสะอาด และการจัดการขยะให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และสร้างการมีสติในการทำธุรกิจและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. อธิปัญญาศึกษา ข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกอบรมปัญญาอย่างสูง หลักการปัญญาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิธีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ปัญญาสอนให้เราใช้ความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาเทคโนโลยีและวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการจัดการขยะ เช่น การใช้เทคโนโลยีการแยกและรีไซเคิลขยะ การสร้างระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ และการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาวิธีการจัดการขยะ

2.4.2 หลักอริยสัจ 4

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก ได้กล่าวถึงคำว่า ความรู้ในทุกข์ ได้แก่คำว่า ความรู้ในทุกข์ (ทุกขะ ญาณ) ได้แก่ญาณเครื่องแทงตลอดด้วยการฟังและการพิจารณา การฟังย่อมสมควรในทุกขนิโรธ ในทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา⁵²และในพระอภิธรรมปิฎก วิกังค มีข้อความที่ปรากฏกล่าวไว้ว่า “อริยสัจ 4” คือ ทุกขอริยสัจ (อริยสัจคือทุกข์) ทุกขสมุทยอริยสัจ (อริยสัจคือเหตุแห่งทุกข์) ทุกขนิโรธอริยสัจ (อริยสัจคือความดับทุกข์) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ (อริยสัจคือข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์)⁵³ นอกจากนี้ในพระไตรปิฎก มหาวรรค ภาค 1 โปธิกถา ว่า ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้เป็นทุกขอริยสัจ คือ แม้ความเกิดก็เป็นทุกข์ แม้ความแก่ก็เป็นทุกข์ แม้ความเจ็บก็เป็นทุกข์ แม้ความตายก็เป็นทุกข์ ความประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รักก็เป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักก็เป็นทุกข์ ความไม่ได้สิ่งปรารถนาก็เป็นทุกข์ ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้เป็นทุกขสมุทยอริยสัจ คือต้นเหตุอันทำให้เกิดอีก ประกอบด้วยความเพิลิตเพิลินและความกำหนด มีปกติให้เพิลิตเพิลินในอารมณ์นั้นๆ คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้เป็นทุกขนิโรธอริยสัจ คือ ความดับตัณหาไม่เหลือด้วยวิราคะ ความสละ ความสละทิ้ง ความพ้น ความไม่อาลัยในตัณหา ข้อนี้เป็นทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ คือ อริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ 1) สัมมาทิฏฐิ 2) สัมมาสังกัปปะ 3) สัมมาวาจา 4) สัมมากัมมัฏฐะ 5) สัมมาอาชีวะ 6) สัมมาวายามะ 7) สัมมาสติ 8) สัมมาสมาธิ⁵⁴

การใช้หลักอริยสัจ 4 ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ช่วยให้เกิดความเข้าใจและมีแนวทางการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ ลดปัญหาขยะที่สะสม และสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นได้อย่างมี

⁵² ม.อ.อ. (ไทย) 3/375/299.

⁵³ อภิ.วิ. (ไทย) 35/189/163.

⁵⁴ วิ.ม. (ไทย) 4/14/21-22.

เสถียรภาพ โดยหลักอริยสัจ 4 หรือที่เรียกว่า "ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค"⁵⁵ เป็นหลักการสำคัญในพุทธศาสนาซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ดังนี้

1. ทุกข์ (Dukkha) หมายถึงสภาพที่ทนได้ยาก สภาวะที่บีบคั้น ที่เกิดขึ้นในสังคมเนื่องจากปัญหาขยะที่สะสมอยู่ ขยะที่ไม่ได้รับการจัดการเหมาะสมสามารถก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น มลภาวะทางน้ำและอากาศ ปัญหาสุขภาพอนามัย และความไม่สมดุลในธรรมชาติ หลักการทุกข์ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลและจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาที่เกิดจากขยะที่สะสมขึ้นในสังคม

2. สมุทัย (Samudaya) หมายถึงเหตุเกิดแห่งทุกข์ สาเหตุที่ทำให้ทุกข์เกิด การตรึงเครียดและการประสบกับความทรมานที่เกิดขึ้นจากปัญหาขยะ หากเข้าใจถึงต้นเหตุและสาเหตุของปัญหาขยะ ก็จะมีแรงบันดาลใจในการพัฒนาวิธีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ เช่น การสร้างระบบการรีไซเคิลที่ยั่งยืน การส่งเสริมการลดใช้และการนำขยะมาใช้ซ้ำ เพื่อลดปัญหาขยะที่สะสมและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3. นิโรธ (Nirodha) หมายถึงความดับทุกข์ ภาวะที่ต้นเหตุหมดสิ้นไป การหยุดยั้งและกำจัดปัญหาขยะที่กำลังเกิดขึ้น หากมีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ เช่น การเปิดโอกาสให้กับการรีไซเคิล การเพิ่มการคัดแยกขยะ การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการขยะ ก็สามารถลดปัญหาขยะที่เกิดขึ้นและสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นได้

4. มรรค (Magga) หมายถึงปฏิบัติที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ เส้นทางหรือวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาการจัดการขยะ หากมีการตัดสินใจและเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมและยั่งยืน เช่น การส่งเสริมการใช้วัสดุที่รีไซเคิลได้ การเลือกใช้เทคโนโลยีสีเขียวในการจัดการขยะ รวมทั้งการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีเข้ามาใช้ ก็สามารถพัฒนาการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยั่งยืนได้

2.4.3 หลักปฏิจจสมุปบาท

พระผู้มีพระภาคทรงตรัสถึงหลักปฏิจจสมุปบาทไว้ในพระไตรปิฎกไว้ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ปฏิจจสมุปบาท เป็นอย่างไร

คือ เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารจึงมี

เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี

เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย นามรูปจึงมี

⁵⁵ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 45, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2565), หน้า 155.

เพราะนามรูปเป็นปัจจัย สหายตนะจึงมี
 เพราะสหายตนะเป็นปัจจัย ผัสสะจึงมี
 เพราะผัสสะเป็นปัจจัย เวทนาจึงมี
 เพราะเวทนาเป็นปัจจัย ตัณหาจึงมี
 เพราะตัณหาเป็นปัจจัย อุปาทานจึงมี
 เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย ภพจึงมี
 เพราะภพเป็นปัจจัยชาติจึงมี
 เพราะชาติเป็นปัจจัย ชรา มรณะ โสกะ(ความเศร้าโศก) ปริเทวะ (ความคร่ำครวญ)
 ทุกข์ (ความทุกข์กาย) โทมนัส (ความทุกข์ใจ) และอุปายาส (ความคับแค้นใจ) จึงมีความเกิดขึ้น
 แห่งกองทุกข์ทั้งหมดนี้ มีได้ด้วยประการฉะนี้”⁵⁶

หลักปฏิจจสมุปบาท⁵⁷หมายถึงการที่ธรรมทั้งหลายอาศัยกัน เกิดขึ้นพร้อม สภาพอาศัย
 ปัจจัยเกิดขึ้น ในพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาขะเป็นศูนย์คือ "การอาศัยกันของเหตุและผล"
 หลักนี้สอนให้เราเข้าใจว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกนี้มีเหตุผลและผลลัพธ์ที่สืบเนื่องกัน การพัฒนาขะเป็น
 ศูนย์เกี่ยวข้องกับหลักธรรมนี้คือ

1. การผลิตขะ : การอาศัยกันของเหตุและผลทำให้เห็นว่า การผลิตขะมีผลกระทบต่อ
 สิ่งแวดล้อมและสังคม เมื่อผลิตขะมากเกินไปหรือไม่สามารถจัดการขะอย่างถูกต้องได้ ก็จะมีปัญหา
 กับปัญหาต่างๆ เช่น มลพิษทางสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และปัญหาสุขภาพที่
 เกิดจากขะ เพื่อลดผลกระทบเหล่านี้ ควรมีการผลิตขะที่มีประสิทธิภาพและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมใน
 กระบวนการผลิต การสร้างสภาพแวดล้อมที่สะอาดและเป็นระเบียบ และลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่
 จำเป็น ก็เป็นการช่วยลดจำนวนขะได้อย่างมาก

2. การจัดการขะ : การอาศัยกันของเหตุและผลยังเกี่ยวข้องกับการจัดการขะอย่างมี
 ประสิทธิภาพ เมื่อมีการจัดการขะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักปฏิจจสมุปบาท จะสามารถลด
 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากขะที่สะสมขึ้น การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมการจัดการขะมาใช้ ก็จะเป็นการ
 จัดการขะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การตอบสนอง : หลักปฏิจจสมุปบาทยังสอนให้เราตระหนักถึงผลลัพธ์ของการพึ่งพา
 ขะอย่างถูกต้อง การเลือกใช้วิธีการจัดการขะที่เหมาะสมและยั่งยืน และการรับผิดชอบต่อในการรักษา

⁵⁶ วิ.ม. (แปล) 4/1-3/2-6.

⁵⁷ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่
 37, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2565), หน้า 223.

สิ่งแวดล้อม เมื่อรับผิดชอบต่อการจัดการขยะอย่างถูกต้อง ก็สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีอย่างยั่งยืนได้

2.4.4 หลักพรหมวิหาร 4

อัปป์มัญญา 4 คืออีกชื่อหนึ่งที่เรียก พรหมวิหาร 4 ที่ปรากฏในพระอภิธรรมปิฎกในอัปป์มัญญาวิภังค์ “อัปป์มัญญา 4 คือ 1) เมตตา (ความรักใคร่) 2) กรุณา (ความสงสาร) 3) มุทิตา (ความพลอยยินดี) 4) อุเบกขา (ความวางเฉย)”⁵⁸ธรรมชื่ออัปป์มัญญา ไม่มีประมาณ ไม่มีขอบเขต หมายถึง “การแผ่ไป กระจายไป น้อมจิตไป”⁵⁹ แผ่ไปไม่เฉพาะเจาะจงใคร ให้แก่สัตว์โลกทั้งปวง ประกอบด้วย การแผ่เมตตาจิต การแผ่กรุณาจิต การแผ่มุทิตาจิต การแผ่อุเบกขาจิต ไปอย่างไร้ขอบเขต ไม่เจาะจง ไม่มีประมาณ เมตตา คือ “ความรักใคร่ กิริยาที่รักใคร่ ภาวะที่รักใคร่ในสัตว์ทั้งหลาย”⁶⁰กรุณา คือ “ความสงสาร กิริยาสงสาร ภาวะที่สงสารในสัตว์ทั้งหลาย”⁶¹ มุทิตาคือ “ความพลอยยินดี กิริยาพลอยยินดี ภาวะที่พลอยยินดีในสัตว์ทั้งหลาย”⁶²อุเบกขาคือ “ความวางเฉย กิริยาที่วางเฉย ภาวะที่วางเฉยในสัตว์ทั้งปวง”⁶³

หลักพรหมวิหาร 4⁶⁴ (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) ในพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาขะเป็นศุขยในลักษณะต่อไปนี้

1. เมตตา (Metta) หมายถึงความรักปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข ความเมตตาที่ควรมีต่อสิ่งมีชีวิตทุกสิ่ง การพัฒนาขะเป็นศุขยเกี่ยวข้องกับเมตตา เนื่องจากต้องใส่ใจและให้ความเอาใจใส่ในการจัดการขยะอย่างเหมาะสม เพื่อประโยชน์และความเป็นสุขของสิ่งมีชีวิตทั้งหมดที่ร่วมใช้สภาพแวดล้อมเดียวกัน การจัดการขยะให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นเป็นตัวอย่างของเมตตาในการพัฒนาขะเป็นศุขย ซึ่งความเมตตาต่อสิ่งมีชีวิตนั้น ต้องให้ความสำคัญของการรักษาสสิ่งมีชีวิตทั้งในทางภายในและภายนอก เช่น การรักษาปกป้องสัตว์ป่า และการป้องกัน การปล่อยสารพิษลงสู่น้ำหรืออากาศ

⁵⁸ อภิ.วิ. (ไทย) 35/683/433.

⁵⁹ อภิ.วิ. (ไทย) 35/645/427.

⁶⁰ อภิ.วิ. (ไทย) 35/643/427.

⁶¹ อภิ.วิ. (ไทย) 35/653/428.

⁶² อภิ.วิ. (ไทย) 35/663/430.

⁶³ อภิ.วิ. (ไทย) 35/673/431.

⁶⁴ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 45, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2565), หน้า 124.

2. กรุณา (Karuna) หมายถึงความสงสาร คิดช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ความเมตตาที่มาพร้อมกับการกระทำสำหรับการบรรเทาทุกข์ทรมานและปัญหาของสิ่งมีชีวิตทุกสิ่ง ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ควรมีความกรุณาในการสร้างโอกาสและวิธีการที่ช่วยลดปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิต หรือให้การช่วยเหลือในการจัดการขยะให้เกิดประสิทธิผลแก่ทุกคน มีความเอาใจใส่และความรักต่อสิ่งแวดล้อมโดยไม่ทำลายและเสียหาย เช่น การช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือในสภาพฉุกเฉิน (ไฟไหม้ป่า/ข้างทาง) การสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3. มุทิตา (Mudita) หมายถึงความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ความเป็นสุขในความสำเร็จและความสุขของผู้อื่น ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ ต้องมีความมุทิตาในความสำเร็จของการจัดการขยะและการลดปัญหาขยะ เมื่อเราเห็นผลลัพธ์ที่ดีและสิ่งมีชีวิตที่มีความสุขเพิ่มขึ้น จะเกิดความสุขและความเป็นสุขในใจ การมีความตั้งใจและการควบคุมใจในการกระทำที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม พึ่งมีสติปัญญาและสำรวจสิ่งแวดล้อมโดยตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำ และเลือกทำ ความดีและปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมฉันท์มิตร

4. อุเบกขา (Upekkha) หมายถึงความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา ความสงบและความสุขที่มาพร้อมกับการยอมรับสิ่งต่างๆ ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ต้องมีความอุเบกขาในการเผชิญหน้ากับความท้าทายและข้อจำกัดในการจัดการขยะ ยอมรับและเคารพสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับขยะ การรับมือกับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบธรรมชาติอย่างตรงไปตรงมา และให้ความสำคัญต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

2.4.5 หลักสังคหวัตถุ 4

ในพระไตรปิฎกเล่มที่ 21 พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 13 อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ได้กล่าวถึงหลักสังคหวัตถุ 4 ไว้ว่า

- “1. ทาน (การให้)
  2. เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก)
  3. อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์)
  4. สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ)
- ภิกษุทั้งหลาย สังคหวัตถุ 4 ประการนี้แล
 ทาน เปยยวัชชะ อตถจริยาในโลกนี้
 และสมานัตตตาในธรรมนั้นๆ ตามสมควร
 สังคหธรรมเหล่านี้แลช่วยอุ้มชูโลก
 เหมือนลิมสลักที่ยึดคุมรถซึ่งแล่นไปไว้ได้ฉะนั้น
 ถ้าไม่พึงมีธรรมเหล่านี้ มารดาหรือบิดา

ก็ไม่พึงได้การนับถือหรือการบูชาเพราะบุตรเป็นเหตุ
แต่เพราะบัณฑิตเล็งเห็นความสำคัญของสังคหกรรมเหล่านี้
ฉะนั้น บัณฑิตเหล่านั้นจึงถึงความยิ่งใหญ่
และเป็นผู้นำสรรเสริญ”⁶⁵

หลักสังคหวัตถุ 4⁶⁶ (ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตา) ในพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาขยะเป็นศูนย์กลางในลักษณะต่อไปนี้

1. ทาน (Dana) หมายถึงการให้บริจาคและสนับสนุนในทางที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์กลางสามารถปฏิบัติตามหลักทานโดยการสนับสนุนและเข้าร่วมในโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดปริมาณขยะ การให้ความร่วมมือในการจัดการขยะในชุมชน หรือการบริจาคทรัพยากรหรือเงินทุนในการสนับสนุนโครงการสิ่งแวดล้อม

2. ปิยวาจา (Piyavaca) หมายถึงการใช้คำพูดที่ดีและสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์กลางสามารถปฏิบัติตามหลักปิยวาจาโดยการประชาสัมพันธ์หลักการจัดการขยะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การส่งเสริมการใช้วิธีการลดขยะที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด และสร้างความตระหนักที่ดีในการรักษาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ

3. อตถจริยา (Atthajjariya) หมายถึงการใช้ความพยายามและความสามารถเพื่อประโยชน์ของสังคม ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์กลางสามารถปฏิบัติตามหลักอตถจริยา โดยการพัฒนาและนำเสนอเทคโนโลยีและวิธีการที่ยอดเยี่ยมในการจัดการขยะ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการจัดการขยะ หรือการพัฒนานโยบายและกฎหมายที่ส่งเสริมการลดปริมาณขยะและการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์

4. สมานัตตา (Samantata) หมายถึงความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันและไม่มี ความแตกต่างทางสถานะหรือศักยภาพ ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์กลางควรสร้างสัมพันธภาพและความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนในชุมชน การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ของทุกคนในการจัดการขยะ

2.4.6 หลักโพชฌงค์ 7

ในพระไตรปิฎกเล่มที่ 35 พระอภิธรรมปิฎกเล่มที่ 2 วิภังคปกรณ์ ได้กล่าวถึงโพชฌงค์ 7 ไว้ดังนี้

“ในโพชฌงค์ 7 นั้น สติสัมโพชฌงค์ เป็นไฉน

⁶⁵ อัง.จตก. (ไทย) 21/32/51.

⁶⁶ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 45, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2565), หน้า 143.

ภิกษุในศาสนา นี้ เป็นผู้ที่มีสติ ประกอบด้วยสติและปัญญาอันยิ่ง ระลึกได้ ระลึกได้ย่อยๆ ซึ่งกิจที่ทำไว้นานๆ หรือวาจาที่กล่าวไว้นานๆ นี้เรียกว่า สติสัมโพชฌงค์

ภิกษุนั้น มีสติอย่างนั้นอยู่ วิจัย เลือกสรร พิจารณา ซึ่งธรรมนั้น ด้วยปัญญา นี้เรียกว่า ธรรมวิจยสัมโพชฌงค์

ความเพียร ความไม่ย่อหย่อน อันภิกษุนั้นผู้วิจัย เลือกสรร พิจารณา ซึ่งธรรมนั้น ด้วยปัญญา บรรลุแล้ว นี้เรียกว่า วิริยสัมโพชฌงค์

ปีติ อันปราศจากอามิส เกิดขึ้นแก่พระภิกษุผู้มีความเพียรอันบรรลุแล้ว นี้เรียกว่า ปีติสัมโพชฌงค์

กายก็ดี จิตก็ดี ของภิกษุผู้มีใจปีติ ย่อมสงบระงับ นี้เรียกว่า ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์

จิตของภิกษุผู้มีกายสงบระงับแล้ว มีความสุขสบาย ย่อมตั้งมั่น นี้เรียกว่า สมานิสัมโพชฌงค์

ภิกษุนั้น เป็นผู้เพ่งเล็งอยู่ด้วยดี ซึ่งจิตที่ตั้งมั่นอย่างนั้น นี้เรียกว่า อุเบกขาสัมโพชฌงค์”⁶⁷

หลักโพชฌงค์ 7⁶⁸ (สติ ธรรมวิจยะ วิริยะ ปีติ ปัสสัทธิ สมานิและอุเบกขา) ในพุทธศาสนา เกี่ยวข้องกับการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ได้ดังนี้

1. สติ (Sati) หมายถึงความระลึกได้ เป็นการตระหนักและมีสติระลึกดูต่อสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ควรมีสติในการรับรู้ปัญหาขยะและผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม เพื่อเข้าใจและหาวิธีการที่ดีที่สุดในการจัดการขยะ

2. ธรรมวิจยะ (Dhammavicaya) หมายถึงความสอดส่อง สืบฟันธรรม เป็นการศึกษา และพิจารณาเกี่ยวกับหลักธรรมและปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ ต้องทำการศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการลดปริมาณขยะ การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ และวิธีการจัดการขยะที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

3. วิริยะ (Viriya) หมายถึงความพยายามและความมุ่งมั่นในการพัฒนาการจัดการขยะ ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ต้องมีความวิริยะในการดำเนินการลดปริมาณขยะ การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะ และการส่งเสริมความรับผิดชอบของทุกคนในการจัดการขยะ

⁶⁷ อภ.วิ. (ไทย) 35/443/310.

⁶⁸ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ 37, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2565), หน้า 321.

4. ปีติ (Piti) หมายถึงความอิ่มใจ โดยมีความอิ่มใจและมีความสุขที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการจัดการขยะให้เป็นศูนย์ ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ควรมีความสุขอิ่มเอิบใจจากการช่วยลดปริมาณขยะ การใช้ประโยชน์จากขยะ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่สะอาดและเป็นระเบียบ

5. ปัสสัทธิ (Passaddhi) หมายถึงความสงบกายใจ เป็นความสงบและมีความสุขที่เกิดขึ้นจากการจัดการขยะที่มีความเป็นระเบียบและมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่สงบเรียบร้อยและสะอาดจากขยะ การจัดการขยะอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างความสงบและความสุขในชุมชน

6. สมาธิ (Samadhi) หมายถึงการมีจิตใจที่มุ่งมั่นและมีสมาธิในการพัฒนาการจัดการขยะ ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ควรปฏิบัติสมาธิในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ โดย การมีสติระลึกรู้และมีความตั้งใจและความมุ่งมั่นในการลดปริมาณขยะ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์และเป็นระเบียบ

7. อุเบกขา (Upekkha) หมายถึงการวางใจเป็นกลาง มองเห็นตามความเป็นจริง ในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ควรมีอุเบกขาในการมองถึงประโยชน์ร่วมกันของทุกคนและสังคมในการจัดการขยะให้ทุกคนอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี

2.4.7 หลักอิทธิบาท 4

ในพระไตรปิฎกเล่มที่ 35 พระอภิธรรมปิฎก วิกัณคปกรณ์ ได้กล่าวถึงอิทธิบาท 4 ไว้ว่า

“อิทธิบาท 4 ได้แก่ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

1. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร
2. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร
3. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร
4. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร

ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร เป็นอย่างไร

ถ้าภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า ฉันทสมาธิ

ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม прารภาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิด

ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม прารภาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดแล้ว

ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม прารภาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิด

ภิกษุนั้นสร้างฉันทะ พยายาม прารภาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภิชโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มทีแห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้ว ธรรมเหล่านี้เรียกว่า ปธานสังขาร

ประมวลย่อฉันทสมาธิและประธานสังฆารเข้าเป็นอย่างเดียวกัน จึงนับได้ว่า ฉันทสมาธิและประธานสังฆาร ด้วยประการฉะนี้”⁶⁹

หลักอิทธิบาท 4 ในพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ได้ดังนี้

1. ฉันทะ คือความพอใจ การมีความรักในสิ่งที่ทำ ซึ่งต้องทำให้ผู้คนมีความตระหนัก หรือชื่นชอบในเรื่องนี้ ทั้งจากองค์ความรู้ที่มี การเห็นตัวอย่างจากผู้คน ชุมชน หรือการขับเคลื่อนของผู้นำ ที่มีการทำให้เห็นเป็นตัวอย่างเพื่อสร้างให้เกิดการอยากเรียนรู้

2. วิริยะ คือความเพียรขยัน การกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทำบ่อยๆ จนกลายเป็นนิสัย ซึ่งการเริ่มต้นแยกขยะในแต่ละวันนั้น เราใช้เวลาในการแยกแคะไม่กี่วินาที แต่สามารถแก้ปัญหาได้จากต้นทาง แต่หากมองข้ามและปล่อยให้กลายเป็นปัญหา จะแก้ไขได้ยากกว่าและอาจใช้เวลาในการย่อยสลายหลายร้อยปี ดังนั้น การสร้างนิสัยแยกขยะ ถือว่าเป็นแนวทางแก้ปัญหาที่คุ้มค่าและตรงจุดที่สุด

3. จิตตะ คือความตั้งใจมั่น การโฟกัสในเรื่องที่ทำ จนมองเห็นผลลัพธ์ที่สามารถชื่นชมได้ รวมทั้งมีความมุ่งมั่นและตั้งใจจนมีความชำนาญและสามารถแนะนำเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาคนอื่นได้

4. วิมังสา คือความระลึกตรึกตรอง การนำองค์ความรู้ที่มี ไปพัฒนาต่อยอดตามแนวทางของตัวเองเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับแนวทางและรูปแบบในการดำรงชีวิตของตัวเองได้⁷⁰

นอกจากหลักพุทธธรรมที่กล่าวมาแล้ว ในสมัยพุทธกาลยังได้นำผ้าบังสุกุล⁷¹ มาทำเป็นจีวรเปรียบได้กับการนำขยะมารีไซเคิล เป็นการลดของเสีย และนำขยะที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งในพระวินัยปิฎก พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้กล่าวถึงนิสัย 4 ที่เกี่ยวข้องกับผ้าบังสุกุล ดังนี้

“บรรพชาอาศัยโภชนะคือคำข้าวที่พึงได้ด้วยป्लीแข้ง เธอพึงทำอุตสาหะในโภชนะคือคำข้าวที่พึงได้ด้วยป्लीแข้งจนตลอดชีวิต อติเรกลาก คือ สังฆภัต อุทเทสภัต นิมนตนะภัต สลากภัต ปักขิกภัต อุโปสถิกภัต ปาฏิปติกภัต บรรพชาอาศัยผ้าบังสุกุล เธอพึงทำอุตสาหะ ในผ้าบังสุกุลนั้นจนตลอดชีวิต อติเรกลาก คือ ผ้าเปลือกไหม ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าขนสัตว์ ผ้าปาน ผ้าเจือกัน บรรพชาอาศัยเสนาสนะคือคองไม้ เธอพึงทำอุตสาหะในเสนาสนะคือคองไม้นั้นจนตลอดชีวิต อติเรกลากคือวิหาร เรือนมุงแถบ

⁶⁹ อภ.วิ. (ไทย) 35/431-432/342.

⁷⁰ THAILAND, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.sdthailand.com/2022/06/best-practice-waste-management-watchakdaeng/> [23 สิงหาคม 2566].

⁷¹ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ 37, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2565), หน้า 178.

เดียว ปราสาท เรือนโล้น ถ้า บรรพตอาศัยยาคือน้ำมูตรเนา เธอพึงทำอุตสาหะในยาคือน้ำมูตรเนานั้น จนตลอดชีวิต อติเรกลาก คือเนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย”⁷²

นอกจากนี้ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ทรงบัญญัติข้อวัตรในการทำ ความสะอาด เช่น เสนาสนวัตร คือข้อปฏิบัติที่ว่าด้วยการทำความสะอาดที่อยู่อาศัย⁷³ และทรงแสดง อานิสงส์ ของการทำ ความสะอาด ไว้ 5 ประการ คือคือ 1) จิตของตนย่อมผ่องใส 2) จิตของบุคคลอื่น ย่อมผ่องใส 3) เหล่าเทวดาย่อมชื่นชม 4) เป็นการสั่งสมความดีเพื่อทำให้จิตใจผ่องใส และ 5) เมื่อ เสียชีวิตไปแล้วย่อมไปเกิดในสวรรค์⁷⁴

2.4.8 แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่องค์พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (ในหลวงรัชกาลที่ 9) พระราชทานให้แก่ พสกนิกรชาวไทยทั้งประเทศนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ให้สามารถดำรงอยู่ได้มีความสุข ตามอัตภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทรงนำมาประมวลเป็นแนว “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และทรงประยุกต์เป็น “เกษตรทฤษฎีใหม่” เพื่อเป็นแนวทางประกอบอาชีพของประชาชน ซึ่งพระองค์มีพระราชดำรัสที่ เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจไว้ตอนหนึ่งว่า “..... พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่า พอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็ เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ซื่อตรงไม่โลภอย่างมาก คนเราก็เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมี มีมากอาจจะมีของหรูหรา ก็ ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น” พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลา ดุสิตาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541⁷⁵

เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549 องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้เชิดชูปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ โดยนายโคฟีอันนัน ในฐานะเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯถวายรางวัล The Human Development Lifetime Achievement Award แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทย และนานาชาติ

⁷² วิ.ม. (ไทย) 4/128/197.

⁷³ วิ.จ. (ไทย) 7/369/237-238.

⁷⁴ วิ.ป. (ไทย) 8/325/466.

⁷⁵ ไร่พอใจ, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พระราชดำรัสของในหลวงแก่พสกนิกรชาวไทย. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.raiporjai.com/sufficiency.php?no=20&pg=1> [16 สิงหาคม 2566].

เป็นปรัชญาที่สามารถปฏิบัติสร้างภูมิคุ้มกันตนได้ตั้งแต่ในครัวเรือน สู่ชุมชน สู่ประเทศชาติ รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 นี้ ท่านได้ให้คำนิยามของความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 ข้อควบคู่กัน คือ 1) ความพอประมาณ เป็นความพอดีที่ไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไป เป็นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 2) ความมีเหตุผล หมายถึงการตัดสินใจในระดับความพอเพียงนั้นจะต้องมีเหตุผล โดยพิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึงผลตอบรับที่จะตามมา ต้องเป็นการพิจารณาบนหลักเหตุผลและมีสติ รอบคอบ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เป็นการเตรียมตัวพร้อมให้ทันเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ รวมทั้งผลกระทบที่จะตามมา นอกจากนี้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน เป็นเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ 1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรู้และความเชี่ยวชาญในวิชาการต่างๆ เพื่อการวางแผนการดำเนินชีวิต อย่างรอบคอบ และมีความระมัดระวัง 2) เงื่อนไขคุณธรรม จะต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิต โดยมีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ดังนั้นแล้วจะเห็นว่านิยามของความพอเพียง กับ สองเงื่อนไขที่ได้กล่าวในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน⁷⁶

ในปี 2539 ประเทศประสบภาวะวิกฤตเศรษฐกิจฟองสบู่แตก หน่วยงานราชการและประชาชนต่างน้อมรับแนวพระราชดำริ “เกษตรทฤษฎีใหม่” ไปปฏิบัติ⁷⁷ ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตครั้งยิ่งใหญ่ทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2540 ทำให้ ประชาชนทุกภาคส่วน มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะในเรื่องของเศรษฐกิจ จากวิกฤติในครั้งนี้ทำให้ประชาชนตระหนักถึงแนวทางในการดำเนินชีวิตใหม่ ที่ไม่หลงไปกับกระแสทุนนิยม กลับมาดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในอดีตที่ยึดความเรียบง่ายและพอเพียง ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นการดำรงชีวิตด้วยหลักแห่งความพอเพียงถือเป็นทางออกที่ดีที่สุดในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับประเทศไทย เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ครัวเรือน ชุมชน และประเทศชาติ โดยยึดการดำเนินชีวิต ด้วยทางสายกลาง โดยยึดหลักความพอเพียง (พอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงจะต้องมีระบบภูมิคุ้มกัน) ประชาชนต้องมีสติในการดำเนินชีวิต เช่นเดียวกันกับทางพุทธธรรม ที่เราจะต้องดำรงชีวิตด้วยความมีสัมมาทิฐิ การเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ เพื่อตระหนักรู้ ถึงปัจจัยขั้นพื้นฐานก็จะเป็นภูมิคุ้มกัน ดังนั้น

⁷⁶ มาชาลัยวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, พุทธเศรษฐศาสตร์. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Alternative/04-04-01.html> [16 สิงหาคม 2566].

⁷⁷ อ่ำพล เสนาณรงค์, “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามแนวพระราชดำริ. (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.), 2558), หน้า 2-5.

แล้วหากทุกคนรู้จักหน้าที่ของตน ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และพัฒนาตน ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีสติ มีความเพียร ความรอบคอบ ก็จะทำให้มีคุณภาพแห่งชีวิตที่ดีและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จากเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จะพบว่าเป้าหมายหลักที่เป็นปัญหาที่สำคัญของประชาชนก็คือความยากจน และความหิวโหย ซึ่งประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในหลายหลายประเทศที่ประสบกับปัญหานี้ ดังนั้นแล้วการยุติความยากจน และความหิวโหยจึงเป็นเป้าหมายหลักของโลกและเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลไทยทุกสมัย ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของรัฐบาลอย่างเดียวที่เป็นผู้แก้ไข แต่ทุกคนจะต้องร่วมมือกัน เราจะต้องสามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่ตามอัตภาพ ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีศักยภาพ ตามอัตภาพของตน ทำให้ครอบครัวมีความสุข ชุมชนเข้มแข็ง ดังนั้นแล้วอาจกล่าวได้ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำเนินชีวิตบนทางสายกลางโดยยึดหลัก พอมีพอกิน-อยู่ดีกินดี-มีศรีสุขนั่นเอง⁷⁸

2.4.9 แนวพุทธบูรณาการ

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า “ศาสตร์” หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ระบบวิชาความรู้ กฎที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ⁷⁹ ซึ่งสอดคล้องกับคำว่า “วิทยาการ” หมายถึงความรู้แขนงต่างๆ หรือ “ศิลปะวิทยาการ”⁸⁰ ในขณะที่ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร) ธัมมจิตโต ได้กล่าวไว้ในหนังสือ วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ว่า “ศาสตร์” หมายถึงระบบการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และได้อิงความรู้มาจากวิธีการนั้น พระไตรปิฎกหมายถึงพระพุทธศาสนา และวิชาชั้นสูงหมายถึงศาสตร์สมัยใหม่ที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในหลายประเทศให้ความสนใจในพุทธศาสนา จึงเป็นโอกาสสำคัญที่จะกำหนดทิศทางแนวทางการศึกษาพระพุทธศาสนาไปในทิศทางใดจึงจะทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มคนเหล่านั้น ซึ่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นแหล่งเรียนรู้

⁷⁸ เสน่ห์ จามริก, เศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์. พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2550), หน้า 50-75.

⁷⁹ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พ.ศ. 2542. (กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, 2546), หน้า 1100.

⁸⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1075.

พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่ ภายใต้วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยจึงได้จัดการศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม⁸¹

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ ดร. พระเมธีวชิรบัณฑิต (หรรษา ธมฺมหาโส) ยังกล่าวถึงพุทธบูรณาการในสารนิพนธ์เรื่อง “พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่ : ตัวแบบวิถีวิทยาว่าด้วยพุทธบูรณาการและพุทธสหวิทยาการ” สรุปใจความได้ว่า การศึกษาพระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่ มี 2 รูปแบบ คือ 1) แบบพุทธบูรณาการ เป็นการศึกษา 2 วิธีย่อย คือวิธีการบูรณาการแบบพุทธะวิทยา โดยนำหลักพุทธศาสนามาเป็นฐานในการอธิบาย แล้วนำวิทยาการศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายเสริม เพื่อให้มีความสมเหตุสมผลมากขึ้น และวิธีการบูรณาการแบบธรรมะวิทยาโดยการนำศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้งและนำธรรมะ เป็นฐานในการประยุกต์ใช้ และบูรณาการเป็นชุดความรู้ต่างๆ 2) วิธีการศึกษาแบบพุทธสหวิทยาการ โดยนำเสนอตัวแบบการศึกษาว่าด้วย “รูปแบบเชิงมโนทัศน์ของการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ ระหว่างพระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่” สามารถนำมาบูรณาการร่วมกันเพื่อเกิดองค์รวมของความรู้โดยการเชื่อมโยงเนื้อหา เป็นการทำงานร่วมกันในเชิงบูรณาการแบบสหวิทยาการ ซึ่งสามารถประเมินได้จากการค้นพบในวิทยาการและศาสตร์การเรียนรู้ใหม่ๆ เช่นรัฐศาสตร์แนวพุทธ และพุทธสันติวิธี จุดเด่นของศาสตร์สมัยใหม่จะมุ่งเน้นไปที่ปัญญาที่เกิดจากการพัฒนาความรู้ แต่วัฒนธรรมแห่งความเชื่อมั่น ได้ขาดหายไป พระพุทธศาสนาจึงได้นำศรัทธาเติมเต็มให้แก่ปัญญา เป็นพลังอันเกิดจากการคิดหาเหตุผลมีความนุ่มนวล หรือที่เรียกว่า Soft Power วิทยาการสมัยใหม่ให้ความสนใจในเรื่องของความจริง ในขณะที่พระพุทธศาสนามุ่งเรื่องศีลธรรม กล่าวได้ว่าวิทยาการสมัยใหม่ในประเด็นของวิทยาศาสตร์นั้นเป็นเรื่องของการพิสูจน์ความจริงและแสวงหาความจริง ในขณะที่ศาสตร์ในทางพุทธศาสนานั้นเน้นในการแสวงหาความดีงาม และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข พระพุทธศาสนา เป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยเติมเต็มให้ศาสตร์วิทยาการทั้งหลายมีความสมบูรณ์ทั้งมิติภายในและภายนอก มีพัฒนาการด้านกายภาพควบคู่กับจิตตภาพ ศาสนาเป็นกรอบกำกับให้วิทยาการต่างๆ มีองค์ความรู้ และกิจกรรมที่หลากหลาย เอื้อต่อการพัฒนามนุษย์ให้เข้าถึงความดีงามและความสงบสุขอย่างยั่งยืน⁸²

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า พุทธบูรณาการ หมายถึง การปรับพุทธธรรมเข้าหาศาสตร์สมัยใหม่ โดยการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในศาสตร์ที่ต้องการบูรณาการ โดยใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ที่ต้องการบูรณาการกับหลักพุทธธรรม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาที่ดี

⁸¹ พระธรรมโกศาจารย์, *วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสนาสมัยใหม่*. (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย 2553), หน้า 34-35.

⁸² พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, “พระพุทธศาสนา กับวิทยาการสมัยใหม่: ตัวแบบวิถีวิทยาว่าด้วยพุทธบูรณาการและพุทธสหวิทยาการ”, *สารนิพนธ์*, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2557), หน้า 85-87.

ขึ้น ได้แก่ หลักธรรมปฏิบัติจสมุปาบาท, สังคหวัตถุ 4, ไตรสิกขา, อริยสัจ 4 และมรรคมืองค์ 8, อิทธิบาท 4, พรหมวิหาร 4, และโพชฌงค์ 7 เป็นต้น

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัตตินาฏ สกุลสวัสดิพันธ์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการขยะ ณ แหล่งกำเนิดของสถานที่ท่องเที่ยวทางทะเลกรณีศึกษาบ่อหินฟาร์มสเตย์ อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง” พบว่าปริมาณขยะในพื้นที่บ่อหินฟาร์มสเตย์ก่อนกำหนดมาตรการ มีขยะประเภทบรรจุภัณฑ์ ถุงพลาสติก กระจดาช แก้วน้ำ และขวดน้ำพลาสติกจำนวนมาก หลังกำหนดมาตรการพบว่าจำนวนขยะมีปริมาณลดลง แนวทางการลดปริมาณขยะในพื้นที่บ่อหินฟาร์มสเตย์ 5 มาตรการ คือ 1) การสนับสนุนการคัดแยกประเภทขยะ 2) การใช้ประโยชน์จากขยะแต่ละประเภท ต้องมีการวางแผน และสร้างผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะขยะอันตรายต้องนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี 3) มาตรการการลดปริมาณการใช้ขวดพลาสติก 4) มาตรการการลด กล่องโฟมบรรจุภัณฑ์ และ 5) มาตรการการลดการใช้ถุงพลาสติก หลังการกำหนดมาตรการพบว่า 1) การสนับสนุนการคัดแยกประเภทของขยะ สร้างความพึงพอใจสำหรับผู้ให้บริการและผู้รับบริการในระดับมากที่สุด 2) การใช้ประโยชน์จากขยะแต่ละประเภท ผู้สร้างความพึงพอใจสำหรับผู้ให้บริการและผู้รับบริการในระดับมากที่สุด 3) มาตรการการลดปริมาณการใช้ขวดน้ำพลาสติก ผู้ให้บริการมีระดับความพึงพอใจมาก ในขณะที่ผู้รับบริการมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด 4) มาตรการการลดกล่องโฟมบรรจุภัณฑ์ ผู้ให้บริการมีระดับความพึงพอใจมาก ซึ่งผู้รับบริการมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด 5) มาตรการการลดถุงพลาสติก ผู้ให้บริการมีระดับความพึงพอใจปานกลาง ในขณะที่ผู้รับบริการมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด⁸³

จันทร์เพ็ญ มินคร ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่าตำบลบางลี่ได้ใช้กิจกรรมในการมีส่วนร่วมให้ชุมชนเกิดการจัดการขยะร่วมกัน ชุมชนรณรงค์การใช้แก้วน้ำ กระบอกน้ำ และใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก มีการคัดแยกขยะเปียกขยะแห้ง และนำขยะไปขายในจุดกำหนดของชุมชน มีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะไปใช้ประโยชน์โดยนำไปทำเป็นปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำ นำไปทำเป็นก๊าซชีวภาพที่มีต้นทุนต่ำใช้แทนแก๊สหุงต้ม ประชาชนในชุมชนมีสำนึกร่วมกันในการจัดการปัญหาขยะ ร่วมกันค้นหาและจัดความสำคัญช่วยกันวางแผนจัดปัญหา และมีส่วนร่วมใน

⁸³ กัตตินาฏ สกุลสวัสดิพันธ์ และคณะ, “แนวทางการจัดการขยะ ณ แหล่งกำเนิดของสถานที่ท่องเที่ยวทางทะเลกรณีศึกษาบ่อหินฟาร์มสเตย์ อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง”, รายงานวิจัย, (คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2561), หน้า 72-74.

การแก้ปัญหาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ผลการวิจัยพบว่าชุมชนตำบลบางนางลี่มีการจัดการขยะมูลฝอยได้ผลในระดับปานกลาง⁸⁴

ชนิดา เพชรทองคำ และคณะ นำเสนองานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษา อบต.ไร่ส้ม จ.เพชรบุรี” พบว่า ชุมชนมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยด้วยการคัดแยกขยะ มีการแยกกระดาษ มีการแยกขวดน้ำพลาสติก การนำซากสัตว์เลี้ยงที่ตายไปฝังกลบเพื่อไม่ให้ส่งกลิ่นเหม็น ในชุมชนนี้มีจิตอาสาที่ดี มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ที่ดีและจะไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ ไม่เทน้ำมันใช้แล้วลงในถังขยะหรือบนดิน และไม่ทิ้งขยะบนพื้นถนนหรือที่สาธารณะ มีการนำขยะบางอย่างกลับมาใช้ใหม่ ใช้ซ้ำ เป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าในชุมชนจะไม่นำถุงผ้าหรือภาชนะอื่นไปใช้แทนถุงพลาสติก แต่ทุกคนก็มีจิตสำนึกในการจัดการและคัดแยกขยะ ช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่กำจัดขยะมูลฝอยโดยตรงกำจัดขยะมูลฝอยได้ง่ายและสะดวกขึ้น⁸⁵

ชยาภรณ์ สุขประเสริฐ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่ส่งเสริมการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ (ซีเอสอาร์) เชียงพุทธ” พบว่า พระพุทธศาสนา เชียงพุทธ กับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร มีความสอดคล้องกัน คือการเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การไม่เอาเปรียบ โดยหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือสังข์เข้าหาวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน เป็นการเอื้อเฟื้อ แบ่งปัน และคืนประโยชน์ให้กับสังคม ปิยวาจา เป็นการให้ข้อมูลประชาสัมพันธ์ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อตถจริยา เป็นการร่วมแรงร่วมกาย ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม สมานัตตตา เป็นการ ปฏิบัติตน ไม่เอาเปรียบ และแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน นอกจากนี้ในทางพระพุทธศาสนาวางประโยชน์ 3 หลัก คือประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน และประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งแนวคิดพื้นฐานในความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรคือหลักแห่งการเชื่อมโยง และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ระหว่างชุมชนและองค์กรต่างต้องมีความรับผิดชอบต่อและเกื้อกูลกัน โดยมีธรรมเป็นพื้นฐานและตั้งตนอยู่ในสัมมาทิฐิ⁸⁶

⁸⁴ จันทรเพ็ญ มินคร, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” งานวิจัยปี 2554, หน้า 44.

⁸⁵ ชนิดา เพชรทองคำ และคณะ, “การบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษา อบต.ไร่ส้ม จ.เพชรบุรี” งานวิจัยปี 2559, หน้า 66-67.

⁸⁶ ชยาภรณ์ สุขประเสริฐ, “การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่ส่งเสริมการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ (ซีเอสอาร์) เชียงพุทธ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555), หน้า 170.

ชัยณรงค์ ขาวเงิน ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “การจัดการปัญหาขยะโดยคนในชุมชนตามแนวพุทธจิตวิทยา” พบว่าการจัดการปัญหาขยะโดยคนในชุมชน ตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ใช้ปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาเป็นกรอบในการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ 3 หลักการ ดังนี้ 1) หลักการบริโภคด้วยการมีสติ 2) หลักการดำเนินชีวิตด้วยการมีสัมมาสติ 3) การปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทั้ง 3 ส่งผลให้คนลดความต้องการในสิ่งที่ไม่จำเป็น เป็นการลดการสร้างขยะ เป็นการบริโภคที่มีสติกำกับมีการดำเนินชีวิตด้วยสัมมาสติ เพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมหลักการบริโภคด้วยการมีสติ บริโภคโดยยึดความจำเป็นเป็นหลัก ขณะที่สัมมาสติช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข การจัดการขยะโดยคนในชุมชนตามแนวพุทธจิตวิทยานั้นให้ความสำคัญในการลดปริมาณขยะต้นทาง และกระบวนการรีไซเคิลขยะนำมาใช้ใหม่ เป็นการปรับวิถีคิดและวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนให้มีการจัดการขยะในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน และใช้เครื่องมือในการจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁸⁷

ณัชพล นิลนพคุณ ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม” พบว่าเทศบาลเมืองไร่ขิงมีสถานที่คัดแยกขยะในชุมชน โดยชุมชนคัดแยกขยะในครัวเรือนและนำมา Drop ในจุดที่กำหนด เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนในการจัดการและคัดแยกขยะเบื้องต้น ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ (1) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานและติดตามผล (2) กำหนดสถานที่ในการจัดตั้งภาชนะรองรับขยะแต่ละประเภท (3) กำหนดขนาดและประเภทภาชนะสำหรับรองรับขยะพร้อมป้ายชี้แจง (4) นำถังรองรับขยะไปจัดวางตามสถานที่ต่างๆ เช่น สถานที่ราชการ โรงเรียน ตลาดสด (5) ประชาสัมพันธ์และแจกเอกสารความรู้ในการดำเนินกิจกรรม พร้อมทั้งวัน-เวลาจัดเก็บ (6) ติดตามประเมินผล บันทึกปริมาณ และประเภทขยะ เพื่อประเมินความสำเร็จในการทำงาน เป็นแบบอย่างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนอื่นๆ ต่อไป⁸⁸

ทรงศักดิ์ วลัยใจ ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่” พบว่ากระบวนการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วม ได้แก่ชุมชนนำร่องในเขตเทศบาลเวียงพร้าว 2 ชุมชน คือ บ้านขามสุ่มเวียง หมู่ที่

⁸⁷ชัยณรงค์ ขาวเงิน, “การจัดการปัญหาขยะโดยคนในชุมชนตามแนวพุทธจิตวิทยา”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม 2564): หน้า 1247-1249.

⁸⁸ ณัชพล นิลนพคุณ และคณะ, “แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม”, บทความวิชาการปี 2562, หน้า 412.

2 ตำบลเวียง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ และบ้านป่าจี้หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งหลวง พบประเภทของขยะที่มากที่สุดในการครัวเรือน คือ ถุงพลาสติก ถุงแกง ถุงร้อน ขยะพลาสติกทั่วไป และขยะสด ขยะเปียก ประชาชนมีการคัดแยกขยะภายในครัวเรือนมากถึงร้อยละ 97.70 และร้อยละ 36.33 จะนำขยะใส่ถุงดำทิ้งลงถังขยะ ทั้ง 2 ชุมชนจัดการขยะโดยใช้หลัก 3Rs คือ Reduce, Reuse และ Recycle มีการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในการจัดการขยะมูลฝอยเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น มีการคัดเลือก “กลุ่มปฏิบัติการประจำตำบล” จากตัวแทนหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ บริหารจัดการปัญหาขยะร่วมกันในระดับตำบล จัดทำแผนการจัดการปัญหาขยะในชุมชน โดยบ้านขามสุ่มเวียงตั้งเป้าหมายหมู่บ้านให้เป็น “หมู่บ้านปลอดถังขยะ” บ้านป่าจี้ตั้งเป้าหมายบริหารจัดการขยะภายในหมู่บ้านให้เป็น “หมู่บ้านถนนสีขาว” สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นพฤติกรรมของชุมชน ด้วยการประกาศเกียรติคุณในการส่งเสริมครัวเรือนต้นแบบการคัดแยกขยะและหมู่บ้านการจัดการขยะดีเด่นระดับตำบลจากอำเภอพร้าว⁸⁹

ปิยวดี ยาบุษดี ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสามพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล 3 พร้าว มีขยะอันตราย ขยะรีไซเคิล ขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 2.50, 25.19, 38.11 และ 33.34 ตามลำดับ คาดว่าในอีก 5 ปี จึงมีขยะมูลฝอยอยู่ที่ 5.25 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน และ 25 ปี จะมีขยะมูลฝอยอยู่ที่ 23.50 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน เมื่อศึกษาระดับความพึงพอใจและความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย พบว่าชุมชนในตำบลสามพร้าว มีทัศนคติที่ดี และมีความเต็มใจในการมีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน มีการทำปุ๋ยหมักภายในครัวเรือน และพบว่าการคัดแยกขยะภายในชุมชนจะพบปริมาณขยะอินทรีย์มากกว่าขยะประเภทอื่น⁹⁰

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ ได้เสนองานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การใช้การสร้างตัวชี้วัดเพื่อวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียง” ว่า หลักธรรมที่นำมาใช้ ไหน การสร้างตัวชี้วัด เพื่อการวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงนั้น คือ หลักธรรมมัชฌิมาปฏิปทา โยนิโสมนสิการ และอัปมาทธรรม ซึ่งมีความสอดคล้อง กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และมีความเชื่อมโยงกับปาริสุทธิศีล 4 ที่ประกอบด้วย อาชีวปาริสุทธิศีลกิจกรรม

⁸⁹ ทรงศักดิ์ วลัยใจ, กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่, งานวิจัยปี 2564, หน้า 64-67.

⁹⁰ ผศ.ดร.ปิยวดี ยาบุษดี, “รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสามพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี”, วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ปีที่ 6 ฉบับที่ 1, (มกราคม-มิถุนายน 2561): บทคัดย่อ.

ในการผลิตปัจจัย สันนิสิตศิลปกิจกรรมในการบริโภค อินทรียสังวรศิลปกิจกรรมในเรื่อง อรรถประโยชน์ และปาฏิโมกขสังวรศิลปกิจกรรมในการกระจายผลผลิต ความรับผิดชอบของธุรกิจที่มีต่อสังคมจัดเป็นองค์ประกอบที่อยู่ในเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า⁹¹

พระดาวเหนือ บุตรสีทา ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายและการจัดการเครือข่ายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของชุมชนบ้านพชรมนำสุข อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย” พบว่ารูปแบบเครือข่ายของชุมชนบ้านพชรมนำสุขเป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่สนใจทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งมี 2 รูปแบบ คือ เครือข่ายระดับชุมชน และเครือข่ายระดับบุคคล ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนโดยสร้างเป็นเครือข่าย โดยสมาชิกในเครือข่ายต้องสร้างความไว้วางใจกัน มีสำนึกความเป็นเครือข่ายที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และต้องสร้างภาคีเครือข่าย โดยมีการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ของภาคีเครือข่าย และสร้างองค์กรเครือข่ายให้มั่นคง ด้วยการจัดกิจกรรมต่อเนื่องที่รักษาสัมพันธภาพ และสร้างความเสมอภาคพร้อมที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน⁹²

พระมหาศิริวัฒน์ อริยมณี (จันต๊ะ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของพระพุทธศาสนา” พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพุทธธรรม มีอยู่ 3 ประการ คือ 1) ด้านปรัชญา เป็นการให้ความสำคัญทางปัญญามากกว่าทรัพย์สินเงินทอง เป็นหลักเศรษฐกิจที่มีความเป็นธรรมสูง คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ตั้งมั่นอยู่บนหลักของสัมมาทิฐิ คือความมีสติ มีเหตุผล และไม่ประมาท 2) ด้านโครงสร้าง ประกอบด้วยหลักคำสอนและแนวทางการปฏิบัติ เพื่อให้เข้าใจความเป็นจริงของชีวิตและคุณภาพของชีวิต คือ ความสมดุลระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความสมดุลระหว่างวัตถุกับจิตใจ และความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยกรอบเศรษฐกิจพอเพียงตั้งอยู่บนฐานความพอประมาณ และสันโดษ 3) ด้านกระบวนการเศรษฐกิจแนวพุทธ ให้ความสำคัญด้านจิตใจมากกว่าวัตถุเงินทอง ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง 4 ขั้นตอนได้แก่ การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยน และการจัดการผลผลิต หลักธรรมที่สนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ให้

⁹¹ พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์, “การใช้การสร้างตัวชี้วัดเพื่อวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียง”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550), หน้า 11.

⁹² พระดาวเหนือ บุตรสีทา, “การสร้างเครือข่ายและการจัดการเครือข่ายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของชุมชนบ้านพชรมนำสุข อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2557, หน้า 153-156.

เป็นเศรษฐกิจแนวพุทธนั้น คือหลักพุทธธรรมเบญจศีล เบญจธรรม สันโดษ อปปมาทธรรม และหลักอคติ 4⁹³

ไพฑูรย์ อินตะขัน ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุผาแดง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก” ความเป็นนวัตกรรมจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุผาแดง เป็นการประยุกต์ใช้ถึงขยะเป็นตัวขับเคลื่อน เป็นนวัตกรรมเชิงกระบวนการคือ “ถังจัดขยะ” ประกอบด้วย 1) เตรียมถังจัดขยะ เจาะรูที่ก้นถัง เพื่อการระบายน้ำ 2) กระบวนการคัดแยกขยะ โดยต้องคัดแยกขยะประเภทต่างๆ เช่น ขยะอินทรีย์ ขยะอันตราย 3) กระบวนการกำจัดกลิ่นและนอน โดยการใช้ดินละเอียด หรือ แกลบดำ 4) กระบวนการนำปุ๋ยออกจากถังจัดขยะ จากการดำเนินนวัตกรรมถังจัดขยะนี้ พบว่าสามารถลดปริมาณขยะอินทรีย์ได้เกือบทั้งหมด⁹⁴

ไพฑูรย์ แจ่มพงษ์ ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “การใช้ประโยชน์และการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนประชาชน ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่า กิจกรรมในครัวเรือนที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอย ที่พบมากของขยะเปียก คือ เศษอาหาร เศษขนม เศษเนื้อสัตว์ และเศษข้าว ขยะรีไซเคิลที่พบมากที่สุด คือ กระดาษ ลัง ขวด แก้ว พลาสติก และบรรจุภัณฑ์ต่างๆ ขยะอันตราย ที่พบมาก คือ หลอดไฟ น้ำมันหล่อลื่น และน้ำยาทำความสะอาดสุขภัณฑ์ ในส่วนน้ำทิ้งของครัวเรือนจะเกิดจากกิจกรรมประกอบอาหารและการทำความสะอาด ถ้วยชาม เสื้อผ้า และสุขภัณฑ์ การใช้ประโยชน์จากขยะและน้ำทิ้ง พบว่าครัวเรือนมีการคัดแยกขยะแต่ละประเภท มีการทำปุ๋ยหมักและนำไปขายเป็นแก๊สชีวภาพ การใช้น้ำทิ้งของครัวเรือนพบว่า ครัวเรือนนำน้ำทิ้งไปใช้ในการรดน้ำต้นไม้มากที่สุด ครัวเรือนมีการรณรงค์โดยการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก และใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอกแทนปุ๋ยเคมี การกำจัดขยะพบว่าครัวเรือนจะเผามากที่สุด รองลงมาคือการนำไปทิ้งในถังรองรับขยะของหน่วยราชการท้องถิ่น ปัญหาขยะและน้ำเสียของครัวเรือนส่งผลต่อการแพร่ระบาดของสัตว์ที่เป็น

---

⁹³ พระมหาศิริวัฒน์ อริยมณี (จันตะ), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของพระพุทธศาสนา”, *วิทยานพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546), หน้า 177-179.

⁹⁴ **ไพฑูรย์ อินตะขัน**, (2564) “นวัตกรรมจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุผาแดง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก”, *วารสารลวະສະຣີ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, ปีที่ 5 ฉบับที่ 2, (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564): บทคัดย่อ.

พาหะนำโรคต่างๆ และส่งกลิ่นเหม็นรบกวน ความต้องการจัดการขยะในตำบลสวนหลวง พบว่าชุมชนต้องการให้ อบต.สวนหลวง จัดหาถังขยะรองรับจากครัวเรือนให้เพียงพอ⁹⁵

ไพโรจน์ ชลารักษ์ ได้เสนอบทความวิจัยเรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยการวิเคราะห์ปัญหา และศึกษาหาข้อมูล เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหของชุมชน โดยเป็นปัญหาที่ชุมชนกำลังประสบอยู่ และชุมชนมีบทบาทในการร่วมกันแก้ไขปัญห ซึ่งจะมีนักวิจัยและนักพัฒนาดำเนินงานวิจัยควบคู่ไปด้วย ด้วยการกำหนดแผนงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จสู่เป้าหมายของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีขั้นตอน 5 ข้อ ดังนี้ 1) ขั้นการศึกษาบริบท 2) ขั้นการกำหนดปัญหา 3) ขั้นการวางแผนปฏิบัติงานวิจัย 4) ขั้นการติดตามตรวจสอบและปรับปรุง และ 5) ขั้นสรุปผลการวิจัย⁹⁶

มนูญ มุกข์ประดิษฐ์ ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ในงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา” ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของพลสกนิกรชาวไทยทุกระดับทุกอาชีพ มีรากฐานมาจากหลักพุทธธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกันในเรื่องของความพอเพียง ความสันโดษ ความมีเมตตา และการเกื้อกูลกันต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 50 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบกับปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำในเรื่องของรายได้ และปัญหาสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม รวมทั้งค่านิยมผิดๆ แต่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นความพอเพียง พออยู่พอกิน และใช้หลักพุทธธรรมเป็นฐานการปฏิบัติในการดำเนินชีวิต หลักพุทธธรรมถึงจะผ่านมายาวนานกว่าสองพันห้าร้อยปีแต่ก็เป็นสิ่งที่เที่ยงแท้ มนุษย์สามารถนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความสงบสุขได้ด้วยหลัก “มัชฌิมาปฏิปทา”⁹⁷

ระพีพัฒน์ วงษ์ภักดี และคณะ ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านสวัสดิ์ ตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาขยะของชุมชนบ้านสวัสดิ์คือชุมชนไม่มีบ่อขยะ และปัญหาขยะที่มีกลิ่นทุกที่ ส่งผลให้คนในชุมชนต้องกำจัดขยะเอง

⁹⁵ไพบุลย์ แจ่มพงษ์, ผศ.ดร., การใช้ประโยชน์และการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนประชาชน ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, งานวิจัยปี 2555, หน้า 53-55.

⁹⁶ไพโรจน์ ชลารักษ์. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม, ” วารสารราชภัฏตะวันตก, 1(1) (กรกฎาคม-ธันวาคม, 2548), หน้า 20-21.

⁹⁷ มนูญ มุกข์ประดิษฐ์, “การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547), บทคัดย่อ.

โดยการเผา ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ ต่อมาชุมชนบ้านสวัสดิ์มีวิธีการจัดการขยะโดยปฏิบัติตามหลัก 3Rs คือ ได้แก่ Reduce (คิดก่อนใช้) Reuse (การใช้ซ้ำ) Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) เพื่อลดปริมาณขยะ 4 ประเภทคือขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป และขยะอันตราย ซึ่งประสบความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยตามโครงการ “ชุมชนปลอดขยะ Zero Waste” นอกจากนี้ได้ใช้การจัดการขยะตามหลัก 4M's เป็นแนวทางจัดการขยะมูลฝอย ทำให้ชุมชนบ้านสวัสดิ์ในวันนี้เป็นชุมชนปลอดขยะอย่างแท้จริง เพราะทุกคนตระหนักรู้ถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังรู้จักการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน⁹⁸

รุ่งกิจ บุรณเจริญ ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “การจัดการขยะฐานศูนย์ : กรณีศึกษาโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการขยะของนักเรียนโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ การรับรู้ข่าวสารในการจัดการขยะ และพฤติกรรมการจัดการขยะฐานศูนย์ อยู่ในระดับปานกลาง ต่างจากกลุ่มอาจารย์ที่ได้รับความรู้ในเรื่องของการจัดการขยะจากสื่อ สิ่งพิมพ์ และโทรทัศน์ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะฐานศูนย์ของนักเรียน คือ เพศ อายุ และระดับชั้น การจัดการขยะฐานศูนย์ต้องได้รับความร่วมมือจากนักเรียน อาจารย์ และสำคัญที่สุดคือผู้บริหารโรงเรียน ในการออกกฎข้อบังคับใช้รักษาความสะอาดภายในโรงเรียน การดำเนินโครงการธนาคารขยะยืม พบว่า อาจารย์และนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จากการวิจัยพบว่าปัญหาการจัดการขยะฐานศูนย์ในโรงเรียนจอมพระประชาศรรค์นั้น คือ การขาดความร่วมมือภายในโรงเรียน ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนรวมถึงอุปกรณ์ในการจัดการขยะฐานศูนย์ ขาดความรู้ในการคัดแยกขยะ ขาดเงินทุนและงบประมาณในการจัดการ ข้อเสนอแนะในการจัดการขยะฐานศูนย์ คือการสนับสนุนกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการริเริ่มประดิษฐ์หรือทำโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความสนใจให้กับนักเรียน และควรมีการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายให้กับโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสรับข่าวสารความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างทั่วถึง⁹⁹

วัชร งามจิตรเจริญ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “แนวคิดในการนำเศรษฐกิจเชิงพุทธศาสนาสู่การปฏิบัติ” ว่า การดำเนินการเศรษฐกิจตามหลักพุทธธรรม คือ การให้ความร่วมมือกัน ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการดำเนินงาน ในทางเศรษฐศาสตร์กล่าวว่าธรรมชาติของมนุษย์จะมีการ

⁹⁸ระพีพัฒน์ วงษ์ภักดี และคณะ, “การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านสวัสดิ์ ตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์”, วารสารปัญญา, ปีที่ 27 ฉบับที่ 1, (มกราคม-มิถุนายน 2563): หน้า 59-68.

⁹⁹ รุ่งกิจ บุรณเจริญ, “การจัดการขยะฐานศูนย์ : กรณีศึกษาโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2554, หน้า 104-110.

แข่งขันกัน แต่ในทางพุทธศาสนากล่าวว่าธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีการแข่งขันและให้ความร่วมมือกัน ดังนั้นแล้วในการดำเนินเศรษฐกิจในทางพุทธศาสนาเป็นการแข่งขันที่อยู่ในกรอบของศีลธรรม ไม่แข่งขัน โดยการทำร้ายคู่แข่ง มุ่งเป็นศัตรูกัน พุทธธรรมยอมรับการแข่งขันแบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในเรื่องของการทำงานร่วมกันการทำงานเป็นทีมเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพนำสู่ความสำเร็จอย่างสูง ซึ่งพุทธธรรมก็มีแนวคิดในเรื่องเดียวกันดังคำสอนในเรื่องของสังคหวัตถุ 4 ความสามัคคี และพรหมวิหาร 4 ที่สอนให้คนช่วยเหลือและร่วมมือซึ่งกันและกันในการทำกิจต่างๆ¹⁰⁰

ศาลิมาร์ เกิดกลืนหอม ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เทศบาลนครนครศรีธรรมราช” พบว่า เทศบาลนครศรีธรรมราชพบกับปัญหาใหญ่ในการจัดการขยะ จำนวนขยะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และคนในชุมชน ใช้วิธี เทกองขยะซึ่งเป็นผลให้เกิดปัญหาเน่าๆเหม็น และขยะหมักหมม เทศบาล มีแนวทาง จัดการขยะโดยการนำขยะผลิตเป็นไฟฟ้า แต่ก็พบปัญหา การจัดการขยะต้นทางของชุมชน ชุมชนขาดความรู้ในการคัดแยกขยะต้นทาง การได้รับข้อมูลข่าวสาร ในการจัดการขยะ ที่ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในเทศบาลนครศรีธรรมราชที่แตกต่างกัน ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช เช่นเดียวกับพฤติการณ์ในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช ผลการวิเคราะห์ ชาวเมทริกซ์ ได้แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลนครศรีธรรมราช 2 แนวทาง คือแนวคิดนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อจัดการขยะมูลฝอย และแนวทางปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อลดปริมาณ ขยะมูลฝอย โดยใช้ CBM (Community Based Solid Waste Management) เป็นเครื่องมือในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งจะเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนให้สอดคล้องนโยบายผู้บริหารท้องถิ่นในเรื่องสิ่งแวดล้อมของเทศบาลนครศรีธรรมราช โดยเทศบาลจะสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณ อุปกรณ์ และความรู้ เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน¹⁰¹

¹⁰⁰ วัชรระ งามจิตรเจริญ, แนวคิดในการนำเศรษฐกิจเชิงพุทธศาสนาสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554) หน้า 106-109.

¹⁰¹ศาลิมาร์ เกิดกลืนหอม, “แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เทศบาลนครนครศรีธรรมราช” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะการบริหารพัฒนาสิ่งแวดล้อม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2562, หน้า 141-144.

สยาม อรุณศรีมรกต และยงยุทธ วัชรกุล ได้เสนอบทความเรื่อง “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการ ของสหประชาชาติเพื่อโลกอนาคต” ความเป็นมา การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเป้าหมายที่สหประชาชาติได้กำหนดไว้เพื่อ อนุชนรุ่นหลังในโลกอนาคต เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีก้าวพ้นจากความยากจนความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งมีระบบนิเวศทรัพยากรธรรมชาติที่เพียงพอในการดำรงชีวิตในโลกอนาคต เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการ ดังต่อไปนี้ 1) ยุติความยากจน 2) ยุติความหิวโหย 3) การมีสุขภาวะที่ดี 4) การศึกษาที่มีคุณภาพ 5) บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ 6) น้ำสะอาดและการสุขาภิบาลที่ดี 7) พลังงานสะอาดและจ่ายได้ 8) งานที่มีคุณค่า เศรษฐกิจที่เติบโต 9) อุตสาหกรรมนวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน 10) ชลัดความเหลื่อมล้ำ 11) เมืองและชุมชนยั่งยืน 12) การผลิตและบริโภคที่รับผิดชอบ 13) การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางอากาศ 14) นิเวศทางทะเลและมหาสมุทร 15) ระบบนิเวศบนบก 16) สันติภาพและสถาบันเข้มแข็ง และ 17) เสริมความเข้มแข็งและฟื้นฟูสภาพ ความร่วมมือระดับโลก สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อการพัฒนา¹⁰²

สอาด ภูนาสรณ์ และคณะ ได้เสนอบทความวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในยุค NEW NORMAL” พบว่าการเปลี่ยนแปลงในสังคมไปสู่วิถีชีวิตใหม่ สามารถนำการดำเนินชีวิตประจำวันมาบูรณาการกับพุทธศาสนาเป็นพุทธวิธีไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ เป็นการเรียนรู้ และสำรวมกายใจ ไปสู่การปฏิบัติ ในความพอดีพอเพียง มีความสมดุลในชีวิต มีความสุข รู้เท่าทันตนเอง มีการดำเนินชีวิต ที่อยู่บนฐานของความจำเป็น มากกว่าการบริโภคเกินความจำเป็น โดยการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม 3 ประการ คือ 1) ทมะ ได้แก่การรู้จักข่มใจ ไม่ให้กิเลสหลอกล่อ 2) สิกขา คือ การศึกษา เป็นการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงกายใจให้ตั้งมั่นอยู่ในไตรสิกขา ก็จะนำมาซึ่งความสงบสุข และ 3) ภาวนา เปรียบได้กับความหมายของการพัฒนา เป็นการพัฒนาทางกาย พัฒนาทางอารมณ์ และพัฒนาทางสติปัญญา นำไปสู่ฐานวิถีชีวิตใหม่ อิทธิพลที่ส่งผลต่อฐานชีวิตใหม่ (NEW NORMAL) คือ ออนไลน์ การเรียนรู้จากอินเทอร์เน็ต มีส่วนสำคัญอย่างมากในชีวิตประจำวัน เพราะในชีวิตประจำวัน ธุรกิจออนไลน์ต่างๆ มีผลอย่างมาก ทั้งการค้า การขนส่ง รวมถึงการจ่ายสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน และการสั่งซื้อออนไลน์ ดังนั้นควรที่จะดำเนินชีวิตบนฐานพุทธวิธีไทยในการใช้สติสู่การพัฒนาทางกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคมที่ยั่งยืนได้ต่อไป¹⁰³

¹⁰² สยาม อรุณศรีมรกต และยงยุทธ วัชรกุล, “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการ ของสหประชาชาติเพื่อโลกอนาคต” วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย, ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2559): หน้า 1-7.

¹⁰³ สอาด ภูนาสรณ์ และคณะ, “พุทธวิธีไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในยุค NEW NORMAL”, วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2564): หน้า 24-25.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และนันทพล กาญจนวัฒน์ ได้นำเสนองานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชน” ผลการวิจัยพบว่า จำนวนขยะที่มีมากนั้น มาจากการบริโภคของประชาชน ทำให้เกิดการสะสมขยะที่เพิ่มมากขึ้นจนเกินขีดความ 3 ารณในการกำจัดของส่วนราชการท้องถิ่น วิธีที่จะ แก้ไขปัญหาหนี้ คือการลดปริมาณขยะ โดยการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และนำขยะบางส่วน นำกลับไปใช้ใหม่ หรือนำไปทำเป็นปุ๋ยหมัก ในงานวิจัยนี้พบแนวทางในการจัดการขยะได้ 2 แนวทาง คือการใช้กลไกทางการศึกษา โดยให้เด็กๆ คัดแยกขยะในครัวเรือน และนำขยะนั้นมาแลกที่โรงเรียน โดยจะได้ผลตอบแทนเป็นคะแนนความดีและจะสะสมในธนาคารความดี เพื่อที่จะได้เอาคะแนนความดีนี้ไปแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งของในภายหลัง และอีกแนวทางหนึ่ง คือ โครงการ 3 พลังรวมใจไร้ขีดเคิล ซึ่งจะ让孩子คัดแยกขยะ ตามประเภทของขยะที่กำหนดให้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน แล้วนำขยะนั้นมามอบให้โรงเรียนเพื่อนำไปจำหน่ายแล้วเอาเงินมาใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ซึ่งการจัดการขยะทั้ง 2 แนวทางนี้ได้ขยายไปสู่ชุมชนด้วยการประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้ในการคัดแยกขยะ จากการวิจัยสรุปผลได้ว่า การคัดแยกขยะก่อนทิ้งนั้นเป็นการลดขยะต้นทาง สามารถที่จะทำให้จำนวนขยะมีปริมาณลดลง โดยปัจจัยสำคัญที่สุดคือการมีส่วนร่วมของพลังบวร และคนในชุมชน¹⁰⁴

โสภณ พรโชคชัย กล่าวถึงเรื่อง “CSR.” ไว้ในหนังสือ “CSR. ที่แท้” สรุปใจความได้ว่า CSR. เป็นคำย่อจากภาษาอังกฤษ ได้แก่คำว่า **Corporate Social Responsibility (CSR)** หมายถึง ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมขององค์กร เป็นการจัดการกิจกรรม ที่ไม่แสวงหาผลกำไร ภายใต้การจัดการและหลักจริยธรรมที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน แม้ว่าการทำกิจกรรม CSR. จะเป็นส่วนหนึ่งของแผนการตลาดแต่ก็จะต้องทำด้วยใจเป็นการคืนกำไรให้สังคม ไม่ควรเน้นภาพลักษณ์มากเกินไป การดำเนินกิจกรรม CSR. ไม่ใช่การสร้างภาพ แต่เป็นการลงทุนเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและรับผิดชอบต่อสังคม ช่วยให้องค์กรเติบโตอยู่รอดมีแต่ได้ไม่มีเสียและเป็นการเพิ่มศักยภาพขององค์กร ได้แก่ 1) เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน 2) สร้างมูลค่าเพิ่ม 3) เพิ่มรายได้ 4) ลดความเสี่ยงทางธุรกิจ 5) เข้าถึงแหล่งทุนยิ่งขึ้น 6) ประสิทธิภาพสูง 7) สร้างทุนมนุษย์ 8) สร้างตราสินค้า¹⁰⁵

อัจฉรา อัครจุฑกุลชัยและคณะ เสนอบทความเรื่อง “แนวทางการจัดการขยะให้เหลือศูนย์ภายในมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา” พบว่า แนวทางการจัดการขยะให้เหลือศูนย์ภายในมหาวิทยาลัย ต้องมีการเริ่มกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม โดยมติของผู้บริหารของมหาวิทยาลัย

¹⁰⁴ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และนันทพล กาญจนวัฒน์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข 2543, หน้า 88 - 92.

¹⁰⁵ โสภณ พรโชคชัย, CSR. ที่แท้, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ Thai Appraisal Foundation, 2557), หน้า 12-20.

อย่างชัดเจน และต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในมหาวิทยาลัย มีการสนับสนุนในเรื่องการประชาสัมพันธ์ และงบประมาณ มีการทำโครงการด้านสิ่งแวดล้อมให้ทุกฝ่ายในมหาวิทยาลัยมีส่วนร่วม มีการวางแผนทางการจัดการขยะ โดยเฉพาะการรีไซเคิลขยะ เช่น การนำเศษอาหารไปผลิตก๊าซชีวภาพ การทำปุ๋ยหมัก และการจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิล นอกจากนี้ ต้องมีการดำเนินโครงการขั้นตอนในการคัดแยกขยะ ด้วยการสำรวจสถานที่ในการรองรับขยะ ออกแบบถังขยะ ขนาดและสีของขยะแต่ละประเภทให้ชัดเจน โดยจะกำหนดการคัดแยกขยะ เป็น 2 กลุ่ม คือขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น ขวดพลาสติก PET กระป๋องอลูมิเนียม แก้ว และบรรจุภัณฑ์ต่างๆ และกลุ่มขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ต้องมีทางออกที่จะจัดการขยะ เช่น เทศบาลท้องถิ่นจัดเก็บไว้หรือส่งไปตามมูลนิธิ และหน่วยงานที่กำจัดขยะโดยเฉพาะ¹⁰⁶

เอกรินทร์ ตังนิธิบุญ และธิติมา เกตุแก้ว ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “ชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนพูนบำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร” พบว่าในแต่ละครัวเรือนของชุมชนพูนบำเพ็ญ มีขยะรีไซเคิลและขยะเปียกมากที่สุด ด้วยวิธีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายและความสะอาดสบาย ทำให้มีปริมาณขยะจำนวนมาก ชุมชนจะนำขยะไปทิ้งในจุดรองรับขยะของเทศบาล ซึ่งจะมีการเก็บขยะมูลฝอยทุกวันพุธและวันเสาร์ของสัปดาห์ ชุมชนมีความต้องการที่จะจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ Zero Waste ชุมชนพูนบำเพ็ญ ที่เน้นให้ความรู้ในการลดปริมาณของขยะมูลฝอย เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง เป็นการสร้างจิตสำนึกในการลดขยะต้นทาง ชุมชนพูนบำเพ็ญมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อเป็นต้นแบบในการจัดการขยะ ศูนย์การเรียนรู้ Zero Waste ชุมชนพูนบำเพ็ญใช้หลัก 3Rs และมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ การวางแผนกระบวนการ การพัฒนาสภาพแวดล้อม และการพัฒนาสื่อเรียนรู้เสริมสร้างประสบการณ์ และได้เลือกสถานที่การเรียนรู้จัดเป็นสถานี่การเรียนรู้จำนวน 5 สถานี่ได้แก่สถานี่การเรียนรู้ธนาคารขยะ สถานี่การเรียนรู้ดินอินทรีย์ สถานี่การเรียนรู้หมักจรรยามูลไส้เดือน สถานี่การเรียนรู้กลุ่มเกษตรกรคนเมือง และสถานี่การเรียนรู้ร้านค้าเกษตรกรคนเมือง ได้จัดทำเนื้อหาขั้นตอนในแต่ละสถานี่การเรียนรู้ในรูปแบบวีดิทัศน์บนสื่อดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นมาอย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริมการอนุรักษ์และการประชาสัมพันธ์ได้อย่างกว้างขวาง โดยสื่อดิจิทัลทั้ง 5 ชุดนี้ได้สร้างคิวอาร์โค้ด เพื่อสแกนและดาวน์โหลดบนโทรศัพท์มือถือได้ทันที¹⁰⁷

¹⁰⁶ อัจฉรา อัครจุฑกุลชัย และคณะ, “แนวทางการจัดการขยะให้เหลือศูนย์ภายในมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา”, วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ปีที่ 7 ฉบับที่ 1, (มกราคม-มิถุนายน 2554): หน้า 26-27.

¹⁰⁷ เอกรินทร์ ตังนิธิบุญ และธิติมา เกตุแก้ว, “ชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนพูนบำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”, งานวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี 2562, หน้า 52-54.

จากหลักฐานงานวิจัยที่กล่าวมานั้น เห็นว่าการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นชุมชนปลอดขยะมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เป็นภาครัฐและภาคเอกชน ช่วยทำให้ชุมชนเข้มแข็งและบริหารจัดการขยะได้สำเร็จตามความมุ่งหมายตั้งแต่ต้นทางโดยให้ทำการคัดแยกขยะ 4 ประเภท คือ ขยะรีไซเคิล ขยะเปียก ขยะทั่วไป และขยะอันตราย และปฏิบัติตามหลัก 3Rs คือ ได้แก่ Reduce (คิดก่อนใช้) Reuse (การใช้ซ้ำ) Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) เพื่อลดปริมาณขยะ เพิ่มคุณค่าและสร้างรายได้ ส่วนขั้นตอนของการเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะเริ่มจากการวางแผน ปฏิบัติการ ประเมิน และติดตามผลโดยมีแผนงานในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบ มีการคัดเลือกพื้นที่ชุมชนต้นแบบ มีการดำเนินงานและสนับสนุนให้เรียนรู้จากชุมชนต้นแบบที่ได้จัดระบบรีไซเคิลหรือแปรรูปขยะให้นำกลับมาใช้ใหม่เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

คณะผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรม ศึกษาจากตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สะท้อนถึงความเหมือนและความต่างในการจัดการขยะในรูปแบบต่างๆ และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ซึ่งงานวิจัยที่พบจะเป็นการจัดการในชุมชน และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ เมื่อได้ศึกษาการจัดการขยะภายในวัดจากแดงพบว่า ในวัดมีฐานการเรียนรู้ที่มีความต่างและครอบคลุมในการนำขยะพื้นฐานที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาแปรรูปใช้ใหม่ (recycle) เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่เหมือนที่อื่นๆ หลายผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จิวเวลรี่ และผ้าจากขวดพลาสติก PET รวมทั้งวัดจากแดงได้รับการสนับสนุนจากหลายๆ องค์กรระดับแถวหน้าของประเทศไทย ทำให้เกิดองค์ความรู้ในการสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์จากขยะได้อย่างหลากหลาย และเป็นการจัดการขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการ และหลักเศรษฐกิจพอเพียง คณะผู้วิจัยเห็นว่า “จากแดงโมเดล” : รูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ จะเป็นต้นแบบการลดปริมาณขยะต้นทาง และเป็นต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์ให้กับวัด สถาบัน และหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “จากแดงโมเดล : รูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ” มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ (2) เพื่อพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ (3) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีกระบวนการศึกษาวิจัยที่มุ่งสร้างรูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ วัดจากแดง สมุทรปราการ โดยดำเนินการดังนี้

- 1) การสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานในวัดจากแดง จำนวน 6 รูป/คน
- 2) สัมภาษณ์หน่วยงาน ประชาชน ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กับวัดจากแดง จำนวน 14 คน
- 3) ลงพื้นที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยเข้ารับการฝึกอบรมพร้อมกับองค์กร และเข้าร่วมการจัดการขยะเป็นศูนย์ภายใต้แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธบูรณาการ
- 4) ประมวลผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้เห็นกระบวนการ และแนวทางการปฏิบัติการกระบวนการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อสร้างกิจกรรมกระบวนการมีส่วนร่วม และถอดรูปแบบ “จากแดงโมเดล” เป็นศูนย์การเรียนรู้ให้เกิดองค์ความรู้ต่อชุมชน และหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่อไป

3.1.2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นกระบวนการสร้างรูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

1) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 องค์กรที่มีส่วนร่วมในลักษณะ Network และ CSR.

กลุ่มที่ 2 ประชาชนที่มีส่วนร่วม จิตอาสา บริจาคขยะ และซื้อผลิตภัณฑ์ของวัดไปใช้ เพื่อให้ทราบแนวคิดในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกิจกรรมต่าง ๆ

2) การให้องค์ความรู้ในเรื่องของการคัดแยกขยะ ประเภทของขยะ และการสร้างมูลค่าและสร้างอาชีพจากขยะเปียก ขยะแห้ง พร้อมทั้งการลงมือปฏิบัติงานจริง และชมผลิตภัณฑ์สินค้าที่สร้างจากขยะ

3) การให้องค์ความรู้เรื่องการจัดการขยะภายนอก และขยะภายใน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวพุทธบูรณาการ และหลักพุทธธรรม ไตรสิกขา อิทธิบาท 4 และมรรค 8 เป็นต้น

4) ดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ภายใต้แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธบูรณาการ

5) วิเคราะห์องค์ความรู้ กระบวนการ เพื่อสร้างรูปแบบ “จากแดงโมเดล” : การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

3.2 พื้นที่และองค์กรในการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. วัดจากแดง

ที่อยู่ เลขที่ 16 หมู่ 6 ถนนเพชรหิรัญ ซอย 10 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

2. กลุ่มบริษัทอังกฤษตรางู

ที่อยู่ เลขที่ 100/105 - 108 อาคารว่องวานิช บี ชั้น 31 ถนนพระราม 9 แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

3. องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)

ที่อยู่ เลขที่ 616 ซอยสุขุมวิท 24 ถนนสุขุมวิท แขวงคลองตัน เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

4. ยูวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยฯ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (ย.พ.ส)

ที่อยู่ เลขที่ 4 ซอยเพชรเกษม 54 แยก 6 แขวงบางด้วน เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

5. บริษัท ไทยโพลีเอททีลีน จำกัด (เครีอ SCGC)

ที่อยู่ เลขที่ 1 ถนนปุนซิเมนต์ไทย แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

6. สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 2

ที่อยู่ เลขที่ 301 หมู่ที่ 2 ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

7. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

ที่อยู่เลขที่ 118/1 อาคารทิปโก้ ชั้น 31 ถนนพระราม 6 แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

3.3 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

3.3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสร้างรูปแบบนำเสนอการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการภายในวัดจากแดง ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

1. พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร)
2. พระภัทรธีรนนท์ ติสสวโโส
3. พระสุรัตน์ เมตติโก
4. พระวฤทธิ จิตตวฑฒโณ
5. นายทิพากร จุลกัทัพพะ
6. นางสาวปารณีย์ แก้วเกิดศรี

3.3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเชิงปฏิบัติการ เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ วัดจากแดง สมุทรปราการ ประกอบด้วย

1. นายพัลลภ ไทยอารี ประธานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก
2. นายมณเฑียร ธนานาถ นายกฤษฎิกสมาคมแห่งประเทศไทยฯ ในพระบรมราชูปถัมภ์
3. นางผ่องพรรณ ตติยารัตน์ ผู้ช่วยประธานกรรมการบริหารกลุ่มบริษัทอังกฤษตรางู
4. นางเสริมสุข ปัทมสถาน อธิการกรรมการผู้จัดการ ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ (ไทย) จำกัด (มหาชน)
5. นายสุระชัย ภาสตา ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมและประสานงานเครือข่ายฯ สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 2
6. นายสุริยยะ ดวงรัตน์ ตำแหน่ง Digital Solution For Circular Economy Leader บริษัท ไทยโพลิเอททีลีน จำกัด (เครือ SCGC)

7. นางสาวเบญจมาศ วรยศ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ สำนักงานพื้นที่พิเศษ 1
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

8. นางวันดี อินทร์จัน จิตอาสาชุมชนอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

9. นางสาวโรช เอี้ยวเจริญ จิตอาสาชุมชนอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

10. นางปาริชาติ แซ่เจ็ง จิตอาสาชุมชนอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

11. นางสาวศศิการ กรกักรัตนวิเศษ (ประชาชนผู้ใช้ผลิตภัณฑ์จากการ recycle)

12. นางสาวจูนีวรรณ วาสนพิชัย (ประชาชนผู้ใช้ผลิตภัณฑ์จากการ recycle)

13. นางระยอง กลิ่นจันทร์กลิ่น (ประชาชนนำขยะบริจาคให้กับวัดจากแดง)

14. นางสาวสุดา แต่งสมบูรณ์ (ประชาชนนำขยะบริจาคให้กับวัดจากแดง)

3.4 เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ
วัดจากแดง สมุทรปราการ

2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) สร้างคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open
ended questions)

4) นำเสนอร่างคำถามการสัมภาษณ์ต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบและแก้ไข

5) แก้ไขร่างคำถามการสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

6) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกตามคำถามที่ได้กำหนดไว้

อย่างไรก็ตาม อาจมีการปรับคำถามหรือมีคำถามอื่นเพิ่มเติมอีกในระหว่างการสัมภาษณ์
เชิงลึกตามความเหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะขออนุญาตถ่ายภาพและ
บันทึกเสียงการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะเป็นศูนย์ (Zero Waste)
และการจัดการขยะเชิงพุทธ

2) ติดต่อเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกับคณะทำงานสิ่งแวดล้อมภายในวัด
จากแดง และองค์กร/ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กับวัดจากแดง

3) นำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นแนวปฏิบัติในกระบวนการมีส่วนร่วม และสร้างรูปแบบ “จากแดงโมเดล” : การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการสัมภาษณ์และลงพื้นที่ปฏิบัติการแบบกระบวนการให้ความรู้ และส่งเสริมการทำกิจกรรมเพื่อสร้างรูปแบบจากแดงโมเดลการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ดังนี้

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์และถอดบทเรียนการจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

2) วิเคราะห์และพัฒนากระบวนการและกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

3) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์สร้างองค์ความรู้และสร้างรูปแบบ “จากแดงโมเดล” : การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการสู่ระดับสากลต่อไป

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยวิเคราะห์จากการลงพื้นที่ภายนอกวัดจากแดง ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ วัดจากแดง สมุทรปราการ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ส่งมอบสื่อความรู้ “ชุดความรู้เกี่ยวกับการคัดแยก และการสร้างมูลค่าจากขยะ”

2) อธิบายกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการ

3) สร้างรูปแบบ “จากแดงโมเดล” : การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเป็นต้นแบบศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการต่อไป

3.7 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

เป็นการนำเสนอข้อมูลในลักษณะการนำเสนอข้อมูลในเชิงคุณภาพ ประกอบการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติ และการสร้างรูปแบบจากแดงโมเดลการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ภายใต้แนวคิดหลักพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการพัฒนาเมืองขยะเป็น

ศูนย์ เพื่อให้เห็นรูปแบบ กระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมภายในวัดจากแดง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ นำไปสู่การขยายผลและการประชาสัมพันธ์เรื่อง “จากแดงโมเดล : การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ” สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธบูรณาการ โดยมีผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) ผลการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ มีรูปแบบในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ มีกระบวนการเรียนรู้และทำกิจกรรมจนเกิดการสร้างรูปแบบ “จากแดงโมเดล” : การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

2) ผลการสร้าง “จากแดงโมเดล” โดยลงพื้นที่ภายในและนอกวัดจากแดง เพื่อพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ องค์กรที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้เพื่อนำกลับไปประยุกต์ใช้ และองค์กรที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ

3) ผลการวิเคราะห์และสร้างรูปแบบ “จากแดงโมเดล” : การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีกิจกรรมสร้างรายได้ต่อครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชนต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “จากแดงโมเดล : รูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ” โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการจัดการขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ 2) เพื่อพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ 3) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยที่วางไว้ ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

4.1 องค์ความรู้ในการจัดการขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่เข้าร่วมการฝึกอบรมและสัมภาษณ์พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) พร้อมคณะทำงานสิ่งแวดล้อมของวัดจากแดง ทั้งพระสงฆ์และฆราวาส เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

4.1.1 ความเป็นมาของการจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์ และวิสาหกิจชุมชนบ้านวัดจากแดงเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดจากแดง เป็นต้นแบบการจัดการขยะเป็นศูนย์ด้วยการสร้างมูลค่าจากขยะ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 อันประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และอยู่ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตให้กับชาวไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานและเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ นอกจากนี้วัดจากแดงเป็นที่รู้จักในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม จากโครงการ “OUR KHUNG BANGKACHAO” ร่วมกับมูลนิธิชัยพัฒนาในปี 2561 ซึ่งแท้จริงแล้วการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดจากแดงได้เริ่มมาตั้งแต่ปี 2548 โดยเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) เริ่มจากท่านย้ายมาจากวัดมหาธาตุมาเปิดสอนอภิธรรมและภาษาบาลีให้กับ

พระ-เณรที่วัดจากแดง ในปี 2548 – 2549 โดยการไปเข้าเฝ้ากลับ และได้มาพำนักอยู่ที่วัดจากแดงในปี 2550 โดยมี พระครูธรรมธรสมนต์ นนทิกโก (อัครมหาบัณฑิต) (สมนต์ พูลเจริญ)¹⁰⁸ เป็นเจ้าอาวาส เมื่อมีพระ-เณรมาเรียนมากขึ้น ก็มีการบูรณะวัดด้วยการถมที่ ปลุกต้นไม้ ปรับภูมิทัศน์และซ่อมแซมกุฏิเก่าที่หมดสภาพให้ดีขึ้น และพบว่ามีขยะมากมาย เนื่องจากพื้นวัดเตี้ย เมื่อน้ำทะเลหนุน น้ำขึ้น จะพาขยะลอยมา เมื่อน้ำลงพบว่ามีขยะคงอยู่มากมาย ในส่วนที่น้ำท่วมก็เต็มไปด้วยขยะ จำนวนต้นไม้ที่มียังน้อย ส่วนมากจะเป็นป่าจาก ท่านจึงได้เริ่มปลุกต้นไม้ และจัดการขยะ เป็นการเริ่มพัฒนาวัดในทุกๆ วัน โดยช่วงเช้าและกลางวันจะเป็นการเรียนการสอนภาษาบาลีและอภิธรรม ช่วงเย็นก็จะพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในวัด พบว่ามีกิ่งไม้จากขยะจำนวนมาก จึงมีความคิดว่ากิ่งไม้พวกนี้น่าจะนำไปทำประโยชน์ได้ จึงเริ่มมีแนวทางการนำกิ่งไม้ไปทำปุ๋ย นอกจากการพัฒนาวัดในเรื่องของสิ่งแวดล้อมแล้ว ท่านยังเปิดโอกาสให้พระ-เณร ฆราวาสทั้งชาวไทยและต่างชาติได้เข้ามาศึกษาพระอภิธรรม ภาษาบาลี และกิจกรรมงานบุญ เมื่อมีกิจกรรมภายในวัดมากขึ้น พร้อมทั้งมีการจัดตั้งวิฑูรย์ชุมชน ทำให้วัดจากแดงเป็นที่รู้จักและมีพุทธศาสนิกชนเข้ามามากมาย เป็นเหตุให้เกิดขยะมหาศาล จัดการไม่ทัน เมื่อขยะเริ่มล้น ส่งผลให้มีจำนวนสุนัขจรจัดเพิ่มมากขึ้น ท่านจึงแก้ปัญหาโดยการเผาขยะ แต่ขยะพลาสติกเผาแล้วมีแก๊สพิษ จึงได้ประชุมพระลูกวัดในการจัดการขยะพลาสติก ซึ่งมีรูปหนึ่งเคยเรียนที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้เสนอความคิดโดยการทำ Pyrolysis¹⁰⁹ ด้วยการเอาพลาสติกไปนึ่งออกมาเป็นน้ำมัน พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลังกาโร) จึงได้เชิญอาจารย์จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังมาช่วย เป็นผลสัมฤทธิ์ได้เครื่องนึ่งพลาสติก ที่สามารถกำจัดพลาสติกออกมาเป็นน้ำมันได้

จากนั้นท่านได้จัดการขยะมีชีวิต คือสุนัขจรจัดที่เข้ามาค้ำยกองขยะที่วัดกว่า 300 ตัว โดยได้รับความอนุเคราะห์ในเรื่องที่อยู่อาศัยและการดูแลจากชาวบ้านที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่วัดต้องช่วยค่าใช้จ่ายเรื่องอาหาร ซึ่งทางวัดก็ให้มีการฉีดยาทำหมันก่อนอพยพ โดยอาหารสุนัขก็ได้รับการอนุเคราะห์จากโรงงานผลิตอาหารสัตว์ที่นิมนต์ท่านไปบรรยายธรรม ซึ่งปัญหาสุนัขที่ท่านใช้เวลาแก้เป็นระยะเวลา 2 ปีเต็ม หลังจากปัญหาสุนัขหมดไป พบว่ามีขยะเปียกส่ง

¹⁰⁸ ข่าวสารวัดจากแดง. งานระลึกครบรอบ 1 ปี วันมรณภาพ พระครูธรรมธรสมนต์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://watchakdaeng.com/2020/2019-november-charity-practice-ceremony-to-phrakhru-thammathorn-sumon-nonthigo/>. [10 ตุลาคม 2566].

¹⁰⁹ beston. ไพโรไลซิส หมายถึงอะไร, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://bestonmachinery.com/th/what-does-pyrolysis-mean/>. [10 ตุลาคม 2566].

กลิ่นเน่าเหม็น ถึงขยะอยู่หน้าวัดก็จะมีสุนัขของชาวบ้านมาคุ้ยเขี่ย จึงย้ายขยะไปอยู่หลังวัด แต่ก็พบปัญหาเมื่อรถขยะมาเก็บ มีการบีบขยะ น้ำเหม็นจากขยะไหลลากมาตั้งแต่หลังวัดมาหน้าวัด ต้องฉีดน้ำตามรถเก็บขยะ ท่านก็มีแนวคิดว่าจะเอาอาหารไปทำปุ๋ยได้ ทุกครั้งที่ได้รับนิมนต์ไปบรรยายธรรม ท่านก็จะถามญาติโยมท่านใดรู้จักเครื่องจักรที่สามารถเอาเศษอาหารไปทำเป็นปุ๋ยได้ จนกระทั่งมาบรรยายธรรมที่คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีผู้มาฟังธรรมท่านหนึ่งที่ทำงานในโรงงานที่ผลิตเครื่องจักรที่นำเศษอาหารไปทำเป็นปุ๋ยได้ จึงได้เข้าไปดูเครื่องจักร และดูตัวอย่างการทำงานที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน) และเลือกเครื่องจักรราคา 800,000.- บาท ซึ่งท่านได้บรรยายธรรมที่โรงงานนี้ด้วย จึงจ่ายค่าเครื่องจักรสุทธิที่ 600,000.-บาท ต่อมาก็ได้รับความอนุเคราะห์จากองค์กรหนึ่งที่ท่านไปบรรยายธรรมเป็นผู้ซื้อถวายให้

เครื่องนี้ตั้งอยู่หน้าประตูวัด ให้ชาวบ้านได้เข้ามาใช้ด้วย แต่ขาดความรู้ในการใช้ ชาวบ้านใส่ทั้งเศษอาหารและบรรจุภัณฑ์ ซ้อนพลาสติก แก้วพลาสติก ซ้อนแสตนเลส ลงไป ทำให้เครื่องติดขัดไม่สามารถทำงานได้ จึงเป็นเหตุให้มีการอบรมให้ความรู้จนขยายไปสู่หลักสูตรการคัดแยกขยะจากปัญหาที่เกิดขึ้น จนถึงการผลิตแยกขยะอย่างเต็มรูปแบบทั้งขยะเปียก ขยะแห้งที่ได้มีการฝึกอบรมในปัจจุบัน ซึ่งก็ใช้เวลาอีก 2 ปีกว่าจะตกผลึก เป็นขณะที่มูลนิธิชัยพัฒนาได้เข้ามา เห็นว่าวัดมีการเรียนการสอน การจัดการขยะอย่างชัดเจน จึงได้เข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุน โดยมูลนิธิชัยพัฒนาได้มีการจัดทำโครงการ “Our Khung BangKachao”¹¹⁰ ซึ่งได้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ลงพื้นที่เข้ามาศึกษาว่าจะสามารถพัฒนาในเรื่องใดได้บ้าง จนได้หลักการพัฒนา 6 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาพื้นที่สีเขียว ด้านการจัดการน้ำและการกักเก็บขยะริมตลิ่ง ด้านการจัดการขยะ ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านการพัฒนาเยาวชนในเรื่องการศึกษาและวัฒนธรรม มูลนิธิชัยพัฒนาเห็นว่าวัดจากแดงมีการจัดการขยะเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เพราะมีการจัดการในเรื่องสุนัขจรจัด (ขยะมีชีวิต) เรื่องขยะเปียก ขยะแห้ง และการทำปุ๋ย มีการจัดการขยะที่ดี จึงให้วัดจากแดงเป็นศูนย์กลางด้านการจัดการขยะของโครงการนี้ โครงการจึงเน้นให้ความช่วยเหลือด้านการจัดการขยะ ทางวัดต้องการความช่วยเหลือในเรื่องใดบ้าง ท่านจึงได้ขอความช่วยเหลือในเรื่องของความรู้และงบประมาณซึ่งมูลนิธิชัยพัฒนาได้ประสานงานกับองค์กร บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) หรือ GC. (บริษัทในเครือ ป.ต.ท.) เข้ามาช่วยต่อยอด พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลังกาโร) เคยไปศึกษาดูงานที่ประเทศไต้หวันในช่วงเวลาหนึ่งเมื่อปี 2545 ในหลายสถานที่ๆ ไป หนึ่งในนั้นคือมูลนิธิ

¹¹⁰ Social Collaboration. เกี่ยวกับโครงการ Our Kung Bangkachao. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.ourkhungbangkachao.com/th/about/index> [10 ตุลาคม 2566].

มือจี๊ ที่มีการทำเสื้อผ้าจากพลาสติก และท่านได้ต่อยอดความคิดด้วยการทำจีวร จึงเป็นที่มาของการเสนอแนวคิดการทำจีวรจากขวดน้ำพลาสติก ท่านจึงแจ้งต่อหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือว่าให้ช่วยค้นหาโรงงานที่สามารถนำขวดไปบดแล้วทำเป็นเส้นใย ทอเป็นผ้า และทำเป็นจีวรได้ เมื่อได้พบโรงงานนี้แล้วก็มีกำริเริ่มกระบวนการผลิตในหลายครั้ง จนกระทั่งสำเร็จได้ผ้าและสีจีวรที่ต้องการได้ โรงงานบดพลาสติกทำเป็นเส้นใยคือโรงงานอั้งไถ่ จังหวัดชลบุรี และโรงงานเอราวัณสิ่งทอ จังหวัดปราจีนบุรีเป็นโรงงานทำผ้าเป็นพับส่งให้วัดจากแดง และชาวบ้านนำมาตัดเย็บต่อไป ซึ่งต่อมา นอกจากการนำขวด PET มาบดและทอเป็นจีวรแล้ว ยังสามารถทอเป็นผ้าสำหรับตัดเสื้อ และทำผ้าห่มได้ต่อไป นอกจากช่วยหาโรงงานผลิตให้แล้วองค์กรบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) ยังได้ช่วยเหลือในเรื่องของค่าใช้จ่ายเบื้องต้นของการทำจีวรจากขวดน้ำพลาสติก และหาคนมาช่วยทำงานให้ด้วย

ท่านเจ้าอาวาสพระราชาวัชรบัณฑิตได้ส่งคนไปดูงานในหลายพื้นที่ หอองค์ความรู้ และดำเนินการพัฒนาโดยเริ่มจากการไม่รู้อะไรเลย ศึกษาหาความรู้ในทุกๆ วัน และลองผิดลองถูก ทดลองทำไปเรื่อย ๆ รวมถึงการรณรงค์การคัดแยกขยะ มีการทำป้ายคัดแยกขยะ 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาพม่า (พระราชาวัชรบัณฑิต (ประพนอม ธมมาลงกาโร) เคยพำนักอยู่ที่ประเทศเมียนมาร์ 12 ปี จึงมีความเชี่ยวชาญในภาษาเป็นอย่างดี) แต่ก็ไม่เกิดการคัดแยก ท่านเลยเลือกวิธีที่ต้องสอน และนำทำ ทั้งพระลูกวัดและชาวบ้าน สู้ทำยต้องนำมาฝึกอบรม โดยท่านเจ้าอาวาส พระราชาวัชรบัณฑิต (ประพนอม ธมมาลงกาโร) ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “ป้ายคัดแยกขยะ ทำให้ดี ทำให้สวย แค่นั้นก็ไม่ได้ผล บอกให้ทำ บางคนก็รู้สึกไม่พอใจ บอกว่าโยมช่วยคัดแยกขยะหน่อย พอดีมีถวายสลากภัตในวัดก็บอกให้ช่วยคัดแยกขยะหน่อย เค้าก็เก็บขยะเค้าใส่กระเป๋ากลับบ้าน หรืออย่างเช่นเรื่องการเอาขวดน้ำไปทำจีวร ทำมาได้ 6 เดือน ก็โดนกล่าวหาว่าเป็นเรื่องโกหก ถูกกล่าวหาว่าเอาขวดน้ำไปทำจีวรเป็นเรื่องไร้สาระ ไม่เชื่อ ไม่จริง แม้แต่บริษัทที่ทำผ้า เค้าก็บอกว่าเค้าเย็บผ้าส่งนอก เปิดบริษัทมานานจนถึงรุ่นลูกแล้วนี่ เอาขวดน้ำมาทำเป็นผ้า ไม่มี ไม่มี โรงงานที่เย็บผ้าโดยตรงก็ไม่เชื่อ แต่เค้าไม่รู้ผ้ามาจากไหน เค้าได้ผ้าสำเร็จรูปมาเย็บส่งนอก เค้าไม่รู้จุดเริ่มต้น เอ้า! พอมาทำ ก็เลยเอาทีมงานไปถ่ายทำ เก็บขวด อัดขวด แล้วก็ส่งไปเข้าโรงงาน แล้วบดทำเป็นเส้นใย ได้เส้นใยแล้วไปทำผสมเส้นใยฝ้าย แล้วก็ทอเป็นผ้า ถ่ายทำ พอถ่ายทำมาเป็นครั้งแรก ลดแรงเสียดทานไปได้ครึ่งหนึ่ง แต่

ก็ยังมีคนบอกว่าโกหกอยู่ ก็พาไปดูรอบ 2 ถ่ายทำอีก รอบ 2 ก็ถ่ายและเปิดให้ดู ก็เออ! มันเป็นจริงเนาะ! เออ! ได้จริงเนาะ! คนที่บอกว่าโกหก บอกว่าหลอกหลวงก็เริ่มหาย เริ่มหาย”¹¹¹

จากคำกล่าวที่ว่ามานี้เกิดจากความไม่เข้าใจและเป็นเรื่องใหม่ จนเวลาผ่านไปมากกว่า 6 เดือน การทำจิวรจากขวดน้ำพลาสติก การทำน้ำมันจากการนึ่งถุงพลาสติก เป็นที่แพร่หลาย และมีความเชื่อมั่นว่าทำได้จริง ผู้คนก็ให้ความสนใจ มีการส่งขวดน้ำพลาสติก (ขวด PET) มาให้วัดจากแดงจากทั่วประเทศ จากจังหวัด ยะลา ปัตตานี จนถึงมาเลเซีย หรือที่จังหวัดอุดรธานีก็ขับรถมาส่งเอง การทดลองทำหลายๆ อย่าง จึงมีการขยายผลิตภัณฑ์จากจิวรมาเป็นผ้าในสีต่างๆ ที่สามารถนำไปตัดเย็บเสื้อ กระโปรง กระเป๋า ผ้าห่ม และรองเท้าได้ เมื่อเป็นที่ประจักษ์ต่อสังคมมากขึ้น การต่อต้านก็ลดลง จากความสำเร็จการตัดเย็บจิวรจากขวดน้ำพลาสติก ท่านก็ได้จัดฝึกอบรมการคัดแยกขยะ การทำน้ำหมัก ทำเอนไซม์ และปุ๋ยน้ำ โดยเริ่มจากใช้ภายในวัดก่อน และต่อมาได้ขยายให้ชาวบ้านได้เข้ามาเรียนรู้ ต่อมาองค์การโทรศัพท์ได้นำขยะซึ่งเป็นลวด เป็นสายเก่าๆ ที่ใช้งานไม่ได้มาให้มากมาย เป็นขยะที่ทางวัดจะสามารถนำมาทำอะไรได้หรือไม่ ซึ่งท่านได้ใช้วิธีเพชรตัดเพชร หนามยอกเอาหนามบ่ง ขยะต้องหาที่ทิ้ง ทาที่กำจัด ต้องใช้งบประมาณ ท่านจึงได้คิดวิธีการจัดการขยะโดยการเอาลวดมาร้อยถุง ทำให้ถุงไม่ปลิว จากเมื่อก่อนต้องใส่ถัง ส่งผลให้ถุงบางส่วนหมักหมมและเน่าเหม็น ก็เลยทดลองเก็บถุงโดยการนำลวดมาร้อยถุง เก็บถุงด้วยลวด ส่งผลให้ถุงแห้ง สะอาด และมีระเบียบ ก็ให้พระช่วยกันทำลวดร้อยถุง จึงเป็นที่มาของโครงการ “ลวดพระทำ” เพราะได้มาจากพระคิด - พระทำเอง จากนั้นก็มีบริษัทหนึ่งนำเศษผ้ากองใหญ่มาให้เป็นจำนวนมาก เป็นเศษผ้าชิ้นเล็กชิ้นน้อยที่มีความหนาแต่ใช้งานไม่ได้ ซึ่งเมื่อก่อนจะต้องนำไปเผาทิ้ง ท่านจึงมีความคิดในการนำเศษผ้าเหล่านี้มาให้ชาวบ้านมาเย็บเป็นถุงสำหรับปลูกต้นไม้ ซึ่งมีขายในตลาดออนไลน์ราคาใบละ 35 บาท แต่ท่านให้ชาวบ้านช่วยเย็บในราคาใบละ 15 บาท ได้ถุงสำหรับปลูกต้นไม้อย่างดีมีความทนทานมีหลายขนาดจำนวนมาก จากนั้นก็มีของเหลือใช้เข้ามาอีกหลากหลาย ท่านก็นำมาต่อยอดสร้างผลิตภัณฑ์ได้อย่างมากมาย ซึ่งท่านให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “อันนั้นก็ทำนี้ได้ อันนี้ก็ทำนั้นได้ พอเริ่มทำได้ ใครมีขยะอะไรมาเอาตมาก็มานั่งลองทำทีละอย่าง ทีละอย่าง ทีละอย่าง เศษโพงก็มาทำกาว ทำกระถางปลูกต้นไม้ ทำอิฐตัวหนอน เริ่มทำ เอ้ย! โพงก็ใช้ได้ พลาสติกก็ใช้ได้ เศษผ้าก็ใช้ได้ ขี้เถ้าก็ใช้ได้ อันนี้ก็ใช้ได้ ก็คือดูทีละอย่าง เริ่มมาทำ ทำ ทำ ตอนนี้น้ำมันก็ไป เออ! ทำก็ทำได้หลายอย่าง พอทำได้หลายอย่าง ทีนี้มันก็

¹¹¹ สัมภาษณ์ พระราชวัชรบัณฑิต (ประพนอม ธมมาลงกาโร), เจ้าอาวาส และผู้ริเริ่มการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ วัดจากแดง, เมื่อ 17 ตุลาคม 2566.

ออกมาเป็นรูปเป็นร่าง หนึ่งได้ปุ๋ยเอาไปใช้งานชัดเจน สองกระถางปลูกต้นไม้จากโพนกับซีเมนต์ผสมกัน สามถุปลูกต้นไม้จากผ้า แล้วก็เริ่มออกมา เริ่มคิดมาเป็น EM. สำหรับฉีด ไม่ให้มันเหม็น อะไรต่างๆ เริ่มทำเข้ามา และก็อบรม อบรม อบรม ก็เลยพัฒนาเขยิบขึ้นมาตามลำดับ”¹¹²

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของท่านเริ่มมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นภายในวัดแล้วแก้ไข คือ เจอปัญหา - หาทางออก และพยายามแก้ปัญหาย่างต่อเนื่อง ภายใต้การศึกษาหาความรู้ตลอดเวลา บางปัญหาแก้ครั้งเดียวก็ได้ บางปัญหาก็ล้มแล้วล้มอีก เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ ทำครั้งแรกย่อยสลายหมด แต่ค่า NPK. ได้ไม่ครบ ครั้งที่ 2 ได้ค่า NPK. ครบแต่ค่าการย่อยสลายไม่ครบ ก็เอาใหม่อีกครั้งที่ 3 ค่า NPK. ก็ครบค่าการย่อยสลายก็ครบ ได้มาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์¹¹³ จากการศึกษาหาความรู้ทำให้ได้รู้จักว่า N คืออะไร, P คืออะไร, K คืออะไร การย่อยสลายคืออะไร แล้วจะเพิ่มอะไรให้ปุ๋ยมีคุณภาพสูง เร่งผลเร่งดอก ทำอย่างไรให้ติดดอกได้เร็ว ให้ผลมีรสชาติอร่อย ซึ่งตอนแรกก็ทำด้วยมือ ต่อมาก็เป็นเครื่องจักรขนาดเล็ก และขนาดกลาง ซึ่งช่วยให้ทำปุ๋ยได้เร็วและมีปริมาณมากขึ้น

การไปดูงานที่ประเทศไต้หวันในปี 2545 ท่านไปดูงานของประเทศไต้หวันทั้งเกาะ ไปดูทั้งสถาบันการศึกษา สถาบันวิทยุโทรทัศน์ ศูนย์กลางปฏิบัติ และมูลนิธิอื่น ๆ ท่านได้อาศัยอยู่ที่ประเทศไต้หวันในช่วงเวลาหนึ่ง ได้เรียนรู้การเผยแพร่พุทธศาสนา และได้เห็นโมเดลของไต้หวัน ซึ่งในปีนั้นท่านเป็นตัวแทนจากประเทศไทยเข้าร่วมประชุมใหญ่ประจำปีของคณะสงฆ์ไต้หวัน ซึ่งในขณะนั้นประเทศไต้หวันศาสนาพุทธอยู่ในช่วงเสื่อมโทรมอย่างหนัก พระสงฆ์จำนวนกว่า 20,000 รูปได้ช่วยกันพัฒนาปรับปรุง 4 ด้าน คือ เรื่องการศึกษา เรื่องการเผยแพร่ เรื่องสิ่งแวดล้อม และเรื่องสังคมสงเคราะห์ ได้ช่วยกันอย่างจริงจัง เรียนจริง ปฏิบัติจริง เผยแพร่จริง และสังคมสงเคราะห์จริง จากชาวพุทธที่ลดลงเหลือ 20% กลับมาเป็นชาวพุทธ 80% ภายในระยะเวลา 20 ปี พระสงฆ์ร่วมมือกันทำอย่างจริงจัง จากสถานพินิจที่มีเด็กเต็มไปหมด พระช่วยกันจนสถานพินิจไม่มีเด็ก ซึ่งหลังจากกลับจากดูงาน พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) ก็ยังไม่ได้มีความคิดที่จะริเริ่มนำโมเดลจากไต้หวันมาทำ ท่านยังคงสอนอธิธรรมและบาลีที่วัดมหาธาตุต่อไป จนได้มารู้จักวัดจากแดง ได้มาบริหาร ได้เจอปัญหาทั้งจากขยะมีชีวิต และขยะที่ไม่มีชีวิต ทำให้ประสบการณ์ที่ผ่านมามีได้ตกผลึกเป็นความคิดที่อยากจะทำปัญหาและพัฒนาวัดจากแดง และได้มีโอกาสเชื่อมโยงกับมูลนิธิอื่นอีกครึ่งหนึ่ง ในครั้งนี้มูลนิธิอื่นมีความยินดีอย่างยิ่งที่วัดจากแดงได้ลงมือทำเป็นรูปร่างแล้ว และได้ขอความรู้การทำจิ๋ว

¹¹² สัมภาษณ์ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร), 17 ตุลาคม 2566.

¹¹³ ดำรง จิระสุทัศน์ (อธิบดีกรมวิชาการเกษตร). กำหนดเกณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.sugarzone.in.th/buy/160861/tor_buy_fer_kor22.pdf. [10 ตุลาคม 2566].

จากขวดพลาสติกของวัดจากแดงเช่นกัน เพราะถึงแม้มูลนิธิตจะเคย recycle พลาสติกมาทำเป็นเสื้อผ้า แต่ก็ยังไม่เคย recycle เป็นจีวร ทำให้มูลนิธิพุทธฉือจี้ประเทศไทย และมูลนิธิฉือจี้ประเทศไต้หวัน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับวัดจากแดงต่อกันเรื่อยมา

แรงบันดาลใจในการปฏิบัติทั้งในเรื่องการเผยแผ่พุทธศาสนาและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมนี้ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลังกาโร) ได้มาจาก ท่านเลดี ซยาตอร์¹¹⁴ ท่านเป็นพระเถระในยุคพระเจ้าเมียงดงเป็นอาจารย์ของชายาเท่ตจี (อูโพเท่ต) ฆราวาสที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคนหนึ่งของพม่า ซึ่งเป็นอาจารย์ของท่านอุบาซิ่น ซึ่งเป็นครูสอนวิปัสสนาให้กับอาจารย์โกเอ็นก้า¹¹⁵ ในยุคอังกฤษปกครอง ท่านเลดี ซยาตอร์ มีความเชี่ยวชาญในพระไตรปิฎกเป็นอย่างดี และเป็นหนึ่งในพระสงฆ์ที่ทำสังคายนาครั้งที่ 5 ในอินทธรรมปิฎก เมื่อท่านเรียนปริยัติจบแล้วก็เข้าป่าปฏิบัติ อยู่ในป่าพอสมควรแล้วก็มีพระที่เดินธุดงค์ไปเจอท่าน ก็ขอเรียนกรรมฐาน จนกลายเป็นสำนักเรียนจากที่เข้ป่า กลางป่า กลางเขา กลายเป็นสำนักเรียน แล้วท่านก็ดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องความสะอาด ห้องน้ำ กวาดขยะ ให้สะอาดทั้งหมด นอกจากนี้ท่านได้รณรงค์การงดบริโภคเนื้อวัว และทานมังสวิรัต ในทางธรรมท่านจะสอนหนังสือเช้า - เย็น ทำวัตรเสร็จก็เขียนหนังสือไปจนถึง 4 - 5 ทุ่ม ท่านก็จะดูแลความสะอาดภายในวัด กลางวันพระลูกวัดจะทำอยู่แล้ว กลางคืนท่านก็จะไปตรวจดูอีกทีหนึ่งว่า ห้องไหน ตรงไหนยังไม่สะอาด ท่านก็ไปทำความสะอาดอีกครั้งด้วยตัวท่านเอง สร้างความแปลกใจให้กับพระลูกวัดที่เมื่อวานก็ทำความสะอาดแล้ว แต่ทำไมเช้านี้สะอาดขึ้นกว่าเดิมอีกก็มาสังเกตดู เห็นเจ้าอาวาสลงมาทำเอง จากนั้นพระลูกวัดก็ช่วยท่านดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง ภายในวัดท่านนั้นเรื่องสิ่งแวดล้อมวัดท่านสะอาดมาก เรื่องการศึกษาที่ดีที่สุด และมีการปฏิบัติกรรมฐานทุกวัน พระจะหยุดเรียนในวันพระ เพราะท่านจะเทศน์โปรดญาติโยมในวัด พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลังกาโร) ได้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับ ท่านเลดี ซยาตอร์ อีกว่า “ท่านจะอยู่วัดละ 5 ปีเมื่อวัดมีความเจริญแล้ว ก็ให้ลูกศิษย์เป็นเจ้าอาวาสต่อไป โดยท่านจะไปอยู่วัดใหม่ ที่ไม่มีอะไรเลย ไปพัฒนาวัด สอน และทำ จนกระทั่งวัดนั้นเจริญแล้วท่านก็ย้ายไป ที่ละ 5 ปี 5 ปี ก็ย้ายไป พัฒนาที่ละวัด จากวัดที่ไม่มีคนเข้า ท่านไปสร้างพระ สร้างคน จนวัดมีการปฏิบัติพัฒนาเผยแผ่ทั้งเรื่องธรรม เรื่องสิ่งแวดล้อม และเรื่องสมุนไพรร ในช่วงนั้นอังกฤษปกครองพม่า รัฐบาลอังกฤษในอินเดียได้มอบสมัญญา “อัครมหาบัณฑิต” ให้กับท่านซึ่งเป็นพระต่างชาติรูปแรก และท่านได้รับปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตด้านอักษรศาสตร์จากมหาวิทยาลัย

¹¹⁴ Thaidhamma. พระอาจารย์เลดี ซยาตอร์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://thailanddhamma.org/ledi-sayadaw/>. [10 ตุลาคม 2566].

¹¹⁵ Dhamma. ท่านอาจารย์สัตยา นารายัน โกเอ็นก้า. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.dhamma.org/th/about/goenka>. [10 ตุลาคม 2566].

อย่างกึ่ง ท่านเป็นพระที่มีความรู้ ความสามารถและลงมือทำให้เห็นทุกอย่าง ช่วงนั้นมีโรคระบาด ท่านอยากจะช่วยชาวบ้าน ต้องทำอะไรหนอ สมุนไพรมีแต่ความรู้ยังไม่พอ ท่านก็เลยนั่งสมาธิและอธิษฐาน ขอให้พระสงฆ์หรือใครก็ตามที่มีความรู้ด้านสมุนไพรมาช่วยบอกท่านหน่อย ค็นั้นท่านจำวัดได้ฝันเห็นพระที่เก่งสมุนไพรมาบอกตำรายาให้ ตอนเช้าท่านก็ลุกขึ้นมาเขียนตามนั้น พอเขียนเสร็จก็เอาไปให้กรมแพทย์แผนสมุนไพรของรัฐบาลดู รัฐบาลบอกท่านไปเอาความรู้นี้มาจากไหน ท่านบอกเมื่อคืนมีพระที่ส่งเรื่องสมุนไพรมาเข้าฝัน ซึ่งกรมแพทย์ได้รับรองสูตรยาของท่านว่าเป็นสูตรยาที่ได้มาตรฐาน สามารถปรุงเป็นยาได้เลย จากนั้นก็นำสมุนไพรช่วยเหลือชาวบ้านที่เกิดโรคระบาดในยุคนั้นจนหาย ในระหว่างนั้นสหภาพโซเวียตเริ่มเข้ามาโซนนี้ มาถามปัญหาท่าน ท่านก็ตอบปัญหาและมีหนังสือออกมา มีทั้งบาทหลวง และสหภาพโซเวียตมาถามปัญหา ท่านก็ตอบได้หมด ทั้งบาทหลวงและสหภาพโซเวียตก็เลื่อมใสศรัทธา ที่ท่านตอบไว้นี้ก็ทำเป็นตำราทั้งหมด และที่สำคัญคือเรื่องสิ่งแวดล้อม ท่านดูแลได้ดีมาก พระลูกวัดเคยบอกท่านไม่ต้องมาทำความสะอาดหรือให้พวกเราทำก็พอ ท่านก็บอกว่าท่านเป็นทาสของลูกของภรรยา รับผิดชอบ รับผิดชอบมาหลายภพหลายชาติแล้วชาตินี้จะขอรับผิดชอบพระสงฆ์สักชาติ ไม่เป็นทาสลูกทาสภรรยาขอรับผิดชอบพระศาสนาสักชาติ อย่าห้ามท่านทำเลย ทั้งเรื่องทางธรรมหนังสือท่านก็สอน กรรณฐานท่านก็สอน สิ่งแวดล้อมจะขอดูแล ชาตินี้จะทุ่มเทให้พระพุทธศาสนา จากนั้นท่านก็ทำทุกอย่าง วัดไหนที่ทรุดโทรม ท่านจะไปอยู่ไปพัฒนา ท่านเป็นพระที่ทุ่มเททั้งด้านปริยัติ ด้านปฏิบัติ ด้านสิ่งแวดล้อม และทำด้วยใจอาสา”¹¹⁶ ซึ่งจริยวัตรอันงดงามของ ท่านเลดี ซยาตอร์ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นแรงบันดาลใจที่ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) ยึดถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างเรื่อยมา

4.1.2 แนวทางและฐานการเรียนรู้การจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์

พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) ได้ให้แนวทางและหลักธรรมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรสหประชาชาติ การพัฒนา คือการทำให้เจริญ การทำให้เจริญสิ่งแรกในแนวคิดของ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) คือการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาศีลและข้อวัตรให้เจริญ ซึ่งในเรื่องขยะนั้นมีการกล่าวไว้ในพระไตรปิฎกทั้ง 3 ปิฎก คือ พระวินัยปิฎก หากพระภิกษุสงฆ์ไม่เก็บกวาดทำความสะอาด ต้องปรับอาบัติทุกบท 1 ข้อ ไม่ทำความสะอาดลานวัด ไม่ขัดห้องน้ำ ไม่ทำความสะอาดพระเจดีย์ ทั้ง 3 ข้อนี้ ปรับอาบัติทุกบทอย่างละข้อ เพราะฉะนั้นการดูแลความสะอาดเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเรื่อง

¹¹⁶ สัมภาษณ์ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร), 17 ตุลาคม 2566.

ศีลอย่างยั่งยืน ในพระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า ถ้าข้อวัตรไม่สมบูรณ์ ศีลก็จะไม่บริสุทธิ์ ถ้าข้อวัตรสมบูรณ์ ศีลก็จะบริสุทธิ์ สมาธิก็จะพัฒนาได้ง่ายขึ้น เพราะฉะนั้นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมคือการ พัฒนาเรื่องศีล หรือเรียกว่า “อธิศีล”¹¹⁷ โดยการพัฒนแบบนี้จะพบได้ในวัดป่า จะเห็นว่าพระภิกษุ สงฆ์ท่านทำความสะอาดลานวัด ลานเดินจงกรม และบริเวณอื่นๆ เป็นการบำเพ็ญข้อวัตร ในส่วนของ ศีล ถ้าทำข้อวัตรสมบูรณ์ ศีลสมบูรณ์ ไม่เป็นอาบัติ ในส่วนของพระสูตรถ้าพระภิกษุสงฆ์ไม่เก็บกวาด ทำความสะอาด อาจจะป่วยเป็นโรคผิวหนัง แต่ถ้าเก็บกวาดทำความสะอาดเรียบร้อย จะได้อานิสงส์ 5 อย่าง คือ 1. มนุษย์รักใคร่ ใครเห็นใครก็รัก 2. เทวดารักใคร่ 3. มีความสุขใจ 4. ถ้าวินัยปฏิบัติตามคำสั่ง สอน 5. วิมานบนสวรรค์เกิดรอ จากพระสูตรคัมภีร์อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต¹¹⁸ และมีอีกพระสูตร หนึ่ง ซึ่ง พระราชวชิรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “คำคืนหนึ่งมีเทวดามา ถวายพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ โลกนี้ถูกขยะภายนอก ถูกขยะภายในท่วมทับอยู่ คนที่มี คุณสมบัติเช่นไร สามารถเคลียร์ได้ทั้งขยะภายในและขยะภายนอก” พุทธองค์ก็ตรัสว่า “คนที่ตั้งอยู่ใน ศีล มีปัญญามาตั้งแต่เกิด พัฒนาจิต คือ เจริญสมณะ พัฒนาปัญญา คือเจริญวิปัสสนา มีความเพียรใน การเผากิเลส บำเพ็ญตบะ มีปัญญาในการบริหาร ผู้เห็นโทษ เห็นภัย ในวิภูสงสารเช่นนี้แล ที่สามารถ เคลียร์ได้ทั้งขยะภายในและขยะภายนอก” คือ ต้องมีคุณสมบัติ 6 ประการ คือ 1. ตั้งอยู่ในศีล 2. มี ปัญญามาตั้งแต่เกิด 3. เจริญสมณะ 4. เจริญวิปัสสนา 5. มีความเพียร 6. มีปัญญาในการบริหาร ซึ่งเจ้า ประคุณสมเด็จเจ้าพระคุณเจ้า (อจ อาสภมหาเถร)¹¹⁹ ได้แปลและเรียบเรียงพระสูตรนี้จากคัมภีร์วิ สุตติมรรค”¹²⁰ สำหรับในคัมภีร์อภิธรรมปิฎกกล่าวไว้ว่า ถ้าพระภิกษุสงฆ์ไม่เก็บ ไม่ทำความสะอาดให้ เรียบร้อยแล้วไปเจริญกรรมฐาน โดยเฉพาะเจริญวิปัสสนา จะเป็นปถวิโปธ¹²¹ เป็นเครื่องกั้วลที่ขวาง ไม่ให้วิปัสสนาญาณเกิด แต่ถ้าเก็บกวาดทำความสะอาดเรียบร้อยทั้งที่เดินจงกรม ที่นั่งสมาธิ รวมทั้ง จีวรก็ซักเรียบร้อย ทั้งผู้ปฏิบัติเอง ทั้งพื้นที่ทำความสะอาดเรียบร้อยแล้วจะไม่เป็นปถวิโปธ โดยปถวิโปธ

¹¹⁷ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2565), หน้า 588.

¹¹⁸ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*, หน้า 268.

¹¹⁹ พระพุทธโฆษาจารย์ ญาณวิสุทธิมรรค, แปลโดย สมเด็จพระพุทธเจ้าจารย์ (อจ อาสภมหาเถร) พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง, 2546), หน้า 500-501.

¹²⁰ สัมภาษณ์ พระราชวชิรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร), 17 ตุลาคม 2565.

¹²¹ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*, หน้า 259.

ใหญ่มี 10 ข้อ เช่น อวาสปลิโพธ ความกังวลเกี่ยวกับวัดหรือที่อยู่ และปลิโพธเล็กมี 30 ข้อ ซึ่งจะเกี่ยวกับความสะอาดทั้งหมด เช่น โจนम्म ตัดเล็บ ทำความสะอาดที่นั่ง ที่เดินจงกรม และในอิทธิธรรม ได้กล่าวเพิ่มอีกว่าความสะอาดเป็นเหตุให้เกิดปัญญา ดังนั้นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของวัดจากแดง ในทางธรรม หากเทียบในพระไตรปิฎกทั้ง 3 (พระวินัย พระสุตฺร พระอภิธรรม) นับได้ว่าเป็นแนวทางการปฏิบัติที่ก่อให้เกิด ศีล สมาธิ และปัญญา ในไตรสิกขาแล้ว

ภาพที่ 4.1 แนวทางการจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง

ในทางโลกถ้าทุกคนช่วยกันคัดแยกขยะ จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการบริหารขยะ ซึ่งทางรัฐบาลต้องจ่ายค่าเก็บ-ค่าขนส่ง-ค่าบ่อทิ้งขยะเป็นงบประมาณจำนวนมหาศาล หากทุกคนคัดแยกขยะ ก็จะเป็นการช่วยประหยัดภาษีในการจัดการขยะไปได้มาก ขยะที่ผ่านการคัดแยกสามารถนำไปสร้างมูลค่า สร้างผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย เช่น เศษอาหารเอาไปทำปุ๋ย กิ่งไม้ ใบไม้ เปลือกทุเรียนรอบๆ วัดสามารถทำปุ๋ยได้ปีละ 100 กว่าตัน ใช้ภายในวัด 10 กว่าตัน ที่เหลือนำไปจำหน่ายในราคากิโลกรัมละ 8 บาท และบางส่วนแจกให้กับชาวบ้าน ในปี 2566 องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) จังหวัด

สมุทรปราการมีโครงการร่วมกับทางวัดในการทำปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งทางวัดตั้งเป้าไว้ว่าปีนี้จะสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้หลักพันตัน ในปัจจุบันปุ๋ยอินทรีย์มีราคาแพง แต่วัดจากแดงจะมีปุ๋ยใช้ได้เพียงพอกับความต้องการ และยังสามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้อีกมาก นอกจากนี้การคัดแยกขยะสามารถช่วยลดโรคร้อนได้ เพราะทั้งขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะพลาสติกสามารถนำไปสร้างผลิตภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น การนึ่งพลาสติกเป็นน้ำมัน การทอผ้าโดยการนำขวดพลาสติกผ่านกรรมวิธีทางเทคนิคจากโรงงานได้เส้นใยโพลิเมอร์นำไปผสมกับเส้นใยฝ้ายเป็นผ้าทอ ซึ่งการสร้างผลิตภัณฑ์จากพลาสติกนี้แทนการเผาไหม้ที่จะทำให้เกิดก๊าซคาร์บอน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งในการเกิดภาวะเรือนกระจกส่งผลให้เกิดภาวะโลกร้อน นอกจากนี้ขยะแห้ง เช่น โฟมสามารถนำไปทำเป็นหินเทียม อิฐตัวหนอน กระถางปลูกต้นไม้ และพลาสติกทำไม้เทียม ผลิตภัณฑ์ในวัดบางประเภทสามารถผลิตได้เองตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ แต่บางประเภทที่ต้องอาศัยเทคนิคเฉพาะก็จะนำส่งต่อโรงงาน เช่น การทำจิ๋ว กระบวนการผลิตต้นน้ำและปลายน้ำจะเกิดที่วัด โดยการรวบรวมขวดพลาสติกส่งไปที่โรงงานเป็นกระบวนการกลางน้ำที่จะทอผ้าให้ได้เป็นพับ และส่งไปตัดเย็บและจำหน่ายที่วัดจากแดงต่อไป ซึ่งในปี พ.ศ. 2565 วัดจากแดงสามารถเก็บพลาสติกได้ 190 กว่าตัน ทั้งจากภายในวัดเอง จากในแม่น้ำเจ้าพระยา และจากองค์กร สถาบัน และประชาชนที่นำมาส่ง ในปี พ.ศ. 2566 วัดจากแดงได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรในประเทศสิงคโปร์ที่จะต่อเรือให้สำหรับการเก็บขยะในแม่น้ำเจ้าพระยา คาดว่าประสิทธิภาพจากเรือนี้จะช่วยตัดขยะพลาสติกจากแม่น้ำสามารถเอามาขึ้นมาได้ทั้งหมด นอกจากจะเก็บขยะพลาสติกไป recycle แล้ว ยังสามารถนำไปคำนวณเป็นเครดิตได้ด้วย โดยขยะพลาสติกทุก 1 ตันจะเป็นงบประมาณช่วยเหลือให้เป็นพลาสติกเครดิต¹²² ซึ่งองค์กรในประเทศสิงคโปร์ที่ได้ลงนาม MOU. จะเป็นองค์กรที่จะเข้ามาซื้อพลาสติกเครดิต โดยวัดจากแดงได้พลาสติกเครดิตเป็นแห่งแรกในประเทศไทยและจะเป็นศูนย์กลางในการจำหน่ายพลาสติกเครดิตในอนาคต โดยคำนวณจากจำนวนการเก็บพลาสติกที่จะลงทะเลได้ 1 ตัน ก็จะได้ 1 พลาสติกเครดิต ซึ่ง 1 พลาสติกเครดิต มีราคาประมาณ 400 – 500 ดอลลาร์สิงคโปร์

---

¹²² SME Thailand Club. รู้จัก Plastic Credit ตัวช่วยลดขยะพลาสติกเป็นศูนย์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.smethailandclub.com/management/7473.html>. [10 ตุลาคม 2566].

ตารางที่ 4.1 : สังเคราะห์พระไตรปิฎกกับสิ่งแวดล้อม

พระไตรปิฎก	ข้อธรรม	ผลลัพธ์
<u>พระวินัยปิฎก</u>	ไม่เก็บกวาดทำความสะอาด ลานวัด ไม่ขัดห้องน้ำ ไม่ทำความสะอาดพระเจดีย์ ทำความสะอาดลานวัด ลานเดินจงกรม และบริเวณอื่นๆ เป็นการบำเพ็ญข้อวัตร	ปรับอาบัติทุกบทย่างละข้อ ในส่วนของศีล ถ้าทำข้อวัตร สมบูรณ์ ศีลสมบูรณ์ ไม่เป็นอาบัติ
<u>พระสุตตันตปิฎก</u>	ไม่เก็บกวาดทำความสะอาด ถ้าเก็บกวาดทำความสะอาดเรียบร้อย จัดการได้ทั้งขยะภายในและขยะภายนอก	อาจจะป่วยเป็นโรคผิวหนัง จะได้อานิสงส์ 5 อย่าง คือ 1. มนุษย์รักใคร่ ใครเห็นใครก็รัก 2. เทวดารักใคร่ 3.มีความสุขใจ 4.ถือ ว่าได้ปฏิบัติตามคำสั่งสอน 5.วิมาน บนสวรรค์เกิดรอ มีคุณสมบัติ 6 ประการ คือ 1.ตั้งอยู่ ในศีล 2.มีปัญญามาตั้งแต่เกิด 3.เจริญสมณะ 4.เจริญวิปัสสนา 5.มีความเพียร 6.มีปัญญาในการ บริหาร
<u>พระอภิธรรมปิฎก</u>	ถ้าพระภิกษุสงฆ์ไม่เก็บ ไม่ทำความสะอาด ให้เรียบร้อยแล้วไปเจริญกรรมฐาน โดยเฉพาะเจริญวิปัสสนา ถ้าเก็บกวาดทำความสะอาดเรียบร้อย	จะเป็นปถิโพธ จะไม่ใช่ปถิโพธ

ในวัดจากแดงมีผลิตภัณฑ์มากมายที่สร้างมูลค่าจากขยะ โดยเฉพาะเรื่องปุ๋ย เรื่องพลาสติก ที่นำไปทำเป็นจิวรี่ น้ำมัน แผ่นไม้กระดาน และเรื่องโพนที่นำไปทำเป็นกาว กระถางปลูกต้นไม้ น้ำตก และหุ่นตักขยะ ซึ่งทางวัดได้ส่งหุ่นตักขยะเข้าประกวดและได้รับรางวัลนวัตกรรมดีเด่นจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ในการทำหุ่นตักขยะนั้นคือการเอา

เศษโพลีมาหุ้มด้วยเศษวอนเก่าๆ จากนั้นนำผ้ามาเย็บหุ้มอีกครั้ง จะได้หุ่นดักขยะที่สามารถลอยน้ำ และดักขยะได้ สำหรับผ้านอกจากจะนำมาทำเป็นจิวแล้ว ยังนำไปให้ชาวบ้านใช้ด้วย เช่น นักเรียนจากวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ ได้นำผ้าไปออกแบบตัดเย็บส่งเข้าประกวดในโครงการ To Be No.1 และได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับหนึ่งของประเทศไทย นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้วยังมีผลงานมากมายจากวัดจากแดงที่เผยแพร่เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับมากมายทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

การสร้างมูลค่าจากขยะนั้น หลักๆ ก็มี 1. ขยะเปียกไปทำปุ๋ย 2. ขยะแห้งคัดแยก และ 3. ขยะ recycle ขยะที่คัดแยกเสร็จ ถ้าไม่ recycle ทางวัดก็จะส่งไปจำหน่ายเลย ขยะที่นำมา recycle ส่วนหนึ่งก็จะสอน และทำให้ดู โดยเฉพาะการสอนคัดแยกขยะ ในส่วนของขยะ recycle จากโพลีก็มี อิฐตัวหนอน การนำเศษโพลีผสมซีเมนต์ และหุ่นดักขยะ ก็ทำที่วัดโดยใช้มือทำ และทำเรือใหญ่ 2-3 ลำ (จากเศษโพลีและขวดน้ำพลาสติก) เรือที่ใช้สำหรับเก็บขยะในแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นเรือลำใหญ่ สามารถบรรทุกได้มากกว่า 10 คนพร้อมอุปกรณ์การเก็บขยะ ขยะทั้งหมดที่มีก็จะเรียนรู้อลองฝึกลอง ถูกและศึกษาทำไปเรื่อยๆ เช่น น้ำตกจากโพลี ที่เรียกว่าหินเทียม คือการใช้เศษโพลีกับไม้เสียบลูกชิ้น ขึ้นรูปแล้วเอาลวดมาครอบ ปูนฉาบและแต่งสีให้เหมือนหินจริง ก็เป็นหินน้ำตกที่สวยงามได้ หรือการทำ กาวติดฉนวน ราคาขายยางปีปละ 700 บาท แต่สามารถทำได้โดยเอาเศษโพลีและทินเนอร์ (ราคาปีปละ 130 บาท) มาผสมกันก็ได้กาวยาง 700 บาท และมีคุณภาพเช่นเดียวกับกาวที่ขายตามท้องตลาด โดยเศษโพลีสามารถนำไปผสมสารละลายจะออกมาไม่เหมือนกันใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง จะเห็นว่าการจัดการขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดงนั้นโพลีก็จัดการได้ เศษอาหารก็จัดการได้ น้ำมันพืชที่ทอดและเหลือทิ้ง ก็จัดการด้วยการนำไปทำไบโอดีเซล และทำน้ำมันเตาขึ้นมาใหม่ ได้ น้ำมันที่จุดติดเหมือนกับแก๊ส แต่ไม่ใช่แก๊สเป็นน้ำมันพืช ดังนั้นเวลาจุดไฟจะไม่บ่มเหมือนแก๊ส จะจุดติดช้า แต่พอจุดติดแล้วจะพุ่งออกมาเหมือนแก๊ส โดยวิธีเอาทิชชู่ม้วนน้ำมันพืชเป็นเชือกแล้วจุดไฟ พอน้ำมันพืชร้อนก็จะติดไฟ และจุดไฟทำปุ๋ยโดยการใช้ไฟจากน้ำมันพืชที่ใช้แล้ว นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์อื่นอีกมากมาย เช่น แก้วนำมาทำพระพุทธรูปแก้ว ซึ่งทางวัดทำได้หมื่นกว่าองค์โดยจะมอบให้กับญาติโยมที่มาร่วมกิจกรรมภายในวัด และนำมาทำเป็นทรายแก้วสำหรับกรองน้ำ ทำเป็นโถแก้ว บาตรแก้ว สำหรับปลูกพลาสติคนำมาทำเป็นดอกไม้ มาลัย กระเป๋าใส่สตางค์ เป็นของ handmade ที่ชาวบ้านทำทั้งหมด ขยะทุกอย่างเมื่อคัดแยกแล้วมีทางไปเกือบจะทั้งหมด ถ้าไม่รู้จะไปไหนบางส่วนจะนำส่งขาย

และบางส่วนก็ทำเป็นขยะเชื้อเพลิง RDF.¹²³ ถูขนมเลยก็นำมาทำไม้เทียม ตอนนี้กำลังทำเครื่องชนิดหนึ่งเอาถูขนมใส่เข้าไปในเครื่องนี้ ซ้ายมือจะออกเป็นน้ำมัน ขวามือจะออกเป็นอลูมิเนียม ถูขนมเลยปีหนึ่งมี 14 ล้านตัน ถ้าเก็บได้ 1 ล้านตัน ก็จะมีมูลค่ามหาศาล เพราะราคาอลูมิเนียมมีโลกรัมละ 30 บาท ราคาน้ำมันลิตรละ 20 กว่าบาท สำหรับพาหนะ อุปกรณ์และเครื่องมือในการดำเนินงานนั้นมาจากทางวัดจัดหาเอง โดยการหาไป หาไป และความช่วยเหลือจากภาคเอกชนหลายๆ องค์กร เช่น ปตท.จีซี ช่วยหาโรงงานอัดพลาสติก โรงงานทำผ้า บริษัทอังกฤษตรางูบริจาครถในการเก็บขวดพลาสติก และหลายองค์กรที่นำขยะขวดพลาสติกและขยะอื่นๆ มาบริจาค

พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลังกาโร) ได้มีความคิดที่จะทำอาคารเรียนรู้โดยใช้วัสดุจากการ recycle ทั้งหมด โดยในปี พ.ศ. 2563 มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจพอเพียง บ้านวัดจากแดง มีหลักสูตรในการเรียนรู้มากมาย และมีการสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์จากขยะ ตั้งแต่ต้นน้ำ - ปลายน้ำ ดังได้กล่าวไปแล้วว่าบางผลิตภัณฑ์ก็จะมีกระบวนการผลิตที่โรงงานเป็นการดำเนินงานกลางน้ำ แต่ต้นน้ำและปลายน้ำเป็นการจัดการภายในวัด โดยหลักสูตรที่มีการผลิตภายในวัดตั้งแต่ต้นน้ำ - ปลายน้ำนั้น มีหลายหลักสูตร นอกจากผลิตภัณฑ์จากโฟมและขวดพระทำที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว วัดจากแดงยังมีหลักสูตรที่เปิดอบรมให้กับผู้ที่สนใจ คือ 1.ปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตจากเศษอาหาร และเศษวัสดุจากธรรมชาติ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ เปลือกทุเรียน ทั้งของวัดและชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ 2.น้ำหมักชีวภาพจากผลไม้ เช่น สับปะรด มะนาว เป็นต้น 3.ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดชีวภาพ เช่น ผลิตภัณฑ์อาบน้ำ ล้างจาน ซักผ้า ล้างห้องน้ำ ถูพื้น เป็นต้น 4.ผลิตภัณฑ์ชีวภาพเพื่อการรับประทาน เช่น น้ำคอมบูชา วุ้นเอนไซม์ในน้ำผึ้ง และไข่เค็มเปิดอารมณ์ดี เป็นต้น โดยแต่ละหลักสูตรองค์กรและประชาชนที่สนใจสามารถติดต่อเข้าฝึกอบรมได้

นอกจากนี้วัดจากแดงได้เปิดให้องค์กรและผู้สนใจได้เข้าเยี่ยมชมฐานการเรียนรู้ โดยจะมีจำนวน 7 ฐานการเรียนรู้ เป็นการอบรมในระยะเวลา 1 วัน โดยจะเริ่มจากฐานที่ 1 การคัดแยก ฐานที่ 2 การ recycle โฟม ฐานที่ 3 การทำปุ๋ย ฐานที่ 4 การทำน้ำมัน ฐานที่ 5 สถานีคัดแยกขยะ ฐานที่ 6 บ้านกล่อขนม ฐานที่ 7 ตัดเย็บจีวร โดยฐานทั้ง 7 นี้ มีแนวคิดมาจากการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

---

¹²³ สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ (องค์กรมหาชน). **เชื้อเพลิงขยะ 3 ประเภทที่ควรรู้**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://electricplayground.nia.or.th/innovator-detail%20?id=39>. [10 ตุลาคม 2566].

ด้วยหลักอริยสัจ 4 กับการรักษาสภาพแวดล้อม ซึ่งนายทิพากร จุลกัทัพพะ ได้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องนี้ว่า “หลักอริยสัจ 4 กับการจัดการขยะ โดยทุกข์ หมายถึง ผลกระทบของปัญหาขยะในชีวิตประจำวัน, สมุทัย หมายถึง สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะ, นิโรธ หมายถึง การทราบถึงการแก้ปัญหาขยะ และ มรรค หมายถึงวิธีขั้นตอนในการแก้ปัญหาขยะ ด้วยการเริ่มจากก้าวแรก คือ ทำให้ขยะลดก่อน และ แยกให้เป็นส่วนๆ เป็นขยะเสียจากอาหาร ขยะเปียกและขยะแห้ง จากนั้น จัดการกับขยะด้วยวิธี Reduce ลด, Reuse ใช้ซ้ำ, Recycle ทำใหม่ และ Repair ซ่อมแซม”¹²⁴ ซึ่งฐานการเรียนรู้แต่ละฐานมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.2 ฐานการเรียนรู้เป็นแหล่งความรู้สร้างผลิตภัณฑ์

¹²⁴ สัมภาษณ์ นายทิพากร จุลกัทัพพะ, หัวหน้าวิทยากรศูนย์การเรียนรู้โพธิ์สิกขาสีงแวดล้อม วัดจากแดง, เมื่อ 17 ตุลาคม 2566.

ฐานที่ 1 จุดคัดแยกเศษอาหาร

วัดจากแดงมีโครงการจัดการขยะ และสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยตั้งจุดรับขยะทั้งที่มาจากภายในชุมชน และภายนอกชุมชน และนำขยะมาบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีปริมาณขยะที่เข้ามาในแต่ละวันจำนวนมาก ทั้งขยะแห้งและขยะเปียก ปัจจุบันนี้ยังมีขยะเหลือตกค้างที่ต้องจัดการให้ทันกับปริมาณขยะที่เข้ามาในระบบ ด้วยการจัดหาเทคโนโลยีเครื่องจักรที่ทันสมัย ขยะประเภทเศษอาหารที่เกิดขึ้นภายในวัด จะถูกนำมาขึ้นตราซังเก็บข้อมูลไว้ทุกวัน เพื่อให้รู้ข้อมูลที่ชัดเจนได้ว่าแต่ละวันขยะเศษอาหารจากโรงครัวมีเท่าไร เช่น วันธรรมดาขยะเศษอาหารมีปริมาณ 40-50 กิโลกรัม แต่ถ้าเป็นช่วงวันหยุด วันอาทิตย์ วันพระ ก็จะมีปริมาณขยะมากขึ้นอีกเท่าตัวเป็นร้อยกิโลขึ้นไป ขยะเหล่านี้มาจากภายในวัด และชุมชนโดยรอบวัด

วิธีการแยกเศษอาหาร หรือขยะเปียก นำมาทำปุ๋ยอินทรีย์ ต้องแยกในส่วนของกระดูกออกก่อน เพราะกระดูกที่ปนมาจะทำให้เกิดกลิ่นเหม็น นำขยะเศษอาหารเหล่านี้เทใส่ลงในเครื่องทำปุ๋ย ในเครื่องนี้จะมีจุลินทรีย์อยู่ประมาณ 10 ตัน รองรับขยะเปียกเข้าไปในเครื่องประมาณ 80-100 กิโลกรัม/ครั้ง จุลินทรีย์จะคอยทำหน้าที่ย่อยสลายให้ขยะเปียกกลายเป็นปุ๋ย และในกระบวนการผลิตปุ๋ยก็จะเกิดแก๊สมีเทน ส่งไปตามท่อใช้เป็นแก๊สหุงต้ม ดังนั้นที่วัดจะมีเครื่องไม้เครื่องมือ ของจริงใช้งานจริง ให้ประชาชนได้เรียนรู้ ถือเป็นารเริ่มต้นนับหนึ่ง จากนั้นประชาชนที่มาอบรมก็จะก้าวไปต่อกลายเป็นผู้ร่วมจัดการขยะไปด้วยกัน สำหรับขยะเปลือกผลไม้ จะนำมาทำน้ำหมักชีวภาพ ใช้ในเรื่องของการควบคุมกลิ่นที่เกิดจากการหมักหมมของขยะต่าง ๆ โดยจะทำหน้าที่ช่วยฆ่าเชื้อโรคให้ด้วย โดยใช้หลักการหมักน้ำตาลผสมด้วยน้ำให้ได้ตามอัตราส่วน และใช้ระยะเวลาในการหมักอยู่ในถังประมาณ 3 เดือน น้ำหมักชีวภาพที่ได้ ช่วยกำจัดกลิ่น ใช้แทนสารฆ่าแมลงซึ่งเป็นสารเคมี ละอองของสารเคมีก็จะลอยไปในชั้นบรรยากาศ หากสูดหายใจเข้าไปแล้วก็จะก่อให้เกิดโรคมะเร็ง การจัดการขยะอินทรีย์ที่เป็นเศษอาหารนำมาทำเป็นปุ๋ย เพื่อรับมือกับชุมชนที่มีเศษอาหารมากมาย นำมาทำให้มีประโยชน์โดยการเห็นคุณค่าจากสิ่งไร้ค่า

ฐานที่ 2 เรื่องการจัดการขยะโฟม

เนื่องจากพอมมีปัญหาเรื่องขยะโฟมเกิดขึ้นมา ทุกคนต่างพากันโยนปัญหาไปที่โฟม แล้วบัญญัติ คำว่า No Foam!.. เลิกใช้โฟม! ทั้งๆ ที่ในชีวิตประจำวันของเราก็กวนเวียนอยู่กับโฟม แก้วไม่ได้เมื่อเราอยู่อย่างปราศจากโฟมไม่ได้ ดังนั้น เมื่อใช้ประโยชน์จากโฟมเสร็จแล้ว ให้คิดต่อว่าจะนำไปทำ

อะไรต่อได้ จากคำว่า No Foam! เลิกใช้โฟม! ก็มองให้เป็นวัสดุหรือวัตถุดิบ นั้นหมายถึงต่อไปจะไม่มีขยะโฟมเกิดขึ้นแล้ว การจัดการขยะโฟมสามารถแปรรูปไปได้หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นแผ่นโฟม ภาตโฟม ก่อ้งโฟม เศษโฟม ตาข่ายโฟมท่อผลไม้ และโฟมกันกระแทก จัดเป็นพลาสติกชนิดโพลีสไตรีน (Polystyrene หรือ PS) โฟมที่เก็บในระบบจัดการขยะของทางวัดจากแดง 1 ถุงบิ๊กแบ็ค จะหนักประมาณ 100 กิโลกรัม ทางวัดเก็บได้ 20-30 ถุง โดยปกติขยะโฟมจะถูกแยกออกจากพลาสติกนำไปทิ้งให้รถเทศบาลมาเก็บไป แต่ที่วัดจากแดงไม่ได้ทำเช่นนั้น หากเก็บไว้เพื่อใช้ทำประโยชน์อย่างอื่น ที่มีค่ายิ่งกว่าแค่เอาไปทำลายเผาทิ้งกลบฝัง โดยใช้หลักการรู้ค่าพลังงาน คือรู้ว่าจะใช้ยังไงให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งทางวัดมีกิจกรรมเก็บขยะจากในแม่น้ำเจ้าพระยาอยู่เป็นประจำ เป็นกลุ่มจิตอาสาช่วยเก็บขยะโฟมเหล่านี้ นำขึ้นมาผสมกับปูนซีเมนต์ แล้วขึ้นรูปเป็นกระถาง เป็นงานที่ต้องการแสดงให้ผู้คนได้เข้าใจถึงการนำวัสดุที่คิดว่ามันเป็นแค่ขยะ นำกลับมาใช้ใหม่ ในวงการอุตสาหกรรมก่อสร้างได้นำเม็ดโฟมมาเป็นมวลประสานผสมเข้ากับปูน ใช้ในการผลิตบล็อก อิฐ ปูน ผงสำเร็จรูป นำไปใช้ก่อสร้างอาคารใหญ่ๆ เนื่องด้วยคุณสมบัติที่มันไม่พองน้ำนำมาใช้แทนที่ทรายได้ทั้งหมด และยังมีคุณสมบัติในเรื่องของการทนไฟอีกด้วย เม็ดโฟมที่มีน้ำหนักเบา หรือแทบไม่มีน้ำหนักเลย นำมาผสมกับปูนซีเมนต์ ปริมาตรของเม็ดโฟม 1 เม็ด จะทำให้เกิดหลุม 1 หลุม หรือช่องว่างเกิดขึ้นในมวลประสานของปูนซีเมนต์ เมื่อแห้งแล้วก็จะทำให้ปูนก้อนนั้นมีความแข็ง และน้ำหนักเบาๆ เป็นความคุ้มค่าในประโยชน์สูงสุดของการ recycle ขยะโฟม ถ้านำขยะโฟมไปส่งโรงงานเพื่อหลอมก็จะได้เพียงเสี้ยวเม็ดพลาสติกเล็กนิดเดียว ซึ่งไม่คุ้มค่ากับต้นทุนที่ต้องเสียไปจากการหลอมกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งยังไม่รวมต้นทุนอื่นๆ อีกมากมายในการแปรรูปเม็ดพลาสติกนั้นไปทำเป็นวัสดุต่างๆ ดังนั้นจึงไม่แปลกใจเลยว่าทำไมขยะโฟมถึงไม่มีใครเก็บมาขาย ปล่อยทิ้งให้ลอยอยู่ในแม่น้ำอย่างนั้น รอใครสักคนไปเก็บมันไปเผาทิ้งทำลาย ก่อมลพิษ วนเวียนอยู่อย่างนี้มาหลายสิบปี ในเรื่องของโฟมนอกจากฟันทัดขยะแล้ว วัดจากแดงสามารถทำผลิตภัณฑ์อย่างอื่นได้อีกมากมาย เช่น หินเทียม อิฐบล็อกเทียม กระถางโฟม โดยหินเทียมจะนำมาทำเป็นน้ำตก สำหรับอิฐบล็อกก็จะนำมาทำเป็นพื้นและผนัง คือจะนำมาแทนวัสดุที่เป็นกรวดโดยใส่ส่วนผสมในสัดส่วนที่ทำให้เกิดความแข็งแรง เช่น ถ้าทำถนนสำหรับคนเดิน สัดส่วนของโฟมต้องใช้เยอะหน่อยเพราะมันไม่แตก แต่ถ้าถนนมีรถผ่านสัดส่วนโฟมจะลดลงโดยใช้ปริมาณปูนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งถนนที่ด้านหน้าเมรุวัดจากแดงจะเป็นอิฐบล็อกโฟมทั้งนั้นและเป็นส่วนผสมจากโฟม 80-90 เปอร์เซ็นต์ ถ้าเรารู้จักใช้คุณสมบัติของขยะโฟมที่มีคุณสมบัติในตัวมันเองอยู่แล้วนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ จะเป็นความรู้ค่าพลังงานที่แท้จริง ไม่ต้องมีต้นทุนในการไปสร้างเม็ดโฟม

ไม่ต้องเสียค่าขนส่ง หากแต่มีขยะโฟมและนำขยะโฟมไปแปรรูป ซื่อเพียงปูนซีเมนต์ 1 กระสอบ สามารถทำกระถางเล็กๆ ขนาดแก้วน้ำได้ 100-200 ใบ โดยการทำกระถางจากโฟม ส่วนผสม คือ ปูนซีเมนต์ โฟม และน้ำ นำส่วนผสมทั้ง 3 ชนิด ผสมเข้าด้วยกัน ในอัตราส่วนที่เท่ากัน คนให้เข้ากัน เตรียมแม่พิมพ์ ซึ่งเป็นถ้วยพลาสติกที่ใช้แล้ว ขนาดใหญ่ 1 ใบ และขนาดเล็ก 1 ใบ นำน้ำมันที่ใช้แล้ว ทาภายในถ้วยใบใหญ่ให้ทั่ว เพื่อช่วยให้กระถางแกะออกจากพิมพ์ได้ง่าย ใส่ปูนผสมลงในแก้วพลาสติก แม่พิมพ์ ใส่ทรายในแก้วพลาสติกใบเล็กให้เต็ม แล้วนำมาสอดแทรกลงไปตรงกลางของแก้วพลาสติก ใหญ่ที่มีปูนผสมอยู่ เพื่อขึ้นรูปส่วนที่เป็นด้านในของกระถาง จากนั้นนำไปตากแดดให้แห้ง ใช้เวลา ประมาณ 12 ชั่วโมง จึงค่อยถอดแม่พิมพ์แก้วพลาสติกออก เพียงเท่านี้เราก็ได้กระถางต้นไม้ไว้ใช้งาน แล้ว สามารถนำไปตกแต่งระบายสีเพิ่มความสวยงาม นี่คือการนำขยะโฟมกลับมาใช้ประโยชน์อย่าง คุ่มค่าสูงสุด ช่วยลดการสูญเสียพลังงานในการผลิตโฟมใหม่ๆ หรือลดต้นทุนการ recycle หลอมนำ กลับมาใช้ใหม่ได้มหาศาล

ฐานที่ 3 Cowtec วัวอัจฉริยะ

โดยเครื่อง Cowtec ซึ่งสั่งซื้อและติดตั้งเมื่อปี 2557 มีขั้นตอนการทำงาน ดังนี้ 1. แยก กากของแข็งให้อยู่ในรูปละลายน้ำได้ 2. กระบวนการสร้างกรดอินทรีย์ โดยสารอินทรีย์ที่ละลายน้ำได้ จะถูกย่อยให้เป็นกรดอินทรีย์ 3. การย่อยกรดอินทรีย์ให้เป็นแก๊สมีเทน ผลลัพธ์ที่ได้ คือ 3.1 ปุ๋ยหมัก กากที่เหลือจากการย่อยจะได้เป็นปุ๋ยหมักที่มีคุณภาพสูง เพราะธาตุอาหารที่ถูกย่อยออกมาจะไม่ สูญเสีย 3.2 ปุ๋ยน้ำชีวภาพ น้ำที่ผ่านการย่อยออกมาจะอุดมด้วยแร่ธาตุอาหารและปริมาณจุลินทรีย์ ตลอดจนวิตามินและฮอร์โมนมากมาย 3.3 แก๊สชีวภาพหรือแก๊สมีเทน เป็นแก๊สติดไฟให้พลังงานความร้อนได้ทั้งการปรุงอาหารแสงสว่างและเป็นเชื้อเพลิงเครื่องยนต์ ผลิตรถยนต์ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ トラไบ จาก เป็นหนึ่งในความร่วมมือจากวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านวัดจากแดง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบในการผลิตที่สามารถหมุนเวียนและจัดการทรัพยากรได้อย่างมี ประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการหมักปุ๋ยคอกและเศษอาหารนี้ใช้เวลา 6 ชั่วโมง เป็น เครื่องขนาด 400 กิโลกรัมเหมาะกับชุมชนเพราะต้องใช้วัตถุดิบเป็นปริมาณมาก ขนาดของเครื่อง ประมาณเท่ากับรถสิบล้อ 1 คัน โดยปุ๋ยตราไบจากบรรจุถุงละ 10 กิโลกรัม

เริ่มแรกที่น่าเครื่องนี้มาตั้งหน้าวัดมีเศษอาหารในแต่ละวันจำนวนมาก แต่ชุมชนขาด ความรู้ในการคัดแยกทำให้เครื่องเกิดปัญหาจนต้องนำกลับมาตั้งในวัด โดยนายทิพากร จุกทัตพะ ได้

ให้ความรู้ในการทำปุ๋ยและประสบการณ์การทำงานของเครื่อง Cowtec ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ครั้งแรกที่เรารู้ซื้อเครื่องนี้มา เราก็มองว่าไอ้โห้วนี้พบทางสว่างแล้ว ชาวบ้านเราต้องไม่มีขยะทิ้งอีกต่อไป ขยะเศษอาหารจะถูกจัดการได้หมด จึงนำเครื่องนี้ไปตั้งอยู่หน้าวัด เพื่อให้ทุกคนมาทิ้ง ปรากฏว่ามันไม่ได้มีแค่เศษอาหาร มันมีชิ้นพลาสติก มีชิ้นสแตนเลส มันมีอะไรที่ตกลงไปแล้วเครื่องย่อยไม่ได้ ปรากฏว่าวัวตัวนี้กลายเป็นวัวไล่ต้น และมีกลิ่นเหม็นกลิ่นเน่ากว่าจะล้างให้สะอาดใช้เวลาเป็นเดือน อยู่หน้าวัดไม่ไหวแล้วต้องเข้ามาข้างใน ทีนี้เรารู้ดีกว่าไม่ใช่อาหารทุกอย่างจะใส่ลงไปได้เพราะว่าชิ้นไม่เท่ากัน ปฏิบัติการที่จุลินทรีย์ทำงานก็จะไม่มีประสิทธิภาพ ต้องนำไปบดก่อน การบดก็ช่วยสกรีนของที่มีมันแปลกปลอม สองทำให้ชิ้นส่วนของของที่จะเข้าไปย่อยเนี่ยมีประสิทธิภาพสัมผัสกับจุลินทรีย์ได้เท่ากัน เพราะฉะนั้นเวลาหกชั่วโมงแปดชั่วโมงจึงเป็นเวลาที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ทุกอย่างของชิ้นเล็กชิ้นใหญ่ไม่มีและ กลายเป็นโจ๊ก เพราะฉะนั้นตอนนี้เครื่องตัวนี้ก็เลยช่วยเจ้าคุณอาจารย์ในด้านหลัง คือไปไม่เศษไปไม่ต่างๆ ตัวนี้ก็จะเอาไปเป็นตัวช่วยย่อยชิ้นเนาะครับ แทนที่เราจะตั้งกองแล้วปล่อยให้มันย่อยเอง และที่สำคัญคืออะไรรู้ไหม มันมีสารอาหารไง มันมาจากแป้ง โปรตีน ไขมัน มันไม่ใช่เป็นพืชอย่างเดียว เพราะฉะนั้น N. P. K. นะครับส่วนประกอบของธาตุอาหารมันจึงค่อนข้างจะมีมาครบ”¹²⁵ ซึ่งธาตุอาหารครบถ้วนนั้นทราบจากการส่งตรวจดูค่าสำคัญการหมักย่อยกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ที่วัดจากแดนนี้มีเศษอาหารมากมายเข้ามาทุกวัน ดังนั้นต้องหาทางออก เข้าเท่าไรชั่งน้ำหนัก ออกเท่าไรชั่งน้ำหนัก จากนั้นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป โดย Input = Output แต่ต้องไม่เกิน 400 กิโลกรัม เพราะความสามารถในการทำงานของเครื่องนี้มากที่สุดไม่เกิน 400 กิโลกรัม/วัน เนื่องจากมีจุลินทรีย์เพียงแค่ 10 ตัน ดังที่กล่าวมาแล้ว ปริมาณ 10 ตัน เครื่องจะคำนวณแล้วว่าสามารถคลุกและทำปฏิกิริยาให้ออกมาเป็นปุ๋ยที่มีคุณภาพได้ แต่ถ้าน้อยกว่าที่ตั้งไว้ก็ยิ่งดี ไม่เป็นไร แต่ถ้ามากกว่าที่ตั้งไว้เครื่องจะ Over Load เกิดปัญหาสิ่งที่เข้าไปเวลาคลุกไม่พอและจุลินทรีย์ทำงานไม่เต็มที่ การทำงานของเครื่องนี้จะเกิดแก๊สมีเทนซึ่งเป็นแก๊สพิษที่เกิดภาวะเรือนกระจก มีค่าทำลายโลกทำให้เกิดภาวะโลกร้อนมากกว่าแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ 20-30 เท่า ซึ่งทุกวันนี้แก๊สมีเทนถูกปล่อยทิ้งจากขยะข้างทางและบ่อขยะ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดไฟไหม้ เช่น ไฟไหม้บ่อขยะที่แพรกษา จังหวัด

¹²⁵ สัมภาษณ์ นายทิพากร จุลกทัพพะ, 17 ตุลาคม 2566.

สมุทรปราการ¹²⁶ หากต่อท่อแก๊สเข้าเตาจะสามารถนำมาใช้หุงต้มได้ ดังนั้นเครื่อง Cowtec นี้จะให้ผลผลิตทั้งปุ๋ยและแก๊ส เป็นการประหยัดเวลา เหมาะกับโรงเรียน มหาวิทยาลัย และสถานที่ใหญ่ๆ ที่มีเศษอาหารจำนวนมาก ปุ๋ยที่ได้จากเครื่องนี้ยังไม่สามารถนำมาใส่ต้นไม้ได้ เป็นต้นทางของปุ๋ย เป็นหัวเชื้อมีลักษณะและเป็นโຈ็กหอมเปรี้ยวๆ กลิ่นร่าๆ ที่จะต้องนำไปหมักต่อในกระบวนการต่อไป

ฐานที่ 4 ทำน้ำมันด้วยกระบวนการ Pyrolysis¹²⁷

ฐานนี้เป็นเครื่องนึ่งพลาสติกด้วยกระบวนการ Pyrolysis ซึ่งได้ผลลัพธ์ออกมาเป็นน้ำมัน เป็นการนำถุงปุ๋ย ถุงแกง ที่คัดแยกแล้วมาล้างให้สะอาด ผึ่งให้แห้ง และนำมานึ่ง เป็นวิธีการนำพลาสติกกลับมาเป็นน้ำมัน ไม่ใช่พลาสติกแปลงกายเป็นน้ำมัน เนื่องจากว่าพลาสติกนั้นมาจากปิโตรเลียม สิ่งที่ได้จากการกลั่นน้ำมันคือน้ำมันเบนซินประมาณร้อยละ 30 และน้ำมันดีเซลประมาณร้อยละ 70 ซึ่งสัดส่วนประมาณนี้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของพลาสติก พลาสติกที่ได้ค่าน้ำมันสูงสุดและดีที่สุดคือพลาสติกที่ทำถุงปุ๋ย สำหรับพลาสติกถุงแกงก็จะมีคุณภาพต่ำกว่า สามารถแยกน้ำมันได้จากถังกลั่นโดยจะไหลไปตามค่าความหนักเบา ซึ่งตัวเบาสุดก็จะไปไกลสุด ส่วนตัวหนักสุดก็จะอยู่ใกล้สุด ตัวหนักสุดก็จะคือน้ำมันดีเซล น้ำมันเตา ตัวเบาสุดก็จะคือน้ำมันเบนซิน น้ำมันที่กลั่นมาจากเครื่องนี้ไม่ใช่ น้ำมัน 100% แต่เป็นน้ำมันที่มีฐานของเชื้อเพลิงชนิดหนึ่งที่มาจากพลาสติก เพราะการผลิตแรกเริ่มของพลาสติกมันมาจากน้ำมัน พลาสติกที่นำมา recycle นั้นแบ่งได้เป็น 7 ชนิด¹²⁸ โดยนายทิพากร จุลกัทพพะ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “พลาสติกกว่า 2 พันชนิด ในท้องตลาดมีเพียง 7 ชนิดที่อยู่ในชีวิตประจำวัน นอกนั้นอยู่ในส่วนของรถยนต์ อยู่ในอวัยวะเทียม 2 พันกว่าอย่างที่ถูกรอบตัวเรา แต่ว่า 7 ชนิดนี้เป็นหลักที่สามารถนำมา recycle ได้ เช่น 1. PETE ทำเส้นใย 2.HDPE ทำฝาจุก ทำแก้วอี้ ที่เรานั่ง 3. ตัว PVC ท่อน้ำประปา หรือฉนวนหุ้มไฟ ซึ่งพวกนี้คือหนึ่งในพลาสติกที่นำกลับมา recycle

¹²⁶ ข่าวสดออนไลน์. ระทึกไฟไหม้บ่อขยะแพรक्षा. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_7484313. [10 ตุลาคม 2566].

¹²⁷ ฉันทบูรณั ฅาวรรณณ. การศึกษาการผลิตน้ำมันจากขยะพลาสติกด้วยกระบวนการไพโรไลซิส. วารสารวิชาการวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์, ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2563), 15-32.

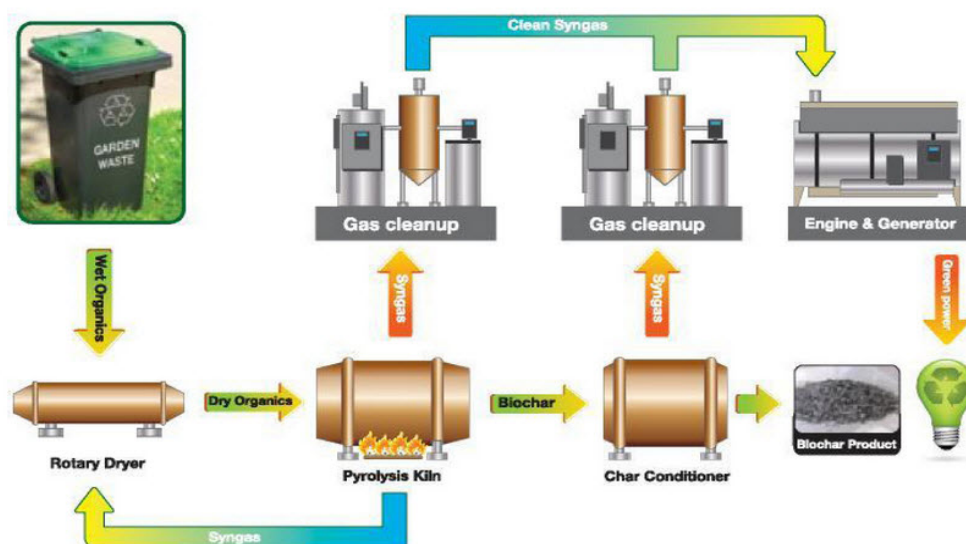
¹²⁸ Srisawatintercolour. 7 ประเภทพลาสติกควรแยกก่อนทิ้ง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.srisawatcolour.co.th/article/7_types_of_recyclable_plastic_waste/. [10 ตุลาคม 2566].

ได้ เพราะต้นทางมันมาจากปิโตรเลียม พลาสติกในของทุกอย่างก็มาจากปิโตรเลียม ขึ้นอยู่กับการแยกตัวธาตุ ตัวฐานสำคัญในการเป็นอะไร”¹²⁹

แนวคิดในการทำน้ำมันจากพลาสติกนั้น ท่านเจ้าอาวาส พระราชวัชรบัณฑิต (ประพนธ์ ธรรมาลงกาโร) ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “เริ่มจากตอนแรกนำพลาสติกไปเผาหลังวัด แต่เผาแล้วควันเยอะ แอมยังส่งกลิ่นเหม็น เลยมาคิดกันว่าทำอะไรถึงไม่ต้องนำพลาสติกไปเผาและสามารถจัดการกลิ่นเหม็นได้ จนมาเจอเครื่อง Pyrolysis ึ่งน้ำมันจากพลาสติก เป็นทางออกสำหรับปัญหานี้ หลักการทำงานของเครื่องคือใช้ความร้อนจากแก๊สหนึ่งให้พลาสติกละลายออกมาเป็นน้ำมันเบนซิน 30% น้ำมันดีเซล 70% โดยที่วัดเคยเผิงพลาสติก 20 กิโลกรัม ได้น้ำมัน 2 ลิตร ดีใจที่พลาสติกหายไปแต่มันก็ไม่คุ้ม เพราะเครื่องมีขนาดเล็กและเทคโนโลยีต่ำ”¹³⁰

ภาพที่ 4.3 : ระบบเทคโนโลยีไพโรไลซิส (Pyrolysis Technology System)

แหล่งที่มา : โครงการโรงไฟฟ้า Aceco บริษัท อูยูยา พลังงานสะอาด จำกัด¹³¹

¹²⁹ สัมภาษณ์ นายทิพากร จุลกทัตพะ, 17 ตุลาคม 2566.

¹³⁰ สัมภาษณ์ พระราชวัชรบัณฑิต (ประพนธ์ ธรรมาลงกาโร), 17 ตุลาคม 2565.

¹³¹ ACECO. ระบบเทคโนโลยีไพโรไลซิส. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.aceco1.com/th/cat/power-business>. [10 ตุลาคม 2566].

กระบวนการ Pyrolysis นำเอาถุงพลาสติกมาทำน้ำมันนั้น เริ่มจากนำพลาสติกที่ไม่ได้ใช้แล้วนำมาถลุง โดยการหลอมละลายในระบบอัดอากาศ ไม่ใช่เผา หรือต้ม เป็นการหนึ่งโดยการส่งผ่านความร้อนเข้าไปและเกิดการละลายกลายเป็นไอ พอกลายเป็นไอๆ ก็วิ่งผ่านถังกลั่นแต่ละถัง ตัวเบา ก็เป็นค่าออกเทนสูงๆ เบนซิน ดีเซล และน้ำมันเตา ตามลำดับ สิ่งนี้คือต้นแบบของการนำพลาสติกมาเป็นน้ำมัน ผ่านเครื่องเจเนอเรเตอร์ ส่งผ่านเป็นกระแสไฟฟ้า โดยการนำพลาสติกมาเป็นเชื้อเพลิง โดยมีการหนีด ยังไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ และยังต้องควบคุม นายทิพากร จุลกัทพพะ ได้กล่าวถึงประสบการณ์ว่าเคยนำน้ำมันที่ได้จากเครื่องนี้ไปใช้กับรถจริงๆ เมื่อวิ่งทางไกลไปถึงจังหวัดเลย ปรากฏว่ารถดับ เนื่องจากอากาศเย็นมีความหนืดของน้ำมันจึงปั้มไม่ขึ้น ต้องแก้ปัญหาด้วยการไปซื้อน้ำมันใส่ครึ่งต่อครึ่ง จึงจะทำให้รถแล่นต่อไปได้

ฐานที่ 5 การคัดแยกขยะ

ขวดที่เราเห็นอยู่ในท้องตลาดทั่วไปเรียกว่าขวด PET ซึ่งมีอยู่หลายแบบ แต่ขวด PET สีที่มีสีอยู่ในตัว และขวด PET สีที่มีตัวอักษร จะไม่นำมา recycle เพราะถือว่ามีสารปนเปื้อน ถ้าเป็นขวด PET สีฟ้า กับขวด PET สีขาว เช่น ขวดน้ำสิงห์ ขวดน้ำคริสตัล และขวด PET ที่บรรจุน้ำ ไม่ใช่ PET ขวดน้ำอัดลมหรือน้ำหวานจะเป็นที่นิยมนำมา recycle เพราะจะมีคุณสมบัติที่ทำเม็ดพลาสติกได้ที่สามารถนำเม็ดพลาสติกกลับมาเป็นภาชนะใช้กับอาหารได้ หากขยะไม่ได้รับการแยกและนำขยะทุกอย่างปนกันขายพ่อค้า พ่อค้าก็มีความเสี่ยงในการแยกขยะ จะได้ขยะอะไรขายได้อะไรขายไม่ได้ แต่ที่วัดจากแดงนี้เมื่อแยกแล้วก็ไปใช้ได้หลากหลาย เช่น เศษโฟมก็ไปทำเป็นฟุนดักขยะ แต่พ่อค้าต้องไปจ้างคนแยก หากแยกแล้วไม่สามารถนำมาใช้ได้ก็ต้องขนไปทิ้ง ส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายสูง ที่ผ่านมาชาวบ้านและชุมชนไม่มีแรงจูงใจในการแยกขยะ ไม่เคยถูกปลุกฝังหรือให้ความรู้ในเรื่องการแยกขยะ ทำให้ชุมชนไม่เข้าใจและไม่เห็นประโยชน์ในการแยกขยะ ซึ่ง นายทิพากร จุลกัทพพะ ได้ให้คำสัมภาษณ์ว่า “ผมเคยไปแยกที่สุพรรณบุรี เรียกร้อยเลยครับ คนที่เคยมาซื้อเค้าถามแยกทำไมอาจารย์ เพราะเขาก็ไปส่งคนที่ซื้อแบบไม่แยก เห็นไหมครับพอเราไปเจอ Rute นั้นเนี่ย การแยกของเราจึงไม่มีประโยชน์ เราไม่มีเพื่อน เราไม่มีองค์กรที่เข้าไปช่วย เพราะฉะนั้นวันนี้เรารู้จักกันแล้วช่วยกันแยก ถ้าร้านเค้าไม่รับซื้อของแยกเราก็ไม่ได้ราคาเพิ่ม เพราะเค้าไปส่งต่อคนที่ซื้อรวม เว้นแต่เราเจอคนที่สร้างอุดมการณ์ไปสู่การแยก เพราะสุดท้ายโรงงานเขาก็ต้องแยก เพราะไม่มีโรงงานไหนใช้ของรวมเข้าผลิต แต่ด้วยกระบวนการของคนเนี่ยที่ว่ามันไม่คุ้มในการที่จะซื้อของมาแยก เช่น วันนี้ถ้าผมจะซื้อขวดในราคาสี่บาทที่ปนกันหมดนะ แล้วมาแยกให้ได้สิบแปดบาทเนี่ย ค่าแรงวันนี้ะที่สุพรรณบุรีเค้าคิด

เป็นชั่วโมงนะ ทันสมัยเหมือนต่างประเทศเลย ห้าสิบบาทต่อชั่วโมง คิดว่าห้าสิบบาทต่อวันแลกกับมูลค่าเพิ่มจากสี่บาทเป็นสิบแปดบาทได้ใหม่ ในการทำขวดให้ได้น้ำหนัก เพื่อทดแทนเงินห้าสิบบาททำไม่ได้ เพราะฉะนั้นวันนี้หากเลือกซื้อขวดมานั่งแยก เพื่อเพิ่มมูลค่าจึงทำให้ไม่คุ้มค่าในการลงทุน แต่จะคุ้มค่าในเชิงที่เราให้ชุมชน ให้อวด เทศบาลช่วยกันทำตั้งแต่ต้นทาง ตอนนี้อายากจะบอกว่าการแยกตั้งแต่ต้นทางจะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนได้” เพราะฉะนั้นหากทุกคนช่วยกันแยกขยะ จะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการขนไปทิ้ง และไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนของวัสดุ ได้วัตถุดิบ Premium Grade ทำให้ได้ราคาสูง ดังนั้นการเป็นเครือข่ายจะช่วยสร้างแรงจูงใจและได้รับประโยชน์จากการแยกขยะร่วมกัน

ขยะในวัดจะมีทั้งมาส่ง และวัดไปรับ ในวัดจะมีรถ 4 คัน จะสลับใช้ ใช้วิ่งวันละ 2 คัน บางครั้งค่าน้ำมันไม่คุ้มแต่ก็จะได้ประโยชน์ในรูปแบบของการประชาสัมพันธ์แทน ปัญหาคือน้ำมันแพง ค่าใช้จ่ายเยอะ ถ้าไปไกลๆ บางครั้งญาติโยมก็ช่วยจ่ายค่าน้ำมันให้ เช่นที่ สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี ชลบุรี ภายในวัดจากแดงเมื่อแยกประเภทของขยะแล้ว จะมีการจัดการต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ส่วนที่นำมาสร้างผลิตภัณฑ์ภายในวัด คือ ขยะเปียกทั้งหมด และขยะแห้งบางส่วน เช่น พลาสติก ขวด โฟม แก้ว ผ้า ยางรถยนต์
2. ส่วนที่จำหน่ายออกหรือแลกเปลี่ยน เช่น พลาสติก แก้ว กระดาษ
3. ส่วนที่ส่งต่อไปยังสถานที่อื่น เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า เฟอร์นิเจอร์ เสื้อผ้า ส่งไปยังวัดสวนแก้ว บ้านนวมินทร์ และมูลนิธิ หรือ อุปกรณ์ electronic เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟฟ้า มือถือ แบตเตอรี่ Power bank และ Charger ส่งไปที่บริษัท Acer (ส่งไปทำลายที่ประเทศสิงคโปร์)
4. ส่งต่อไปยังองค์กรที่ลงนาม MOU. เพื่อนำไปทำเป็นเชื้อเพลิง RDF. เช่น ผ้า

ฐานที่ 6 บ้านคลองนม

การอุปโภคบริโภคในยุคปัจจุบัน การสร้าง Packaging ของผลิตภัณฑ์ต่างๆ นั้นย่อมเป็นสิ่งสำคัญ เป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งในการวางแผนการขายทางตลาด ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มที่เป็นทั้งนม น้ำ หรือน้ำผลไม้ ก็เป็นสินค้าอย่างหนึ่งที่หลังจากการบริโภคน้ำภายในแล้ว สิ่งที่เหลือตกค้างนั้นคือบรรจุภัณฑ์ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นการผลิตจากกระดาษ ฟรอย เคลือบสี และพลาสติก เป็นต้น จึงกลายเป็นขยะอย่างหนึ่งที่มีจำนวนมาก โดยเฉพาะภายในโรงเรียนอนุบาลและโรงเรียนประถม หากไม่มีการ

จัดการดูแลอย่างเป็นระบบแล้ว ย่อมนำไปสู่การเผาทำลาย ซึ่งจะก่อให้เกิดมลพิษสร้างมลภาวะอันเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ภาวะโลกร้อน ที่เป็นปัญหาใหญ่ในระบบโลก ในฐานะที่ 6 บ้านกล่องนมนี้เป็นการนำกล่องนม แยกชิ้นส่วนออก โดยแยกหลอดออก เปิดปากกล่องพร้อมทำความสะอาดในส่วนด้านในด้วยน้ำสะอาด ให้หมดคราบ หมดกลิ่นเหม็น แล้วนำไปตากให้แห้ง โดยวัดจากแดงเป็นเพียงผู้นำวัตถุดิบ คือ กล่องนมที่ทำความสะอาดแล้ว ส่งต่อไปยังโรงงานอัด หลังจากนั้นเป็นขั้นตอนกรรมวิธีของโรงงาน โดยคร่าวๆ คือ นำกล่องนมเข้าเครื่องปั่นผสมรวมกันกับกาว อัดเป็นแผ่น เคลือบพลาสติกด้านนอกเพื่อความแน่นหนา คงทนต่อการใช้งานในทุกสภาพ ทำเป็นแผ่นฝาด้านหนึ่ง ทดแทนไม้ฝาดในการสร้างห้อง สร้างที่พักอาศัย หรือทำเป็นแผ่นกระเบื้องลอน ทำเป็นหลังคาศาลา ที่พักอาศัย ในเรื่องความแข็งแรงนั้นมีความทนทานต่อแสงแดด ลม ฝนและแรงกระแทกมากพอสมควร นอกจากการนำกล่องนมที่แปรสภาพเป็นไม้พื้น ไม้ฝาและกระเบื้องหลังคาแล้ว ยังสามารถแปรสภาพเป็นโต๊ะ และเก้าอี้ได้ด้วย นอกจากเรื่องความคงทนแข็งแรงแล้วยังมีลวดลายสวยงามสะดุดตา สามารถใช้งานได้จริง โดยจะเห็นได้ทั่วไปในบริเวณวัดจากแดง ทั้งเก้าอี้ที่ใช้รับรองในห้องฝึกอบรม หรือบ้านกล่องนมที่ได้สร้างและตกแต่งอย่างสวยงามน่าอยู่ทั้งภายในและภายนอก

หลักการทำแผ่นอัดจากกล่องนมในวัดจากแดงนั้น มีแนวคิดว่าการแยกกล่องนมนั้นจะได้ตัวพลาสติกที่สามารถกั้นน้ำได้ ตัวพรอยจะเป็นตัวฉนวน ส่วนของกระดาษก็สามารถเอาไปตีเป็นเส้นใยทำเป็นแผ่นใหม่ได้ ดังนั้นบ้านกล่องนมที่เห็นนี้ก็คือวัสดุที่เหลือแค่สองชนิด ที่ผ่านการถูกอัดเป็นชั้นๆ ไม่ใช่การหล่อเป็นเนื้อเดียวด้วยความร้อน เมื่อนำวัสดุที่แปรสภาพจากกล่องนมมาเป็นแผ่นอัดสำหรับการสร้างผนังและใช้ทำเป็นเฟอร์นิเจอร์อื่นๆ ส่งกลับมา ทางวัดจะทำหน้าที่ทดสอบการใช้งานว่า มันใช้ได้จริงในแง่ของทฤษฎีที่พลาสติกไม่ย่อยสลาย มีความทนทานจะสามารถนำมาใช้งานได้จริงอย่างไร และมีอายุการใช้งานเพียงใด ในความเป็นจริงหากนำมาทำเป็นบ้านกล่องนมแล้ว จาก Model จะเห็นว่าบ้านมีขนาดกะทัดรัดและมีความสวยงามมาก แต่เมื่อนำมาใช้งานจริงแล้วภายในมีความร้อน ต้องติดแอร์ถึงจะอยู่ได้อย่างสบาย สำหรับเทคโนโลยีในการแยกกล่องนมนี้เป็นเครื่องจักรของโรงงาน โดยวัดไม่ได้มีหน้าที่ในการสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยี หน้าที่ของวัดคือทำอย่างไรที่จะมีวัตถุดิบที่สามารถตัดได้ด้วยมือ และเป็นวัตถุดิบที่มีคุณภาพ เช่น ขวด PET ที่ส่งไปทอเป็นผ้าจีวร ก็จะคัดสรรขวด Premium เมื่อต้องแยกกล่องนมก็ต้องเตรียมกล่องนมที่ผ่านการทำความสะอาดและตากแห้ง เป็นการฝึกให้นักเรียนแยกกล่องนมและส่งเข้ามาที่วัด ซึ่งเทคโนโลยีในการทำแผ่นอัดจากกล่องนมนี้ไม่ใช่เทคโนโลยีใหม่เลย โรงงานทำกันอยู่มานานแล้วเพียงแต่ว่าทางวัดจะสร้างผลิตภัณฑ์ใดขึ้นมาเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการคัดแยกขยะ โดยนายทิพากร จุกทัฬหะ ได้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องนี้ว่า “ดังนั้นเราก็คงจะไม่สามารถทราบเทคโนโลยีการผลิตได้ แต่เขาก็มีกระบวนการทำให้เราดูนะครับ ขั้นตอนหนึ่งสองสามสี่ห้าเป็นอย่างไร อย่างเขาเป็นเทคนิคเรื่องเคมี เรื่องความร้อน

เรื่องเรซิน มันมีคุณสมบัติทนแคไหน อะไร เราคงไม่มีความเข้าใจลึกตรงนั้น เพราะว่าคนที่ทำก็คือกลุ่มพวกที่เป็นอุตสาหกรรมยักษ์ที่ทำเรื่องปูน เรื่องไม้ เรื่องเหล็ก”¹³² กล่าวโดยรวมคือวัดจากแดงจะเป็นต้นน้ำและปลายน้ำ ส่วนกลางน้ำในเรื่องของเทคโนโลยีก็จะนำส่งโรงงาน

ฐานที่ 7 ตัดเย็บจีวร

ผ้าบังสุกุลจีวรจากขวดพลาสติกนั้นเป็นความคิดของ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลังกาโร) ที่ต้องการต่อยอดขวดพลาสติกที่เป็นขยะให้มีมูลค่า สร้างงาน สร้างอาชีพ และลดขยะจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งการทำผ้าบังสุกุลจีวรเริ่มมาจากนำขวดพลาสติกชนิดใสที่ใช้แล้วมาทำการแปรรูปเป็นผ้าบังสุกุลสำหรับพระสงฆ์ โดยถักทอด้วยการใช้เส้นใย Recycled Polyester นำมาผสมกับเส้นใย Cotton Recycled Polyester Zinc ในการช่วยลดกลิ่นอับด้วยคุณสมบัติ Antibacterial จึงทำให้ผ้านี้แห้งสบาย ไม่ร้อน ไม่อับชื้น ซักแห้งไวและไม่ยับง่าย ในการที่จะได้ผ้าจีวรหนึ่งผืนนั้น ต้องใช้ขวดพลาสติก recycle 15 ใบ ผ้าไตรจีวร 1 ชุด ใช้ขวด 60 ใบ ซึ่งผลิตด้วยนวัตกรรมแปรรูปให้เป็นผืนผ้าบังสุกุลอย่างดี การตัดเย็บทุกชิ้น ย่อมสืราชินียกต้องตามพระวินัย เหมาะสมที่พระสงฆ์นำมาใช้สอยเป็นบริวารอย่างยิ่ง ซึ่งผ้าบังสุกุลจีวรนั้นมีทั้งชนิด 5 ชั้น 9 ชั้น และ สังฆาฎี 2 ชั้น ส่วนช่างฝีมือของทางวัดก็เป็นชาวบ้านในชุมชนวัดจากแดง ถือว่าเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชน ในฐานนี้นอกจากจะเป็นการเรียนรู้เรื่องการตัดเย็บจีวรจากผ้าทอเส้นใยขวดพลาสติกแล้วยังเป็นฐานจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่างๆ ภายในวัด เช่น ปู่ ดิน น้ำหมักจุลินทรีย์ ผ้าห่ม เสื้อยืด เป็นต้น เพราะทางวัดได้สร้างอาชีพให้กับชุมชน มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในนาม “วิสาหกิจชุมชนบ้านวัดจากแดงเศรษฐกิจพอเพียง” ที่อยู่เลขที่ 16 หมู่ที่ 6 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ รหัสทะเบียน : 3-11-04-13/1-0015 โทร: 089 – 2228558 นอกจากวัดจากแดงจะเป็นแหล่งความรู้การจัดการขยะ และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้วยการสร้างมูลค่าจากขยะแล้ว ทางวัดยังมีส่วนร่วมทำประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วย เช่น การบริจาคผ้าห่มให้กับประเทศตุรกีเมื่อครั้งเกิดแผ่นดินไหว หรือก่อนหน้านั้นก็บริจาคชุด PPE. ในครั้งเกิดโรคระบาดโควิด เนื่องจากวัดจากแดงมีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน ดังนั้นการดำเนินงานต้องเกิดรายได้ให้กับชุมชน วัดจากแดงได้มีการจัดสรรกำลังคนในการทำงาน โดยจำนวนแรงงานคนที่ใช้ในวัดมีประมาณ 70 คน มีทั้งจ่ายเงินเดือนครึ่งหนึ่ง เต็มจำนวน และจิตอาสา เงินเดือนที่จ่ายก็มาจากการจำหน่ายสินค้า ซึ่งช่วงโควิดก็มีปัญหาบ้าง (ของมี แต่ขายไม่ออก) เพราะช่วงปกติค่าจ้างก็ได้มาจากการจำหน่ายสินค้า ตอนนี้สินค้าที่เป็นที่นิยม คือ ผ้าห่ม ที่ทำจากขวด PET จะมีความนุ่ม อุ้มน้ำ เบาลงสบาย ซึ่งมีทั้งของพระและ

¹³² สัมภาษณ์ นายทิพากร จุลกทัพพะ, 17 ตุลาคม 2566.

ของฆราวาส ขนาด 1.2 x 2 เมตร ราคาผืนละ 200 บาท มีสีให้เลือกมากมาย และมีหลายองค์กรที่สั่งซื้อจำนวนมาก เช่น เซ็นทรัล ไทยประกันชีวิต และวัดโพธิ์

ตารางที่ 4.2 : สักเคราะห์ฐานการเรียนรู้

ลำดับ	ชื่อฐานการเรียนรู้	ประเภทขยะ	ผลิตภัณฑ์
1.	คัดแยกเศษอาหาร	ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์	น้ำหมักชีวภาพจากผลไม้ เช่นสับปะรดมะนาว ผลิตภัณฑ์ชีวภาพทำความสะอาด สะอาด เจลอาบน้ำล้างจาน ซักผ้า ล้างห้องน้ำถูพื้น ผลิตภัณฑ์ชีวภาพเพื่อการ รับประทาน เช่นน้ำคำพุดชา วุ้นเอนไซม์ในน้ำผึ้ง ไข่เค็ม เปิดอารมณ์ดี
2.	การจัดการขยะโฟม	โฟม	หินเทียม อิฐตัวหนอน ทุ่น ดักขยะ กาวยาง
3.	Cowtec วัวอัจฉริยะ	เศษอาหาร	ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยมาก แก๊ส ชีวภาพหรือแก๊สมีเทน
4.	ทำน้ำมันวิธี Pyrolysis	ถุงแกง ถุงพลาสติก	น้ำมัน เบนซิน น้ำมันดีเซล ขึ้นอยู่กับคุณภาพของ พลาสติก
5.	คัดแยกขยะทั่วไป	ขวด PET ยางรถยนต์ แก้ว ถุง ขนมพลาสติก ฯลฯ	จิวรี่ ผ้า กระดาษต้นไม้ เรือ กระเป๋าสตางค์ ไม้ล้อ ดอกไม้ ฯลฯ
6.	บ้านกล่องนม	กล่องนม	ผนัง ผ้า
7.	ตัดเย็บจิวรี่	ขวดพลาสติก PET	จิวรี่ ผ้าห่ม เสื้อ

จากฐานการเรียนรู้ทั้ง 7 ฐาน สามารถกล่าวได้ว่าผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากวัดจากแดงไม่ได้เป็นลักษณะของ Mass Product เพราะผลิตภัณฑ์บางอย่างในทางธุรกิจยังหาความคุ้มค่าไม่ได้ ยังมีปัจจัยในเรื่องของต้นทุนที่ยังสูง และหลายๆ ผลิตภัณฑ์ยังทำด้วยแรงงานคน ไม่ได้อาศัยเครื่องจักร แต่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เราพอใจให้รู้ว่าของเหลือใช้ทุกอย่างถ้ารู้จักแยก รู้จักเก็บก็สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งหากจะให้เป็นธุรกิจก็ต้องไปคำนวณเรื่องความคุ้มค่า ค่าขนส่ง การบริหารจัดการ ซึ่งถ้าเป็นชาวบ้านธรรมดาอยากจะทำก็สามารถทำเป็นวิถีชุมชนได้ ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์บางอย่าง เช่น อิฐบล็อก หินเทียม ทางวัดไม่ได้มีการสร้างไว้เพื่อรอการระบาย แต่จะเป็นการสั่งทำในลักษณะ Pre Order แต่ก็ต้องมีเงื่อนไขในเรื่องของเวลา เช่น 6 เดือน หรือ 8 เดือน วัดไม่ได้มุ่งหวังที่จะเป็นโรงงานผลิตและจำหน่าย แต่หวังที่จะเป็นแหล่งความรู้การจัดการขยะเป็นศูนย์ โดยวัดจะทำแค่ตัวอย่างให้ประชาชนหรือองค์กรที่สนใจได้เข้ามาเรียนรู้ หากแต่จะทำให้ก็มีบ้าง เช่น หากต้องการสั่งอิฐบล็อกปูหน้าบ้าน 50 ตารางเมตร ก็สามารถสั่งได้แต่ 6 เดือนได้รับของ สามารถรอได้ไหม ซึ่งวัดจากแดงไม่ได้เน้นการผลิตแต่ก็มีฐานที่สามารถผลิตออกมาได้จริง แต่ไม่ได้ทำทุกวัน คนงานคนเดียว วันนี้อาจทำอิฐบล็อก พรุ่งนี้อาจไปทำปุ๋ย หรือไปแยกขยะ หมุนเวียนไปตามความสนใจและหน้างาน เป็นแรงจูงใจให้รู้ว่ามีทำได้

ในการสร้างผลิตภัณฑ์จากขยะนั้น บางอย่างชาวบ้านทำเองไม่ได้ก็ต้องร่วมทำเป็นชุมชน เพราะมีเรื่องของต้นทุน เช่น โฟม ไม่ใช่ชาวบ้านคนเดียวจะทำได้ เพราะมันมีต้นทุนเศษวัสดุ ต้องมีเครื่องมือเครื่องมือ ต้องมีความตั้งใจที่จะทำ และต้องอยู่ใกล้แหล่งวัสดุ บางทีเลือกจะทำเรื่องพลาสติกและทำได้สำเร็จเพราะอยู่ใกล้โรงงานพลาสติกหรือโกดังสินค้าเมื่อแกะสินค้ามีโฟมเหลือทิ้งมากมายก็นำมาแปรรูป ไม่ใช่คิดว่าจะทำผลิตภัณฑ์นี้แล้วไปหาซื้อวัตถุดิบ อันนี้ไม่ใช่มันผิดตั้งแต่แรกคิด สิ่งสำคัญคือจะทำอย่างไรให้วัสดุเหลือใช้มันจบในชุมชน และสร้างประโยชน์ต่อชุมชนได้ ให้รู้ว่าอะไรพอทำได้ อะไรยังทำไม่ได้ ในส่วนที่ทำไม่ได้ก็อาจจะมีการสอบถามจากวัดจากแดงว่ามีของเหลือใช้แบบนี้ทางวัดสามารถจะนำไปทำอะไรได้บ้าง ถ้าวัดจากแดงไม่มี ยังมีเครือข่ายอื่นใหม่ที่สามารถจัดการได้ หรือถ้าไม่มีเครือข่ายที่ทำได้ ทางวัดจากแดงอาจจะมีการลองทำเพื่อเป็นตัวนำร่อง เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สิ่งสำคัญคือความชำนาญและการอย่างต่อเนื่องจนเกิดผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับ สมัยก่อนถ้าหลังคาสังกะสีรั่ว ก็สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการใช้โฟมผสมกับน้ำมันเบนซิน ใช้ไม้คนๆ ให้เป็นครีม เอาไปป้ายอุดรูรั่วหลังคาสังกะสี นี่คือองค์ความรู้ในตอนนั้นและยังคงใช้ได้ หากในปัจจุบันห้างสรรพสินค้าและสิ่งของอำนวยความสะดวกเกิดขึ้นมากมาย ทำให้ล้มวิธีการง่ายๆ อย่างนี้

อาศัยว่าซื้อจากห้างสรรพสินค้าแล้วจบและสะดวก แต่ก็ต้องแบกรับต้นทุนที่สูงกว่า ทางวัดจึงได้ทำโครงการนี้ขึ้นมาเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนและองค์กรที่สนใจ ทำให้สิ่งที่จะต้องทิ้งกลายเป็นวัสดุหรือวัตถุดิบสำหรับนำกลับมาใช้ใหม่ได้หมด ต่อไปนี้จะไม่มีการขยายอีกต่อไป

4.1.3 แนวทางการจัดการ และปัญหาอุปสรรค

ปัญหาในการดำเนินงานของ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลังกาโร) จะเป็นเรื่องการขนส่ง โดยเฉพาะในปัจจุบันที่น้ำมันมีราคาแพง หากได้รถไฟฟ้าก็จะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก ซึ่งต่อมามององค์กร ปตท. GC. ได้ให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องนี้ อีกปัญหาคือในเรื่ององค์ความรู้มันยังไม่ทั่วถึง ชาวบ้านยังไม่รู้ว่าคัดแยกแล้วได้อะไร ยังไม่เข้าใจ ต่อมาเมื่อเข้าใจแล้วก็ช่วยเก็บไว้ให้หรือถ้าเยอะก็จะให้วัดไปรับมา ในเรื่ององค์ความรู้นี้ถ้าทำกันอย่างทั่วถึงก็จะเป็นการช่วยกันคัดแยกขยะได้อย่างถูกต้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาคราชการที่มีนโยบายในการพัฒนารักษาสิ่งแวดล้อม หลายหน่วยงานได้เข้ามาร่วมเครือข่ายโดยมีวัดจากแดงเป็นต้นแบบ ทั้งชุมชนที่นับถือศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และสถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ โรงเรียนเซนต์ดอมินิก โรงเรียนเซนต์คาเบรียล โรงเรียนปัญญาภิวัฒน์ ก็ส่งนักเรียน และครู อาจารย์มาเรียนรู้และทำงานร่วมกัน ซึ่งปัญหาเรื่ององค์ความรู้นี้ นายทิพากร จุลกัทัพพะ ผู้ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในการดำเนินงานด้านฝึกอบรม ออกแบบหลักสูตรการสอน และประสานงานกับผู้ร่วมโครงการ ได้กล่าวเพิ่มเติมในปัญหาเรื่องการจัดการขยะในภาพใหญ่ ดังคำสัมภาษณ์ว่า “การปลูกฝังความตระหนักรู้ในองค์ความรู้ที่นำมาใช้จัดการขยะกับสังคมไทยทั้งด้านกายภาพ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจยังไม่ชัดเจน และไม่เหมาะสมกับพื้นฐานการศึกษา สภาพความเป็นอยู่ ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม ตั้งแต่ระดับผู้บริหารจนกระทั่งถึงผู้ปฏิบัติงาน จากความเห็นต่างในการจัดการขยะในทิศทางที่ต่างกัน การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้คนส่วนใหญ่ไม่เกรงกลัว และผู้ให้ความร่วมมือก็ยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม มีผลประโยชน์ทับซ้อนในระบบบริหารจัดการขยะในบางพื้นที่ ส่งผลให้ไม่เกิดการคัดแยกขยะในวงกว้าง และทำให้การจัดการขยะยังเป็นการจัดการเฉพาะกลุ่ม”¹³³ ปัญหาในเรื่องความรู้นั้น

¹³³ สัมภาษณ์ นายทิพากร จุลกัทัพพะ, 17 ตุลาคม 2566.

หากมองในส่วนของผู้ปฏิบัติงานแล้ว พระสุรตน์ เมตติโก ได้กล่าวว่าวัดมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล องค์พระพุทธรูปเจ้าก็ทรงประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณ ในป่า ใต้ต้นไม้ซึ่งเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งหมด และในพระไตรปิฎกก็เป็นข้อวัตรในการดูแลเสนาสนะ สิ่งแวดล้อมก็เหมือนกับธรรมะที่พระพุทธรูปเจ้าได้บอกว่าการเป็นธรรมชาติ มนุษย์กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นเราก็ควรจะตระหนักถึงการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งวัดจากแดงก็ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม มีพระมารวมกันแล้วก็มาทำ เป็นตัวอย่างให้กับพุทธศาสนิกชน ปัญหาของสิ่งแวดล้อมคือองค์ความรู้ที่ไม่มากพอเป็นอุปสรรคอย่างมากในการทำงาน ซึ่งสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการฝึกอบรมและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากอินเทอร์เน็ต และผู้เชี่ยวชาญ โดยท่านให้ความสำคัญอย่างมากในการลงมือปฏิบัติทันที ดังคำสัมภาษณ์ว่า “อาตมาในปัจจุบันได้รับตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่สิ่งแวดล้อมของวัดจากแดง เพิ่งเริ่มต้นในการเป็นวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้ สำหรับญาติโยมที่เข้ามาเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในวัดจากแดง โดยการพาไปชมฐานต่างๆ และให้ความรู้ในแต่ละฐาน นอกจากนี้ก็มีการมอบหมายให้ทำตามหน้างานในแต่ละวัน อุปสรรคในการทำงานนั้นไม่มี เพราะทำงานด้วยใจตามหลักอิทธิบาท 4¹³⁴ คุณธรรม 4¹³⁵ ทำงานอย่างมีความสุข มีความมุ่งมั่นใจ เกิดปิติเมื่อได้ทำ เป้าหมายในการทำงานคือการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในด้านสิ่งแวดล้อมในระดับความรู้และประสบการณ์ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้ญาติโยมได้ช่วยกันรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้น ธรรมะข้อสุดท้ายที่จะทิ้งไว้ให้กับญาติโยม ก็คือ ธรรมใดๆก็ไร้ค่า ถ้าไม่ทำ ชีวิตที่น่าจดจำ คือชีวิตที่ทำเพื่อคนอื่น เจริญพร”¹³⁶ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระภิกษุธีรนนท์ ติสสวโร ในเรื่องของปัญหาและการแก้ปัญหา โดยท่านได้ให้คำสัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า “อาตมาเป็นผู้ช่วยวิทยากรในการอบรม บางครั้งยังขาดความรู้กับงานที่ได้รับมอบหมาย ก็จะศึกษาเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต และขอคำปรึกษาจากวิทยากรหลัก และทำงานด้วยหลักอิทธิบาท 4 และสังคหวัตถุ 4¹³⁷ อาตมาคิดว่าพระพุทธรูปศาสนาโดยเฉพาะพระภิกษุเปรียบเสมือนผู้นำทางจิตวิญญาณของประชาชนทั่วไป สามารถประสานหรือชี้นำในการขับเคลื่อน แต่องค์กรและคณะสงฆ์ขาดองค์ความรู้และมีความเข้าใจในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมน้อยมาก ทั้งที่วัดส่วนใหญ่ก่อให้เกิดขยะต้นทางเป็นจำนวนมาก การคัดแยกหรือการจัดขยะอย่างถูกต้องมีน้อยหรือแทบจะไม่มี ทั้งที่หลักคำสอนในพุทธศาสนามีมากมายที่เกี่ยวข้องทั้งพระวินัยและพระสูตร ดังนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนจะทำได้ยากมาก

¹³⁴ ที.ปา. (ไทย) 11/306/277.

¹³⁵ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า 63.

¹³⁶ สัมภาษณ์พระสุรตน์ เมตติโก, ผู้ช่วยวิทยากรศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตสิ่งแวดล้อม วัดจากแดง, เมื่อ 17 ตุลาคม 2566.

¹³⁷ ที.ปา. (ไทย) 11/210-211/170-172, ที.ปา. (ไทย) 11/313/295, อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/50-51, อง.จตุกก. (ไทย) 21/256/373, ชุ.ชา (ไทย) 28/178-183/83-84.

ถ้าบุคลากรในพระพุทธศาสนาขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ต้องเริ่มต้นจากศึกษาองค์ความรู้และปฏิบัติจริงเท่านั้นจึงจะนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนได้”¹³⁸ ในขณะที่ พระวฤทธิ จิตตวฑฒโณ ผู้รับผิดชอบโครงการในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในวัดและนอกสถานที่ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานว่า “โดยธรรมชาติของฆราวาสก็จะยึดพื้นที่ๆ หนึ่ง และก็บอกว่าตรงนี้เป็นบ้านของเรา และเค้าก็จะดูแลพื้นที่ตรงนี้เป็นอย่างดี เมื่อยึดแบบนี้ ก็คิดว่าข้างนอกบ้านนี้ก็ไม่ใช่ของเค้า ใครจะทำอะไรก็ได้ เค้าก็จะไม่ดูแลไม่สนใจ เพราะไม่ได้เป็นเจ้าของ แต่นักบวชไม่มีตรงนี้ นักบวชไม่ถือว่าตัวเองมีบ้าน เมื่อไม่มีบ้านก็ไม่มีภาระที่จะต้องทำพื้นที่นี้ให้ดี กลายเป็นว่าทุกพื้นที่นี้ มันก็เลยไม่มีการแบ่งเขาแบ่งเรา พอมันไม่มีในตนเอง เราก็มองเห็นว่าสิ่งแวดล้อมโดยรวมทั้งหมดนี้มันต้องพึ่งพิงกัน เราต้องดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนในเรื่องการทำงาน ไม่ได้มีปัญหาทั้งงาน เพราะทำด้วยใจ ต้องการช่วยจึงไม่ติดขัด ส่วนเรื่องของเนื้องานก็มีปัญหาเป็นปกติ เล็กๆ น้อยๆ เช่น เราประชาสัมพันธ์ไปแบบนี้ แต่สิ่งที่ได้กลับมา ไม่ได้กลับมา 100 ก็มีปัญหบ้างนิดๆ หน่อยๆ เพราะกลุ่มที่เข้ามาบริจาคหรือทำบุญก็หลากหลาย ตั้งแต่วัยกลางคน ไปถึงผู้สูงอายุ ก็มีปัญหาเรื่องการสื่อสารบ้างนิดหน่อย แต่ไม่ใช่ปัญหาใหญ่ เพราะใช้หลักอริยสัจ 4 ในการทำงาน เป้าหมายของอาตมาคือทำให้ประชาชนได้ตระหนักรู้หน่อยว่าปัญหาขยะ ปัญหาสิ่งแวดล้อมนี้ส่งผลเสียอย่างไร และทำไมเราควรจะต้องรักษาสิ่งแวดล้อม พยายามให้คนรู้สึกถึงแรงกระตุ้นในการช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมบ้าง”¹³⁹

ในเรื่องระบบการจัดการ การดำเนินงานที่เป็นระบบวัด ที่อาจจะไม่สมบูรณ์เหมือนกับระบบราชการหรือเอกชน ซึ่ง พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ยังไม่เป๊ะเพราะถ้าผิดพลาดหากเป็นเอกชนก็ขาดทุน หากเป็นราชการก็อาจผิดกฎหมายได้ แต่นี้เป็นระบบวัดที่ยึดหยุ่นมาก ไม่มีอะไรเป๊ะๆ แต่ก็เน้นให้เรียน ให้ปฏิบัติ ให้เผยแพร่ ให้ทำกิจกรรม เป็นลักษณะเชิญชวนให้ทำไม่ได้บีบบังคับ แต่ถ้ามาอยู่ที่นี้ก็ต้องเรียน ถ้าไม่เรียนก็ต้องช่วยสอน ช่วยเผยแพร่ ทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในทางพุทธศาสนา แต่ไม่ได้บังคับ 100% ภายในวัดก่อนโควิดมีพระสงฆ์จำนวน 90 – 100 รูป ช่วงโควิดถึงปัจจุบันมีประมาณ 60 รูป ทุกรูปต้องมีหน้าที่ของตนมีเรียน มีทำกิจกรรมภายในวัด เช่น กวาดลานวัด นำสวดสัมนเอยกถา เป็นต้น ส่วนในเรื่องสิ่งแวดล้อมก็จะมีทำประจำ 7 – 8 รูป ในส่วนของฆราวาสก็มี 70 กว่าชีวิต ในช่วงโควิดก็มีผลกระทบพอสมควร มีการปรับ

¹³⁸ สัมภาษณ์ พระภักธีธินันท์ ทิสสวโโส, ผู้ช่วยวิทยากรศูนย์การเรียนรู้โพธิ์สิกขาสิ่งแวดล้อม วัดจากแดง , เมื่อ 17 ตุลาคม 2566.

¹³⁹ สัมภาษณ์ พระวฤทธิ จิตตวฑฒโณ, ผู้ช่วยวิทยากรศูนย์การเรียนรู้โพธิ์สิกขาสิ่งแวดล้อม วัดจากแดง , เมื่อ 17 ตุลาคม 2566.

และลดในบางส่วน แต่ในช่วงปกติก็มีรายได้จากการขายสินค้า การทำงานบางคนก็ทำ 6 วัน บางคนก็ทำ 7 วัน แต่พม่าทำเยอะหน่อย เดือนหนึ่งหยุด 1-2 วัน แต่คนไทยอยากจะหยุดเยอะหน่อยก็จะหยุดสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง บางคนก็มาเป็นจิตอาสา อาจจะมาสัปดาห์ละ 3 - 4 วัน ก็มีทั้งจิตอาสาที่หนึ่งก็รับเงินเดือนครึ่งหนึ่ง บางคนก็มาเต็มวัน บางคนก็มาครึ่งวัน มีหลากหลายแล้วแต่วัดจะให้ เป็นการจ่ายค่าแรงวันต่อวัน”¹⁴⁰

จากคำสัมภาษณ์ข้างต้นพบว่าพระคุณเจ้าทุกรูปมีแนวทางการทำงานโดยใช้หลักธรรมในพุทธศาสนาเป็นตัวขับเคลื่อน ไม่มีรูปใดมีอุปสรรคในการทำงานเพราะทำงานด้วยจิตอาสาและเมตตา หากมีปัญหาหลักในการดำเนินงานคือการขาดองค์ความรู้ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือในส่วนของพระคุณเจ้าที่ยังมีความรู้ไม่เพียงพอในบางเรื่อง ซึ่งท่านก็มีความใฝ่รู้ศึกษาเพิ่มเติมและลงมือปฏิบัติ และส่วนของชุมชนที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ ซึ่งทางวัดจากแดงก็มีทีมงานในการฝึกอบรมอย่างเปิดกว้างให้กับผู้ที่สนใจได้เข้ามาเรียนรู้ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยไม่จำกัดเชื้อชาติและศาสนา

ภาพที่ 4.4 การจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง

¹⁴⁰ สัมภาษณ์ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร), 17 ตุลาคม 2566.

4.1.4 ผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน และการประเมินผล

พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลังกาโร) ได้ตั้งเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานคือเสนาสนะสัปปายะ และปรีดิ์กับปฏิบัติที่เป็นปฏิเวธ ดังคำสัมภาษณ์ว่า “เป้าหมายคืออะไร เป้าหมายจริงๆ ในเรื่องสิ่งแวดล้อมก็อยากให้เสนาสนะสัปปายะทั้ง 4 อย่าง ทั้งวัดสงบ สะอาด ร่มรื่น เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม เหมาะแก่การศึกษา เป้าหมายคือปรีดิ์กับปฏิบัติที่เป็นปฏิเวธ มีการปฏิบัติกรเรียนการสอนได้เต็มที่มีมีการเผยแผ่ โดยการเก็บขยะภายนอกเป็นจุดเริ่มต้น ในการปฏิบัติก็คือเก็บขยะภายใน เก็บขยะภายนอกได้บุญได้กุศล ได้มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ เก็บขยะภายในได้นิพพานสมบัติ มั่นดีทั้ง 2 อย่าง ทั้งขยะภายนอกและขยะภายใน ขยะภายนอกเก็บแล้วได้อะไร เก็บแล้ว recycle ได้เงินทอง ถ้ามากกว่านี้ทำด้วยจิตอาสา วิมานบนสวรรค์ก็เกิดรอ แต่ขยะภายในต้องเก็บด้วยการปฏิบัติด้วยการทำศีล สมาธิ ปัญญา เช่น ขี้หลงขี้ลืมให้ฝึกสติ ขี้เหนียวก็ฝึกจาคะ ขี้โอ้อาก็ฝึกมูทิตา ขี้สงสัยก็ฝึกการฟัง การถาม การสนทนา ขี้เกียจก็ลุกขึ้นมาทำฝีกวิริยะ ขยะ 10 กองที่อยู่ในสมองก็ฝึกเอามันออกไป อย่างนี้คือเป้าหมาย เป้าหมายคือเก็บขยะภายใน แต่เริ่มต้นขยะภายในคนยังไม่เข้าใจ ขยะภายนอกก็พอดีกับโลกกำลังร้อน วิฤตขยะกำลังท่วมโลก ก็เลยตรงกับที่เรากำลังทำอยู่จริงๆ แล้วต้องการจะพัฒนาวัดให้สะอาด ให้สงบ ร่มรื่น ที่จังหวัดสมุทรปราการก็จะมีการประกวดวัดที่มีการจัดการบริหาร 5ส. จะมีการตรวจเช็คแบบไม่ต้องบอก มาดูลานวัด มาดูห้องน้ำ มาดูโรงครัว มาดูแล้วก็จะให้คะแนนแบบไม่ให้เจ้าตัวรู้ ให้ทำความสะอาดไว้ให้พร้อม วัดจากแดงเคยได้รับรางวัลที่หนึ่งในการเคลียร์พื้นที่จากวัดที่ทรุดโทรม ไม่มีต้นไม้ ขยะเต็มวัด ทำให้วัดมีต้นไม้ ขยะหาย สุนัขไม่มีทุกอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสะอาดขึ้น จากการจัดการบริหารเช่นนี้ ทำให้ได้รับคะแนนเป็นที่หนึ่งจึงได้รางวัลนี้มา”¹⁴¹

ผลสัมฤทธิ์จากเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในปัจจุบันนี้วัดจากแดงได้ทำสำเร็จไปกว่า 50% แล้ว คือรู้แล้วว่าข้างหน้าจะเดินไปอย่างไร ที่ผ่านมาเจออะไร ข้างหน้าอยากไปแค่ไหน ต้องการเพิ่มในส่วนใด ต้องทำอะไร ตอนนี้รู้หมด พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลังกาโร) ตั้งเป้าหมายไว้ว่าปีต่อไปอยากให้วัดจากแดงเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับวัด และหน่วยงานต่างๆ โดยในปี พ.ศ. 2566 นี้ ในส่วนรัฐบาลจังหวัดสมุทรปราการมีนโยบายให้หน่วยงานเข้ามาร่วมกับวัดจากแดง มีเป็นคำสั่งของจังหวัดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล (อบต.) ในจังหวัดสมุทรปราการทุก อบต. ต้องมาเรียนรู้ และเอาขยะมาให้ recycle ซึ่งถ้าทำจริงจึงท่านเชื่อว่าขยะจะเป็นศูนย์ จำนวนปุ๋ยอินทรีย์จะ

¹⁴¹ สัมภาษณ์ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลังกาโร), 17 ตุลาคม 2566.

เพิ่มมากขึ้น ที่สำคัญงบประมาณจากภาครัฐที่บริหารจัดการในเรื่องขยะจะลดลงทันที และทำกันอย่างจริงจัง นอกจากการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในวัดจากแดงแล้ว พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) ยังเป็นที่ปรึกษาให้กับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ขุดลอกคลอง เช่น คลองเปรมประชา ที่ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ขอคำปรึกษา และนำกลับไปทำ

ส่วนผลสัมฤทธิ์ภายในวัดได้ประเมินจากเมื่อก่อนนี้จะเอาขยะไปทิ้งที่ไหน ขยะเน่าเหม็นหาทางออกไม่ได้ จนมาทำปุ๋ยได้เองและได้ค่ามาตรฐานเทียบเท่าตลาดออกจำหน่ายได้ และประเมินจากขยะเน่าเหม็นที่เคยมีปัญหาทั้งกับชาวบ้าน และ จนท.จัดการขยะ ซึ่งตอนนี้ก็แก้ปัญหาได้ นอกจากจะจัดการปัญหาขยะให้หมดไปได้แล้ว ยังสามารถสร้างมูลค่าจากขยะสู่ชุมชนได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นายทิพากร จุกกัทัพพะ ที่ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์คือการทำประโยชน์ที่เกื้อกูลต่อตนเองและชุมชน ด้วยการประเมินจากขยะเมื่อก่อนที่ส่งกลิ่นเน่าเหม็น ไม่มีทางออก แต่ปัจจุบันขยะเป็นศูนย์และสร้างประโยชน์ต่อชุมชนได้ ดังคำสัมภาษณ์ว่า “ผลสำเร็จของโครงการคือการมีโอกาสได้ทำประโยชน์ที่เกื้อกูลกับสภาพความเป็นอยู่ของตนและชุมชนให้เรียบร้อย ไม่สร้างภาระกับสังคม ได้ทดลองวิธีการต่างๆ ในการจัดการขยะที่ต้นทางการคัดแยกสิ่งของต่างๆ เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์หรือปล่อยทิ้งที่ปลอดภัยให้เป็นภาระกับวัดที่อาศัยอยู่ มีโอกาสได้นำความรู้นั้นแนะนำให้ผู้สนใจนำไปทดลองทำ เช่น การใช้เครื่องมือจัดการขยะที่ทำจากวัสดุเหลือใช้ อย่าง “ลวดพระทำ” ที่นำมาเก็บถุงพลาสติกปนเปื้อนเศษอาหารภายในวัดได้สำเร็จ ลดการทิ้งขยะปนเปื้อนออกไปนอกวัด และขยายการใช้อุปกรณ์นี้ไปยังชุมชนที่สนใจ เราประเมินผล จากการไม่มีขยะถูกขนออกไปจัดการนอกวัดในระยะเวลาสองปีที่ผ่านมา อาจมีเหลือวัสดุเหลือจากการคัดแยกบ้าง แต่ถูกนำออกไปใช้ประโยชน์ต่อ เช่น นำไปประกอบทำเชื้อเพลิงให้ความร้อนจากขยะ RDF. ชุมชนที่สนใจมาเรียนรู้ นำกลับไปประยุกต์ใช้เห็นผลสำเร็จ แก้ปัญหาขยะในพื้นที่ตนเองได้ เช่น ชุมชนคลองแพ บางกอบัวจัดการขยะในคลองด้วยความร่วมมือทั้งด้านเครื่องมือที่วัดจัดหาให้และความรู้ในการจัดการเกิดเป็นรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในลำคลอง เป็นต้น”¹⁴² ในขณะที่ พระวฤทธิ จิตตวฑฒโณ ตั้งผลสัมฤทธิ์การทำงานเป็นผู้ช่วยในการขับเคลื่อน ดังคำสัมภาษณ์ว่า “เป้าหมายของความสำเร็จอาตมาก็มุ่งมวมเดียวกับท่านเจ้าคุณ (พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร)) คือค่อยๆ นับหนึ่ง เริ่มสำเร็จ เริ่มกระตุ้นได้บ้าง เป้าหมายของอาตมาที่ตั้งใจไว้ก็คือเป้าหมายสำเร็จของครูบา

¹⁴² สัมภาษณ์ นายทิพากร จุกกัทัพพะ, 17 ตุลาคม 2566.

อาจารย์ก็เป็นเป้าหมายของเรา เราจะอยู่ช่วยท่านในการขับเคลื่อน เป้าหมายของท่านก็คือต่อไปญาติโยมไม่ต้องทิ้งขยะ ก็คัดแยก ใครจะขายก็ขายไป ถ้าเราช่วยกันตรงนี้สำเร็จ ก็ถือว่าเราก็สำเร็จด้วย”¹⁴³

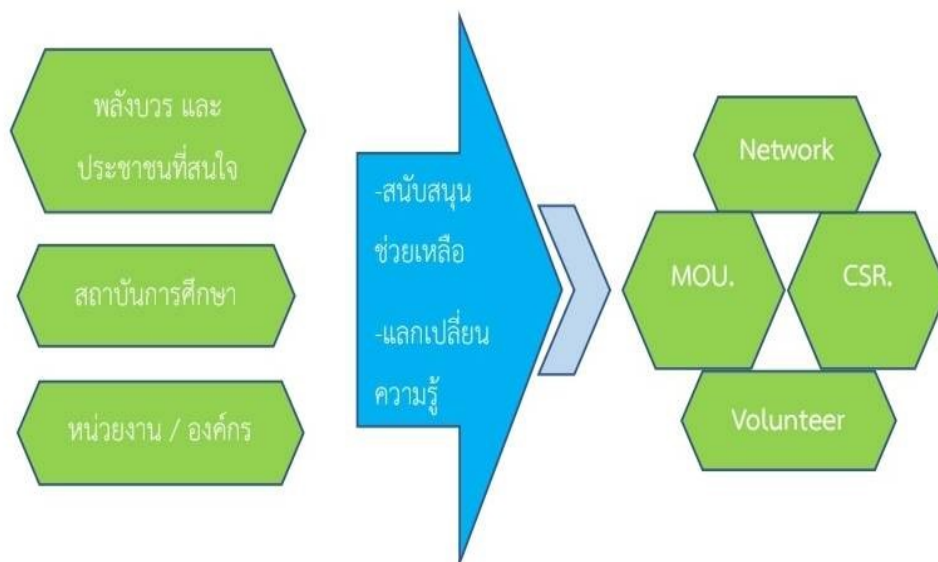
จะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ของโครงการมีการขับเคลื่อนอยู่ตลอด โดยมุ่งที่จะเผยแพร่ให้องค์ความรู้สำหรับประชาชนและองค์กรที่สนใจ โดยวัดจากแดงได้ลงมือทำเป็นต้นแบบ ด้วยการเริ่มจากการคัดแยกขยะ การหาทางออกให้กับขยะก่อนที่จะเกิดการเน่าเหม็นโดยการจัดการขยะเป็นศูนย์ ด้วยการสร้างผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าจากขยะ จนสามารถจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านวัดจากแดง สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้กับชุมชนได้

4.2 กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

การดำเนินงานเริ่มตั้งแต่ปี 2548 แต่ได้รับการสนับสนุนในปี 2561 จากโครงการ “OUR KHUNG BANGKACHAO” ของมูลนิธิชัยพัฒนา ทำให้การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการภายในวัดจากแดงเป็นรูปเป็นร่าง และเป็นที่ยู่งักมากขึ้น ผลิตภัณฑ์หลายๆ อย่างมีความชัดเจนขึ้น การนำสินค้าเข้าสู่ตลาด มีการออกบูธ ส่งของทางไปรษณีย์ ทาง online ไม่ได้ทำการตลาดอะไรมาก แต่จะเป็นเรื่องของคลิปวิดีโอการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ซึ่งองค์กรจะรู้จักวัดจากช่องทางสื่อทีวี สื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ และ Youtube ในส่วนการตลาดบูธจะออกบูธบ่อย และเป็นที่ยินยอมของเกษตรกรหลายพื้นที่ นอกจากนี้มูลนิธิชัยพัฒนายังเป็นองค์กรที่เชื่อมโยงให้องค์กรอื่นๆ เข้ามาช่วยมากมาย โดยเฉพาะ ปตท.ซีจี และ SCG. ถึงแม้วัดจากแดงไม่ได้ขอความช่วยเหลือและการบริจาค หากมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด แต่ก็มีหลายองค์กรเข้ามาช่วยเหลือมากมาย ทั้งด้านงบประมาณ ความรู้ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร พาหนะ และอีกหลายๆ องค์กร แม้ไม่ช่วยอะไรเลยจากที่กล่าวมาก็จะมีการคัดแยกขยะและนำส่งมาที่วัดจากแดงอย่างต่อเนื่อง

¹⁴³ สัมภาษณ์ พระวฤทธิ จิตตวทฒโณ, 17 ตุลาคม 2566.

ภาพที่ 4.5 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง

การทำงานของวัดจากแดงเป็นที่รู้จักมากขึ้น มีหลายองค์กรที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมแลกเปลี่ยนความรู้ และขับเคลื่อนให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนี้

4.2.1 องค์กรที่เข้าร่วมบันทึกข้อตกลง (MOU.) ในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

องค์กรที่ลงนาม MOU. กับวัดจากแดงมีหลายองค์กร ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ โดยในต่างประเทศนั้น ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ โดยมีข้อตกลงในการต่อเรือสำหรับเก็บขยะจากแม่น้ำ - ทะเล และการให้วัดจากแดงเป็นศูนย์กลางในการซื้อพลาสติกเครดิต แต่องค์กรไม่ประสงค์จะออกนาม และอีกองค์กรหนึ่งที่ช่วยในเรื่องเครื่องทำน้ำมันกับเครื่องแยกอลูมิเนียม ซึ่งไม่ประสงค์จะออกนามเช่นกัน สำหรับในประเทศนั้นก็ยังมีหลายองค์กร ในที่นี้จะขอนำเสนอเฉพาะองค์กรที่อนุญาตให้เผยแพร่ได้ ดังนี้

1) บริษัท ซี.พี.ออลล์ จำกัด (มหาชน)

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กร

บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2531 โดยบริษัทในกลุ่มเครือเจริญโภคภัณฑ์ ประกอบธุรกิจหลัก คือ ธุรกิจค้าปลีกประเภทร้านค้าสะดวกซื้อภายใต้เครื่องหมายการค้า “7-Eleven” ในประเทศไทย โดยบริษัทฯ ได้รับสิทธิการใช้ เครื่องหมายการค้าดังกล่าวจาก 7-Eleven, Inc. สหรัฐอเมริกา และได้เปิดร้านสาขาแรกที่ซอยพัฒนาพงษ์ เมื่อปี 2532 นอกจากนี้ ยังประกอบธุรกิจต่างๆ ที่เป็นการสนับสนุนธุรกิจหลักมากมาย เช่น ธุรกิจให้บริการเป็นตัวแทนรับชำระค่าสินค้าและบริการ (บริษัท เคาน์เตอร์ เซอร์วิส จำกัด) ธุรกิจผลิตและจำหน่ายอาหารสำเร็จรูปและเบเกอรี่ (บริษัท ซีพีแรม จำกัด) เป็นต้น¹⁴⁴

ข้อตกลง/กิจกรรมร่วมกัน

บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) สนับสนุนแลกเปลี่ยนความรู้แนวคิดเทคโนโลยี การบริหารจัดการขยะด้วยการ Re-use, Recycle, Upcycle ภายใต้แนวคิดต้นกล้าไร้ถังสู่โรงเรียนและชุมชนไร้ถัง โดยใช้แนวคิดต้นกล้าไร้ถังเป็นฐานในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังให้การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อกระตุ้นส่งเสริมปลูกฝังการคัดแยกขยะสู่กลุ่มเป้าหมาย ด้วยการรวบรวม และรายงานผลสถิติการจัดการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งพระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในปี 2565 ซีพี ออลล์ ได้เป็นเจ้าภาพในพิธีทอดกฐินสามัคคี มีคณะผู้บริหาร พนักงานซีพี ออลล์ เซเวน อีเลฟเว่น และประชาชนร่วมงาน ซึ่งในปีนี้มีผู้มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญถวายเงินในพิธีทอดกฐินสามัคคี รวมทั้งสิ้น 1,231,000 บาท เพื่อสมทบทุนสร้างอาคารเรียนพระไตรปิฎกจากวัสดุรีไซเคิลตามนโยบายส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักพุทธศาสนาและดูแลสิ่งแวดล้อม 7 GO Green โดยวัดจากแดง ได้ร่วมกับซีพี ออลล์เป็นเครือข่ายพันธมิตรด้านสิ่งแวดล้อม โดยทางวัดได้จัดอบรมให้ความรู้ถ่ายทอดแนวคิดในการจัดการปัญหาขยะอย่างยั่งยืนให้แก่กลุ่มโรงเรียนภาคีเครือข่ายต้นกล้าไร้ถัง ซึ่งตอนนี้ขยายผลไปแล้วกว่า 500 โรงเรียนทั่วประเทศ” รวมถึงล่าสุดกับกลุ่มโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครและกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครภูเก็ต ที่ได้ลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) เป็นที่เรียบร้อย นอกจากนี้ยังได้ร่วมทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างซีพี ออลล์และวัดจากแดงมาอย่าง

¹⁴⁴ CP All. ซีพี ออลล์ สมทบทุนสร้างอาคารเรียนพระไตรปิฎกจากวัสดุรีไซเคิล วัดจากแดง ต่อยอด “7 GO Green”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.cpall.co.th/news/csr/watchakdaeng-make-merit-7-go-green>. [12 ตุลาคม 2566].

ต่อเนื่อง เช่น โครงการบริจาคขวดพลาสติกทำผ้าไตรจีวร และ โครงการอาหารสร้างบุญ (Food to Merit) ที่ร้าน 7-Eleven นำอาหารตัดจ่ายบริจาคให้แก่วัดจากแดง โดยทางวัดจะนำเข้าเครื่อง COW TEC แปรรูปจากขยะอาหารกลายเป็นแก๊สหุงต้ม น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยชีวภาพ สามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์ด้านการเกษตรสร้างมูลค่าได้อย่างมหาศาลอีกด้วย¹⁴⁵

2) Better World Green Public Co.,Ltd.

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กร

“เบตเตอร์ เวิลด์ กรีน” เป็นผู้ให้บริการด้านการบริหารและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างครบวงจรทั้งการฝังกลบ บำบัด กำจัด และนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ด้านพลังงาน และการทำเชื้อเพลิงผสม (Solid Blending) ดำเนินธุรกิจมากกว่า 20 ปี ด้วยกระบวนการที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ และยังขยายห่วงโซ่อุปทานจากธุรกิจต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ เพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนทางธุรกิจ โดยการยึดมั่นการดำเนินธุรกิจตามหลักปรัชญา “เราห่วงใยทุกชีวิต และสิ่งแวดล้อม” ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดในห่วงโซ่คุณค่า ไม่ว่าจะเป็นพนักงานของบริษัท ลูกค้า คู่ค้า คู่ธุรกิจ และชุมชนโดยรวมไปถึงสังคมโดยรวม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2566 เบตเตอร์ เวิลด์ กรีน ได้ลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) กับ 8 องค์กร ได้แก่ วัดจากแดง กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช บริษัท รังสิต พลาซ่า จำกัด บริษัท ชาญอิสระ ดีเวลล็อปเมนต์ จำกัด (มหาชน) มูลนิธิกระจกเงา และมูลนิธิบ้านนกขมิ้น ในโครงการ “ส่งขยะกลับบ้าน” เพื่อสนับสนุนการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง ด้วยการรวบรวมนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว และไม่อันตรายมาแปรรูปส่งต่อไปเป็นพลังงานทดแทน โดยเล็งเห็นความสำคัญของการคัดแยกขยะ เน้นการปลูกจิตสำนึกที่ดี ตลอดจนการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม และตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อไป¹⁴⁶

¹⁴⁵ สัมภาษณ์ ปารณีย์ แก้วเกิดสี, ผู้จัดการศูนย์โพธิ์ศึกษาสิ่งแวดล้อม วัดจากแดง, เมื่อ 17 ตุลาคม 2566.

¹⁴⁶ MGR Online. BWG ผนึกกำลังพันธมิตร แสดงเจตนารมณ์ความร่วมมือในโครงการ “ส่งขยะกลับบ้าน”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://mgronline.com/smes/detail/9660000030312>. [12 ตุลาคม 2566].

ข้อตกลง/กิจกรรมร่วมกัน

โครงการ “ส่งขยะกลับบ้าน” เกิดจากกลุ่มบริษัท เบตเตอร์ กรุ๊ป ได้ตระหนักถึงการดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เป็นโครงการที่มีจุดเริ่มต้นจากที่กลุ่มบริษัทฯ มุ่งเน้นประสิทธิภาพของการบริหารจัดการกากอุตสาหกรรม การมีส่วนร่วมช่วยแก้ไขปัญหาขยะตั้งแต่ต้นทาง จนถึงปลายทาง ด้วยการนำขยะที่ไม่มีค่า นำกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยจัดโครงการ “แยกที่บ้าน ฝากทิ้งที่เรา” เป็นการลดปริมาณขยะ ลดการใช้ทรัพยากร ตลอดจนลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนำไปสร้างประโยชน์ใหม่ กลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืน โดยทุกฝ่ายต้องร่วมกันจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์หรือการออกสัญจร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะให้กับประชาชน ซึ่งในโครงการนี้ นางสาวปาจรีย์ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เป็นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโดยจะกำหนดจุด Drop แยกขยะ ประเภท กระดาษ ผ้า หนึ่ง และ พลาสติก เพื่อนำไปแปรรูป เป็นความร่วมมือจาก 8 พันธมิตรองค์กร ซึ่งวัดจากแดงก็เป็นส่วนหนึ่งของพันธมิตรในโครงการนี้ด้วย” โดยปัจจุบันมี Drop Point ของโครงการฯ รับสิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว ตั้งอยู่ที่ ศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ค, มูลนิธิกระจกเงา, มูลนิธิบ้านนกขมิ้น, กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, อาคารชาลูอิสสระ ทาวเวอร์ 2, มหาวิทยาลัยบูรพา, มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช และวัดจากแดง¹⁴⁷

4.2.2 เครือข่าย (Network) องค์กรที่มีส่วนร่วมการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

การจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดจากแดง เริ่มเป็นที่แพร่หลายจากโครงการ “Our Khung BangKachao” ทำให้มีหลายองค์กรโดยเฉพาะภาคเอกชน ได้เข้ามาช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการในวัดหลากหลายรูปแบบ บางองค์กรเข้ามาเป็นเครือข่ายโดยตรง บางองค์กรเริ่มจากเข้าร่วมกิจกรรม CSR. และต่อเนืองมาเป็นเครือข่าย ขอยกตัวอย่างองค์กรที่เป็นเครือข่าย ดังนี้

1) บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) หรือ GC

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กร

บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) หรือ GC จัดทะเบียนจัดตั้งบริษัท เป็นแกนนำธุรกิจเคมีภัณฑ์ (Chemical Flagship) ของกลุ่มปตท. เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2554 ด้วยความมุ่งมั่นในการเป็นผู้นำในธุรกิจเคมีภัณฑ์ ด้วยผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ การกลั่นน้ำมันดิบและ

¹⁴⁷ สัมภาษณ์ ปารณีย์ แก้วเกิดสี, เมื่อ 17 ตุลาคม 2566.

คอนเดนเสท เป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจปิโตรเคมีและการกลั่นครบวงจรที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และเป็นบริษัทชั้นนำในระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ทั้งขนาดและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่ผลิตภัณฑ์จากปิโตรเคมี จนถึงการผลิตพลาสติกชีวภาพที่มีกำลังการผลิตสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก ปัจจุบัน GC มีบริษัทลูกและบริษัทร่วมทุนกว่า 34 บริษัท และมีโรงงานผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ใน 29 ประเทศทั่วโลก ด้วยความตระหนักถึงผลกระทบจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และเพื่อให้สอดคล้องกับพันธสัญญาตาม Paris Agreement GC Group ได้ขับเคลื่อนนโยบายและปรับกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจเพื่อรับมือกับสถานการณ์และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น โดยการตั้งเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลง 20% ภายในปี พ.ศ. 2573 และมุ่งสู่เป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero) ในปี พ.ศ. 2593¹⁴⁸

กิจกรรมของเครือข่าย

จีซี และวัดจากแดง ได้ร่วมกันพัฒนาระบบการจัดการขยะ โดยแยกเป็นประเภทขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย โดยขยะอินทรีย์ วัดจากแดงจะนำไปผลิตเป็นปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน ขยะอันตราย จะถูกส่งไปกำจัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบล และสุดท้าย คือ ขยะรีไซเคิล จีซี ได้นำผู้ประกอบการธุรกิจรีไซเคิลพลาสติกเข้ามาจัดการอบรม ให้ความรู้แก่ชาวบ้านในการแยกขยะพลาสติกอย่างถูกต้อง ก่อนส่งต่อไปยังผู้รับซื้อ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับพลาสติก เป็นการบริหารจัดการและคัดแยกขยะจากต้นทาง เพื่อคัดแยกขยะพลาสติกคุณภาพดี นอกจากปริมาณขยะที่ลดลงแล้ว ยังก่อให้เกิดสินค้าและผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ นั่นก็คือ จีวรพระที่ทำจากพลาสติกรีไซเคิล ที่พระราชวชิรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) กล่าวว่า เหมือนสมัยพุทธกาลที่พระสงฆ์นำผ้าห่อศพหรือผ้าบังสุกุลมาใช้ทำจีวรพระ ซึ่งนับว่าการรีไซเคิลได้เริ่มมาตั้งแต่สมัยสองพันห้าร้อยกว่าปีมาแล้ว โดยจีซีได้ร่วมกับบริษัทพันธมิตรในการนำขวดพลาสติกชนิดใสที่ใช้แล้ว มาแปรรูปเป็นผ้าบังสุกุลจีวรสำหรับพระสงฆ์ ซึ่งพระราชวชิรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผ้าจีวรนี้ใช้นุ่นห่มสบาย ไม่ร้อน ไม่อับชื้น ชักแห้งไว ไม่ยับง่าย ย้อมสีราชนิยมถูกต้องตามพระวินัย ถือเป็นสินค้าคุณภาพสูง ตรงตามพุทธบัญญัติ ช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับชุมชนในการตัดเย็บจีวร นับเป็นการชดเชยจากกองขยะอย่างแท้จริง”¹⁴⁹

¹⁴⁸ GC. เกี่ยวกับ GC. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.pttgcgroup.com/th/about-gc>. [12 ตุลาคม 2566].

¹⁴⁹ สัมภาษณ์ พระราชวชิรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร), 17 ตุลาคม 2566.

2) บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน)

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กร

บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน) ก่อตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาและบริหารศูนย์การค้าขนาดใหญ่แบบครบวงจร โดยในปี 2525 ได้เปิดโครงการเซ็นทรัล ลาดพร้าว ซึ่งเป็นศูนย์การค้าแบบครบวงจรแห่งแรกในประเทศไทย เกือบ 40 ปีแห่งความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง เซ็นทรัลพัฒนา ได้เป็นผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ เพื่อการค้าปลีก ศูนย์การค้าชั้นนำ อาคารสำนักงาน โรงแรม และโครงการที่พักอาศัย โดยมีพื้นที่ให้เช่าภายใต้การดูแลอีกจำนวนมาก¹⁵⁰

กิจกรรมของเครือข่าย

กลุ่มเซ็นทรัลจัดโครงการ “Journey to Zero” เป็นการบริหารจัดการขยะขวดพลาสติกอย่างมีประสิทธิภาพ ในแคมเปญ “ขวดเปล่า ไม่สูญเปล่า” เพื่อส่งเสริมการจัดการขยะพลาสติก ด้วยการคัดแยกขยะต้นทาง สร้างมูลค่าเพิ่มและนำกลับมาใช้ได้ใหม่ โดยร่วมมือกับวัดจากแดง และภาคีเครือข่ายร่วมมือด้านการจัดการขยะ Our Khung BangKachao ภายใต้โครงการ “แยกขวด สู้ภัยโควิด” ด้วยการเชิญชวนคนไทยร่วมบริจาคขวดพลาสติกใส PET และ ขวดพลาสติกขาวขุ่น HDPE ที่จุดรับบริจาคขวดพลาสติกที่ใช้แล้ว ณ ร้านค้าและศูนย์การค้าในเครือกลุ่มเซ็นทรัลทั่วประเทศ เพื่อนำไปผลิตเป็นชุด PPE ที่ได้มาตรฐาน ป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 มอบให้กับวัด 128 แห่ง สำหรับให้พระสงฆ์สวมใส่ขณะประกอบศาสนกิจ และกลุ่มผู้ที่มีอาชีพจัดเก็บขยะที่มีความเสี่ยงต่อการสัมผัสกับเชื้อโรคโดยตรง นอกจากนี้ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “กลุ่มเซ็นทรัลได้สนับสนุนรายได้ให้กับวิสาหกิจชุมชนบ้านวัดจากแดงผ่านการตัดเย็บชุด PPE มากกว่า 450,000 บาท และให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดจากแดงเรื่อยมา ทั้งในด้านงบประมาณ การสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ เช่น เสื้อผ้าห่ม 5,000 ผืน และการส่งอิฐตัวหนอน กระจายปลูกต้นไม้จากโพนไปใช้ในไร่ต่างงาน และให้ความอนุเคราะห์พื้นที่การจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากวัดจากแดงโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ตั้งขายหน้าไหว้สดๆ” (ศูนย์รวมสินค้าบ้านและวัสดุก่อสร้าง)¹⁵¹

¹⁵⁰ Central Pattana. ข้อมูลองค์กร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.centralpattana.co.th/th/about-us/company-profile>. [12 ตุลาคม 2566].

¹⁵¹ สัมภาษณ์ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร), 17 ตุลาคม 2566.

3) บริษัท เอ็นวิคโค จำกัด

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กร

บริษัท เอ็นวิคโค จำกัด หรือ ENVICCO เกิดจากความร่วมมือระหว่าง บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) หรือ GC ผู้นำในธุรกิจเคมีภัณฑ์ ดำเนินธุรกิจปิโตรเคมีและการกลั่น ครบวงจรที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และ ALPHA ผู้นำระดับโลกในธุรกิจบรรจุภัณฑ์พลาสติก และพลาสติก Recycle ซึ่งก่อตั้งขึ้นด้วยความตั้งใจร่วมกันที่จะรักษาคุณค่าของพลาสติกให้ได้มากที่สุดด้วยแนวคิดพื้นฐานสิ่งแวดล้อมหมุนเวียนและการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมความร่วมมือและการดำเนินงานในภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม โดยนำหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ สนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สะท้อนความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และช่วยสร้างงานในชุมชน¹⁵²

กิจกรรมของเครือข่าย

เป็นองค์กรที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง ต่อจากการสนับสนุนของ GC ซึ่งในปัจจุบันยังดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดย ENVICCO จะให้ความช่วยเหลือในการจัดการขยะพลาสติก พลาสติกอัดจากขวด PET ซึ่งมีหลายครัวเรือนและหลายหน่วยงานนำขวด PET มาบริจาคอันดับต้นๆ ของสิ่งของบริจาคทั้งหมด ทั้งในรูปแบบการรับซื้อและการจัดการในรูปแบบอื่น อย่างไรก็ตามจำนวนขยะพลาสติกขวด PET สามารถสร้างรายได้หลักให้กับวัดด้วยเช่นกัน¹⁵³

4.2.3 องค์กรที่มีส่วนร่วมโดยการสนับสนุนส่งเสริมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (CSR.) ในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

มีองค์กรมากมายทั้งในธุรกิจธนาคารมากกว่า 10 ธนาคาร ธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค สถาบันการศึกษา ที่มีโครงการกิจกรรม CSR. กับวัดจากแดง ทั้งการร่วมกิจกรรมกับวัดจากแดง โดยตรง หรือการร่วมกิจกรรมในลักษณะของภาคี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

¹⁵² ENVICCO. เรื่องราวของเอ็นวิคโค. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://envicco.com/th/about> [12 ตุลาคม 2566].

¹⁵³ สัมภาษณ์ ปารณีย์ แก้วเกิดสี, 17 ตุลาคม 2566.

1) โครงการ “Our Khung Bangkachao”

โครงการ "OUR Khung BangKachao" (เริ่มตั้งแต่ 24 กรกฎาคม 2561) เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวในเขตบางกะเจ้า ดำเนินการตามแนวทางของมูลนิธิชัยพัฒนาที่มุ่งรักษา ขับเคลื่อน พัฒนาพื้นที่คู้บางกะเจ้า ในรูปแบบการประสานพลังระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ด้วยเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์แห่งจังหวัดสมุทรปราการ โดยความร่วมมือจากชุมชนในพื้นที่ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิม โดยได้รับความร่วมมือจาก 34 องค์กร มีเป้าหมายร่วม (Shared Goal) ในการยกระดับและพัฒนาพื้นที่ “คู้บางกะเจ้า” ให้เติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืนในทุกมิติ มีพื้นที่สีเขียวอันอุดมสมบูรณ์ พร้อมสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจของคนในท้องถิ่นอย่างสมดุล โดยน้อมนำศาสตร์พระราชานี้ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแห่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) สืบสานขยายผลตามพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร (รัชกาลที่ 10) และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพฯ มาเป็นหลักในการดำเนินโครงการฯ ทำให้เกิดความร่วมมือและคณะทำงานด้านต่าง ๆ 6 มิติ ได้แก่ การพัฒนาพื้นที่สีเขียว การจัดการน้ำ การจัดการขยะ การพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การส่งเสริมอาชีพ และการพัฒนาเยาวชน เป็นรูปธรรมสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่ของโครงการ OUR Khung BangKachao ให้คงไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ด้วยการให้ชุมชนมีส่วนร่วม เป็นแนวทางการดูแลพื้นที่ในระยะยาวต่อไป ซึ่ง GC. ในฐานะหัวหน้าคณะทำงานในการจัดการขยะ และเป็นองค์กรที่รับผิดชอบบริหารจัดการขยะให้ครบวงจร ได้น้อมนำแนวคิดและเป้าหมายของโครงการฯ มาวิเคราะห์พร้อมคัดเลือกให้วัดจากแดง ซึ่งมีการจัดการขยะเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน และเป็นศูนย์กลางพลังศรัทธาทั้งคนไทย คนมอญ คนเมียนมาร์ ที่มาอาศัยอยู่ในชุมชนนี้มาช้านาน เป็นแหล่งต้นแบบในการจัดการขยะ¹⁵⁴

กิจกรรม CSR

นางสาวปจรรย์ แก้วเกิดสี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2562 มีการจัดเวทีสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดการขยะอย่างยั่งยืนที่วัดจากแดง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้รูปแบบการดำเนินการไปสู่ความสำเร็จแบบเน้นความร่วมมือ สานพลังเครือข่ายต่าง ๆ จัดกิจกรรม ทางวัดจากแดงได้มุ่งเน้นงานพัฒนาทางด้านการจัดการ

¹⁵⁴ Our Khung Bangkacho. ข่าวสารและกิจกรรมโครงการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.ourkhungbangkachao.com/th/news/detail/47>. [12 ตุลาคม 2566].

ขยะ โดยการนำร่องของ ป.ต.ท. GC. ที่วัดจากแดง มุ่งลดปัญหาขยะด้วยการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียน โดยใช้ประโยชน์ของขยะรีไซเคิล การคัดแยกขยะรีไซเคิล และประดิษฐ์ขยะรีไซเคิล นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่า แล้วให้วัดจากแดงเป็นศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะ ปัจจุบันทางวัดจากแดง ยังคงดำเนินกิจกรรมนี้อย่างต่อเนื่อง และยังคงมีโครงการรับบริจาคขยะมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์จำหน่ายหารายได้ ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน”¹⁵⁵

2) โครงการ Care the Whale

โครงการ Care the Whale ขยะล่องหน เป็นโครงการที่มีเป้าหมายลดก๊าซเรือนกระจกด้วยการบริหารจัดการขยะ ด้วยแนวคิด “ขยะล่องหน” กำจัดค่าว่าขยะให้หายไป เป็นการลดขยะต้นทางด้วยการร่วมกันหาทางใช้ประโยชน์ให้ถึงที่สุด โดยใช้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียน หรือ Circular Economy มาใช้เพื่อดูแลและจัดการขยะให้มีทางไปที่ถูกต้อง ในการร่วมแก้ไขปัญหา ขยะที่นำไปสู่ภาวะโลกร้อน โดยเครือข่ายพันธมิตร มีเป้าหมายร่วมกันในเรื่อง Zero-waste to landfill เป็นโครงการหลักที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทำร่วมกับพันธมิตรเป็นโครงการย่อยตามวัตถุประสงค์ เช่น

1) โครงการ Care the Whale "สถานีขยะล่องหน @ชุมชนคู้้งบางกะเจ้า" ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ร่วมกับ วัดจากแดง และบริษัท สหพัฒนพิบูล จำกัด (มหาชน) นำร่องขยายพื้นที่ความร่วมมือโครงการ Care the Whale สู่ชุมชน ขับเคลื่อนการดำเนินการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ริเริ่ม "สถานีขยะล่องหน @ชุมชนคู้้งบางกะเจ้า" เข้าถึงประชากรกว่า 40,000 คน 13,200 ครัวเรือน ครอบคลุมพื้นที่ใน 6 ตำบล ได้แก่ ต.บางกะเจ้า ต.บางกอบัว ต.บางน้ำผึ้ง ต.บางกระสอบ ต.บางยอ และ ต.ทรงคนอง จังหวัดสมุทรปราการ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการส่งเสริมการบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบด้วยการนำขยะมาสะสมแต้มเพื่อแลกของใช้อุปโภคบริโภค และนำขยะเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลเป็นผลิตภัณฑ์กลับคืนสู่ชุมชน เป้าหมายเพื่อลดภาวะโลกร้อน พร้อมสร้างกลไกลดค่าครองชีพ ช่วยเหลือชุมชนในช่วงสถานการณ์โควิด-19¹⁵⁶

¹⁵⁵ สัมภาษณ์ นางสาวปารณีย์ แก้วเกิดสี, 17 ตุลาคม 2566.

¹⁵⁶ SET News. ตลาดหลักทรัพย์ฯ ร่วมกับวัดจากแดง และสหพัฒน์ นำร่องขยายพื้นที่โครงการ Care The Whale “ขยะล่องหน” ชวนชุมชนคู้้งบางกะเจ้านำขยะมาแลกเป็นของ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.set.or.th/th/market/news-and-alert/newsdetails?id=16305396489931>. [12 ตุลาคม 2566].

กิจกรรม CSR.

โครงการนี้เป็นการร่วมส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) โดยการออกแบบสถานีขยะล่องหนให้ชุมชนแยกขยะ ได้แก่ ขวดพลาสติกใส ขวดพลาสติกสีขุ่น ถูใส่อาหาร และเสื้อผ้าไม่ใช้แล้ว มาสะสมแต้มเพื่อแลกของใช้อุปโภคบริโภคคุณภาพจาก บมจ. สหพัฒนพิบูล สร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนในด้านการจัดการขยะ สอดคล้องกับแนวคิด "ขยะล่องหน" มีมุมมองว่าขยะไม่ใช่ขยะและมีมูลค่า ซึ่งนางสาวปจรรย์ได้ให้สัมภาษณ์ว่า "ขยะที่รับแลกจากชุมชนจะเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลเป็นผลิตภัณฑ์กลับคืนสู่ชุมชน โดยวัดจากแตง นั้นมีความใกล้ชิดกับชุมชน วัดจึงเป็นสถานีขยะล่องหน เป็นจุดแลกขยะเป็นของใช้อุปโภคบริโภค และเชื่อมต่อการแปรรูปขยะเป็นผลิตภัณฑ์ โต๊ะ เก้าอี้ อีบุ๊ก และน้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อให้ประโยชน์กลับคืนสู่ชุมชน" สำหรับความร่วมมือในโครงการ "สถานีขยะล่องหน @ชุมชนคั้งบางกะเจ้า" นับว่าสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในมิติของสังคมและสิ่งแวดล้อม และสิ่งของอุปโภคบริโภคที่ได้รับการสนับสนุนจากสหพัฒน์เพื่อให้ชุมชนนำขยะมาแลกนั้น เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือชุมชน ทำให้ชุมชนได้รับสินค้าอุปโภคบริโภคจำเป็นที่จะช่วยลดค่าครองชีพในสถานการณ์โควิด-19¹⁵⁷

2) โครงการ Care the Whale “ขยะขวดแก้วล่องหน” เป็นความร่วมมือกับพันธมิตร 13 แห่ง ในการรวบรวมขยะขวดแก้วกว่า 8,000 กิโลกรัม ให้กับวัดจากแดง เพื่อนำไปสร้างมูลค่าจากขยะแก้วล่องหนต่อไป

กิจกรรม CSR.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ร่วมกับ บริษัท สยามกลาส อินดัสทรี จำกัด ผู้แทนของ บมจ.โอสภสภฯ พร้อมด้วยสมาชิกโครงการ Care the Whale ภายใต้กิจกรรม “ขยะขวดแก้วล่องหน” ซึ่งมีพันธมิตร 13 แห่ง ประกอบด้วย บมจ. เมืองไทยประกันชีวิต บริษัท เอไอเอ จำกัด (อาคารเอไอเอ แคปปิตอล เซ็นเตอร์) บริษัท เดอะสตาร์ รีเทล ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด CW Tower นิติบุคคลอาคารชุด ไอดีโอ รัชดา-ห้วยขวาง บมจ.ไทยประกันชีวิต บมจ. ลีอกซ์เลย์ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล บมจ. ทีวีดี โฮลดิ้งส์ บมจ.ทิสโก้ไฟแนนเชียลกรุ๊ป เดอะไลน์ อโศก รัชดา บมจ.เซ็นทรัลพัฒนา ศูนย์การค้าเซ็นทรัล พระราม 9 และ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่ง นางสาวปจรรย์ แก้วเกิดสี ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “โครงการนี้เกิดจากการที่พันธมิตรร่วมกันคัด

¹⁵⁷ สัมภาษณ์ นางสาวปารณีย์ แก้วเกิดสี, 17 ตุลาคม 2566.

แยกขยะขวดแก้วกว่า 8,000 กิโล ตั้งแต่เดือนกรกฎาคมปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2565) ได้มอบผลิตภัณฑ์จากบริษัทโอสถสภา รวมมูลค่า 20,000 บาท ให้แก่เจ้าคุณอาจารย์ พระราชวัชรบัณฑิต (ประνομธัมมาลังกาโร) เพื่อใช้ในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ และตลาดหลักทรัพย์ฯ ยังสมทบทุนจำนวน 20,000 บาท ให้แก่วัดจากแดง เพื่อใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมให้ความรู้ในโครงการเช่นกัน”¹⁵⁸

4.2.4 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการมีส่วนร่วมการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ลักษณะการมีส่วนร่วมทั้งเครือข่าย ลงนาม MOU. รวมทั้งกิจกรรม CSR. ที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ตัวแทนขององค์กรและประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วม (Stakeholders) ในหลากหลายรูปแบบ หลากหลายองค์กรทั้งในองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม และขอนำเสนอด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

1. องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กร

องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) เป็นองค์กรระหว่างประเทศ จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2493 ณ ประเทศศรีลังกา โดย ดร. คุณปาล ปิยเสน มาลาเสเกรา ซึ่งเป็นผู้ทรงความรู้ด้านบาลีผู้มีชื่อเสียง เป็นผู้เชิญชวนผู้แทนสถาบันทางพุทธศาสนาจากประเทศต่างๆ มาร่วมประชุมกัน อันนำไปสู่การจัดตั้งองค์กรระดับโลกขึ้นมา บรรดาผู้แทนชาวพุทธจากทวีปเอเชีย ยุโรป และอเมริกาเหนือ (รวมทั้งฮาวาย) พร้อมกันมาร่วมประชุม ณ กรุงโคลอมโบ ประเทศศรีลังกา มีผู้แทนชาวพุทธจำนวนมากถึง 129 ท่านจาก 27 ประเทศโดยไม่นับรวมที่เป็นผู้แทนของศรีลังกา การประชุมนี้ทำให้องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกถือกำเนิดขึ้นมา ซึ่ง พ.ส.ล. ในประเทศไทย มีสำนักงานตั้งอยู่ที่ 616 ในอุทยานเบญจสิริ ซอยสุขุมวิท 24 แยกซอยเมธินีเวศน์ ถนนสุขุมวิท เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110¹⁵⁹

¹⁵⁸ สัมภาษณ์ นางสาวปารณีย์ แก้วเกิดสี, 17 ตุลาคม 2566.

¹⁵⁹ องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก. เกี่ยวกับองค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://wfbhq.org/th/>. [12 ตุลาคม 2566].

กิจกรรมของเครือข่าย

งานฉลองครบรอบ 73 ปี พ.ส.ล. และงานเสวนาวิชาการ เมื่อวันที่ 25 – 26 พฤษภาคม 2566 ในเรื่อง “Environmental Conversation Based on Principles of Buddhism” โดยมีพุทธศาสนิกชนจากหลายๆ ประเทศทั่วโลกทั้งมหายาน เถรวาท วัชรยานเข้าร่วมงาน เช่น ศรีลังกา เนปาล มาเลเซีย ไต้หวัน อินโดนีเซีย จีน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เป็นต้น และมีวิทยากรจากหลายชาติให้ความรู้และบทบาทในการอนุรักษ์รักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งพระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) เป็นตัวแทนวิทยากรจากประเทศไทยในการเสวนาสีวแวดล้อมครั้งนี้ และในวันที่ 26 พฤษภาคม 2566 จะเป็นวันที่คณะ พ.ส.ล. และผู้ร่วมงานชาวต่างชาติมาดูงานที่วัดจากแดง และเยี่ยมชมค้ำบังกระเจ้า ซึ่ง พ.ส.ล. มีแนวคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมร่วมกับวัดจากแดงซึ่งเป็น 1 ใน 6 มิติในโครงการ “OUR KHUNG BANGKACHAO” จึงได้จัดการเยี่ยมชมค้ำบังกระเจ้าไปในงานครั้งนี้ด้วย

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ คุณ K1 ถึงบทบาทและการขับเคลื่อนที่ พ.ส.ล. ได้สนับสนุนการจัดการสิ่งแวดล้อมวัดจากแดง ดังคำสัมภาษณ์ว่า “พ.ส.ล. นั้นให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม และยินดีอยากจะสนับสนุนและร่วมเป็นเครือข่าย และเห็นว่างานสิ่งแวดล้อมของวัดจากแดงเป็นงานที่มีความสำคัญที่ พ.ส.ล. ได้ร่วมมือกันกับวัดจากแดง และยินดีที่จะสนับสนุนสร้างเครือข่าย และต้องการต่อยอดให้งานสิ่งแวดล้อมวัดจากแดงเป็นที่รู้จักในหลายๆ ประเทศ ให้กว้างที่สุดที่จะทำได้ ซึ่งท่านเจ้าคุณประนอมเอง ท่านเป็นพระที่ปฏิบัติดี และท่านก็เมตตาให้ความร่วมมือทุกอย่าง”¹⁶⁰ และจากการสัมภาษณ์ในวันนั้นส่งผลให้ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) เป็นประธานเรื่องสิ่งแวดล้อมแห่งองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกในกาลต่อมา

2. ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (ย.พ.ส.)

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กร

ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เกิดจากคนรุ่นใหม่ผู้มีอุดมการณ์มุ่งมั่นที่จะศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประกอบด้วย นายเสถียร โปธินันทะ, นายบุญยง ว่องวานิช และนายสุพจน์ แสงสมบูรณ์ ท่านทั้ง 3 ได้จัดตั้ง “คณะยุวพุทธิก” ขึ้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2492 ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะตั้งสมาคมเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาสำหรับคนวัยเดียวกัน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก อ.สุชีพ ปุญญานุภาพ เมื่อครั้งทรงสมณศักดิ์พระศรีวิสุทธิญาณอนุญาติให้ใช้พระ

¹⁶⁰ สัมภาษณ์ คุณ K1, องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) ประเทศไทย, เมื่อ 19 ตุลาคม 2566.

อุโบสถวัดกันมาตุยารามเป็นที่ทำการ โดยจะมีกิจกรรมบูชา-วิสาขนาธรรมในวันอาทิตย์ และมีอบรมปฏิบัติสมถวิปัสสนาภาวนา ได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไปอย่างมาก ได้พัฒนาจนเกิดเป็นยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ในวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2493 ได้ใช้อักษรย่อว่า "ย.พ.ส." โดยได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา เผยแผ่ และปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไปจนถึงปัจจุบันนี้ ปัจจุบันที่ตั้งสำนักงานใหญ่อยู่ที่เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร¹⁶¹

กิจกรรมของเครือข่าย

ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยเริ่มจากการใช้ทรัพยากรที่จะส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยลง เช่น การลดการใช้กระดาษในการประชุมบอร์ดและอื่นๆ เดือนละหลายหมื่นแผ่น ด้วยการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์แทนที่ และการใช้ซ้ำเพื่อเป็นการลดขยะ เช่น จัดโครงการปฏิบัติธรรมก็ติดเบอร์ที่ขวดให้ใช้ขวดซ้ำแต่เติมน้ำแทน ซึ่งขยะที่ได้มาก็ส่งต่อไปบริจาคที่วัดจากแดง ยุวพุทธฯ เคยส่งเจ้าหน้าที่ไปดูงานสิ่งแวดล้อมที่วัดจากแดง ไปกันทุกศูนย์ และเคยสนับสนุนในเรื่องจิวรพลาสติกทั้งทุนทรัพย์ และเอาผ้ามาเย็บจิวรจำหน่าย และในยุวพุทธฯ มีต้นไม้มากมาย ทั้ง 6 ศูนย์โดยเฉพาะศูนย์ต่างจังหวัดที่มีพื้นที่ 20 – 40 ไร่ ก็ได้นำความรู้เรื่องการจัดการขยะจากต้นไม้มากจัดการกลายเป็นปุ๋ยได้

ซึ่ง คุณ K2 ได้ให้คำสัมภาษณ์ว่า “เจ้าคุณประนอม กับยุวพุทธฯ มีความคุ้นเคยกันมากว่า 10 ปี ท่านเคยเป็นพระอาจารย์สอนธรรมให้ที่ยุวพุทธฯ มาก่อนที่ท่านจะทำเรื่องสิ่งแวดล้อม ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ในธรรมเยอะ ท่านเก่งทั้ง 2 ด้าน เรื่องสิ่งแวดล้อมท่านก็เก่ง ได้เคยทำงานกับเจ้าคุณอาจารย์มาอย่างยาวนาน ในส่วนไหนที่เราสนับสนุนท่านได้เรายินดี ในยุวพุทธฯ เราก็ก focus ในเรื่องของธรรมมากกว่าสิ่งแวดล้อม แต่ท่านก็ยังมามีกิจกรรมอะไรหลายๆ อย่างเป็นสิ่งดีดีที่ทำให้เรื่องสิ่งแวดล้อมเราก็กขอความอนุเคราะห์ ขอความร่วมมือกับท่าน เพื่อทำให้เกิดสังคมที่ดีขึ้น”¹⁶²

¹⁶¹ Ybat. เกี่ยวกับยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.ybat.org/about>. [12 ตุลาคม 2566].

¹⁶² สัมภาษณ์ คุณ K2, ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, เมื่อ 19 ตุลาคม 2566.

3. สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 2

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กร

สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 2 ตั้งอยู่ที่ 301 หมู่ 2 ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี อยู่ในสังกัดกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นองค์กรหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรทะเลชายฝั่งให้มีความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืน ครอบคลุมพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดสมุทรปราการ ชลบุรี และฉะเชิงเทรา¹⁶³

กิจกรรมของเครือข่าย

ดำเนินโครงการโดยมีกิจกรรมบริหารจัดการขยะทะเล ด้วยการวางหุ่นดักขยะ (ติดบูม) ให้กับชุมชนวัดจากแดงซึ่งขึ้นทะเบียนกับกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแล้ว และทำการเก็บขยะในแม่น้ำ เพื่อลดปริมาณขยะไหลลงปากอ่าวทะเล ขยะที่เก็บได้จะมอบให้วัดจากแดงนำไปใช้ทำประโยชน์ ส่วนขยะอื่นๆ ที่ไม่สามารถดำเนินการได้จะนำส่งเทศบาลนำไปกำจัดตามหลักวิชาการ โดยโครงการมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

คุณ K3 ได้ให้ข้อมูลในขอบข่ายการดำเนินงานนั้น มีส่วนส่งเสริมและประสานงานเครือข่ายทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญมากในกิจกรรมล่องเรือเก็บขยะในแม่น้ำเจ้าพระยา นอกจากจะเป็นผู้นำภาคสนามแล้ว ยังให้ความรู้กับองค์กรและประชาชนที่ร่วมกิจกรรมด้วย เป็นการทำงานที่ร่วมกับวัดจากแดงอนุรักษ์ผืนน้ำชายฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาให้สะอาด และนำขยะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ส่งมอบให้วัดจากแดง คุณ K3 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผมทำมาตั้งแต่ปี 2563 งานบริหารจัดการขยะทางทะเล นอกจากการติดบูมแล้ว ก็จะมีบริหารจัดการขยะให้กับชุมชนวัดจากแดง ถ้าชุมชนทำโครงการขอมา ทางเราก็จะสนับสนุนภายใต้งบประมาณฯ จัดสรรมาให้ แต่ต้องเป็นกลุ่มชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมฯ นะ ขยะในแต่ละพื้นที่ที่เก็บได้ ทางชุมชนก็จะนำมาคัดแยกขยะตามรูปแบบของ ICC¹⁶⁴ และก็รวบรวมเป็นฐานข้อมูล ชนิด และประเภทของขยะที่เราจัดเก็บได้ ส่วนขยะที่ Recycle ได้ ทางชุมชนก็จะนำไปใช้ประโยชน์ หรือไม่ก็ส่งต่อให้กลุ่มเครือข่ายที่มีการ

¹⁶³ สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 2. เกี่ยวกับสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 2. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://dmcrth.dmcr.go.th/mcra2/>. [12 ตุลาคม 2566].

¹⁶⁴ Ocean Conservancy. แบบบันทึกข้อมูลไอซีซี Ocean Conservancy. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://tcc.dmcr.go.th/thaicostalcleanup/assets/files/ICC_CARD.pdf. [12 ตุลาคม 2566].

บริหารจัดการขยะอยู่แล้ว ส่งไปเป็นวัตถุดิบให้เค้าดำเนินการ ส่วนที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ก็จะนำส่งให้เทศบาลต่อไป”¹⁶⁵

4. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(อพท.)

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กร

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้รับการจัดตั้งขึ้น เพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยงานในการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารการพัฒนาในพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมถึงการประสานหน่วยงานภาครัฐ ส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่นและประชาชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและเกิดความสมดุล ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม คงสภาพแหล่งท่องเที่ยวให้มีความงดงาม สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ ให้ระลึกถึงและกลับมาท่องเที่ยวใหม่¹⁶⁶

กิจกรรมของเครือข่าย

อพท. ได้จัดกิจกรรมในการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทำงานร่วมกับวัดจากแดงมาตั้งแต่ต้นปี 2560 องค์การ อพท. ให้ความสำคัญสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพราะว่าเป็นองค์การที่ทำการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลกที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม คือพื้นที่พิเศษหรือแหล่งท่องเที่ยวนั้นต้องมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อพท. ได้ประกาศให้คั้งบางกะเจ้าเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2566 โดยมีการสำรวจพื้นที่ท่องเที่ยวในชุมชนครอบคลุม 6 ตำบล คือ ทรงคะนอง บางยอ บางกระสอบ บางน้ำผึ้ง บางกอบัว บางกะเจ้า และได้เชื่อมโยงรู้จักกับวัดจากแดงที่มีศักยภาพสามารถนำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้ รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการขยะ ความร่วมมือ อพท. กับวัดจากแดงจะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยการทำ CSR. พนักงานท่องเที่ยวหรือชุมชนมาเรียนรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในศูนย์การจัดการขยะที่วัดจากแดง เช่น กิจกรรมทำกระถางรักษ์โลก ก็ให้นักท่องเที่ยวมาร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะความรู้ในการคัดแยกขยะ ที่อพท. รณรงค์ให้นักท่องเที่ยวมีการจัดการขยะที่ปลอดการเดินทางท่องเที่ยว

¹⁶⁵ สัมภาษณ์ คุณ K3, สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 2, เมื่อ 19 ตุลาคม 2566.

¹⁶⁶ อพท. เกี่ยวกับองค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www3.dasta.or.th/th/>. [20 ตุลาคม 2566].

คุณ K4 สำนักงานพื้นที่พิเศษ 1 ได้ให้คำสัมภาษณ์ว่า “อพท.เป็นหน่วยงานในภาคีเครือข่ายกับวัดจากแดงค่ะ เราเข้ามาร่วมสนับสนุนกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนร่วมกับวัดจากแดง ล่าสุดก็ทำเส้นทางท่องเที่ยว BCG ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจบีซีจีของรัฐบาล ซึ่งทำงานร่วมกันมาก่อนมูลนิธิชัยนิตหนึ่ง และเกิด Our Khung ต่อมาก็เข้าไปแจมกับเขา บทบาทเครือข่ายก็คือการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว อย่างวัดจากแดงมีการจัดการเรื่องขยะ เราก็จะนำไปใช้ เช่น ในชุมชนบางกอบัวก็จะมีกรวางทูนขยะ ทำให้เกิดเส้นทางที่นักท่องเที่ยวได้เข้ามาร่วมกิจกรรมการเก็บขยะและเป็นการเรียนรู้ ซึ่งให้เห็นว่าทูนนี้สามารถดักขยะได้ขนาดไหน มีประโยชน์มากน้อยแค่ไหน ทำให้เห็นการทำงานร่วมกันของชุมชนกับวัด ล่าสุดคือโครงการ “พัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจ BCG” ที่ทำร่วมกับวัดจากแดง ก็เอาวัดจากแดงเป็น center ในการท่องเที่ยวแบบโซลาร์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องขยะ หรือเส้นทางท่องเที่ยว มันมีความเชื่อมโยงกัน คือการมุ่งพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ตีร่วมกันค่ะ”¹⁶⁷

นอกจากนี้กิจกรรมล่าสุดที่มีส่วนร่วมในวัดจากแดงภายใต้โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน (ตลาดมูลค่าสูง) คือกิจกรรม : “พัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจ BCG”¹⁶⁸ และกิจกรรม : “พัฒนาระดับเส้นทางท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจ BCG” โดยทั้ง 2 กิจกรรมเป็นโครงการระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่ ตุลาคม 2565 - มิถุนายน 2566 อพท. ได้ร่วมกับชุมชนและวัดจากแดงทำผลิตภัณฑ์รักษ์โลก โดยคุณ K4 ได้ให้คำสัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า “อพท.ร่วมกับวัดจากแดงแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ ทำกระเป๋าที่ทำมาจากเศษผ้าที่วัดจากแดงได้รับการบริจาคมา เราก็ร่วมคิดร่วมทำว่าเราจะผลิตกระเป๋าอะไรก็คือเราก็เชิญวิทยากรระดับประเทศที่เชี่ยวชาญด้านศิลปะ มาดีไซน์ออกแบบกระเป๋าแล้วก็ให้ชุมชนตัดเย็บจากเศษผ้า แล้วก็ขึ้นเป็นแบรนด์ของวัดจากแดง แล้วก็เอาไปขาย ล่าสุดก็เอาไปขายที่ พิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย MOCA BANGKOK ค่ะ”

5. บริษัท ห้างขายยาอังกฤษ (ตรางู) จำกัด

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กร

ห้างขายยาอังกฤษ (ตรางู) หรือปัจจุบันคือ กลุ่มบริษัทอังกฤษตรางู ที่อยู่คู่สังคมไทยมามากกว่า 130 ปี เป็นบริษัทผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์ health and Beauty ภายใต้แบรนด์หลัก ตรางู ประกอบด้วย แป้งเย็น เจลอาบหน้า สบู่ ฯลฯ กลุ่มผลิตภัณฑ์บำรุงผิว

¹⁶⁷ สัมภาษณ์ คุณ K4, อพท. สำนักงานพื้นที่พิเศษ 1 , เมื่อ 20 ตุลาคม 2566.

¹⁶⁸ BCG. BCG เพิ่มคุณภาพชีวิต เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.bcg.in.th/>. [12 ตุลาคม 2566].

ประกอบด้วย แบรินด์ Tree Tea และกลุ่มผลิตภัณฑ์ยา โดยปัจจุบันห้างขายยาอังกฤษตรางูมีการแตกบริษัทออกไปมากมาย รวมไปถึงการ Transform ธุรกิจเพื่อสอดรับกับผู้บริโภคและโลกยุคดิจิทัล รวมไปถึงการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม โดยยังคงเอกลักษณ์ของตรางูในเรื่องของความเย็น ดำเนินงานมากกว่า 130 ปี สร้าง Loyalty ต่อกลุ่มผู้บริโภคจำนวนมาก องค์กรมีแนวคิดในการคืนกำไรให้สังคม โดยการดำเนินกิจกรรม CSR.¹⁶⁹

กิจกรรม CSR.

ชื่อโครงการ : Cool The World

วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการขยะภายในวัดจากแดงให้เกิดความยั่งยืน และผลักดันให้ชุมชน และพนักงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในเรื่องของการ Recycle และการจัดการขยะพลาสติก และนำความรู้นี้ไปใช้และเผยแพร่ได้

ระยะเวลา : 1 วัน

การดำเนินงาน/กิจกรรมที่ทำ : องค์กรได้รณรงค์เรื่องการคัดแยกขยะและการ Recycle ขยะเป็นศูนย์ โดยนำพนักงานเข้าเยี่ยมชมการจัดการและการคัดแยกขยะ รวมทั้งฐานการเรียนรู้ทั้ง 7 ฐาน และร่วมกิจกรรมเก็บขยะกับโครงการของวัดด้วยการลงเรือเก็บขยะในแม่น้ำเจ้าพระยานอกจากนี้ยังให้ความอนุเคราะห์มอบรถกระบะ 1 คัน เพื่อใช้รับขยะในแต่ละพื้นที่เพื่อนำมา Recycle ต่อที่วัด

ผลที่ได้จากการมีส่วนร่วมในโครงการ : องค์กรได้คืนกำไรให้สังคม ได้ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานการจัดการขยะเป็นศูนย์ภายในวัดให้มีความยั่งยืน พนักงานมีจิตสำนึกตระหนักถึงการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้กระดาษในสำนักงาน การคัดแยกขยะในโรงงาน โดยเฉพาะในโรงอาหาร สำหรับรถที่มอบให้ มีการใช้งานได้จริง และมีการติด sticker ประชาสัมพันธ์โครงการของวัดด้วย

คุณ K5 มีแนวคิดว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องมีจิตสำนึกและทำด้วยใจ การจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดจากแดงเป็นเรื่องที่ควรสนับสนุน และต้องการให้การจัดการขยะ ทั้งการแยกขยะ และการรับขยะมาสร้างผลิตภัณฑ์มีการแพร่หลายออกไป ระบบการจัดการและการขนส่งเป็นเรื่องที่จำเป็น ดังคำสัมภาษณ์ว่า “เห็นด้วยกับการจัดการขยะนะคะเห็นด้วยอย่างยิ่งเพราะว่า เรา

---

¹⁶⁹ BDG. เกี่ยวกับตรางู. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.britishdispensary.com/about.php>. [12 ตุลาคม 2566].

ลดปริมาณขยะนะคะแล้วมานำขยะมา recycle ใช้ได้ ออกมาแปลงซึ่งมันอัศจรรย์มากนะคะ ที่ทำเป็น เลื่อยตัดลายแทนที่จะไปเพิ่มขยะให้กับรถขยะ ซึ่งจริงๆ แล้วตรงนี้เนี่ยถ้ามันทำได้กว้าง ทั่วไปนะคะ ได้ ทุกครัวเรือน อยากให้การขยายออกไปให้กว้าง ถ้าทำไปถึงครัวเรือนเนี่ยปริมาณขยะของกรุงเทพฯ หรือของประเทศไทยมันจะลดลงอย่างถาวรอย่างดีมาก แต่ว่าระบบของการจัดการเนี่ยมันอาจจะ ยุ่งยากก็คือ ขวดหรืออะไรอย่างนี้นะคะมัน bulky แล้วจำนวนแต่ละบ้านเนี่ยคงไม่มาก ถ้ามีจุดรับ อย่างเซเว่นหรือถ้าใครจะร่วมกับเซเว่นหรือร่วมกับอะไรที่มันสามารถที่จะ move ขยะ คือเราต้องมอง ไปถึงการเดินทางของขยะในครัวเรือนไปที่วัดจากแดงหรือไปที่ไหนที่มันเป็นระบบ ถ้าไม่จัดระบบก็ เหมือนเป็นกระแสไฟลุกแป๊บเดียว เต็มที่ก็ดับไป ดังนั้นถ้ามีการจัดระบบได้มันจะดีมาก”¹⁷⁰

6. บริษัท เอสซีจี เคมิคอลส์ จำกัด (มหาชน)

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กร

เอสซีจีซี (SCGC) เป็นบริษัทในเครือของเอสซีจี (SCG) ที่ดำเนินธุรกิจและเติบโตอย่างต่อเนื่องเป็นธุรกิจหลักที่สร้างผลประกอบการที่ดีให้กับกลุ่มเอสซีจี โดยมีธุรกิจหลัก ได้แก่ เม็ดพลาสติกหรือพอลิเมอร์ มีการสร้างสรรค์ “นวัตกรรมเคมีภัณฑ์” ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของภูมิภาค ด้วยการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนภายใต้แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) และ ESG มุ่งสู่ธุรกิจเคมีภัณฑ์ครบวงจรเพื่อความยั่งยืน ซึ่งนำเม็ดพลาสติกหรือพอลิเมอร์มา ขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คน ไม่ว่าจะเป็น บรรจุภัณฑ์อาหาร ชิ้นส่วน ยานยนต์ อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ไปจนถึงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ท่อท่อนแรงดัน สายเคเบิล โทรมนาคม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีธุรกิจอื่น ๆ ที่ เช่น SCGC Floating Solar Solutions โซลูชัน เพื่อพลังงานสะอาด และสารเคลือบ emisspro® สารเคลือบเตาเผาในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น นวัตกรรมเคมีภัณฑ์จาก SCGC จึงเป็นนวัตกรรมที่สามารถจับต้องและเข้าถึงได้ในชีวิตประจำวันของเราทุกคน และยังคงครอบคลุมไปถึงนวัตกรรมเพื่ออุตสาหกรรมอีกด้วย¹⁷¹

กิจกรรม CSR.

ชื่อโครงการ : ธนาคารขยะวิสาหกิจชุมชนวัดจากแดง

¹⁷⁰ สัมภาษณ์ คุณ K5, กลุ่มบริษัทในเครืออังกฤษตราจู, เมื่อ 20 ตุลาคม 2566.

¹⁷¹ SCGC. รู้จักเอสซีจีซี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.scgchemicals.com/th/contact-us>. [12 ตุลาคม 2566].

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ทางวิสาหกิจชุมชนวัดจากแดง สามารถบันทึกข้อมูลการรับขยะเข้ามาได้ถูกต้อง รวดเร็ว สามารถเห็นสรุปยอดการรับขยะได้อย่างละเอียดในแต่ละวัน แต่ละเดือน รวมถึงสามารถรู้จำนวนสมาชิกที่นำเอาขยะมาบริจาค นำไปสู่การต่อยอดด้านข้อมูลต่างๆในอนาคตได้

ระยะเวลา : ไม่มีกำหนด

การดำเนินงาน/กิจกรรมที่ทำ : สอนวิธีการใช้งานและการจัดตั้งธนาคารขยะผ่าน KoomKah

ผลที่ได้จากการมีส่วนร่วมในโครงการ : เป็นโครงการที่ทางองค์กรทำเพื่อสังคม ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้นในการใช้งาน KoomKah ผลที่ได้เป็นการช่วยผลักดันให้ชุมชน สังคม รู้จักการคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ อันเป็นประโยชน์แก่ชุมชนนั้นๆ เอง

ซึ่ง คุณ K6 ได้ให้คำสัมภาษณ์เพิ่มเติมไว้ว่า “KoomKah Application ทำขึ้นมาจากหน่วยงาน Circular Economy Business ของ SCGC นะครับ เพื่อวัตถุประสงค์อยากให้ชุมชนต่างๆ รู้จักการคัดแยกขยะให้ถูกประเภท เพื่อนำเอาไปขาย เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนนั้นๆ รวมถึงตัว KoomKah ได้ถูกออกแบบให้สามารถเก็บสะสมคะแนนจากการรับซื้อขยะจากผู้คนในชุมชนได้ด้วย เป็นการกระตุ้นให้ผู้คนอยากจะทำการคัดแยกขยะมากยิ่งขึ้น ซึ่งสุดท้ายแล้วมันจะเป็นการสร้าง ecosystem ให้กับชุมชนนั้นๆ ในการจัดการขยะต่อไปในอนาคต ตัว KoomKah เป็นเหมือนตัวกระตุ้นให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรอยากให้เป็น”¹⁷²

7. ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กลางกับวัดจากแดง

คุณ K7 เป็นจิตอาสาที่มาช่วยขับเคลื่อนการทำงานในวัดจากแดงให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยเฉพาะในระดับนานาชาติ เริ่มจากได้เข้ามาทำบุญและปฏิบัติธรรมที่วัดจากแดง มีความเคารพและศรัทธาต่อพระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) เป็นอย่างมาก เนื่องด้วยท่านเป็นพระที่มีความสามารถทั้งด้านธรรมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งท่านเป็นผู้ที่มีอัชฌาศัยดีและเป็นพระที่มีความเมตตา จึงได้เข้ามาช่วย พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) ในเรื่องสิ่งแวดล้อมทั้งหาผู้ร่วมทำบุญและเผยแพร่งานสิ่งแวดล้อมภายในวัด บทบาทการมีส่วนร่วมเนื่องจากเกษียณแล้วก็จะมาช่วยงานที่วัดทุกวัน จนเกิดวิกฤต COVID -19 และมีกิจกรรมอื่นที่อยากทำ ทำให้ไปน้อยลง แต่ก็ยังช่วยงานวัดอยู่เป็นครั้งคราว งานล่าสุดที่ได้ช่วยวัดจากแดงคือ การเป็นล่ามแปลภาษาให้กับพระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) ในงานเสวนาสิ่งแวดล้อมขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่ง

¹⁷² สัมภาษณ์ คุณ K6, บริษัทในเครือ SCGC, เมื่อ 20 ตุลาคม 2566.

โลก (พ.ส.ล.) เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2566 และเป็นพิธีกรรมทั้งประชาสัมพันธงานสิ่งแวดล้อมในโอกาสที่ผู้ร่วมงานเสวนามาตุงานที่วัดจากแดงและชมคั้งบางกระเจ้าเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2566

ในเรื่องบุคลากรขับเคลื่อนงานสิ่งแวดล้อมภายในวัดจากแดง คุณ K7 มีความเห็นว่าถ้าสามารถจัดตั้งองค์กรควบคู่ไปด้วยจะเป็นเรื่องที่ดีแต่ก็เป็นสิ่งที่ยาก โดยให้ศึกษาแนวทางการจัดการของยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และหอบจดหมายเหตุพระพุทธรูปมาเป็นแบบอย่าง และถ้าสามารถจัดตั้งเป็นมูลนิธิได้ก็จะช่วยให้การทำงานมีความคล่องตัวขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ว่า “ท่านอยากจะทำอาคารเรียนจากวัสดุ พระที่อยู่วัดนี้ก็ต้องมีในเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วย ท่านสามารถพูดให้พระได้ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ซึ่งจริงๆ แล้ว สิ่งแวดล้อมก็มีในพระไตรปิฎก การเรียนการสอนต้องอยู่กับธรรมชาติ ท่านสามารถอ้างได้หมด และท่านก็ได้พูดเรื่องนี้ในหลายๆ ที่ ในแง่ของบุคลากรก็ต้องแบ่งเป็นพระกับฆราวาส ถ้าเรามีทุนสามารถบริหารเป็นองค์กรได้ก็จะเป็นเรื่องดี เช่น หอบจดหมายเหตุพระพุทธรูป เค้าทำนี่เค้าก็รู้ว่าพระท่านมีศัภยภาพแต่ท่านมีข้อจำกัดในบางอย่างที่ทำได้และทำไม่ได้ หอบจดหมายนี้เค้าไปช่วยในการทำควบคู่ในส่วนที่พระคุณเจ้าทำไม่ได้ การบริหารองค์กรภายในวัดเป็นเรื่องที่ยาก งานของท่านดี ความคิดของท่านดี ทุกอย่างดี แต่ตอนที่เราจะทำให้มันคล่องมันต้องมีองค์กรใดมา drive จริงๆ อาจจะแบบว่าต้องมีอะไรแบบว่าคล้ายๆ ของยุวพุทธฯ แต่มันต้องทำควบคู่กันไป ท่านก็คงหนักใจเหมือนกัน เพราะวัดก็ไม่ใช่ว่าจะหาคนมาทำงานได้ง่ายๆ นะคะ และถ้าเราตั้งเป็นมูลนิธิขึ้นมาก่อน มันจะทำงานได้ง่ายนะไม่ว่าจะหาทุนหรือจะบอกคน”¹⁷³

ในขณะที่ คุณ K8¹⁷⁴ คุณ K9¹⁷⁵ และคุณ K10¹⁷⁶ เป็นประชาชนในชุมชนอำเภอพระประแดง ได้เข้ามาเป็นจิตอาสาช่วยกันคัดแยกขยะ ซึ่งทั้ง 3 คน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าอำเภอพระประแดงนั้นอยู่ติดแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อคราวน้ำหลากจะนำมาซึ่งขยะเป็นจำนวนมาก เมื่อน้ำลดขยะก็ยังคงอยู่ การจัดการขยะของวัดจากแดงนับว่าเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับชุมชน และเมื่อมีโครงการ Our Kung Bangkokchao เข้ามา ก็ช่วยให้การคัดแยกขยะเป็นที่แพร่หลายมากยิ่งขึ้น โดยทั้ง 3 คนเริ่มมาเป็นจิตอาสาด้วยการชักนำจากผู้นำชุมชน แรกเริ่มจากการมาช่วยคัดแยกขยะก่อน ซึ่งคุณ K8 ได้ให้ความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะ ดังคำสัมภาษณ์ว่า “ก็คือแผนกขวดเราก็จะแยกขวดออกมา ทำการเปิดฝาแล้วแยกกลากออกและอัดเป็นก้อน เพื่อที่จะส่งไปทำเส้นใย แล้วก็กระดาษก็มาแยกกระดาษสีกระดาษขาวดำก็แยก เพื่อส่งเข้าให้กับ ป.ต.ท. GC. แล้วก็ก็มีพวกแยกกล่องนมก็มาทำความสะอาด

¹⁷³ สัมภาษณ์ คุณ K7, ประชาชนจิตอาสาช่วยงานวัด, เมื่อ 19 ตุลาคม 2566.

¹⁷⁴ สัมภาษณ์ คุณ K8, ประชาชนจิตอาสาในอำเภอพระประแดง, เมื่อ 24 ตุลาคม 2566.

¹⁷⁵ สัมภาษณ์ คุณ K9, ประชาชนจิตอาสาในอำเภอพระประแดง, เมื่อ 24 ตุลาคม 2566.

¹⁷⁶ สัมภาษณ์ คุณ K10, ประชาชนจิตอาสาในอำเภอพระประแดง, เมื่อ 24 ตุลาคม 2566.

กล่องนมก็แบบบางเจ้าไม่ได้ทำความสะอาดมานะคะ แล้วก็แยกแยกส่งเข้าบริษัทเพื่อจะทำไปทำหลังคา ก็แยก มันมีเป็นจุดจุดถุงกลุ่มพลาสติกก็มี มีเครื่องล้างก็คือซักล้างก่อน ก็จะไปแยกเป็นถุงเหนียว ถุงกรอบ อะไรประมาณนี้คะ” ต่อมาเมื่อมีแผนกตัดเย็บจีวรจึงได้ย้ายมาช่วยตั้งแต่ ปี 2562 ซึ่งก่อนเกษียณอายุทั้ง 2 คนก็ทำงานเป็นช่างเย็บผ้ามาก่อน ตอนนี่ก็มาทำงานช่วยวัด และมีเพื่อนคุยมีสังคม การทำงานก็ทำไปเรื่อยๆ ไม่มีปัญหาอะไร โดยทั้ง 3 คน ใ้ใจทำงานและตั้งอยู่ในเส้นทางธรรม และคุณ K9 ได้ให้ความรู้ในเรื่องการตัดเย็บ ดังคำสัมภาษณ์ว่า “ขั้นตอนการตัดเย็บ ผ้าจีวรก็มีโต๊ะตัดตรงนั้นนะคะ เราต้องตัดกันเอง แล้วก็มีคนเย็บเป็นอยู่คนเดียวคือคุณติ่ม ป้าอ้วนนี่ก็เย็บสบงและก็อังสะ จะแบ่งกันทำงาน ส่วนพี่ก็จะทำผ้าห่ม ก็เย็บพวกป้าย ถ้าไม่มีงานป้ายก็จะเป็นงานเย็บหมวก เย็บกระเป่า เพื่อทำขาย ส่วนตุ๊กตาเราต้องส่งข้างนอก ตุ๊กตาเป็นงานเล็กงานละเอียดแต่ก็เป็นผ้าของเรา ที่ทำมาจากขวดพลาสติก ส่งให้คนข้างนอกเย็บเพราะว่าขั้นตอนมันเยอะ บางที่เราทำไม่ได้ เพราะตรงนี้แค่เย็บจีวรแล้วก็เย็บสบง อังสะ ก็หมดเวลาแล้ว” สำหรับคุณ K10 ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า “เป็นคนในชุมชนที่นี้ อยู่ชอยนี้ พอเราเห็นอาจารย์เขามาทำอยู่เราก็เลยเข้ามาเป็นจิตอาสา ยามว่างหลังจากลูกไปโรงเรียน มาทำทุกวันเลยทำวันหนึ่ง 8-9 ชั่วโมง ก็จะแยกขวดพลาสติกทำขวดแก้ว แล้วก็กระดาษ และของที่มันเจียปนมาเช่นพวกสีที่เราไม่เอา เราก็แยกออก ทำมา 7- 8 ปีแล้วเริ่มแรกจะเข้ามาทำน้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างจานก่อน โดยอาจารย์ไ้เป็นคนสอน แล้วก็นำกลับไปใช้ที่บ้าน ส่วนอาหารก็ไปกินที่หอฉัน”

คุณ K11¹⁷⁷ ได้รู้จักวัดจากแดงผ่านงานบุญฐิณในปี 2564 และมีโอกาสได้เข้าอบรมฐานการเรียนรู้ทั้ง 7 ของวัดจากแดง และได้ซื้อผลิตภัณฑ์ของวัดจากแดงไปใช้มากที่สุดคือจีวร และผ้าห่ม ซึ่งผ้าห่มในปัจจุบันนี้มีหลายหลากสี ไม่ได้จำกัดเฉพาะสีเหลืองสำหรับพระเท่านั้น ซึ่งทางวัดได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่าผ้าห่ม 1 ผืนผลิตจากขวดพลาสติก PET 100% และใช้ขวดจำนวน 11 ใบ สำหรับโครงการของวัดจากแดง คุณ K11 มีความเห็นดังคำสัมภาษณ์ว่า “เป็นวัดที่ตื่นะเป็นวัดตัวอย่าง แล้วก็เป็นการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพราะตอนนี้ประเทศเราหรือทั่วโลกนี้จะต้องจะต้องทำเป็นเรื่องอันดับแรกเลย เพราะตอนนี้ภัยธรรมชาติจากสิ่งแวดล้อมเนี่ย ถ้าเรามีการจัดทำพัฒนานะมันก็จะไม่เป็นภัยแก่ลูกหลานเรา เพราะทุกวันนี้ภัยธรรมชาติเนี่ยมันรุนแรงขึ้นทุกทีทุกที่ แล้วก็สินค้าที่ผลิตขึ้นมามันก็ใช้ได้จริง บางคนยังเข้าใจว่าผลิตมาจากพลาสติก พวกขวด พวกของใช้ พวกของเหลือเนี่ยมันจะออกมาเป็นสินค้าที่มันใช้ได้หรือ แต่ดูแล้วมันก็ใช้ได้นะคะ แล้วคนที่ไม่ซื้อก็ไม่ได้ซื้ออย่างเดียวนะแต่ละคนก็ซื้อกันตั้งหลายชิ้น ส่วนตัวดิฉันก็ซื้อผ้าห่มของพระ และน้ำยาล้างจาน น้ำยาถูพื้น”

¹⁷⁷ สัมภาษณ์ คุณ K11, ประชาชนที่ซื้อผลิตภัณฑ์ของวัดไปอุปโภค, เมื่อ 24 ตุลาคม 2566.

ในขณะที่ คุณ K12¹⁷⁸ ได้ให้สัมภาษณ์ว่าตนเองนั้นรู้จักวัดจากแดงจากพี่สาวของเพื่อนที่ฝากผลิตภัณฑ์ วุ้นเอนไซม์ และน้ำคอมบูชะมาให้ลอง เมื่อได้ลองแล้วก็รู้สึกวุ้นเอนไซม์มีความกรุบและหอมหวาน จากน้ำผึ้ง ส่วนน้ำคอมบูชะมีความซ่า และช่วยในการขับถ่ายได้ดี ทั้ง 2 ผลิตภัณฑ์นี้เมื่อทานแล้วให้ความรู้สึกสดชื่นมาก ซึ่งในปัจจุบันนี้ก็ได้ออทานเองเป็นประจำ สำหรับเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการคัดแยกขยะ คุณ K12 ให้คำสัมภาษณ์ว่า “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ดี ช่วยรักษาโลกให้น่าอยู่ขึ้นแล้วก็ทำให้บ้านเมืองสะอาด อากาศดีขึ้น ที่บ้านก็มีการแยกขยะ ขวดพลาสติก กระดาษ รู้ว่าวัดจากแดงมีการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมจากเพื่อน พี่สาวของเพื่อนแนะนำไป แล้วก็พอเขาพูดก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจ โดยเฉพาะที่วัดทำผ้าผลิตผ้าจากขวดพลาสติก เป็นการเอาขยะมาใช้ให้มีประโยชน์ และสนุกมากกับกิจกรรมการเก็บขยะจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่วัดจัด และก็อยากไปร่วมกิจกรรมนี้อีก ความรู้ที่ได้มาจากวัดจากแดง ก็จะแนะนำเพื่อนๆ ไปเที่ยวที่คุ้มบางกะเจ้า และพาไปศึกษาฐานการเรียนรู้ที่วัดจากแดง วัดมีโครงการที่ดี ควรจะเจาะที่เยาวชนและชักชวนผู้ใหญ่ให้มีส่วนร่วมด้วย”

คุณ K13¹⁷⁹ และ คุณ K14¹⁸⁰ เป็นชาวบ้านที่อยู่ในซอยเพชรหิรัญ 10 ซอยเดียวกับวัด ได้เห็นพัฒนาการของวัดจากแดงมาตลอดเวลายาวนาน ทั้ง 2 ท่าน ให้คำสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกันว่า เดิมนั้นวัดมีความชัดเจนในการจัดการขยะอย่างเป็นระบบมากขึ้น มีประชาชนในชุมชนเข้ามาช่วยคัดแยกขยะหลายสิบคน ทั้งที่มาทำงานเป็นอาชีพ และมาเป็นจิตอาสา การจัดการขยะของวัดได้ขยายไปสู่ชุมชน ซึ่งขยะที่บ้านทั้งขยะอินทรีย์ จำพวกเศษอาหาร เศษผัก เศษผลไม้ และขยะรีไซเคิล โดยเฉพาะขวด กระดาษ โฟม และยาง จะมีการคัดแยกและส่งมอบต่อให้วัด ทั้งแบบนำมาให้เอง และในกรณีที่มีจำนวนมากก็สามารถติดต่อให้รถจากวัดไปรับได้ ซึ่งคุณ K13 ให้คำสัมภาษณ์ว่า “เคยทำหน้าที่หมักชีวภาพ ท่านอาจารย์ทิพากรเป็นผู้สอน เพราะว่าดิฉันเมื่อเกษียณมาแล้ว หลานก็โตแล้ว ก็เลยเข้ามาเรียนรู้การคัดแยก แล้วสามารถนำกลับไปใช้ที่บ้านนะคะ แยกแล้วก็เอาขยะมาที่นี่คะ ขยะที่แยกก็จะเป็นพวกขวด กระดาษ ส่วนพวกเศษอาหารก็จะมีถังรองรับอยู่ตรงหน้าบ้านป่าแมว เราก็จะไปทิ้งตรงนั้น เป็นถังของวัดที่มีประจำในแต่ละที่ แล้วก็จะมีคนของวัดไปเก็บ ส่วนขวดก็จะแยกฝา แยกสลากมาให้จากที่บ้าน” สำหรับคุณ K14 ได้ให้คำสัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า “ขยะที่เอามาให้วัดนี้ เมื่อก่อนก็จะมีขวด ข้าว แกงและเศษอาหารก็ทิ้งลงถังที่หน้าบ้านและกลางซอย วัดก็จะเอามาทำปุ๋ย ถึงใส่เศษอาหารมีหลายถังทุกจุด เข้าไปตามซอย ซอย 6 ก็มี ระหว่างซอย ซอย 5 ซอย 7 ก็มีหมด และก็ไปด้านนอก ขวดพลาสติกเราจะคัดแยกมาแล้วนะคะ จะแยกกันเป็นส่วน เหมือนกับที่เรามาเรียนรู้ที่วัดนี้เนี่ย เราจะไปแยกมาก่อนจะนำมาให้วัด”

¹⁷⁸ สัมภาษณ์ คุณ K12, ประชาชนที่ซื้อผลิตภัณฑ์ของวัดไปบริโภคน, เมื่อ 24 ตุลาคม 2566.

¹⁷⁹ สัมภาษณ์ คุณ K13, ประชาชนในตำบลทรงคนองที่นำขยะมาบริจาค, เมื่อ 24 ตุลาคม 2566.

¹⁸⁰ สัมภาษณ์ คุณ K14, ประชาชนในตำบลทรงคนองที่นำขยะมาบริจาค, เมื่อ 24 ตุลาคม 2566.

ตารางที่ 4.3 : สังเคราะห์ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง

ลำดับ	ชื่อผู้มีส่วนร่วม	บทบาทหน้าที่
1	บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)	ให้การสนับสนุนทรัพยากร เพื่อกระตุ้นส่งเสริมปลูกฝังการคัดแยกขยะสู่กลุ่มเป้าหมาย ด้วยการรวบรวม และรายงานผลสถิติการจัดการอย่างต่อเนื่อง
2	Better World Green Public Co.,Ltd.	รณรงค์ประชาสัมพันธ์โครงการฯ “ส่งขยะกลับบ้าน” และโครงการ “แยกที่บ้าน ฝากทิ้งที่เรา” เป็นการลดปริมาณขยะ ลดการใช้ทรัพยากร ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมนำไปสร้างประโยชน์ใหม่ กลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืน
3	บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) หรือ GC	สนับสนุนความรู้ด้านการจัดการและคัดแยกขยะต้นทาง เพื่อคัดแยกขยะพลาสติกคุณภาพดี เพิ่มการมีส่วนร่วมในสังคมในการใช้ผลิตภัณฑ์แปรรูป นอกจากปริมาณขยะที่ลดลงแล้ว ยังก่อให้เกิดสินค้าและผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ นั่นก็คือ จีวรพระที่ทำจากพลาสติกกรีไซเคิล
4	บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน)	โครงการ “แยกขวด สู้ภัยโควิด” ด้วยการเชิญชวนคนไทยร่วมบริจาคขวดพลาสติกใส PET และ ขวดพลาสติกขาวขุ่น HDPE ที่จุดรับบริจาคขวดพลาสติกที่ใช้แล้ว ณ ร้านค้าและศูนย์การค้าในเครือกลุ่มเซ็นทรัลทั่วประเทศ เพื่อนำไปผลิตเป็นชุด PPE ที่ได้มาตรฐาน ป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 มอบให้กับวัด 128 แห่ง
5	บริษัท เอ็นวิคโค จำกัด	ให้ความช่วยเหลือในการจัดการขยะพลาสติก ทั้งในรูปแบบการรับซื้อและการจัดการในรูปแบบอื่น
6	มูลนิธิชัยพัฒนา และภาคีเครือข่าย เช่น ปตท. , SCG และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นต้น	โครงการ "OUR Khung BangKachao" พัฒนาบางกระเจ้าในด้านต่าง ๆ 6 มิติ ได้แก่ การพัฒนาพื้นที่สีเขียว การจัดการน้ำ การจัดการขยะ การพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การส่งเสริมอาชีพ และ การพัฒนาเยาวชน โดยเลือกวัดจากแดงเป็นหลักในการดำเนินการจัดการขยะ

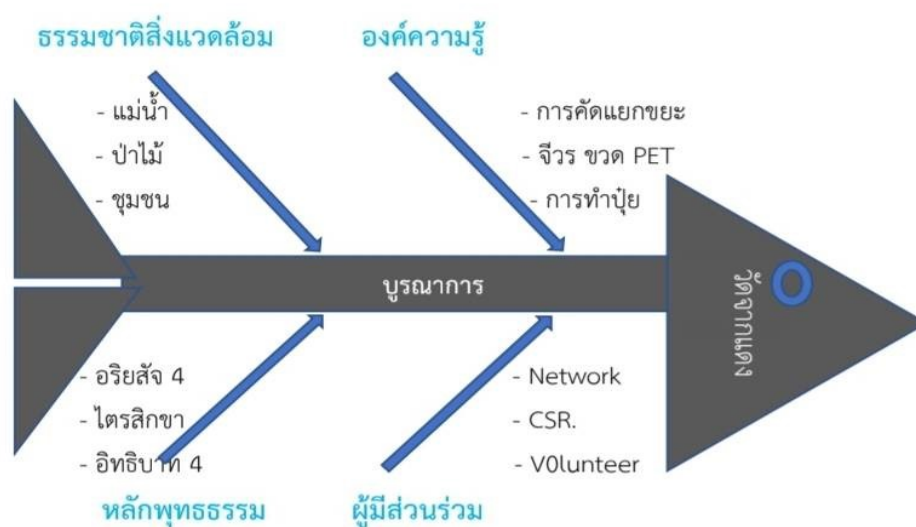
ลำดับ	ชื่อผู้มีส่วนร่วม	บทบาทหน้าที่
7	ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และภาคีเครือข่าย เช่น บมจ. สหพัฒนพิบูล บมจ.ไอเอส สภา บมจ. เมืองไทยประกันชีวิต บริษัท เอไอเอ จำกัด เป็นต้น	<p>โครงการ Care the Whale</p> <p>"สถานีขยะล่องหน @ชุมชนคุ้งบางกะเจ้า"</p> <p>เป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยกระบวนการเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยการออกแบบสถานีขยะล่องหนให้ชุมชนแยกขยะ มาสะสมแถมเพื่อแลกของใช้อุปโภคบริโภคคุณภาพจาก บมจ. สหพัฒนพิบูล</p> <p>“ขยะขวดแก้วล่องหน” สมทบทุนและร่วมกันคัดแยกขยะขวดแก้ว มอบแด่พระราชวัชรบัณฑิต เพื่อใช้ในกิจกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งเสริมให้องค์กรสมาชิกได้มีการคัดแยกขยะและจัดการอย่างถูกต้อง</p>
8	องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.)	ส่งเสริมสนับสนุน และขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดจากแดงสู่ระดับสากล กิจกรรมล่าสุด คือ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธรรมลังกาโล) เจ้าอาวาสวัดจากแดง เป็นวิทยากรตัวแทนประเทศไทยในงานครบรอบ 73 ปี เรื่อ ง “Environmental Conversation Based on Principles of Buddhism”
9	ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (ย.พ.ส.)	สนับสนุนการจัดการสิ่งแวดล้อม และมอบทุน พร้อมทั้งให้พื้นที่ในการประชาสัมพันธ์และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในครั้งที่ยุวพุทธิกฯ มีงานใหญ่ และแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องการจัดการขยะจากต้นไม่มาจัดการกลายเป็นปุ๋ยได้
10	สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 2	บริหารจัดการขยะทะเล ด้วยการวางทุ่นดักขยะให้กับชุมชนวัดจากแดง และทำการเก็บขยะในแม่น้ำ เพื่อลดปริมาณขยะไหลลงปากอ่าวทะเล ขยะที่เก็บได้จะมอบให้วัดจากแดงนำไปใช้ทำประโยชน์
11	องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.)	พัฒนาระดับเส้นทางการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจ BCG มีการนำทุ่นดักขยะจากวัดจากแดงไปใช้ในชุมชนบางกอบัว ทำให้เกิดเส้นทางที่นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมกิจกรรมการเก็บขยะและเป็นการเรียนรู้โดยเอาวัดจากแดงเป็น center ในการท่องเที่ยวแบบโซล่า

ลำดับ	ชื่อผู้มีส่วนร่วม	บทบาทหน้าที่
12	บริษัท ห้างขายยาอังกฤษ (ตรางู) จำกัด	โครงการ “Cool The World” วรรณคดีเรื่องการคัดแยกขยะและการ Recycle ขยะเป็นศูนย์ โดยนำพนักงานเข้าเยี่ยมชมฐานการเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมเก็บขยะกับโครงการของวัดด้วยการลงเรือเก็บขยะในแม่น้ำเจ้าพระยา และมอบรถกระบะ 1 คัน สำหรับรับขยะนอกพื้นที่มา recycle ต่อที่วัด
13	บริษัท เอสซีจี เคมิคอลส์ จำกัด (มหาชน)	โครงการ “ธนาคารขยะวิสาหกิจชุมชนวัดจากแดง” สอนวิธีการใช้งานและการจัดตั้งธนาคารขยะ ผ่านแอปพลิเคชัน KoomKah ในการบันทึกข้อมูลการรับขยะเข้ามา สามารถเห็นสรุปยอดการรับขยะได้อย่างละเอียดนำไปสู่การวางแผนการทำงานต่อไปได้
14	ประชาชนจิตอาสา	- ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล การจัดการสิ่งแวดล้อมวัดจากแดงในระดับสากล - คัดแยกขยะ
15	ประชาชนที่ใช้ผลิตภัณฑ์	- จีวร และผ้าห่มสำหรับทำบุญ - วัชเอนไซม์ และน้ำคอมบูชะ
16	ชาวบ้านในชุมชน	เก็บรวบรวมขยะอินทรีย์ และขยะรีไซเคิล โดยเฉพาะพลาสติก PET และกระดาษ ส่งมอบให้กับวัดจากแดง

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ วัดจากแดงนี้ ไม่ว่าจะเป็นการลงนาม MOU. ลักษณะของเครือข่าย การร่วมกิจกรรม CSR. และจิตอาสา ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากองค์กรภาครัฐและเอกชนมากมาย โดยเฉพาะภาคเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือในหลายรูปแบบ และที่สำคัญอย่างมากคือการแลกเปลี่ยนความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากการ Recycle ในเรื่องของ Technical ทำให้วัดมีผลิตภัณฑ์มากมายเกิดขึ้น ทั้งที่ผลิตภายในวัด ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ หรือวัสดุส่งต่อให้โรงงานดำเนินการในด้านเทคนิคแล้วส่งกลับมาสร้างผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานต่อไปภายในวัด ส่งผลให้การดำเนินการจัดการภายในวัดมีความชัดเจน ซึ่งสาเหตุสำคัญมาจากการเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “OUR KHUNG BANGKACHAO” ผลสำเร็จจากโครงการนี้ทำให้วัดมีชื่อเสียงในเรื่องจีวรจากขวดพลาสติก ทำให้วัดเป็นที่รู้จักมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการ

สนับสนุนจากองค์กรอื่นๆ ตามมา รวมทั้งประชาชนทั่วไปที่มีส่วนร่วมในการเป็นจิตอาสา ถึงแม้จิ๋วจะเป็นสินค้าที่น่าซื้อเสียงให้วัดจากแดงในเรื่องของสิ่งแวดล้อม ถึงแม้วัดจากแดงจะมีผลิตภัณฑ์เกิดขึ้นมากมาย แต่วัดจากแดงไม่ได้มุ่งเน้นการจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ ซึ่งวัตถุประสงค์หลักภายในวัดคือการส่งเสริมให้ทุกคนมีองค์ความรู้ในการจัดการขยะเป็นศูนย์ และตระหนักถึงการอนุรักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาด และชุมชนน่าอยู่ต่อไป

ภาพที่ 4.6 พุทธบูรณาการกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

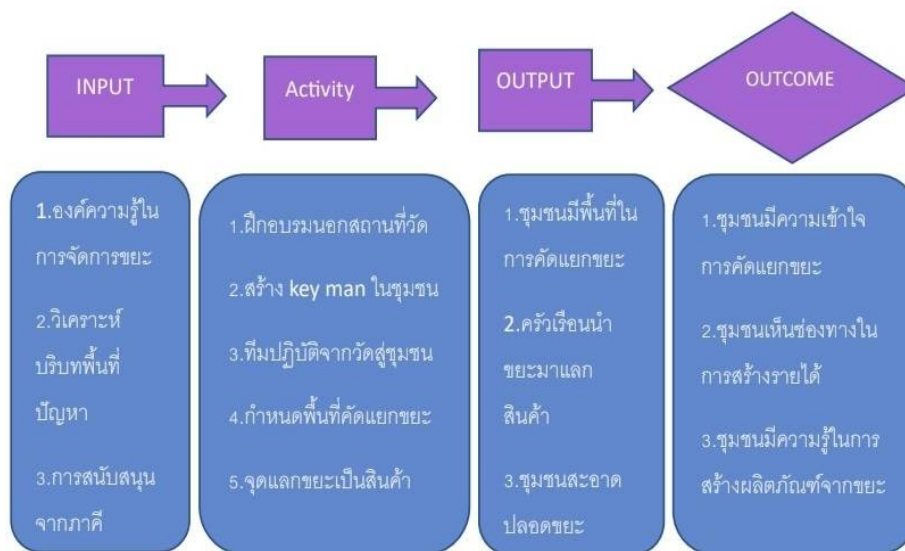

ในหัวข้อเป็นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้เสียกับวัดจากแดง ทั้งในส่วนขององค์กร และประชาชน ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาขยะเป็นศูนย์นั้น คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วพบว่า การใช้กิจกรรมในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม เป็นการขยายเครือข่าย และประชาสัมพันธ์ได้อย่างดีเยี่ยม คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอกิจกรรมในการขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการคัดแยกขยะในองค์กรผู้มีส่วนร่วม
2. การสร้างคนสำคัญ (key man) ด้านสิ่งแวดล้อมในแต่ละชุมชน
3. การสร้างทีมปฏิบัติงานของวัดออกพื้นที่เพื่อจัดการปัญหาขยะ
4. การกำหนดพื้นที่แลกขยะในสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ
5. ประกวดโครงการ “จากแดง จากขยะ เมือง (พระประแดง) ขยะเป็นศูนย์”
6. พื้นที่คัดแยกและแลกขยะเป็นของอุปโภคบริโภคภายในวัดจากแดง

7. กำหนดตารางฝึกอบรมรายเดือน

ภาพที่ 4.7 การขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของ วัดจากแดง

จากกิจกรรมดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้นำกิจกรรมลงพื้นที่ เพื่อสร้างเครือข่ายและกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

ภาพที่ 4.8 การขับเคลื่อนกิจกรรมสู่ชุมชน เป็นการลงพื้นที่ในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ชุมชนและชมรมผู้สูงอายุบางหลวง

บริบทของชุมชน

ตำบลบางหลวง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีน ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีวัดบางหลวงเป็นวัดประจำตำบล ซึ่งวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย มีเนื้อที่ 61 ไร่ ตั้งอยู่ถนนฝั่งตรงข้ามกับตลาดบางหลวง ร.ศ. 122 เป็นชุมชนเก่าแก่ มีประชากรทั้งสิ้น 7,272 คน จำนวน 18 หมู่บ้านชาวบ้านมีวิถีในการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม เป็นการรวมวัฒนธรรมไทย-จีน ได้อย่างลงตัว ชุมชนวัดบางหลวงมีความเข้มแข็ง มีวัดที่เป็นศูนย์รวมของชาวบ้านในชุมชน มีชมรมผู้สูงอายุที่ให้ความร่วมมือกับวัดอย่างดี เป็นพลังบวรที่เข้มแข็ง และสมาชิกในชมรมผู้สูงอายุมากกว่า 50% จะเป็นการเข้าราชการเกษียณ มีความรู้ความสามารถ ทำให้ชมรมผู้สูงอายุมีอิทธิพลในการขับเคลื่อนชุมชน เพราะมีความตื่นรู้ และจัดกิจกรรมทั้งทางโลกและทางธรรมที่เป็นประโยชน์กับชมรมและส่งผลต่อชุมชนเกิดขึ้นมากมาย¹⁸¹

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประสานงานกับเจ้าอาวาสวัดบางหลวง และได้รับคำแนะนำให้รู้จักกับประธานชมรมผู้สูงอายุ แจงถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม
2. กำหนดวัน หลักสูตร และรูปแบบกิจกรรม
3. ติดต่อวิทยากร และทำหนังสือขอใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรม
4. ทำป้ายประชาสัมพันธ์ เพื่อเชิญชวนชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรม
5. เตรียมอุปกรณ์รวมทั้งอาหาร-เครื่องดื่ม สำหรับวิทยากรและผู้ฝึกอบรม
6. ทางวัดให้ความอนุเคราะห์ในการจัดเตรียมสถานที่

---

¹⁸¹ เทศบาลตำบลบางหลวงจังหวัดนครปฐม. ข้อมูลพื้นฐาน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.bangluang.go.th/komoe.html>. [20 ธันวาคม 2566].

ภาพที่ 4.9 ป้ายประชาสัมพันธ์ชุมชนบางหลวง

กิจกรรมที่ทำ

1. หัวหน้าคณะวิจัย ดร.ศีตา งามอาจ ได้ขึ้นกล่าวถึงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมในวันนี้
2. แนะนำและเชิญวิทยากรจากวัดจากแดง นายทิพากร จุลลภักดิ์พา ดำเนินการอบรมในหลักสูตรการคัดแยกขยะ และการทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อสุขภาพ (น้ำหมักสับประรด)
3. ดำเนินการอบรมโดยการคัดแยกขยะจะเป็นการสอนและสาธิต สำหรับน้ำหมักชีวภาพได้ให้ผู้อบรมได้ปฏิบัติการจริง มีการทดลองตีมน้ำหมักชีวภาพตัวอย่างที่นำมาสอน และผู้อบรมได้ถึงน้ำหมักที่ร่วมกันทำนำกลับไปหมักต่อ
3. ถาม-ตอบกับวิทยากร
4. หัวหน้าคณะวิจัยให้ผู้อบรมถอดบทเรียนที่ได้รับในวันนี้ รวมถึงการต่อยอดนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร
5. หัวหน้าคณะวิจัยกล่าวขอบคุณ ถ่ายรูปหมู่ มอบปัจจัยและของที่ระลึก ปิดการฝึกอบรม

ภาพที่ 4.10 กิจกรรม ชุมชนและชมรมผู้สูงอายุวัดบางหลวง

ผลที่ได้รับ

ชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ และพระคุณเจ้ามีความตื่นตัวและเห็นประโยชน์ของการคัดแยกขยะ มีการกำหนดจุดคัดแยกขยะในวัด และครัวเรือนนำขยะที่คัดแยกแล้วมา Drop ที่วัด นอกจากนี้ชมรมผู้สูงอายุให้ความสนใจในการทำน้ำหมักสับปะรดคั้นเพื่อสุขภาพ และมีโครงการที่จะขยายการทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อสุขภาพไปสู่สมาชิกในชมรมต่อไป

2.ชุมชนวัดบัวปากท่า

บริบทของชุมชน

ตำบลบัวปากท่ามีเนื้อที่ประมาณ 23,458 ไร่ สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม มีน้ำจากคลองพระยาบันลือไหลผ่าน มีชลประทานหลายแยกจากคลองพระยาบันลือ สภาพเป็นดินเหนียวอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติเหมาะสำหรับทำเกษตรกรรม ชุมชนบัวปากท่าเป็นชุมชนที่ในอดีตชาวบ้านได้อาศัยบึงใหญ่ ซึ่งอยู่ใกล้บริเวณวัดบัวปากท่า ในการขนถ่ายสินค้า และซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า รวมทั้งการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ต้องมาขึ้นเรือและลงเรือที่นี่ ชุมชนบัวปากท่าแบ่งเขตการปกครอง จำนวน 10 หมู่บ้าน มีจำนวน 1,465 ครัวเรือน ประชากรรวม 4,523 คน โดยวัดบัวปากท่า เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย มีเนื้อที่ 24 ไร่ 2 งาน 12 ตารางวา ภายในวัดบัวปาก

ท่า มีพื้นที่ด้านหน้าเป็นบึงบัวใหญ่ และลานปลูกต้นไม้หลากหลายสายพันธุ์ วัดและชุมชนมีความร่วมมือกันอย่างดีและมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกิจกรรมทางศาสนา¹⁸²

ขั้นตอนการดำเนินงาน

เนื่องจากวัดบางหลวงกับวัดบัวปากท่าอยู่ในอำเภอเดียวกัน ทำให้ขั้นตอนการดำเนินงานได้วางแผนไปแล้วกว่าครึ่ง เพิ่มเติมคือการประสานงานกับเจ้าอาวาสและผู้นำชุมชนในเรื่องของหลักสูตรและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน จากนั้นทำป้ายประชาสัมพันธ์เชิญชวนชาวบ้านชุมชนวัดบัวปากท่าและพระคุณเจ้าร่วมกิจกรรม

ภาพที่ 4.11 ป้ายประชาสัมพันธ์ชุมชนวัดบัวปากท่า

“จากแดงโมเดล : รูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ”
CHAK DAENG MODEL : The Development of Zero waste city via Buddhist Integrated approach by Wat Chak Daeng, Samutprakran City.

ณ วัดบัวปากท่า อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
วันพฤหัสบดีที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๖

กำหนดการ

๘.๓๐ – ๙.๐๐ น.	ลงทะเบียน
๙.๐๐ – ๑๑.๑๕ น.	การคัดแยกขยะ
๑๑.๑๕ – ๑๒.๐๐ น.	เพล/อาหารกลางวัน
๑๒.๐๐ – ๑๔.๐๐ น.	การทำปุ๋ย
๑๔.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.	การทำน้ำหมักชีวภาพ

“จากแดง จากขยะ เมืองขยะเป็นศูนย์”

กิจกรรมที่ทำ

1. หัวหน้าคณะวิจัย ได้ขึ้นกล่าวถึงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมในวันนี้
2. แนะนำและเชิญวิทยากรจากวัดจากแดง นายทิพากร จุลลภักดิ์พะพะ ดำเนินการอบรมในหลักสูตรการคัดแยกขยะ และการทำปุ๋ย (โต๊ะจีน)

¹⁸² องค์การบริหารส่วนตำบลบัวปากท่า. ข้อมูลสภาพทั่วไป. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://buapaktha.go.th/public/list/data/index/menu/1144>. [20 ธันวาคม 2566].

3. ดำเนินการอบรมโดยการคัดแยกขยะจะเป็นการสอนและสาธิต สำหรับการทำปุ๋ยได้ลงมือปฏิบัติจริง โดนการขุดหลุมในพื้นที่ที่กำหนด นำถังลงหลุม เกลี่ยบริเวณ ปิดฝา และให้ความรู้ในเรื่องเศษอาหารประเภทใดในการทำปุ๋ย

3. ถาม-ตอบกับวิทยากร

4. หัวหน้าคณะวิจัยให้ผู้อบรมถอดบทเรียนที่ได้รับในวันนี้ รวมถึงการต่อยอดนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างไร

5. หัวหน้าคณะวิจัยกล่าวขอบคุณ ถ่ายรูปหมู่ มอบปัจจัยและของที่ระลึก ปิดการฝึกอบรม

ภาพที่ 4.12 ภาพกิจกรรมชุมชนวัดบัวปากท่า

ผลที่ได้รับ

ชุมชนบัวปากท่า มีความรู้ในเรื่องของการคัดแยกขยะ และให้ความสนใจในการทำปุ๋ยโต๊ะจีน โดยเฉพาะในวัดบัวปากท่า ได้มีการตั้งเป้าหมาย ที่จะทำปุ๋ยโต๊ะจีนทุกฤดู

3.ชุมชนบางกะเจ้า จัดกิจกรรม ณ สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อน ชั้น

บริบทของชุมชน

ถ้ากล่าวถึง “คู้บางกะเจ้า” จะหมายรวมถึง 6 ตำบล แต่กิจกรรมที่จัดนี้คณะผู้วิจัยขอจำกัดขอบเขตเฉพาะตำบลบางกะเจ้านั้น ตำบลบางกระเจ้ามีเนื้อที่ประมาณ 1,809 ไร่ 9 หมู่บ้าน 1,829 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 5,170 คน (ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม 2561) โดยทั่วไปประชากรของชุมชนนี้จะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เกษตรกรรม และโรงงาน สภาพพื้นที่ของตำบลบางกระเจ้าเป็นพื้นที่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลักษณะของพื้นที่ที่เป็นร่องสวนเกษตร ในตำบลบางกระเจ้ามีสวนสาธารณะตามโครงการส่วนกลางมหานครคือสวนศรีนครเขื่อนชั้น ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมป่าไม้ กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงที่มีเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีประชาชนจากหลายพื้นที่โดยเฉพาะคนกรุงเทพฯให้ความสนใจในการออกกำลังกาย ปั่นจักรยาน ที่นี่เป็นจำนวนมาก ส่วนหนึ่งอาจมาจากตำบลบางกระเจ้ามีพื้นที่ฝั่งตรงข้ามเขตคลองเตย ทำให้การเดินทางมีความสะดวกมากขึ้น รวมทั้งบริการเรือหางยาวข้ามฟาก¹⁸³

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประสานงานร่วมกับผู้นำชุมชน และผู้ใหญ่บ้าน แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของกิจกรรม
2. สำรวจพื้นที่ในการทำกิจกรรม และทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ใช้สถานที่
3. กำหนดวัน เวลา ในการดำเนินกิจกรรม นิมนต์พระคุณเจ้า และวิทยากรวัดจากแดง
4. ทำป้ายประชาสัมพันธ์เชิญชวนร่วมกิจกรรม
5. เตรียมเอกสารจากแดงโมเดลโดยสังเขปในการขับเคลื่อนกิจกรรม
6. เตรียมอุปกรณ์เกมและกำหนดกติกาการตอบคำถาม การเล่นเกม การรับรางวัล
7. ประสานวัดจากแดงขอความอนุเคราะห์ตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากขยะ
8. ขอ sponsor บริษัท อังกฤตรางู (แอล.พี.) จำกัด ของรางวัลสำหรับผู้เล่นเกม

¹⁸³ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระเจ้า. ข้อมูลสภาพทั่วไป. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://bangkachao.go.th/public/list/data/index/menu/1144>. [20 ธันวาคม 2566].

ภาพที่ 4.13 ป้ายประชาสัมพันธ์ชุมชนบางกระเจ้า

กิจกรรมที่ทำ

1. ทีมงานประจำโต๊ะอำนวยความสะดวกและซุ้ม เปิดเพลง Cool The World โหมโรง และ MC. ประชาสัมพันธ์กล่าวถึงการจัดกิจกรรมในวันนี้ พระคุณเจ้าให้ความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะ และมีบอร์ดประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ “จากแดงโมเดล” และกติกากาการเล่นเกม
2. ผู้ร่วมกิจกรรมต้องนำขยะ จำนวน 3 ชิ้น มาแลกที่โต๊ะอำนวยความสะดวก เพื่อตอบคำถาม “จากแดงโมเดล” และเล่นเกม-รับของรางวัล โดยกำหนด 2 เกม คือเกมโยนพินท์ และโยนกำไลทองคอบท โดยผู้เล่นจะมีสิทธิ์เล่นเกมได้มากที่สุด 2 ครั้ง ตามจำนวนคำถาม และสามารถเลือกเล่นเกมซ้ำได้
3. ตอบคำถาม 2 ข้อ ถ้าตอบถูกจะได้รับสติ๊กเกอร์ตามจำนวน ในกรณีที่ตอบคำถามไม่ได้สามารถหาคำตอบได้จากการฟังวิทยากร หรืออ่านจากบอร์ดความรู้ที่โต๊ะอำนวยความสะดวก แล้วมาตอบใหม่อีกครั้ง โดยต้องตอบถูกทั้ง 2 คำถาม แต่จะได้เล่นเกมแค่ 1 ครั้ง
4. หลังจากเล่นเกมแล้ว รับของรางวัล ที่โต๊ะอำนวยความสะดวก หัวหน้าวิจัย สัมภาษณ์ ถึงความรู้ที่ได้รับในวันนี้ จะนำไปใช้ประโยชน์ ต่อไปอย่างไร
5. การดำเนินกิจกรรมมีผู้มาร่วมกิจกรรมเป็นระยะๆ ก่อนจบกิจกรรมหัวหน้าคณะวิจัยได้กล่าวขอบคุณ ผู้นำชุมชน ชาวบ้านผู้มาร่วมกิจกรรม และได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมในวันนี้ สัมภาษณ์ผู้แทนชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 5 ในการต่อยอดกิจกรรมให้เกิดการดำเนินอย่างต่อเนื่อง
6. ถ่ายรูปหมู่ และมอบของที่ระลึกให้กับผู้นำชุมชน และขอปิดกิจกรรม

ภาพที่ 4.14 ภาพกิจกรรม ชุมชนบางกระเจ้า ณ สวนศรีนครเขื่อนขันธ์

ผลที่ได้รับ

1. ชุมชนได้รับความรู้ในการคัดแยกขยะ การจัดการขยะของวัดจากแดง รวมถึงความรู้ งานวิจัย “จากแดงโมเดล” ได้ทราบถึงผลิตภัณฑ์จากขยะที่วัดจากแดงทำมีอะไรบ้าง และทำมาจากวัสดุอะไรบ้าง
2. ชุมชนได้รับความสนุกสนาน จากการเล่นเกม และรับของรางวัลมากมาย โดยเฉพาะเด็กๆที่มากับผู้ปกครอง
3. เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ชุมชนบางกระเจ้าและวัดจากแดงได้มีโครงการร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการคัดแยกขยะในครัวเรือน โดยการให้ชาวบ้านนำขยะมาแลกสินค้าอุปโภคบริโภค ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์กร เช่น กลุ่มบริษัทอังกฤษตรางู เครือสหพัฒน์พิบูล ซึ่งจะกำหนดการแลกขยะของชุมชนบางกระเจ้า ณ ลานจอดรถ สวนสาธารณะและพฤษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ ในทุกวันเสาร์ที่ 2 ของเดือน ตั้งแต่เวลา 10:00 - 12:00 น.

4. ชุมชนบางน้ำผึ้ง จัดกิจกรรม ณ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

บริบทของชุมชน

ชุมชนบางน้ำผึ้ง เป็นพื้นที่สีเขียวที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนดั้งเดิมตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ทำให้มีความหลากหลายทางด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม มีอายุราว 200 กว่าปี ประกอบไปด้วยคนไทยภาคกลาง คนมอญ และคนจีน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ที่มีร้านค้ามากมาย ทั้งผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น และสินค้าโอท็อป ตลาดจะเปิดเฉพาะวันเสาร์อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ครัวเรือนจากตำบลบางน้ำผึ้ง เนื่องจากมีพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนอาชีพรอง คือ ร้านค้าปลีกย่อย รับราชการ อุตสาหกรรมขนาดเล็ก และเกษตรกรรม มีรายได้โดยเฉลี่ย 100,000 ถึง 250,000 บาทต่อครอบครัว¹⁸⁴

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ติดต่อประสานงานกับ อบต.บางน้ำผึ้ง ในการลงพื้นที่ดำเนินกิจกรรมภายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง รวมทั้งทำหน้าที่ขอความอนุเคราะห์ในการใช้พื้นที่
2. กำหนดวันเวลาและประสานงานกับ ทีมสิ่งแวดล้อมวัดจากแดง
3. ทำป้ายประชาสัมพันธ์ เชิญชุมชนร่วมกิจกรรม
4. เตรียมตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากขยะของวัดจากแดง และของรางวัลสำหรับผู้ร่วมกิจกรรมในการตอบคำถาม

---

¹⁸⁴ องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง. ข้อมูลสภาพทั่วไป. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://bangnamphueng.go.th/public/list/data/index/menu/1144>. [20 ธันวาคม 2566].

ภาพที่ 4.15 ป้ายประชาสัมพันธ์ชุมชนบางน้ำผึ้ง

กิจกรรมที่ทำ

1. ผู้ร่วมกิจกรรม ตอบคำถาม เพื่อรับของรางวัล โดยคำถาม จะเป็นเรื่องของการคัดแยกขยะ ในครัวเรือนมีการคัดแยกขยะบ้างไหม หากมี ได้ดำเนินการคัดแยกขยะอย่างไร และเมื่อคัดแยกขยะแล้ว ได้นำขยะ ไปสี ทำอย่างไรต่อ
2. ประชาสัมพันธ์การจัดการจัดการขยะของวัดจากแดงให้กับชุมชนบางน้ำผึ้ง และบุคคลภายนอก ที่มาเที่ยวในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ได้ทราบว่าวัดจากแดงมีการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะขยะอย่างไร ด้วยการแจกโบชัวร์แผ่นพับ และถาม-ตอบ กับผู้ร่วมกิจกรรม
3. เชิญชวนผู้ประกอบการนำขยะมาแลกสินค้าอุปโภคบริโภคกับวัดจากแดง โดยจะกำหนด จุดแลกสินค้า ณ ลานจอดรถ โรงเรียนวัดบางน้ำผึ้งใน
4. บริการน้ำหมักสับปรดกับน้ำผึ้งใส่น้ำแข็ง ให้กับผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวในตลาดบางน้ำผึ้งได้ลองชิม
5. ก่อนปิดกิจกรรม หัวหน้าคณะวิจัยได้เชิญ ตัวแทน อบต.บางน้ำผึ้ง (ผู้ดูแลตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง) มาที่บูธกิจกรรม ได้กล่าวแสดงความขอบคุณในการอนุเคราะห์พื้นที่ การต่อยอดการจัดกิจกรรม และประชาสัมพันธ์การแลกขยะ จากนั้นถ่ายรูปร่วมกันพร้อมกับผู้ประกอบการและผู้ร่วมกิจกรรม สุดท้ายได้มอบของที่ระลึกให้กับตัวแทน อบต.บางน้ำผึ้ง และผู้ประกอบการ จบกิจกรรม.

ภาพที่ 4.16 ภาพกิจกรรม ชุมชนบางน้ำผึ้ง และนักท่องเที่ยว ณ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ผลที่ได้รับ

1. เนื่องจากตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อ ทำให้มีประชาชนทั่วไปจากหลายๆ พื้นที่มาเที่ยวจำนวนมาก การจัดกิจกรรมในวันนี้ ก็ทำให้ ประชาชนได้ทราบถึงการทำงานสิ่งแวดล้อมของวัดจากแดง จากการสัมภาษณ์มีประชาชนหลายคน ไม่รู้จักวัดจากแดงเลย แต่กิจกรรมในวันนี้ทำให้วัดจากแดงเป็นที่รู้จักมากขึ้น
2. ผู้ประกอบการ ได้ให้ความสำคัญ กับการคัดแยกขยะ และทราบ ถึงโครงการ การนำขยะมาแลกเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค ซึ่งคาดว่าจะมีผู้ประกอบการร่วมกิจกรรมนี้อย่างต่อเนื่อง
3. อบต.บางน้ำผึ้ง และวัดจากแดง มีโครงการส่งเสริมการคัดแยกขยะเช่นเดียวกับชุมชนบางกระเจ้า โดยกำหนดจุดแลกขยะเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค ณ ลานจอดรถ โรงเรียนวัดบางน้ำผึ้งโน ตั้งแต่เวลา 13:00 - 15:00 น. ในทุกวันเสาร์ของเดือน

ตารางที่ 4.4 : ผลสำเร็จจากการพัฒนาการมีส่วนร่วมด้วยกิจกรรม

กิจกรรมที่ขับเคลื่อน	หน่วยงานที่นำไปใช้ประโยชน์	ตัวชี้วัด/ประเมินผล
กิจกรรมการคัดแยกขยะในองค์กรผู้มีส่วนร่วม	1.ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม	1.ลงนามเป็นภาคีเครือข่าย 2.มีจุด drop ขยะที่คัดแยก
-จัดฝึกอบรมนอกสถานที่ ในหลักสูตรคัดแยกขยะ การทำปุ๋ย (ไต่ะจีน) และการทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อสุขภาพ	2.ชมรมผู้สูงอายุ บางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม 3.ชุมชนวัดบัวปากท่า อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม	3.ชมรมผู้สูงอายุมีกิจกรรมขยายการทำน้ำหมักชีวภาพ 4.พระคุณเจ้าตั้งเป้าการทำปุ๋ยไต่ะจีนทุกกุฏิ และโรงครัว
กิจกรรมการคัดแยกขยะนอกสถานที่	1. ชุมชนบางกะเจ้า ตำบลบางกะเจ้า อำเภพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ	1. ชุมชนนำความรู้การคัดแยกขยะไปใช้ในครัวเรือน
-ให้ความรู้ในเรื่องของการคัดแยกขยะ	2. ชุมชนบางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ	2. ชุมชนเห็นประโยชน์และให้ความร่วมมือในการนำขยะมาแลกสินค้า
-ประชาสัมพันธ์จุด Drop ในการนำขยะมาแลกเปลี่ยนสินค้าอุปโภค/บริโภค		3. ผู้นำชุมชนให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะร่วมกับวัดจันทร์เด่นเป็นอย่างดี 4. ทั้ง 2 ชุมชนมีจิตสำนึกในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นชุมชนปลอดขยะ

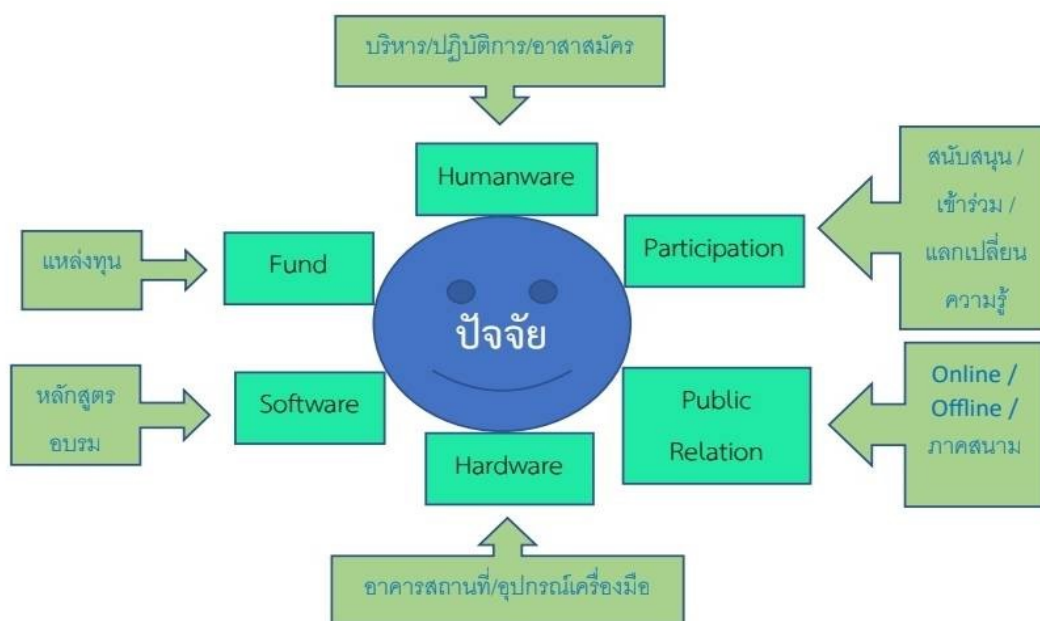
4.3 รูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

การดำเนินงานของ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) เริ่มจากมีปัญหาและหาวิธีแก้ปัญหา และได้รับแรงบันดาลใจจากท่านเลดี ซยาตอร์ จนเป็นอุดมการณ์ในการพัฒนาวัดทั้งในเรื่องการเผยแผ่ธรรมและสิ่งแวดล้อมควบคู่กัน ในวัดจากแดงนอกจากจะเป็นที่รู้จักในเรื่องของการจัดการขยะแล้ว ยังมีชื่อเสียงในเรื่องของการสอนภาษาบาลีและพระอภิธรรมอีกด้วย ซึ่งมีพระสามเณรทั้งชาวไทยและต่างประเทศเข้ามาศึกษาเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ พระราชวัชรบัณฑิต

(ประนอม ธมมาลงกาโร) ยังเป็นพระอาจารย์สอนกรรมฐานที่มีชื่อเสียง ดังจะพบว่ามีหลายๆ องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.) ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยฯ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (ยพส.) ธรรมสถานว่องวานิช รายการ “คลิกใจธรรม Dhamma on Hard” ทางช่อง MVTV เป็นต้น ได้นิมนต์ท่านให้ธรรมะและสอนกรรมฐาน จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) รูปเดียว ท่านจัดการพัฒนาวัดทั้งทางโลกและทางธรรม ในหลายๆ เรื่อง เพื่อให้การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ณ วัดจากแดงมีความยั่งยืน พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) จึงมีแนวคิดที่จะถ่ายทอดการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ ด้วยการตั้งสถาบันการเรียนรู้ โดยแยกในเรื่องของธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน ซึ่งในงานวิจัยนี้จะขอกว่าในส่วนเฉพาะของสิ่งแวดล้อม โดยท่านมีแนวคิดที่จะสร้างศูนย์การเรียนรู้โพธิศึกษา สิ่งแวดล้อม วัดจากแดง ขึ้น ซึ่งแนวคิดการจัดการนี้ได้อยู่ในช่วงของการดำเนินการ

ศูนย์การเรียนรู้โพธิศึกษา สิ่งแวดล้อม วัดจากแดง สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเผยแพร่ความรู้ในการจัดการขยะเป็นศูนย์ เน้นการสร้างระบบ ทีมงาน และภาคี และเป็นกุสโลบายอย่างหนึ่งในการเชิญชวนให้ชุมชน/องค์กร มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางธรรมในวัดเช่นกัน นับได้ว่าเป็นการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ โดยมีวัดจากแดงเป็นต้นแบบ ผลลัพธ์ที่หลากหลายภายในวัดส่วนหนึ่งมีไว้จำหน่าย เช่น ปุ๋ย น้ำหมักชีวภาพ และคอมบูชะ แต่อีกส่วนหนึ่งมีไว้สำหรับการเผยแพร่ความรู้ในการจัดการขยะเป็นศูนย์ การทำจิ๋วรจากขวดพลาสติกเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของวัดจากแดง หากแต่เป็นปลายเหตุ เพราะเป้าหมายหลักของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมวัดจากแดง คือ ความรู้ในการจัดการกับขยะอย่างไร ให้ต่อไปไม่มีขยะ โดยเปิดอบรมให้กับผู้สนใจได้เข้ามาเรียนรู้ และเปิดกว้างให้องค์กรต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ร่วมกับวัดจากแดง ในรูปแบบ “CHAK DAENG MODEL” ผ่านศูนย์การเรียนรู้โพธิศึกษา สิ่งแวดล้อม วัดจากแดง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สืบค้นจากหลายๆ องค์กร เช่น สมาคม มูลนิธิ และองค์กรที่เป็น Social Enterprise หลายองค์กร รวมทั้งการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ พร้อมวัตถุประสงค์และเป้าหมายการสร้างศูนย์การเรียนรู้ของ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) สามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จในการจัดการ “ศูนย์การเรียนรู้โพธิศึกษา สิ่งแวดล้อม วัดจากแดง” สำหรับถ่ายทอดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ สิ่งแวดล้อม วัดจากแดง ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.17 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างโมเดล

4.3.1 Hardware จะเป็นเรื่องของอาคารสถานที่ รวมทั้งอุปกรณ์และเครื่องมือ ประกอบการเรียนการสอน ระดมทุนจากองค์กรเอกชนสร้างเป็นห้องๆ และมีป้ายชื่อหน้าห้องว่าเป็นขององค์กรใดที่ได้บริจาค โดยการระดมทุนนั้น มีแนวทางการจัดการ คือ 1. ทำโครงการขอ สпонเซอร์จากองค์กรภาคเอกชนต่างๆ 2. ทำผ้าป่าสามัคคี ซึ่งจะมีการเขียน Plan การก่อสร้าง ห้องต่างๆ รวมทั้งคำนึงถึงประโยชน์การใช้สอย จากนั้นคำนวณค่าใช้จ่ายโดยประมาณในการก่อสร้าง รวม ค่าใช้จ่ายอุปกรณ์และเครื่องมือประกอบการเรียนการสอน เช่น เครื่อง Projector เครื่องเสียง เครื่องปรับอากาศ กระดานไวน์บอร์ด และอื่นๆ สุดท้ายคือการเขียนรายละเอียดโครงการ และใบฎีกา เพื่อนำเสนอและประชาสัมพันธ์ต่อไป

4.3.2 Software หลักสูตรต่างๆ ที่มีการอบรมทั้งแบบเอกสาร และ Media ระบบการ สอนการเรียนรู้ สารสนเทศแทนการสอนด้วยคน รวมทั้งการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม จากที่กล่าวมาจะแบ่งเป็น 1. หลักสูตรการสอนที่มีการจัดการตั้งแต่ต้นน้ำ-ปลายน้ำภายในวัด เช่น การคัดแยกขยะ คอมบุเซ น้ำหมักชีวภาพ วัณเอนไซม์ ลวดพระทำ ซึ่งหลักสูตรเหล่านี้ จะมีเนื้อหาที่เป็นเอกสาร ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว (VDO.) 2. ความเป็นมาของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในวัด และผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของวัด โดยจะทำในรูปแบบของภาพเคลื่อนไหว (VDO.) เพื่อการเผยแพร่ 3. การ ปฏิบัติงานจริงในภาคสนาม และการเยี่ยมชมฐานการเรียนรู้ทั้ง 7 ฐาน

4.3.3 Humanware บุคลากร ขอแบ่งเป็น 3 ส่วนใหญ่ คือ ส่วนของการบริหาร ส่วนของ การลงมือปฏิบัติในภาคสนามทั้งภายในวัดและภายนอกวัด และอาสาสมัคร (จิตอาสา) การทำงานใน

ขณะนี้ยังเป็นลักษณะจิตอาสาเข้าๆ ออกๆ หรือเป็นพระคุณเจ้าที่มีข้อจำกัดในเรื่องขององค์ความรู้ และกิจของสงฆ์ที่ต้องปฏิบัติ ส่วนคนทำงานอื่นๆ ก็จะเป็นการทำงานที่แก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือทำงานหน้างานในส่วนต่างๆ ที่วันนี้ทำในส่วนนี้ พรุ่งนี้ก็อาจจะเปลี่ยนไปทำในส่วนอื่น ดังนั้นหากให้จัดคนทำงานที่มีลักษณะเป็นสายงาน (Flow Chart) และแบ่งหน้าที่การปฏิบัติ (Job Description) อย่างชัดเจน เช่น ส่วนการฝึกอบรม ส่วนการจัดการ ส่วนงานประชาสัมพันธ์ ส่วนการปฏิบัติงาน และพระราชวัชรบัณฑิต มีความประสงค์ต้องการให้มีการตั้งทีมสิ่งแวดล้อมที่คอยหมุนงาน สำหรับหากมีเหตุการณ์เกิดขึ้นที่ใด มีขยะ หรือมีสถานที่/องค์กรใดที่มีปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ทีมนี้จะสามารถเข้าไปช่วยได้ทันที ซึ่งทีมนี้ต้องมีงบประมาณ และกำลังคนสัก 25 คน มีอุปกรณ์ มีงบ ที่จะสามารถวิ่งเข้าไปที่สถานที่นั้น เพื่อแก้ปัญหาได้ทันที และสามารถแก้ปัญหาในระยะยาวได้เช่นกัน คือ ตรงไหนเจอปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ทีมนี้พร้อมที่จะไปแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาชั่วคราว และปัญหาระยะยาวได้ ซึ่งภาพรวมแล้วปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาระยะยาวที่ต่อเนื่องกันมา หากแต่สามารถแก้ปัญหาได้ทีละจุด ทีละอย่าง เช่น กล่องนมไปทำอะไร พอเห็นทางออก ก็สามารถพัฒนาทำแผ่นอัด นำมาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์ หรือผนังกันห้องได้ ให้พัฒนาด้วยใจที่ปล่อยวางและมีความอดทน

4.3.4 Fund กองทุน สภาพคล่อง และเสถียรภาพทางการเงิน ให้จดทะเบียนในนามมูลนิธิ เพราะจะมีความคล่องตัวในการดำเนินการ และให้ศูนย์การเรียนรู้โพธิ์ศึกษา สิ่งแวดล้อม วัดจากแดงขึ้นกับมูลนิธิ และมีการตั้งเป็นกองทุน และการบริหารการเงินในลักษณะ Social Enterprise โดยแหล่งเงินมาจากรายได้จากผลิตภัณฑ์ภายในวัด การจัดผ้าป่า และหาสปอนเซอร์ เงินบริจาค และเงินสนับสนุนจากรัฐบาล ซึ่งถ้าภาครัฐไม่ได้ช่วยเป็นเงิน อาจจะสามารถช่วยในเรื่องของการลดหย่อนภาษีให้กับองค์กรที่เข้ามาช่วยเหลือ โดยการขยายฐานการลดหย่อนภาษีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแยกออกจากค่าลดหย่อนที่องค์กรทำ CSR. ในด้านอื่นๆ หาเงินบริจาค สปอนเซอร์ เช่น ผู้สนับสนุนหลัก และผู้สนับสนุนรอง ผู้สนับสนุนร่วม เพื่อใช้ในการสร้างอาคาร และจ้างคนในการทำงานเหมือนองค์กรอื่นๆ

4.3.5 Participation ในเรื่องของการมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ ได้กล่าวเป็นหลักแล้ว ในข้อ 4.2 กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ วัดจากแดง สมุทรปราการ ดังนั้นในหัวข้อ 4.3.5 นี้ จะขอก้าวในส่วนขององค์กรที่เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการกับวัดจากแดง ไม่ว่าจะเข้ามาเป็นเครือข่าย ลงนาม MOU. กิจกรรม CSR. หรือผู้ที่ให้การสนับสนุนชื่อผลิตภัณฑ์จากวัดจากแดงไปใช้ ขอรวมเรียกว่า “Network” ประมาณร้อยละ 95 ของ Network ที่เข้ามามีส่วนร่วมจะได้รับความรู้เรื่องการคัดแยกขยะ และเข้าเยี่ยมชมฐานการเรียนรู้ ในข้อ 4.3.5 นี้จะเป็นการประเมินเป้าหมายจากการเข้าอบรมฐานการเรียนรู้ ระยะเวลา 1 วัน แล้ว ภาศิได้อะไรบ้าง ซึ่งการประเมินผลภาศิจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ วัดจากแดง สมุทรปราการมีหลักการประเมินสังเขป คือ องค์กรภาศิเมื่อเข้ามาเรียนรู้แล้ว ต้องสามารถคัดแยกขยะได้ คือการแยกขยะเปียก และ

ขยะแห้ง โดยขยะเปียกถ้าไม่ได้มีเครื่องจักรทำปุ๋ย (Cow Tec) แบบในวัดจากแดง ก็สามารถเอาไปทำปุ๋ยอย่างง่าย ๆ ก็คือ การขุดหลุมตามขนาดถังที่จะเอาไปวาง โดยการเจาะก้นถัง และมีฝาปิด ทุกครั้งที่ มีขยะเปียกก็นำมาเทที่ถังนี้ จนมีปริมาณเกือบเต็มวัดจากปากถัง 20-30 ซม. ก็จะนำถังออก และกลบด้วยดิน ทิ้งระยะเวลาสัก 30 วัน ก็จะได้ปุ๋ยหมักที่สามารถนำไปใช้ได้เลย ซึ่งถ้าสถานที่ที่มีจำนวนพื้นที่มาก ก็สามารถทำได้หลายหลุม พร้อมกับนำเรื่องธนาคารน้ำซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำโคกหนองนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาร่วมด้วย ก็จะทำให้ได้ทั้งปุ๋ยและน้ำที่สมบูรณ์สำหรับพืช ส่วนขยะแห้งถ้าแยกอย่างดี จะพบว่าทุกอย่างสามารถขายได้หมด ไม่ว่าจะเป็นกระดาษ พลาสติก โฟม ขวด เพียงแค่คัดแยกให้สะอาด เช่น ขวดน้ำ แยกขวด ฉลากพลาสติก ฝาจุก และหลอด ถ้าเป็นขวดน้ำอัดลมก็ควรจะทำความสะดวกและตากแห้ง เมื่อมีการแยกเป็นที่รู้จัก จะมีพ่อค้ามารับซื้อถึงสถานที่ และการขายขยะที่แยกแล้วจะสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่าการขายขยะที่ปนกัน เพราะขยะที่ปนกันถ้าขาดหลักการจัดการที่ดี ไม่สามารถขายได้ ต่อไปก็จะกลายเป็นขยะเน่าเหม็น แต่ถ้าภาคีต้องการองค์ความรู้ที่มากกว่านี้ ทางวัดก็เปิดโอกาสให้ส่งคนมากินอยู่ที่วัดจากแดง เพื่อการเรียนรู้หลายๆ วัน หรือสัปดาห์ได้เลย

4.3.6 Public Relation การประชาสัมพันธ์ online / off line มีเป้าหมายไปสู่ระดับสากล ซึ่งก่อนการเกิดวิกฤตระบอบโควิด 19 พระราชวัชรบัณฑิต (ประνομ ธมมาลงกาโร) มีโอกาสได้ไปที่เมืองมুমไบประเทศอินเดีย ซึ่งท่านได้รับการสนับสนุนจากผู้ว่าราชการรัฐมুমไบให้เป็นผู้ดำเนินโครงการสิ่งแวดล้อมโลก และจะมีการขยายเครือข่ายไปทั่วโลก ซึ่งทั้งภาครัฐและเอกชนหลายองค์กรในเมืองมুমไบ มีความต้องการที่จะขับเคลื่อนด้านสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังโดยให้พระเป็นผู้นำ และองค์กรจะเป็นผู้ผลักดันและให้การสนับสนุน ซึ่งโครงการนี้คาดว่าจะได้เริ่มอีกครั้งในเร็วๆ นี้ ส่วนอินโดนีเซียก็มาร่วมจัดการสิ่งแวดล้อมกับวัดจากแดง สำหรับพม่าก็มีที่ท่านไปเรียนและได้ส่งพระไป มีพระพม่ามาช่วยสอน และก็ได้ไปสอนสิ่งแวดล้อมให้ที่พม่า ส่วนลาว พระลาวมาเรียนที่นี่และก็มี จนท. ของลาวมาศึกษาดูงานที่นี่ และลาวนิมนต์ท่านไปเป็นที่ปรึกษาเรื่องการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวรวมทั้งในเรื่องสิ่งแวดล้อมบางอย่างของลาว เวียดนามเป็นเอกชนที่นิมนต์ท่านไป แต่ภาครัฐยังไม่มี กัมพูชาก็มีแต่พระเณรมาเรียนและกลับไปทำที่นั่น นอกจากนี้ยังมีหลายหน่วยงานในต่างประเทศที่ได้สัมผัสผ่านและ/หรือ เข้าเยี่ยมชมการพัฒนาเมืองขยะภายในวัดจากแดง และมีการเผยแพร่เป็นคลิปวิดีโอ ข่าวออนไลน์ และ FB. หลากหลายภาษา ดังนี้

สำนักข่าวรอยเตอร์ (Reuters)

<https://uk.reuters.com/video/watch/idOVBZMCVHB>

<https://www.reuters.com/video/watch/idOVBZHDRHJ>

<https://www.youtube.com/watch?v=XGPmDwAfKvk>

ภาษาไทย

<https://www.facebook.com/LiveNBT2HD/videos/1503540703422536>

ภาษาอังกฤษ

<https://www.facebook.com/nbtworld/videos/775764370288145>

<https://www.channelnewsasia.com/news/asia/thai-buddhist-temple-recycles-plastics-into-robles-12401420>

<https://sg.news.yahoo.com/meet-buddhist-monks-recycling-plastic-151440599.html>

<https://www.bitchute.com/video/q4U92dkLFp94/>

<https://www.msn.com/en-us/video/lifestyle/meet-the-buddhist-monks-recycling-plastic-bottles-into-robles/vp-BBZLkry>

<https://www.msn.com/en-us/news/video/the-buddhist-monks-recycling-plastic-bottles-into-robles/vp-BBZIWLq>

ภาษาสเปน

<https://www.truvid.com/video/Monjes-budistas-reciclan-botellas-de-pl%C3%A1stico-en-t%C3%BAnicas/abd980afeda6ce779aa83669ebddf881016f6b5>

ภาษาโปรตุเกส

<https://www.msn.com/pt-br/esportes/video/monges-budistas-transformam-garrafas-pl%C3%A1sticas-em-t%C3%BAnicas/vp-BBZJsXS>

https://noticias.r7.com/internacional/videos/monges-bud...*

ตารางที่ 4.5 : สังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างโมเดล

ลำดับ	เรื่อง	รายละเอียด
	Hardware	1. อาคารสถานที่ 2. อุปกรณ์และเครื่องมือประกอบการเรียนการสอน
	Software	หลักสูตรการฝึกอบรม
	Humanware	1. ส่วนของการบริหาร 2. ส่วนของการลงมือปฏิบัติ 3. อาสาสมัคร (จิตอาสา)
	Fund	แหล่งเงินมาจาก 1. รายได้จากผลิตภัณฑ์ภายในวัด / การจัดผ้าป่า 2. ผู้สนับสนุนองค์กรภาครัฐ - ภาคเอกชน
	Participation	1. การส่งเสริมและสนับสนุน 2. การเข้ามาเรียนรู้/ฝึกอบรม 3. การติดตามผล และประเมิน
	Public Relation	online / offline โดยมีเป้าหมายไปสู่ระดับสากล

สำหรับภายในประเทศนอกจากจะเปิดโอกาสให้หลายๆ องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ยังมีการออกบูธจำหน่าย และประชาสัมพันธ์ในหลายๆ หน่วยงาน และมีการจัดกิจกรรมอีเว้นท์ภายในวัดอย่างต่อเนื่อง เช่น เมื่อวันมาฆบูชา พ.ศ. 2566 ได้จัดกิจกรรม “อาสาρχแม่ น้ำ ร่วมกิจกรรมลงเรือเก็บขยะ” และเวียนเทียนด้วยต้นไม้ในวันมาฆบูชา ในหัวข้อนี้ คณะผู้วิจัยขอเสริมในเรื่องการจัดกิจกรรมอีเว้นท์ของวัด (ไม่รวมองค์กรภายนอก) ควรจะมีการกำหนดล่วงหน้า และมี AGENDA กิจกรรม ที่ชัดเจน เช่น ในปี 2567 จะมีกิจกรรม อะไรบ้าง

เมื่อไหร่ มี Time Line การทำงานอย่างไร และสามารถเผยแพร่ทางออนไลน์ (FB. / Website / Link ในองค์กรที่เป็นภาคี) และออฟไลน์ (เอกสาร โปสเตอร์ บอร์ดประชาสัมพันธ์) จะทำให้เป็นที่รู้จักและมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้นจากกำหนดการล่วงหน้า

จากข้อความข้างต้นเป็นการถ่ายทอดรูปแบบการมีส่วนร่วม “CHAK DAENG MODEL” ในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ วัดจากแดง สมุทรปราการ สำหรับองค์กรที่สนใจเข้าร่วม ด้วยการเข้ารับการฝึกอบรมฐานการเรียนรู้ และหลักสูตรต่างๆ ของวัดจากแดง หากองค์กรมีโครงการที่จะพัฒนาสิ่งแวดล้อมในภาพใหญ่ ก็สามารถจำลองระบบการจัดการของศูนย์การเรียนรู้โพธิ์ศึกษา สิ่งแวดล้อม วัดจากแดง ไปใช้เป็นต้นแบบได้เช่นกัน

4.4. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างโมเดลที่ได้กล่าวในข้อ 4.3 แล้วนั้น คณะผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบ “CHAK DAENG MODEL” การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเน้นให้ประชาชนและองค์กรที่สนใจสามารถพัฒนาสิ่งแวดล้อม แก้ปัญหาขยะเป็นศูนย์ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์อย่างยั่งยืน ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ของรัฐบาล ในยุทธศาสตร์ข้อที่ 5 คือ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นส่วนประกอบของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs 17 ข้อ ขององค์กรสหประชาชาติ โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปฏิบัติการ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ผู้เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบภาคีเครือข่าย ลงนามหนังสือข้อตกลงร่วมกัน (MOU.) ร่วมกิจกรรม CSR. และผู้ใช้ผลิตภัณฑ์จากวัดจากแดง ในการกำหนดแนวทางกระบวนการสร้างรูปแบบเพื่อถ่ายทอดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง และได้สร้างรูปแบบ “CHAK DAENG MODEL” เพื่อถ่ายทอดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ วัดจากแดง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 9 ประการ ดังต่อไปนี้

C – Circulating Fund เงินหมุนเวียน เสถียรภาพทางการเงิน

H – Hardware System อาคารสถานที่ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ต่าง ๆ

A – Action Immediately ลงมือทำทันที

K – Knowledge Management การจัดการความรู้

D – Development Methods หลากหลายวิธีการพัฒนา

A – Active Learning การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

E – Ethic & Moral นำคนด้วยคุณธรรมจริยธรรม

N – Network Partners เชื่อมต่อทุกภาคีเครือข่าย

G – Goal Achievement ผลสำเร็จของเป้าหมาย

และคณะผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความ ดังต่อไปนี้

1. C – Circulating Fund เงินหมุนเวียน เสถียรภาพทางการเงิน เป็นการระดมทุนตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และตั้งเป็นกองทุนแยกออกมาจากวัด ใช้สำหรับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและพัฒนาชุมชนเป็นศูนย์โดยเฉพาะ ซึ่งกองทุนนี้จะต้องบริหารให้มีเสถียรภาพทางการเงิน มีสภาพคล่อง มีเงินหมุนเวียนในการบริหารจัดการโครงการ และที่สำคัญต้องมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

2. H – Hardware System คณะผู้วิจัยให้นิยาม คือ การจัดตั้งส่วนสำคัญของโครงสร้างในเรื่องของอาคารสถานที่ที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้ สามารถใช้งานได้อย่างสมบูรณ์แบบในการเป็นศูนย์การเรียนรู้โพธิ์ศึกษา สิ่งแวดล้อม วัดจากแดง ที่สามารถเข้ามาติดต่อ ฝึกอบรม และร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้ และรวมไปถึงเครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานด้วย เช่น ห้องฝึกอบรม ก็จะมีเครื่อง Projector, White board, Air Condition โต๊ะ - เก้าอี้ ผู้สอน และผู้เรียน เป็นต้น

3. A – Action Immediately ลงมือทำทันที เป็นส่วนมากที่ขณะฝึกอบรมผู้ฝึกจะมีไฟมีความสุข เข้าใจในกิจกรรมเป็นอย่างดี แต่เมื่อกลับไปแล้ว ไทม์อด ผัดวันประกันพรุ่ง ไม่ได้มีการปฏิบัติ การฝึกอบรมก็สูญเปล่า ดังนั้นโมเดลนี้มีความมุ่งมั่นที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้ฝึกอบรมตระหนักถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อม เมื่อผ่านการฝึกอบรมแล้ว จะต้องมีการติดตามผล เป็นการผลักดันและส่งเสริมให้ผู้ฝึกอบรมลงมือปฏิบัติทันที โดยเริ่มจากการคัดแยกขยะในครัวเรือน ในส่วนนี้ฝ่ายการเรียนการสอนจะส่งแบบฟอร์มการประเมินผลให้องค์กรที่เข้ามามีส่วนร่วมใช้ประเมินผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้เลย เป็นแบบประเมินที่ใช้สำหรับประเมินผลสัมฤทธิ์หลังการฝึกอบรม โดยให้องค์กรที่เข้าร่วมเป็นผู้ติดตามเอง

4. K – Knowledge Management ในเรื่องการจัดการความรู้เริ่มตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ หลักการและเหตุผล พันธกิจ และวิสัยทัศน์ของศูนย์การเรียนรู้ เน้นการจัดศูนย์การเรียนรู้อันทันสมัย เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง จะเป็นการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ตารางฝึกอบรมประจำเดือนประจำปี รวมทั้งกำหนดการฝึกอบรมร่วมกับองค์กรต่างๆ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้วยังรวมถึงแบบประเมินและการถ่ายทอดแบบประเมินให้กับผู้นำกลุ่มบุคลากรในองค์กรที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยที่การประเมินและการติดตามผลใช้เอกสารหลักการของวัดจากแดงที่เตรียมไว้ แต่ผู้ขับเคลื่อนคือผู้นำกลุ่มขององค์กรนั่นเอง

5. D – Development (หลากหลายวิธีการพัฒนา) เป็นการพัฒนาในทุกภาคส่วนทั้งระบบการจัดการดำเนินงาน หลักสูตรการเรียนการสอน และบุคลากร ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบาย ให้ตรงตามแผนการปฏิบัติการเป็นการพัฒนาให้เกิดคุณค่าและบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

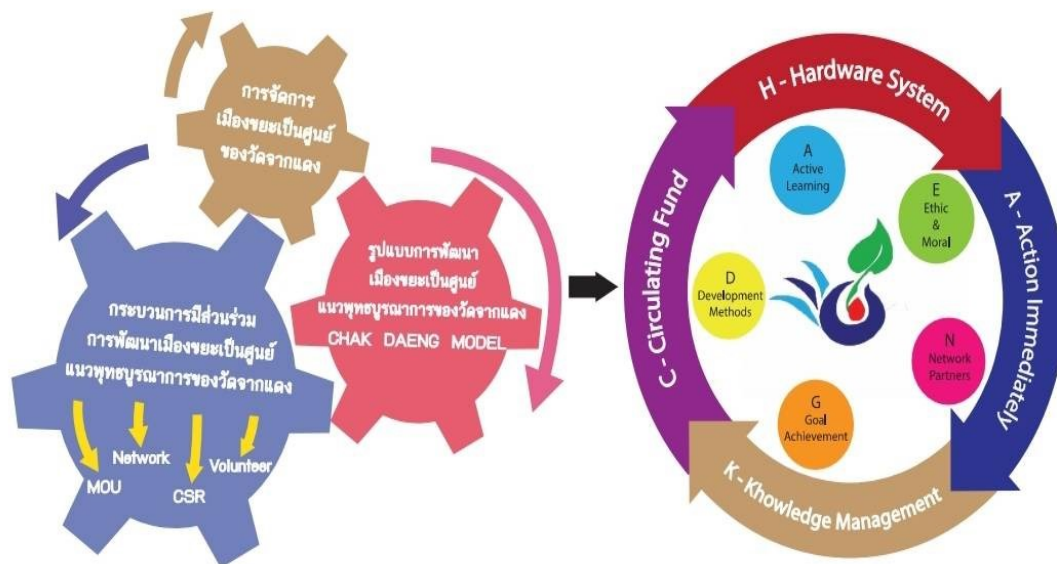
6. A – Active Learning การสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมด้วยการปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อม เป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมคิดและลงมือปฏิบัติจริงในกิจกรรมภาคสนาม มีการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนร่วมกันคิดและเสนอวิธีการจัดการปัญหา ทั้งผู้เรียนและผู้สอนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มจากการจัดการขยะจากสถานที่ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจริง เป็นการต่อยอดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดการกับปัญหาขยะภายในบ้าน องค์กร และชุมชนของตนเองได้

7. E – Ethic & Moral เป็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้วยหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) นำคนด้วยหลักคุณธรรมจริยธรรม คือ ความซื่อสัตย์ การมีวินัย การรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน และการมีจิตสาธารณะ โดยเน้นให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และเกิดความจงรักภักดีต่อองค์กร

8. N – Network ในงานวิจัยนี้ไม่ได้หมายความเฉพาะเครือข่าย หากหมายรวมถึงองค์กรและประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นประชาชนที่สนใจ องค์กรที่เป็นเครือข่าย องค์กรที่ลงนาม MOU. องค์กรที่เข้าร่วมกิจกรรม CSR. รวมทั้งผู้ที่ให้การสนับสนุนผลิตภัณฑ์จากวัดจากแดง เป็นการเชื่อมผสานการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการขององค์กร และภาคีต่างๆ ให้เกิดการทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์สูงสุด

9. G – Goal เป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาร่วมกันไปสู่เป้าหมายและแผนงานที่กำหนดในทุกๆ ด้าน ตามแผนการปฏิบัติงาน ทั้งในส่วนของ Hardware & Software โดยเริ่มจากการประชุมคณะผู้บริหาร ทีมงานและที่ปรึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ แผนการปฏิบัติงาน และการประเมินผล ในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ ให้สามารถดำเนินงานให้เกิดความสอดคล้องกันในการปฏิบัติงาน นำไปสู่เป้าหมายในการสร้างระบบ สร้างคน และการมีส่วนร่วมของภาคี ในการจัดการการพัฒนาเมืองขยะ เพื่อส่งเสริมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ภายใต้แนวคิด “จากแดงโมเดล : การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ วัดจากแดง สมุทรปราการ”

ภาพที่ 4.18 CHAK DAENG MODEL

เพื่อให้งานวิจัยนี้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ทีมคณะผู้วิจัยได้นำเสนอ “จากแดงโมเดล” ให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในงานวิจัยและหลักธรรม การสร้างโมเดล และความเกี่ยวข้องในเรื่องการจัดการขยะ ชี้นำและแนะนำ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบ “จากแดงโมเดล” ให้เป็นรูปแบบการถ่ายทอดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้คำชี้แนะและแนะนำ ดังต่อไปนี้

1. พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศ.ดร. รองผู้อำนวยการ ฝ่ายบริหาร วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี ได้ให้คำแนะนำว่าในส่วนของโมเดลนี้ท่านว่าโมเดลใช้ได้แล้ว แต่ว่าคำตอบของงานวิจัยนี้ มันควรจะมีอีกหนึ่งคำตอบที่บอกว่าเมืองที่ออกแบบมานี้ต้องเป็นเมืองที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและใช้หลักการพื้นฐานทางพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้องในการพัฒนาด้วยเป็นอย่างไร ให้เอาโมเดลนี้ไปสร้างกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ ตั้งเป็นกิจกรรมที่เรียกคนเข้ามาร่วมได้ และก่อให้เกิดการความตระหนักที่จะทำให้เมืองของตนมีขยะเป็นศูนย์ได้ โดยกิจกรรมนี้ต้องเป็น R & D และ M คือนอกจากจะมีการ วิจัย (Research) และพัฒนา (Develop) แล้วต้องสามารถขับเคลื่อนนำไปใช้ได้ (Move) และท่านยังให้คำแนะนำอีกว่าการ

ไปสัมภาษณ์ผู้คนที่หลากหลายที่เข้ามาช่วยเหลือวัด มันก็สะท้อนการมีส่วนร่วมแต่ผู้มีส่วนได้เสียพวกนี้เป็นกลุ่มที่อยู่นอกไข่แดงของวัด ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียของวัดจริงๆ นี้ควรจะเป็นชุมชนที่อยู่รอบวัด เป็นชุมชนที่ต้องเปลี่ยนไปกับวัดจากแดงด้วย การจะเปลี่ยนได้เขาต้องเข้าไปมีส่วนร่วม เพราะฉะนั้นศูนย์การเรียนรู้ต้องมีกิจกรรม โมเดลนี้เกิดจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้การจัดการขยะของวัดจากแดง นำไปสู่วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง สิ่งสำคัญก็คือ Move โดยนำโมเดลนี้ไปสู่การเคลื่อนผ่านกิจกรรม แล้วจากนั้นกระบวนการของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม จะเห็นสิ่งที่มีนัยเกิดการเปลี่ยนแปลงและตัวนั้นจะกลับมาแก้โมเดล

จากคำแนะนำดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้ใส่กิจกรรมการมีส่วนร่วมในตอนท้ายของข้อ 4.2 (ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) และได้มีการสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชนพระประแดงเพิ่ม เพื่อให้ได้รับข้อมูลผู้มีส่วนร่วมการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์กับวัดจากแดงอย่างสมบูรณ์ ทั้งองค์กรต่างๆ และประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้ลงพื้นที่ในการนำกิจกรรมขับเคลื่อนการมีส่วนร่วม ในการนำงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง

2. รศ.พิเศษ ดร.อำนาจ บัวศิริ (ผู้เชี่ยวชาญเรื่องโมเดล) ได้ให้คำแนะนำว่า การสร้างโมเดลนั้น จะต้องสามารถตอบคำถามของวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อได้ สามารถใช้โมเดลเล่าเรื่องได้ คือเมื่อดูโมเดลแล้วต้องสามารถเข้าใจงานวิจัยนี้ได้ โดยไม่ต้องมาอ่านเนื้อหาที่ขยายความเป็น 10 หน้า ซึ่งแรกเริ่มนี้ผู้วิจัยได้นำโมเดลไปให้ท่านแนะนำ จะเป็นแค่ศูนย์การเรียนรู้ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ที่เป็นองค์ประกอบของ CHAK DAENG เท่านั้น แต่เมื่อได้รับคำแนะนำจากอาจารย์อำนาจ ก็ได้มีการปรับออกแบบโมเดลใหม่ โดยเริ่มตั้งแต่วัตถุประสงค์ข้อที่ 1, ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ดังภาพโมเดลที่นำเสนอก่อนหน้านี้

3. นายรัฐพล ชัยวุฒิธร ผู้จัดการ โรงกำจัดขยะผลิตไฟฟ้าเพื่อสิ่งแวดล้อมหนองแขม ได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องของการจัดการขยะว่า การจัดการของวัดจากแดงเป็นการเอาวัสดุขยะไปแปรรูป ปรับใช้เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง แต่ถ้ามีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ก็จะช่วยลดปริมาณขยะได้จริง การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็น เพราะการคัดแยกจะได้ผลต้องผ่านการเรียนรู้ ซึ่งที่โรงงานนี้ก็มีศูนย์การเรียนรู้และมีทีม CSR ที่เข้าไปช่วยเหลือชุมชนในด้านต่างๆ เช่น แจกถังขยะตามบ้าน ถังดับเพลิงในส่วนกลาง หรือให้ความอนุเคราะห์อุปกรณ์ในกิจกรรมทางศาสนา เพราะชาวบ้านอาจจะไม่มี

ความกังวลว่าโรงงานผลิตไฟฟ้าจะก่อมลพิษใหม่ ซึ่งทีม CSR 6 คนนี้จะเข้าไปคลายความกังวลให้ชุมชน สร้างความเป็นมิตรพร้อมทั้งให้ความรู้เรื่องของกระบวนการการกำจัดขยะควบคู่กัน ซึ่งที่ศูนย์การเรียนรู้ของโรงงานนี้ มีการลดปริมาณขยะ โดยใช้หลัก 7R คือ Rethink (คิดใหม่), Reduce (ลดการใช้), Reuse (ใช้ซ้ำ), Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่), Repair (ซ่อมแซม), Reject (ปฏิเสธ) และ Return (ตอบแทน) ซึ่งตัวสุดท้ายนี้ Return เป็นการตอบแทนสิ่งที่พวกเราทำร้ายไปคืนสู่โลก ถึงแม้ว่าโรงงานกำจัดขยะแห่งนี้ ขยะจากรถเทศบาลมาเทรวมทุกอย่างโดยไม่ได้คัดแยก แต่ถ้าขยะผ่านการคัดแยกมาก็จะช่วยลดต้นทุนได้ เพราะถ้ามาเป็นน้ำเปือก ก็เพิ่มเวลาอัตราการเผาที่มากขึ้น โดยที่โรงงานนี้ก่อนรถเทศบาลจะเทขยะในบ่อพัก ก็จะมีรถรับซื้อของเก่ามารออยู่แล้ว ดังนั้นขยะส่วนมากที่นี้จะ เป็นขยะที่เป็นขยะจริงๆ จากข้อเสนอแนะข้างต้นนี้ สิ่งที่สำคัญคือการมีศูนย์การเรียนรู้ที่เป็นแหล่งให้ความรู้ และต้องมีทีมงานที่สามารถลงพื้นที่กระจายความรู้ไปสู่ชุมชนได้ ซึ่งคณะผู้วิจัยก็ได้บอกกล่าวถึงการดำเนินงานการจัดการขยะในวัดจากแดงกับคุณรัฐพล และเจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม ส่วนในเรื่องของโมเดลนั้น คุณรัฐพลให้คำแนะนำว่าสิ่งสำคัญในการรักษาสิ่งแวดล้อมคือความยั่งยืนที่ต่อเนื่องได้ และให้เพิ่มในเรื่องหลักการ และเหตุผลในข้อ Knowledge Management ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น ซึ่งคำชี้แนะของคุณรัฐพลนั้น คณะผู้วิจัยได้เพิ่ม Knowledge Management ให้ครอบคลุมขึ้น และนำหลักการทำงาน และความรู้จากการได้ชมศูนย์การเรียนรู้ที่นำมาปรับเพิ่มในงานวิจัย และบอกกล่าวพร้อมนำเสนอภาพถ่ายโรงกำจัดขยะผลิตไฟฟ้าเพื่อสิ่งแวดล้อมหนองแขม กับคณะทำงานด้านสิ่งแวดล้อมที่วัดจากแดง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์มากขึ้น

คณะผู้วิจัยตระหนักถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนั้นเมื่อนำกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนแล้ว หลังเสร็จกิจกรรมก็จะมีการประชาสัมพันธ์จุดคัดแยกขยะ และจุดนำขยะมาแจกเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค คือชุมชนบางกระเจ้ามีการคัดแยกในครัวเรือน และนำขยะมาแลกทุกวันเสาร์ที่ 2 ของเดือน เวลา 10.00 – 12.00 น. ที่สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ และชุมชนบางน้ำผึ้ง ก็มีการคัดแยกในครัวเรือน และนำขยะมาแลกเช่นกัน โดยจะกำหนดการแลกขยะที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งทุกวันเสาร์ของเดือน ตั้งแต่เวลา 13:00 - 15:00 น. และชุมชนวัดบางหลวง และชุมชนวัดบัวปากท่าได้ลงนามร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการพัฒนาเมื่อขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการร่วมกับวัดจากแดงด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้คณะผู้วิจัย ได้นำเสนอผลงานวิจัย เพื่อดำเนินการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ ตามแนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดงกระจายสู่ชุมชนภายในอำเภอพระประแดง ภายใต้โครงการ “จากแดง จากขยะ เมือง (พระประแดง) ขยะเป็นศูนย์” ต่อคณะทำงานสิ่งแวดล้อมของวัดจากแดง และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้อำเภอพระประแดงเป็นเมืองขยะเป็นศูนย์ รวมทั้งโครงการตลาดนัดมือสอง ณ วัดจากแดง เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนใช้ประโยชน์ของใช้ได้อย่างคุ้มค่า และลด

ขยะต้นทาง ซึ่งทั้ง 2 โครงการ หัวหน้าคณะผู้วิจัยมีการรายงานเบื้องต้นกับพระราชวัชรบัณฑิต ในการ
ทำโครงการดังกล่าว เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่าง การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดย ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง สมุทรปราการ (2) เพื่อพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธ บูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ (3) เพื่อเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนา เมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ตามกระบวนการวิจัยแล้ว คณะผู้วิจัยจึงสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “CHAK DAENG MODEL” : รูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็น ศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยสรุปว่า

1. การทำงานด้านสิ่งแวดล้อมของวัดจากแดง ผู้ริเริ่มและเป็นกำลังสำคัญในการจัดการ คือ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) เจ้าอาวาสวัดจากแดง ซึ่งท่านได้แรงบันดาลใจจาก ท่านเลดี ซยาตอร์ โดยยึดหลักการเผยแพร่ธรรมและการดูแลสิ่งแวดล้อมไปด้วยกัน ซึ่งเรื่องการรักษา สิ่งแวดล้อมนั้นก็ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกทั้งพระวินัย พระสูตร และพระอภิธรรมด้วยเช่นกัน องค์ ความรู้ของวัดจากแดงเริ่มจากปัญหาขยะที่เกิดขึ้นภายในวัด ทั้งขยะมีชีวิตและขยะไม่มีชีวิต และหา วิธีการแก้ปัญหา ด้วยการศึกษารเรียนรู้และลองทำไปเรื่อยๆ ในทุกๆ วัน และถอดบทเรียนเป็นชุด ความรู้การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ด้วยการคัดแยกขยะ และสร้างผลิตภัณฑ์จากขยะตามแนวพุทธ บูรณาการ โดยยึดหลักของไตรสิกขาว่าด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ในการปฏิบัติตนเพื่ออบรมกายและใจให้ ตั้งอยู่ในสัมมาทิฐิ และมีการดำเนินงานภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรม ชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (ในหลวงรัชกาลที่ 9) เป็นองค์ความรู้ที่ เน้นให้องค์กรและประชาชนที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานจากฐานการเรียนรู้ทั้ง 7 และหลายๆ หลักสูตรที่ สร้างผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นภายในวัดตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ โดยเฉพาะการคัดแยกขยะเป็นพื้นฐานที่ทุก คนสามารถที่จะนำไปต่อยอดใช้กับองค์กรและครัวเรือนของตนเองได้ จากนั้นได้ตั้งวิสาหกิจชุมชน บ้านวัดจากแดงเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น เพื่อสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ให้ ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีรูปแบบกิจกรรมที่ช่วยเหลือและได้รับประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนี้วัดจาก

แดงยังมีแนวคิดในการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้โพธิศึกษาสิ่งแวดล้อม วัดจากแดง เพื่อให้ความรู้ในการจัดการขยะ และเป็นแบบอย่างให้องค์กรและผู้สนใจได้เข้ามาศึกษา และร่วมสนับสนุนในกิจกรรมที่ทำอยู่ สร้างความรู้เพื่อแบ่งปัน และปรับเปลี่ยนการใช้ทรัพยากรในระบบการผลิตให้กลับสู่สภาพเดิม ด้วยการนำกลับมาใช้ใหม่ แปรรูปใหม่ และประดิษฐ์เป็นสินค้าใหม่ ให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่จะขาดแคลนในอนาคตและสภาวะขยะล้นโลก ดังนั้นองค์ความรู้ของวัดจากแดงจึงมุ่งเน้นที่จะสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์จากขยะ ส่งเสริมการใช้ซ้ำ และสร้างของเสียปริมาณที่ต่ำที่สุดหรือเป็นศูนย์

2. กระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ตามแนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง ผลการวิจัยพบว่ามีสถาบันการศึกษา องค์กรภาคเอกชน ภาครัฐ หน่วยงานทางศาสนา วัด หน่วยงานการกุศล และประชาชนมากมายที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนและเข้ามาศึกษาดูงานที่วัดจากแดง เป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการตระหนักถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมให้สะอาดเป็นฐานคิดในการเสริมสร้างองค์กรและชุมชนปลอดขยะให้เข้มแข็งและยั่งยืน ด้วยการพัฒนากิจกรรมทั้งภายในและภายนอกวัดจากแดง เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนและองค์กรมีการจัดการขยะเป็นศูนย์อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ไปถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการร่วมกัน ซึ่งแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ (1) องค์กรที่มีข้อตกลงร่วมกัน และลงนาม MOU. ทั้งองค์กรในประเทศและต่างประเทศ (2) องค์กรที่เข้ามาร่วมเป็นภาคีเครือข่าย ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งได้ร่วมลงนามเครือข่ายเป็นลายลักษณ์อักษรและที่มีการร่วมเครือข่ายโดยไม่ได้ลงนามอย่างเป็นทางการ แต่มีการขับเคลื่อนกิจกรรมด้วยกันอย่างต่อเนื่อง เครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 2 และ องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยเฉพาะ อบต. ในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งได้ร่วมใจกันทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจ เพื่อลดขยะต้นทาง และจัดการสิ่งแวดล้อมให้สะอาดขึ้น และเครือข่ายที่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน) องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก และยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยเป็นเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมหน้าที่รณรงค์ขับเคลื่อนให้กิจกรรมการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ขยะแนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดงดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและเป็นฐานการเรียนรู้ให้องค์กรอื่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเหล่านี้ด้วย (3) องค์กรที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม CSR. ซึ่งมีหลายโครงการจากองค์กรชั้นนำที่เข้าร่วม ได้แก่ กลุ่มภาคีเครือข่ายของมูลนิธิชัยพัฒนาในโครงการ “Our Khung Bangkachao” กลุ่มภาคีเครือข่ายของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในโครงการ “Care the Whale” และกลุ่มบริษัทอังกฤษตรงงูในโครงการ “Cool The World” โดยองค์กรเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือมากมาย ในหลายรูปแบบ คือ ความช่วยเหลือในเรื่องจิ๋วจากขวดพลาสติกจากโครงการ “Our Khung Bangkachao” จำนวนขยะขวดพลาสติกจากโครงการ “Care the Whale” และรถขนส่ง

ขยะจากโครงการ “Cool The World” เป็นต้น และสุดท้าย (4) ประชาชนที่มีความสนใจ มีความสามารถและมีอุดมการณ์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการเข้ามาเป็นจิตอาสา ในการคัดแยก ขยะที่วัด การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ และการจัดการการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในวัดให้เป็น ระบบยิ่งขึ้น

3. วิเคราะห์นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ตามแนวพุทธ บูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า แม้ว่าขยะแต่ละอย่างจะสามารถ สร้างรายได้สร้างอาชีพ แต่จุดมุ่งหมายของวัดมิใช่เชิงพาณิชย์ พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลง กาโร) ยังมีความมุ่งมั่นที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการขยะเป็นศูนย์ ด้วยแนวความคิดที่ว่าขยะ ทุกอย่างมีทางออก สามารถสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ นำกลับมาใช้ได้ อีก ท่านมีความคิดที่นำความรู้ การจัดการขยะของวัดจากแดงเผยแพร่ไปสู่สังคมและประเทศชาติ ด้วยการศึกษาผ่านศูนย์การเรียนรู้โพธิ ลึกขา สิ่งแวดล้อม วัดจากแดง คณะผู้วิจัยพบว่าการสร้างศูนย์การเรียนรู้ให้มีระบบและศักยภาพนั้น ต้องประกอบด้วยปัจจัยหลักสำคัญ คือ ด้านโครงสร้างอาคารสถานที่ ด้านองค์ความรู้หลักสูตรการ ฝึกอบรม โดยเฉพาะหลักสูตรที่มีการสร้างผลิตภัณฑ์ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำภายในวัด ด้านการเงิน ด้านบุคลากร ด้านพันธมิตรกลุ่มภาคีเครือข่าย และ ด้านการประชาสัมพันธ์ เมื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัย ข้างต้นทำให้ได้รูปแบบ “CHAK DAENG MODEL” ซึ่งมี 9 องค์ประกอบตามตัวอักษร ดังนี้ C – Circulating Fund เงินหมุนเวียน เสถียรภาพทางการเงิน, H – Hardware System อาคารสถานที่ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ต่างๆ, A – Action Immediately ลงมือทำทันที, K – Knowledge Management การจัดการความรู้, D – Development Methods หลากหลายวิธีการ พัฒนา, A – Active Learning การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม, E – Ethic & Moral นำคนด้วย คุณธรรมจริยธรรม, N – Network Partners เชื่อมต่อทุกภาคีเครือข่าย และ G – Goal Achievement เป้าหมายไปสู่ความสำเร็จ รูปแบบ “CHAK DAENG MODEL” นี้จะเป็นต้นแบบใน การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ตามแนวพุทธบูรณาการให้กับวัด และองค์กรอื่นได้นำไปใช้ และเพื่อ บรรลุวัตถุประสงค์ในการขยายองค์ความรู้การจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการของวัด จากแดง ให้มีความเข้มแข็งเช่นเดียวกับยูวพุทธสิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และ มูลนิธิฉือจี้ ประเทศไต้หวัน ให้การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ตามแนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง เป็นต้นแบบการจัดการขยะอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “CHAK DAENG MODEL” : รูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็น ศูนย์แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง พบว่า การทำงานสิ่งแวดล้อมของวัดจากแดง ผู้ริเริ่มและเป็นกำลังสำคัญคือพระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) เจ้าอาวาสวัดจากแดง โดยยึดหลักการเผยแพร่ธรรมและการดูแลสิ่งแวดล้อมไปด้วยกัน ซึ่งได้แรงบันดาลใจจากท่านเลดีชยาดอร์ องค์ความรู้ของวัดจากแดงเป็นการศึกษาเรียนรู้และลองทำอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากปัญหาขยะภายในวัด และหาวิธีการแก้ปัญหา ถอดบทเรียนเป็นชุดความรู้การจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการ ด้วยการคัดแยกและสร้างผลิตภัณฑ์จากขยะ โดยยึดการดำเนินงานภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และหลักธรรม คือหลักไตรสิกขาและอริยสัจ 4 เป็นแนวทางการปฏิบัติ สอดคล้องกับ ชัยณรงค์ ขาวเงิน (2564) วิจัยเรื่องการจัดการปัญหาขยะโดยคนในชุมชนตามแนวพุทธจิตวิทยา ผลการวิจัยพบว่าการจัดการปัญหาขยะโดยคนในชุมชน ตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ใช้ปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาเป็นกรอบในการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ 3 หลักการ ดังนี้ 1) หลักการบริโภคด้วยการมีสติ 2) หลักการดำเนินชีวิตด้วยการมีสัมมาสติ 3) การปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทั้ง 3 ส่งผลให้ขยะต้นทางลดลง ลดความต้องการในสิ่งที่ไม่จำเป็น และบริโภคอย่างมีสติ ผลสำเร็จของวัดจากแดงได้ตั้งวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจพอเพียง บ้านวัดจากแดง สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน ช่วยให้ชุมชนมีรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากนี้ยังขยายองค์ความรู้การจัดการขยะเป็นศูนย์ภายในวัดสู่ประชาชนและหน่วยงานภายนอก เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการจัดการขยะเป็นศูนย์ให้มีประสิทธิภาพ ได้เน้นการประสานงานระหว่างภาคีเครือข่าย ฐานการเรียนรู้ภายในวัดเป็นต้นแบบให้หน่วยงานและประชาชนลดขยะต้นทางได้ เป็นการดำเนินงานการจัดการขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการที่มีความเรียบง่ายและช่วยเหลือกัน

2. เพื่อพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มีหน่วยงานทั้งภาครัฐบาล เอกชน และสถาบันต่างๆ ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้และส่งเสริมการทำงานสิ่งแวดล้อมภายในวัดจากแดงมากมาย ทั้งในเรื่องขององค์ความรู้ จัดหาโรงงาน และทุน รวมทั้งกิจกรรมสนับสนุน ทำให้การจัดการขยะเป็นศูนย์ในวัดจากแดงมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยหน่วยงานและประชาชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะเป็นศูนย์ของวัดจากแดง แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ 1) องค์กรลงนาม MOU. 2) องค์กรภาคีเครือข่าย 3) องค์กรที่ร่วมกิจกรรม CSR. และ 4) ประชาชนที่สนใจ ร่วมเป็นจิตอาสาการคัดแยกขยะ เอาขยะมาบริจาค รวมทั้งสนับสนุนผลิตภัณฑ์ของวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์เพ็ญ มินคร (2554) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลบางลี่ได้ผลในระดับปานกลาง ประชาชนในชุมชนตำบลบางลี่ใช้กิจกรรมในการมีส่วนร่วมให้ชุมชนจัดการขยะร่วมกัน ประชาชนมีส่วนร่วมในการหาสาเหตุและจัดอันดับความสำคัญของปัญหา มีการแสดงความคิดเห็น

ร่วมกันในการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนตำบลบางนางลี่ส่งผลให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้ชุมชนเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เกิดการรู้ความเข้าใจในการจัดการปัญหาขยะ ร่วมกันแก้ปัญหาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมพัฒนาระบบการมีส่วนร่วม โดยกิจกรรมรณรงค์คัดแยกขยะในสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของไพฑูรย์ อินตะขัน (2564) วิจัยเรื่องนวัตกรรมการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุผาแดง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นนวัตกรรมเชิงกระบวนการ โดยประยุกต์ใช้ถังจัดขยะเป็นตัวขับเคลื่อน ดังนี้ (1) กระบวนการจัดเตรียมถังจัดขยะ (2) กระบวนการคัดแยกขยะ (3) กระบวนการกำจัดกลิ่นและหนอง และ (4) กระบวนการในการนำปุ๋ยออกจากถังจัดขยะ เมื่อประเมินถึงประสิทธิผลในการใช้ถังจัดขยะในการกำจัดขยะอินทรีย์ พบว่าได้ผลเป็นอย่างดี องค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุผาแดงควรมีโครงการขยายผลและดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป

3. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า พระราชวัชรบัณฑิต (ประนอม ธมมาลงกาโร) มีความมุ่งมั่นที่จะเผยแพร่องค์ความรู้ในการจัดการขยะเป็นศูนย์ด้วยแนวความคิดที่ว่าขยะทุกชิ้นมีทางออก สามารถสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ นำกลับมาใช้ได้อีก แม้ว่าขยะแต่ละอย่างจะสามารถสร้างรายได้สร้างอาชีพ แต่จุดมุ่งหมายการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมของวัดมิใช่เชิงพาณิชย์ หากท่านมีความคิดที่ดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดให้มีระบบที่ดีผ่านศูนย์การเรียนรู้โพธิ์สิกขาสีสิ่งแวดล้อม วัดจากแดง โดยการสร้าง “CHAK DAENG MODEL” ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

- C – Circulating Fund เงินหมุนเวียน เสถียรภาพทางการเงิน
- H – Hardware Setting อาคารสถานที่ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ต่าง ๆ
- A – Action Immediately ลงมือทำทันที
- K – Knowledge Management การจัดการความรู้
- D – Development Methods หลากหลายวิธีการพัฒนา
- A – Active Learning การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
- E – Ethic & Moral นำคนด้วยคุณธรรมจริยธรรม
- N – Network Partners เชื่อมต่อทุกภาคีเครือข่าย
- G – Goal Achievement ผลสำเร็จของเป้าหมาย

ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 9 ข้อนี้จะสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมือและสนับสนุนจากองค์กร และชุมชน ด้วยศูนย์การเรียนรู้จำเป็นที่จะต้องใช้ทุนในการก่อสร้างอาคาร และทีมบุคลากรที่เข้มแข็ง การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมให้กับชนรุ่นหลัง การสร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะในครัวเรือนเป็นการลดขยะต้นทาง การจัดการเมืองขยะเป็นศูนย์แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ และสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชน การมีส่วนร่วมและการสร้างความตระหนักรู้ของทุกคนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมที่มีการจัดการขยะที่ยั่งยืนและเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ทุกคนในชุมชน การดำเนินงานด้วย “CHAK DAENG MODEL” ผ่านศูนย์การเรียนรู้โพธิ์ศึกษา สิ่งแวดล้อม วัดจากแดง ผลสำเร็จที่ได้จะทำให้การพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ตามแนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีความยั่งยืน องค์กรและชุมชนสามารถนำโมเดลนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทุกพื้นที่ เสริมสร้างให้หน่วยงานและชุมชนเป็นสถานที่ปลอดขยะที่สะอาดและน่าอยู่อย่างยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “CHAK DAENG MODEL” : รูปแบบการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ แนวพุทธบูรณาการของวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นเรื่องที่น่าภูมิใจและสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนจนถึงระดับประเทศ ควรนำไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สู่องค์กรและชุมชนให้เกิดการขยายเครือข่าย เพื่อแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ ส่งเสริมและสนับสนุนกัน และเป็น การลดปัญหาที่มีสาเหตุมาจากขยะ สร้างสภาพแวดล้อมที่สะอาดและเป็นมิตรต่อธรรมชาติ ส่งเสริม สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ควรสร้างความรับรู้และความร่วมมือกับทุกคนในวัด เพื่อให้โครงการจัดการขยะเป็นศูนย์สำเร็จอย่างยั่งยืน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลควรสร้างนโยบายและกฎหมายที่ชัดเจนและเข้มงวดในการจัดการขยะ รวมถึงการ กำหนดมาตรฐานสำหรับการแยกและการจัดการขยะ การจัดทำกฎระเบียบที่เข้มงวดเกี่ยวกับการ นำเข้า การส่งออก และการจัดการขยะอันตราย ซึ่งจะช่วยสร้างกรอบที่ชัดเจนสำหรับการดำเนินการ ของภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดการขยะ นอกจากนี้ยังสามารถสนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้าง สภาพแวดล้อมที่เต็มเปี่ยมไปด้วยนวัตกรรมในการจัดการขยะ รวมถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมี ประสิทธิภาพ

5.3.3 ข้อเสนอแนะทั่วไป

องค์ความรู้ในงานวิจัยนี้ สามารถประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้สถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานการกุศล ชุมชน และ ประชาชนทั่วไปที่สนใจ มีองค์ความรู้ในการลดขยะต้นทาง และเพิ่มมูลค่าจากขยะ ได้เรียนรู้วิธีการจัดการขยะได้ถูกต้อง และสามารถนำกิจกรรมการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์ขยายผลสู่การสร้างเครือข่ายอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้หากมีการต่อยอดนวัตกรรมในเรื่องความรู้การสร้างผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมในเรื่องการขนส่ง-จัดเก็บ และทางออกในการจัดการขยะที่เป็นระบบ ก็จะช่วยให้การจัดการขยะเกิดการพัฒนาเมืองขยะเป็นศูนย์อย่างแท้จริง และยั่งยืนสืบไป